

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

Simona PILKIENĖ

**EDUKOLOGIJOS MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ PASKIRTIES
RAIŠKA MAGISTRANTŲ ĮGYTUOSE GEBĖJIMUOSE: KAS
RENGIAMAS – *GENERALISTAS* AR *SPECIALISTAS*?**

Daktaro disertacija

Socialiniai mokslai, edukologija (07 S)

Kaunas, 2015

UDK 37
Pi-75

Disertacija rengta 2008 – 2014 metais Vytauto Didžiojo universitete

Mokslinis vadovas:

prof. dr. Laima Sajienė (Vytauto Didžiojo universitetas, socialiniai mokslai, edukologija – 07S)

ISBN 978-609-467-083-1

TURINYS

ĮVADAS.....	5
PAGRINDINĖS SĄVOKOS.....	14
I. MAGISTRANTŪROS STUDIJOS EUROPOS AUKŠTOJO MOKSLO ERDVĖJE.....	15
1.1. Magistrantūros studijų raida Europos aukštojo mokslo erdvės (EAME) kūrimo direktyvose	15
1.2. Magistrantūros studijų koncepcija Europos kontekste.....	21
1.3. Magistrantūros studijų reglamentavimas Lietuvoje.....	25
1.4. Magistrantūros studijų kaitai įtaką darantys veiksniai.....	31
II. NACIONALINIS IR TARPTAUTINIS EDUKOLOGIJOS STUDIJŲ KONTEKSTAS.....	39
2.1. Edukologijos magistrantūros studijos Europos šalyse.....	39
2.2. Edukologijos magistrantūros studijos Lietuvoje.....	71
III. GENERALISTAS IR SPECIALISTAS EDUKOLOGIJOJE.....	84
3.1. Generalisto ir specialisto konceptų charakteristikos.....	84
3.2. Generalisto ir specialisto sampratos edukologijoje.....	94
IV. EDUKOLOGIJOS MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ PASKIRTIES RAIŠKOS MAGISTRANTŲ ĮGYTUOSE GEBĖJIMUOSE TYRIMO METODOLOGIJA.....	99
4.1. Tyrimo imtis.....	99
4.1.1. Kokybinis tyrimas.....	99
4.1.2. Kiekybinis tyrimas.....	100
4.2. Duomenų rinkimas	102
4.2.1. Kokybinių duomenų rinkimas.....	102
4.2.2. Kiekybinių duomenų rinkimas.....	103
4.3. Duomenų analizė.....	103
4.3.1. Kokybinių duomenų analizė.....	103
4.3.2. Kiekybinių duomenų analizė.....	104
4.4. Tyrimo instrumentai.....	104
4.4.1. Kokybinio tyrimo instrumentas.....	104
4.4.2. Kiekybinio tyrimo instrumentas.....	106
4.5. Tyrimo etika.....	107
4.6. Tyrimo ribotumai.....	107
V. EDUKOLOGIJOS MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ PASKIRTIES RAIŠKOS MAGISTRANTŲ ĮGYTUOSE GEBĖJIMUOSE TYRIMO REZULTATAI.....	108

5.1. Edukologijos magistrantūros studijų paskirtis studijų programų projektavime ir realizavime.....	108
5.2. Generalisto ir specialisto koncepcijų raiška edukologijos magistrantų įgytuose gebėjimuose.....	121
DISKUSIJA.....	136
IŠVADOS.....	142
REKOMENDACIJOS.....	146
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	146
PRIEDAI.....	167

IVADAS

Tyrimo aktualumas. Viešosiose erdvėse ir moksliniuose darbuose (Skirton ir kt., 2010; Connolly ir kt., 2012; Doran ir kt., 2014; Dury ir kt., 2014) nuolat diskutuojama kokius absolventus universitetai turi rengti. Viena vertus, vis stiprėjanti darbo rinkos įtaka sąlygoja labiau orientuotis į siauresnės srities *specialistų* rengimą, kurie turėtų aiškiai pritaikomų praktinių įgūdžių ir iš karto galėtų įsilieti į darbo rinką, kitaip tariant užimti jau sukurtą darbo vietą su aiškiai apibrėžtomis veiklos sritimis ir reikalavimais ((Bunderson ir Sutcliffe, 2002; Kang, 2007; Colwill, 2008; Bodenheimer ir kt., 2009; Meltzer ir Chung, 2010; Anderson, 2012). Kita vertus, nuolat kintančioje žinių visuomenėje, atsiranda realus poreikis rengti *generalistus* – absolventus, gebančius veikti nenuspėjamosiose situacijose ir aplinkose, greitai reaguojančius į naujoves, gebančius veikti keliose profesinėse veiklos srityse (Johnson, 1998; Waites, 2000; Meenaghan ir kt., 2005; Stevenson, 2005; Miller ir kt., 2008; Trevithick, 2011; Teigiser, 2013).

Neoliberalizmo įtakos kontekste vykstančios Bolonijos proceso paskatintos auštojo mokslo reformos (Holborow, 2012) neišvengiamai siejamos ir su magistrantūros studijų kaita. Aukštojo mokslo masiškumas ir darbo rinkos įtaka aukštajam mokslui kelia iššūkius, į kuriuos būtina reaguoti. Pastaraisiais dešimtmečiais tiek Lietuvoje (Pileičikienė, 2011; Lamanauskas ir kt., 2012), tiek užsienio šalyse (Andrews ir Higson, 2008; Mach ir kt., 2009; McGuinness ir Sloane, 2009; Berggren, 2010; Hennemann ir Liefner, 2010; Little ir Arthur, 2010; Kostoglou ir kt., 2011; Leuven ir Oosterbeek, 2011; Mavromaras ir kt., 2013; McDowell, 2013) vyksta intensyvios mokslinės diskusijos dėl universitetų absolventų pasirengimo darbo rinkai.

Tyrimų rezultatai rodo vienareikšmišką poziciją - verslo pasaulio atstovai nėra patenkinti absolventų, tame tarpe ir magistrantūros studijų absolventų, įgytais gebėjimais. Švietimo mainų paramos fondo 2010 metais atliktame darbdavių tyrime¹ nurodoma, kad darbdaviai gana skeptiškai atsiliepia apie praktinius magistrų įgūdžius: 38 proc. darbdavių mano, kad magistro laipsnį turinčių absolventų praktiniai gebėjimai iš esmės atitinka ir net 22 proc. teigia, kad atitinka tik iš dalies. 2012 m. atliktame suinteresuotų šalių požiūriu aukštojo mokslo atžvilgiu tyrime² taip pat akcentuojama, jog socialiniai partneriai nėra patenkinti nei bakalauro, nei magistrantūros studijų absolventų įgytais gebėjimais. Didžiosios Britanijos kontekste Mason ir kt. (2006) atliktas tyrimas parodė, kad neatitikimo tarp absolventų pasirengimo ir darbo rinkos poreikių priežastis yra studijų metu praktinių gebėjimų ugdymo verslo organizacijose stoka. Todėl labai svarbu rasti dialogą tarp darbo rinkos ir universiteto siekiant susikalbėti ir suderinti abiejų šalių poreikius.

---

¹ Darbdavių požiūris į Lietuvoje ir Europoje vykstančius aukštojo mokslo pokyčius (2010). Švietimo mainų paramos fondas. Priega: http://www.smpf.lt/uploads/documents/docs/464_15f4eec6643debaabf22e49dfe1774ca.pdf

² Tendencijos aukštajame moksle: suinteresuotų šalių požiūriai (2012). MOSTA. Priega: http://www.mosta.lt/images/documents/analize/tyrimai_ir_ataskaitos/2012/Tendencijos_aukstajame_moksle.pdf

Tiek Lietuvoje, tiek Europoje stebimas magistro diplomų „infliacijos“³ reiškinys, kuomet gebėjimas „signalizuoti“ darbdaviams apie turimas žinias yra svarbesnis nei pačios žinios, o didelėje geriau apmokamų darbo vietų dalyje reikia bakalauro lygmens žinių, tačiau siekiant gauti tokius darbus, būtinas magistro diplomą (McGuinness ir Sloane, 2009). 2010 m. Lietuvoje atliktame absolventų integracijos į darbo rinką tyrime⁴ daugiau nei pusė (52 proc.) apklaustųjų magistrantūros studijų absolventų nurodė dirbantys žemesnės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, 36,2 proc. apklaustųjų absolventų nurodė nenaudojantys įgytų žinių. Tokia pati tendencija fiksuojama ir kitose Europos šalyse: Didžiosios Britanijos mokslininkų McGuinness ir Sloane (2009) atliktas tyrimas parodė, kad nuolat didėja absolventų, kurie dirba žemesnės kvalifikacijos reikalaujamą darbą, nei įgytas išsilavinimas ir tai salygoja neigiamą savęs vertinimą, žemą atlyginimą bei pasitenkinimą darbu stoka. Galimos tokio reiškinio priežastys: pernelyg spartus studentų skaičiaus augimas; pernelyg lėtas aukštos kvalifikacijos reikalaujančių darbo vietų skaičiaus augimas; ribotas studijų metu įgytų žinių pritaikomumas darbo rinkoje.

Kita vertus, būtina atkreipti dėmesį į fiksuojamą prieštaravimą skirtingai suvokiant magistrantūros studijų paskirtį: programų vadovai projektuoja programas skirtas pasirengti mokslinei veiklai, o studentai ir absolventai siekia pasirengti profesinei veiklai (Laužackas ir kt., 2004). Toks prieštaravimas salygoja darbo rinkos poreikių ignoravimą projektuojant studijų programas bei neigiamus darbdavių atsiliepimus magistrantūros studijų atžvilgiu.

Dar vienas veiksnys, įtakojantis magistrantūros studijas, – aukštojo mokslo masiškumas, kurio raiška ir interpretacija Europos šalyse skiriasi. Europos komisijos atliktas magistrantūros studijų tyrimas (2012)⁵ parodė, kad magistrantūros studijų masiškumas reiškiasi tik kai kuriose šalyse: Jungtinėje Karalystėje tik mažiau nei 10 proc. studentų tęsia studijas magistrantūros studijose, kai tuo tarpu Lietuva priskiriama tai šalių grupei (Lenkija, Ukraina, Slovakija, Prancūzija ir kt.), kuriose net 75-100 proc. studentų toliau tęsia studijas antroje pakopoje. Jungtinė karalystė kelia klausimą: kiek magistrantūros studijų absolventų mums reikia? Ir sprendžia aktyvų užsienio šalių studentų dalyvavimą magistrantūros studijose klausimą, ieškodami priemonių kaip plėtoti savo šalies gyventojų dalyvavimą antros pakopos studijose bei darbdavių supratimą apie magistro lygmens gebėjimų reikalingumą darbo rinkoje⁶. Lietuva ieško priemonių kaip sustabdyti šio reiškinio plitimą, pasitelkdami finansavimo mažinimo modelius.

---

³ Studijų rezultatų kokybė: universitetų absolventų integracijos darbo rinkoje tyrimas (2010). Viešosios politikos ir vadybos institutas. Prieiga per internetą: <http://www.vpvi.lt/assets/Ataskaitos/tyrimas.pdf>

⁴ Ten pat.

⁵ The European Higher Education Area in 2012: Bologna Process Implementation Report. Prieiga: <http://www.ehea.info/Uploads/%281%29/Bologna%20Process%20Implementation%20Report.pdf>

⁶ Postgraduate Education - An Independent Inquiry by the Higher Education Commission (2012). Prieiga: http://www.policyconnect.org.uk/hec/sites/site_hec/files/report/329/fieldreportdownload/hec-postgraduateeducationreport.pdf

Europos aukštojo mokslo erdvėje universitetų absolventų įsidarbinimo dimensija užima pagrindinį vaidmenį - Europos komisijos aukštojo mokslo reformos pagrindiniuose dokumentuose (Europe 2020⁷; Education and Training 2020⁸) aukštųjų mokyklų absolventų įsidarbinimo klausimas yra esminis. Tačiau įsidarbinimo dimensijos samprata yra dvejopa: viena vertus, ji siejama su darbdavių reikalaujamais gebėjimais, žiniomis ir asmens savybėmis, leidžiančiomis absolventui sėkmingai veikti pasirinktoje profesinėje veikloje (Yorke, 2006). Iš kitos pusės, įsidarbinimo samprata siejama su gebėjimais, kurie nėra tiesiogiai susiję su profesijos specifika, bet įgalina studentus susirasti darbą ir judėti darbo rinkoje, t. y. komunikaciniai gebėjimai, verslumo, mokymosi mokyti, komandinio darbo ir kiti, kurie vadinami bendraisiais, perkeliamaisiais gebėjimais⁹. Šiame kontekste taip pat reikalingas susikalbėjimas tarp universiteto ir darbo rinkos – koku požiūriu vadovaujantis rengiami absolventai.

Dabartiniai iššūkiai universitetus skatina aiškiai parodyti veiklos rezultatus, kurie remiasi kokybišku absolventų parengimu išreiškiamu absolventų pagrindinėmis savybėmis (ang. graduates generic attributes), kurios leidžia identifikuoti kokio profilio absolventai yra rengiami ir kokiose visuomenės srityse jie pasirenge veikti (Barrie, 2006). Absolventų pagrindinės savybės yra daugiau nei darbo rinkos kontekste vykstantis absolventų klasifikavimas pagal tam tikrų parametrų sąrašą „shopping list“ (Barrie, 2006), tai universitete įgytos žinios, gebėjimai, įgūdžiai, kurie sudaro prielaidas informuoti visuomenę kokius absolventus universitetas rengia (Tempone ir kt., 2012; Barrie, 2006; Velasco, 2012). Tai yra universiteto ar studijų programos vizitinė kortelė, kuri sudaro prielaidas aukštojo mokslo institucijoms ir veiklos pasauliui susikalbėti, tapachiai suvokti tuos pačius reiškinius. Ši koncepcija neapsiriboja tik bendrųjų kompetencijų apibėžtimi, ji apima ir specialiąsias kompetencijas, tačiau specifinės žinios ir gebėjimai tam tikrose disciplinos srityje paprastai lieka studijų dalykų lauke (Bowden ir kt., 2000).

Bolonijos proceso kontekste pradėtas įgyvendinti studijų rezultatais (ang. learning outcomes) grindžiamas studijų modelis iš esmės yra pirmasis žingsnis vedantis į glaudesnę aukštojo mokslo ir darbo rinkos susikalbėimą, siekiant bendrų tikslų įgyvendinimo. Absolvento profilio arba tipo apibrėžimas yra dar vienas žingsnis galintis padėti universitetams ir darbo rinkai suderinti poreikius ir absolventui lengviau pereiti į darbo rinką bei sėkmingai joje veikti. Šiame etape labai svarbus aukštojo mokslo institucijos vaidmuo identifikuojant ir įgyvendinant deklaruojamas absolvento savybes, kurios leidžia susidaryti tam tikrą absolvento portretą.

---

⁷ Europe 2020 (2010). Communication from the European Commission. Prieiga: <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLETE%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>

⁸ Education and Training in Europe 2020 (2013). European Commission. Prieiga: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/163EN.pdf

⁹ Modernisation of Higher Education in Europe: Access, Retention and Employability, Euridice report, 2014, <http://www.ehea.info/news-details.aspx?ArticleId=348>

Pavyzdžiui, Glazgo universitetas (ang. University of Glasgow) yra atviras visuomenei pristatantis šiame universitete rengiamo absolvento savybes ir jų įgyvendinimą remiantis matrica,¹⁰ leidžiančia susikurti absolvento portretą, tokiu būdu komunikuojant visoms suinteresuotoms pusėms apie absolvento pasirengimą veikti tam tikrose visuomenės srityse.

Remiantis koncepcija, kad universitetas turi būti ne tik atliepantis visuomenės poreikius, bet ir iniciatyvus ir atsakingas už visuomenės raidą, t.y. būti visuomenės atspindžiu ir prisidėti prie visuomenės formavimo (Weber, 2002; Zgaga, 2003), nepamiršti savo, kaip visuomenės varomosios jėgos, reikšmės (Keciorytė, 2008) bei siekiant glaudesnio universiteto ir darbo rinkos santykio, visuomenės palankaus vertinimo edukologijos magistrantūros studijų atžvilgiu, pirmasis žingsnis yra identifikuoti edukologijos magistro vaizdinį, informuojant visuomenę apie jį apibūdinančias savybes. Šiame darbe pagrindinems absolvento savybėms atskleisti vartojama gebėjimų sąvoka plačiąja prasme – visų kompetencijos sudedamųjų dalių išreikštine forma – gebėti.

Tyrimo naujumas. Tyrimo *mokslinis naujumas* grindžiamas keliais aspektais: pirma, edukologijos magistrantūros studijų charakteristikų išskyrimu nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu bei edukologijos magistrantūros studijų metu įgyjamų gebėjimų identifikavimu. Edukologijos magistrantūros studijų projektavimo ir rengiamų absolventų problematikai skirti moksliniai darbai dažniausiai yra epizodiniai: Želvys (2003) aptarė švietimo vadybos magistrantūros studijų raidą; Nedzinskaitė ir Barkauskaitė (2010) analizavo edukologijos magistrantūros studijų vadybos problematiką; Juodaitytė (2006, 2009) analizavo ugdymo sociologijos ir socialinės pedagogikos kaip edukologijos mokslo kryptį raidą; Zaleckienė ir Kvieskienė (2010) sprendė socialinės pedagogikos studijų projektavimo problemas. Didesnį dėmesį skyrė Tinfavičienė (2001, 2007, 2008) atlikdama edukologijos magistrantūros studijų vertinimo akademinio šiuolaikiškumo paradigmoje tyrimus ir parengusi daktaro disertaciją. Bakalauro studijų metu rengiamų absolventų ir jų įgytų gebėjimų pritaikomumo darbo rinkoje tyrimus atliko Rutkienė ir Tandzelgoskienė (2012), Stasiūnaitienė ir kt. (2013). Užsienio šalių mokslinių tyrimų erdvėje aptinkami edukologijos mokslo problematikai skiriami moksliniai tyrimai: Hofstetter ir Schneuwly (2004), Lawn ir Furlong (2009) analizavo edukologijos mokslo tarpdiscipliniškumo ir tapatumo dilemą, Sundberg (2004), Fritzell (2006), didesnį dėmesį skyrė pedagogikos ir edukologijos sampratų Švedijos kontekste analizei. Tačiau edukologijos magistrantūros studijų metu rengiamų absolventų ir jų gebėjimams skirtų mokslinių studijų pasigendama.

---

¹⁰ University of Glasgow graduate attributes. Prieiga: http://www.gla.ac.uk/media/media_183776_en.pdf. Žiūrėta 2014-11-20.

Antras mokslinio naujumo aspektas – *generalisto* koncepcijos apibrėžties ir raiškos edukologijos mokslo kontekste identifikavimas. *Generalisto* koncepcija ir jos ištirtumas labiau būdingas gamtos, biomedicinos mokslo kryptims. Biomedicinos srityje atliekami įvairūs moksliniai tyrimai dėl *specialisto* ir *generalisto* veiklų suderinamumo (Grant, 2006; Minihan ir kt., 2011), bendradarbiavimu grįsto profesinės veiklos kokybės tobulinimo (Bodegom –Vos ir kt., 2012). Socialiniuose moksluose *generalisto* koncepcija tiriama socialinio darbo studijų kontekste ir ji analizuojama kokybės tobulinimo fazėje (Johnson, 1998; Waites, 2000; Meenaghan ir kt., 2005; Stevenson, 2005; Tice ir kt., 2008; Miller ir Trevithick, 2011; Anderson, 2012; Teigiser, 2013). Edukologijos mokslo kontekste *generalisto* sąvoka iš esmės retai sutinkama. Dažniausiai *generalisto* sąvoka vartojama darbo rinkos kontekste, siekiant išskirti dalyko mokytojus – *specialistus* ir tam tikro ugdymo sektoriaus (priešmokyklinio, pradinio) mokytojus – *generalistus*: Heyworth (2011) analizavo *generalisto* koncepciją muzikos dėstyme; Quay ir Peters (2008); Breslin ir kt. (2012) atliko tyrimus fizinio ugdymo srityje; Carr (1999) prancūzų kalbos dėstymo srityje išskyrė *specialisto*, *nespecialisto*, *generalisto* ir motyvuoto *generalisto* tipus. Lietuvių mokslininkų darbuose šis terminas retai sutinkamas, aptinkamas Horbačiauskienės ir Gudaitytės (2012) mokslinėje publikacijoje siekiant apibrėžti *generalisto* profesionalo sąvoką. Tačiau *generalisto* koncepcijai edukologijos mokslo kontekste skiriamų mokslinių tyrimų pasigendama.

Praktinis šio tyrimo naujumas remiasi edukologijos magistrantūros studijų paskirties studentų įgytuose gebėjimuose identifikavimu, kuris sudaro prielaidas edukologijos magistrantūros studijų programų rengėjams tikslingai pasirinkti koncepcijas, į kurias orientuojantis projektuojamos studijų programos. Tyrimo rezultatai sudaro prielaidas darbo rinkos atstovams atpažinti edukologijos magistrantūros studijų paskirtį ir rengiamų absolventų pasirengimą veikti tam tikrose profesinės veiklos srityse.

Tyrimo problema. Lietuvos viešojoje erdvėje ir moksliniuose darbuose¹¹ kilus įvairioms diskusijoms dėl edukologijos mokslo statuso bei paskirties visuomenėje, iškilio poreikis pagrįsti tokio mokslo svarbą visuomenėje, sprendžiant aktualiausius edukologijos mokslo santykio su visuomene klausimus. Vienas iš tokių klausimų – kokia yra edukologijos magistrantūros studijų

---

¹¹ Dar 2000 metais Merkytis atlikęs disertacijų lyginamąją analizę pažymi, kad pagrindinė tokio tyrimo priežastis – vis stiprėjanti išorės kritika Lietuvos edukologijos mokslo bei jo atributų – daktaro disertacijų atžvilgiu. Apie edukologijos mokslo krizę kalbėjo ir Bitinas (2005), įtakojamą daugelio ugdymo paradigų ir vertindamas ją ne kaip negatyvų reiškinį, o kaip neišvengiamybę įvertinti edukologijos mokslo plėtros kryptį. Kita vertus, mokslininkas nurodo, kad negatyvus visuomenės požiūris į edukologijos mokslą nėra vienintelė šios krizės raiška, egzistuoja ir vidinės priežastys: teorijos atsilikimas nuo praktikos poreikių, edukologijos mokslininkų nenoras gilintis į „sudėtingą ir dinamišką ugdymo tikrovę“, telkiamasis į uždaras mokslines stovyklas ir kt. Taip pat pripažįstama, kad po Nepriklausomybės atkūrimo ugdymo mokslui įgavus edukologijos mokslo pavadinimą, jis tapo neatpažįstamas, ypač kitų mokslų atstovų: „ugdymo mokslas ir visa edukologija yra keistas konstruktas, panašus į „daiktą savyje“ (noumeną). Siekiant spręsti šią susiklosčiusią situaciją, būtini du veiksmi: pirma, permažyti ugdymo mokslo ir praktikos reiškinį, ugdymo specialisto ir ugdytojo funkcijas; antra, plėtoti ryšius su kitais mokslais, pritraukti daugiau filosofų, sociologų ir psichologų į ugdymo mokslo plėtojimą: „neužsisklęsti edukologinio „noumeniškumo“ ribose“ (Duoblienė, 2005, p. 74).

paskirtis? Kokia koncepcija vadovaujantis rengiami edukologijos magistrai? Kokia rengimo kryptis edukologijos magistratūros studijose Lietuvoje yra vyraujanti? Kokie gebėjimai sietini su *generalisto* ir *specialisto* rengimu edukologijos magistratūros studijose?

Tyrimo objektas – magistrantų įgyti gebėjimai edukologijos magistrantūros studijose

Tyrimo tikslas – atskleisti edukologijos magistrantūros studijų paskirtis, nustatant jas charakterizuojančius edukologijos magistratūros lygmens gebėjimus.

Tyrimo uždaviniai:

1. Apibrėžti magistrantūros studijų sampratą ir jos kaitą įtakojančius veiksnius Europos aukštojo mokslo erdvėje.
2. Apibūdinti edukologijos magistrantūros lygmens studijų charakteristikas tarptautiniu ir nacionaliniu mastu.
3. Apibrėžti *generalisto* ir *specialisto* konceptus edukologijos mokslo erdvėje.
4. Atskleisti edukologijos magistrantūros studijų projektavimo ir realizavimo stiprybes, silpnybes ir iššūkius.
5. Identifikuoti *generalisto* ir *specialistų* koncepcijų raišką edukologijos magistrantūros studijų metu įgytuose gebėjimuose.

Tyrimo metodologija. Siekiant atskleisti edukologijos magistrantūros studijų paskirtį studentų įgyjamuose gebėjimuose, tyrimas buvo grindžiamas *mišriojo tyrimo strategija*, kurioje derinami kokybiniai ir kiekybiniai tyrimo metodai, renkami ir analizuojamai kiekybiniai ir kokybiniai duomenys, vadovaujamosi atitinkama filosofine koncepcija ir teoriniu pagrindu (Creswell, 2014).

Tyrimė remiamasi *pragmatizmo* filosofine koncepcija, kurioje akcentuojama ne orientacija į tyrimo metodus, bet į analizuojamą problemą, kuriai suvokti reikia įvairių požiūrių (Rossman ir Wilson, 1985). Pragmatizmu grindžiama mišraus tyrimo strategija (Patton, 1990; Cherryholmes, 1992; Morgan, 2007; Tashakkori ir Teddlie, 2010) socialinių mokslų tyrimuose pateikia koncentravimosi į tyrimo problemą svarbą ir naudoja pliuralistinius požiūrius žinioms apie tiriamą problemą atrasti (Creswell, 2014). Pragmatikai nemato pasaulio kaip absoliutaus vienio, todėl mišrūs metodai padeda rinkti ir analizuoti įvairius požiūrius geriau nei susikoncentravimas į vieną tyrimo metodą (kokybinį arba kiekybinį).

Neoliberalizmo filosofine koncepcija šiame tyrimė remiamasi kaip prieiga atskleisti edukologijos magistrantūros studijų kaitą įtakojančius veiksnius (Olssen, 2005; Holborow, 2012) skatinančius įvertinti esamą situaciją ir numatyti tobulinimo būdus jai keisti. Neoliberalizmo požymiai stebimi Europos aukštojo mokslo erdvės kūrimo idėjoje, kurios rėmuose kalbama ir apie tarptautinę darbo rinką, studentų mobilumą, bei kitus tarptautiškumo elementus (Steger, 2005; Gidley ir kt., 2010) vienareikšmiškai sąlygoja ir magistrantūros studijų kaitą.

Studijų rezultatais (ang. learning outcomes) grindžiama studijų projektavimo koncepcija, kurioje studijų rezultatai (siekiniai) yra studijų programos projektavimo pamatas, kuriuo remiantis projektuojamos visi kiti studijų proceso elementai (Allan, 1996; Nusche, 2008; Gurin ir kt., 2002; Shephard, 2008; Maher, 2004) Studijų rezultatai suvokiami kaip studento pamatuojama elgsena, ką studentas modulio ar studijų programos pabaigoje geba daryti (Holborow, 2012).

Generalisto koncepcija kaip studijų projektavimo strategija grindžiama siekiu rengti *generalistą*, kuriam kuriam būdingi kelias veiklos sritis apimantys specialieji gebėjimai ir aukšto lygio bendrieji gebėjimai, sudarantys prielaidas veikti plačiame veiklos spektre apimančiame kelias sritis, disciplinas, vaidmenis (Johnson, 1998; Waites, 2000; Meenaghan, Gibbons ir kt., 2005; Stevenson, 2005; Tice ir kt., 2008; Miller ir Trevithick, 2011; Anderson, 2012; Teigiser, 2013). *Generalisto koncepcijai* būdingas sisteminis, analitinis, daugiaparaigminis mąstymas, socialiniai gebėjimai bei jungimo, kombinacijų elgsenos modelis, sąlygojamas bendrųjų ir specialiųjų gebėjimų sąveikos (Bunderson ir Sutcliffe, 2002; Kang, 2007; Anderson, 2012).

Specialisto koncepcija grindžiama studijų projektavimo strategija, kuria siekiama rengti *specialistą*, siejamą su tam tikru darbo rinkos sektoriumi ir gilesnėmis žiniomis bei gebėjimais konkrečioje profesinės veiklos srityje (Parsloe, 2000; Miller ir Trevithick, 2011; Anderson, 2012).

Tyrimas buvo atliekamas pagal *mišraus tyrimo tiriamojo (exploratory) nuoseklus* tipo dizainą, kuomet pirmame tyrimo etape atliekamas kokybinis tyrimas, kurio funkcija yra tiriama, žvalgomoji, siekiant pagilinti žinias apie tiriamą problemą. Kokybinio tyrimo metu gautų duomenų rezultatai padeda formuoti kiekybinio tyrimo instrumentą ir antrame etape atliekamas kiekybinis tyrimas. Kiekybinio ir kokybinio tyrimo rezultatai analizuojami atskirai, nėra lyginami, nes tyrimai buvo vykdomi skirtingose populiacijose (Creswell, 2014).

Tyrimo strategija grindžiama esamos situacijos konstatavimu, siekiant projektuoti pokyčius ateityje. Įvertinus magistrantūros lygmens studijų charakteristikas bei edukologijos mokslo specifiškumą, sąlygojamą multidiscipliškumo, multikryptiškumo ir multidimensiškumo bei atlikus edukologijos magistrantūros studijų absolventų tyrimą¹², kuris parodė, kad edukologijos magistrų darbdaviai sunkiai identifikuojami, nes absolventai įsidarbina įvairiose visuomenės veiklos srityse ir atlieka įvairaus pobūdžio veiklas, tikslingai buvo atsisakyta tyrimo strategiją projektuoti įprastu būdu, kuomet pagrindiniai tyrimo dalyviai yra darbdaviai, vertinantys absolventų pasirengimą darbo rinkai ir atitikimą jų poreikiams.

Pirmame etape buvo vykdomas kokybinis tyrimas interviu metodu, siekiant atpažinti edukologijos magistrantūros studijų paskirtį visuomenėje bei atskleisti edukologijos magistrantūros studijų charakteristikas. Tyrimo metu buvo apklausti devyni edukologijos

---

¹² Pilkienė, S., Sajienė, L. (2013). Edukologijos magistrantūros studijos visuomenėje: absolventų požiūris. *Pedagogika*, 112, 115-120.

magistrantūros studijų programų vadovai. Tyrimo rezultatai pagilino žinias tiriamos problemos atžvilgiu ir sudarė prielaidas atlikti kiekybinį tyrimą.

Antrajame etape buvo vykdomas kiekybinis tyrimas anketinės apklausos metodu siekiant atskleisti edukologijos magistrantūros studijų paskirtį studentų įgyjamuose gebėjimuose. Remiantis edukologijos magistrantūros studijų programų analizės rezultatais bei kokybinio tyrimo metu gautais duomenimis buvo parengtas klausimynas skirtas edukologijos magistrantūros studentams. Tyrime dalyvavo 208 edukologijos magistrantūros studijų studentai.

Darbo struktūra: Darbą sudaro įvadas, pagrindinių sąvokų sąrašas, penki skyriai, diskusijos dalis, išvados, rekomendacijos, mokslinių šaltinių, dokumentų ir internetinių informacinių šaltinių sąrašai bei priedai. Disertacijos teorinė ir empirinė dalys iliustruotos 35 paveikslais, 17 lentelių. Tyrimai pagrįsti 166 moksliniais šaltiniais lietuvių ir anglų kalbomis, 37 dokumentais bei 58 internetiniais informacijos šaltiniais. Prieduose pateikiama teorinį ir empirinį tyrimus pagrindžianti ir iliustruojanti medžiaga. Darbo apimtis – 167 psl. be priedų, (412 131 spaudos ženklai, įskaitant tarpelius).

Disertacinio tyrimo rezultatų aprobavimą liudijantys bibliografiniai įrašai:

Straipsniai:

Pilkienė, S. (2014). Manifestation of generalist and specialist conceptions in skills acquired by Masters in Education science. *Applied research in Health and Social sciences: interface and interaction*, 1 (11), 16-26.

Pilkienė, S., Sajienė, L. (2013). Edukologijos magistrantūros studijos visuomenėje: absolventų požiūris. *Pedagogika*, 112, 115-120.

Pilkienė, S., Sajienė, L. (2013). Aukštojo mokslo ir darbo rinkos sąveika: edukologijos magistrantūros atvejis. *Studijos šiuolaikinėje visuomenėje*, 4 (1), 134-145.

Pilkienė, S., Sajienė, L. (2009) Binarinės aukštojo mokslo sistemos dermės probleminės dimensijos, *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 18, 156-167.

Kitos publikacijos:

Norkutė O., Pilkienė S., Stasiūnaitienė E., Lukšaitienė A., (2011). Studentų praktikos organizavimo viešbučių ir restoranų sektoriaus įmonėse modelis. ESFA.

Pranešimai:

Pilkienė, S. „*Edukologijos magistrantūros studijos šiandieninėje visuomenėje: problemos ir perspektyvos*“ skaitytas pranešimas tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Studijos šiuolaikinėje visuomenėje“ 2014-02-21, Šiaurės Lietuvos kolegija.

Pilkienė, S. „*Edukologijos magistrantūros studijos Europos aukštojo mokslo erdvėje*“ skaitytas pranešimas tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Ugdymas kultūros kryžkelėse:

Meilės Lukšienės pedagoginio palikimo įžvalgos praeičiai, dabarčiai, ateičiai“ 2013-04-25/26, Lietuvos edukologijos universitetas.

Pilkienė, S. „*Universitetinių studijų ir darbo rinkos sąsajos šiandieninėje visuomenėje*“ skaitytas pranešimas tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Studijos šiuolaikinėje visuomenėje“ 2013-02-21, Šiaurės Lietuvos kolegija.

Pilkienė, S. "*Binarinės aukštojo mokslo sistemos dermės probleminės dimensijos*" tarptautinėje konferencijoje "Sistemoteorinės profesinio rengimo kaitos dimensijos" skaitytas pranešimas 2010-05-27/28, VDU, Kaunas.

PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Edukologijos magistrantūros studijos (ang. Master of education science) – antros pakopos studijos, kuriose suteikiamas edukologijos magistro kvalifikacinis laipsnis. Užsienio šalyse tai - antros pakopos studijos, kuriose suteikiamas master of education/educational ar kt. (priklausomai nuo magistrantūros studijų tipologijos ir suteikiamų kvalifikacinių laipsnių sistemos) kvalifikacinis laipsnis (autorės).

Gebėjimai (ang. abilities, capabilities) – studijų metu išlavintas atitinkamas gabumas, tam tikrų intelektualio ir/ar fizinio pobūdžio veiksmų atlikimas konkrečioje veiklos srityje (Laužackas, 2005). Šiame darbe gebėjimų samprata nėra tyrimo objektas, todėl nėra gilinimasi į jos apibrėžties problematiką. Gebėjimai šiame darbe suvokiami kaip visų kompetencijos sudedamųjų dalių išreikštinė forma – gebėti (autorės).

Generalistas (ang. generalist) – absolvento tipas, kuriam būdingi kelias veiklos sritis apimantys specialieji gebėjimai ir aukšto lygio bendrieji gebėjimai, sudarantys prielaidas veikti plačiame veiklos spektre apimančiame kelias sritis, disciplinas, vaidmenis. Sprendimų priėmimo procese generalistas pasižymi gebėjimu pateikti įvairias interpretacijas ir galimus sprendimų būdus įvairiose problemose ir situacijose. Šiam tipui būdingas sisteminis, analitinis, daugiapradigminis mąstymas, socialiniai gebėjimai bei jungimo, kombinacijų elgsenos modelis, sąlygojamas bendrųjų ir specialiųjų gebėjimų sąveikos. *Generalistas* pasižymi gebėjimu būti atviru pokyčiams, atrasti naujas galimybes, imlus naujoms žinioms ir gebėjimas, naujų profesinės veiklos sričių pažinimui (autorės, remiantis Johnson, 1998; Waites, 2000; Meenaghan, Gibbons ir kt., 2005; Stevenson, 2005; Tice ir kt., 2008; Miller ir Trevithick, 2011; Anderson, 2012; Teigiser, 2013).

Specialistas (ang. specialist) – absolvento tipas, kuris pasižymi konkrečiomis, bet labai giliomis žiniomis ir gebėjimais tam tikroje srityje. Profesinei veiklai būdingas efektyvus problemų sprendimas vienoje srityje, kai problemos yra vienos dimensijos. Šiam tipui nebūdingi gebėjimai keisti ir jungti naujas žinias už jo specializuotos srities ribų. Specialistui būdingas karjeros planavimas vertikalia kryptimi (autorės, remiantis Bunderson ir Sutcliffe, 2002; Kang, 2007; Anderson, 2012).

Nepedagoginio profilio edukologijos magistrantūros studijos – magistrantūros studijos, į kurias priimami įvairių studijų kryptių bakalaurai ir jas baigus suteikiamas edukologijos magistro laipsnis (autorės).

Pedagoginio profilio edukologijos magistrantūros studijos – magistrantūros studijos, kurias baigus suteikiamas edukologijos magistro laipsnis, tačiau priėmimo sąlygos ir studijų paskirtis siejama su pedagogo kvalifikacijos tobulinimu (autorės).

I. MAGISTRANTŪROS STUDIJS EUROPOS AUKŠTOJO MOKSLO ERDVĖJE

1.1. Magistrantūros studijų raida Europos Aukštojo mokslo erdvės (EAME) kūrimo direktyvose

Po 1998 m. pasirašytos Sorbonos deklaracijos ir po metų – Bolonijos deklaracijos, Europa išskėlė svarbų uždavinį visoms nacionalinėms švietimo sistemoms – sukurti bendrą Europos aukštojo mokslo erdvę (EAME). Bolonijos procesas yra ilgalaikis, geografiniu, ekonominiu ir struktūriniu aspektu platus procesas (Yemini, 2012), o proceso esmė yra pastangos skatinti piliečių mobilumą ir įsidarbinamumą bei padidinti tarptautinį konkurentiškumą tarp Europos aukštojo išsilavinimo ir likusio pasaulio dalies (Witte, Wende, & Huisman, 2008). Magistrantūros studijos kaip vieningos triapakopės aukštojo mokslo studijų sistemos dalis, buvo vystomos nuosekliai ir jų aiškumo, skaidrumo bei konceptualizavimo procesai fiksuojami svarbiausiuose EAME dokumentuose.

Magistrantūros studijų kaip antros studijų pakopos atsiradimas, pirmiausia siejamas su *Sorbonos deklaracija*¹³ (1998). Nors šioje deklaracijoje nėra aiškiai apibrėžiama antroji pakopa, tačiau joje raginama pripažinti pirmąją studijų pakopą kaip tinkamą kvalifikacijos lygį ir pabrėžiama, jog baigusiems pirmą pakopą turi būti suteikiama galimybė toliau studijuoti įvairias programas, taip pat ir tarpkryptines.

*Bolonijos deklaracija*¹⁴ (1999) suteikė tvirtą politinį pagrindą Sorbonos deklaracijoje įvardintoms nuostatoms, kuomet nutariama iki 2010 metų sukurti Europos aukštojo mokslo erdvę (EAME, ang. EHEA). Pritariama sukurti lengvai suprantamų ir palyginamų laipsnių sistemą, grįstą dviem pakopomis (pagrindinėmis ir podiplominėmis studijomis). Šioje deklaracijoje apibrėžiama priėmimo į magistrantūros studijas sąlyga: teisei į antrąjį ciklą įgyti reikės sėkmingai baigti pirmąjį maždaug trejų metų trukmės ciklą. Svarbu pažymėti, kad dokumente teigiama, jog po pagrindinių studijų suteikiamas bakalauro laipsnis turi būti tiesiogiai susietas su Europos darbai rinkai tinkamu kvalifikaciniu lygmeniu, tačiau neužsimenama apie magistro laipsnį.

*Praho susitikime*¹⁵ (2001) buvo nuspręsta, kad tolesnės laipsnių sistemos tikslas įvesti dvių pagrindinių ciklų studijas: bakalauro ir magistrantūros. Šioje deklaracijoje suteikiama laisvė aukštojo mokslo institucijų bei studijų programų profilių (tame tarpe ir magistrantūros) įvairovei:

---

¹³ Sorbonne declaration (1998).

Prieiga: http://www.smm.lt/uploads/documents/Papildomas%20menu2/Bolonijos_procesas/Sorbonne_declaration.pdf

¹⁴ Bologna declaration (1999). Prieiga:

http://www.smm.lt/uploads/documents/Papildomas%20menu2/Bolonijos_procesas/Bologna_declaration.pdf

¹⁵ Prague_communique (2001). Prieiga:

http://www.kvc.cr.vu.lt/site/sites/default/files/PRAGUE_COMMUNIQUE.pdf

daugelyje šalių bakalauro ir magistratūros laipsniai arba jiems prilyginami dviejų ciklų laipsniai gali būti įgyti universitetuose arba kitose aukštojo mokslo institucijose. Programos vedančios į laipsnius, gali būti ir turi būti įvairios, tenkinančios individualiuosius visuomenės, akademinės bendruomenės ir darbo rinkos poreikius.

Magistrantūros studijų raidai Europos aukštojo mokslo erdvėje įvertinti taip pat reikšmingos Europos universitetų asociacijos (EUA) deklaracijos: Salamankos (2001), Graco (2003), Glazgo (2005), Lisabonos (2007) ir Prahos (2009).

*Salamankos deklaracijoje*¹⁶ (2001) EUA iš esmės pritarė Bolonijos deklaracijos nuostatomis ir išdėstė EAME kūrimo principus. Magistrantūros studijų raidai svarbiausi yra: pirmosios ir antrosios pakopų laipsnių palyginamumas; kvalifikacijų relevantiškumas; kokybė, kaip pagrindas didinti pasitikėjimą, judumą, skaidrumą, palyginamumą ir sistemos patrauklumą.

*Graco deklaracijoje*¹⁷ (2003) EUA pabrėžia, kad Bolonijos procese privalu vengti pernelyg didelio reguliavimo, ir skatina sukurti bendruosius pakopų ir studijų programų aprašus, pertvarkyti studijų programas, orientuojant jas į studentą, naudojant ECTS ir studijų rezultatus, taip pat užtikrinti, kad bakalauro ir magistro laipsniai atitiktų jų reikšmę ir prasmę.

*Berlyno deklaracijoje*¹⁸ (2003) išskiriama, kad pirmosios ir antrosios pakopos diplomai turėtų būti skirtingų profilių tam, kad atitiktų įvairius individualius, akademinis ir darbo rinkos poreikius. Pirmosios pakopos diplomai turėtų suteikti galimybę, pagal Lisabonos konvenciją, studijuoti antrosios pakopos programose. Antrosios pakopos diplomai turėtų suteikti galimybę studijuoti doktorantūros studijose. Taip pat iškeliamas tikslas, kad kiekvienas studentas, baigiantis studijas nuo 2005 metų turi iš karto nemokamai gauti diplomo priedėlį. Jis turi būti išduodamas plačiai Europoje paplitusia kalba. Diplomo priedėlis yra formalus dokumentas, bet tai pirmasis žingsnis padedantis identifikuoti magistrantūros studijų absolvento pagrindines savybes – įgytus gebėjimus, įgūdžius, žinias. Be to labai svarbu tai, kad nusprendžiama prie pagrindines pozicijas užimančių dviejų pagrindinių aukštojo mokslo pakopų būtų verta prijungti ir trečiąjį – doktorantūrą. Tai reikšmingas indėlis magistrantūros studijų sampratos identifikacijai.

Magistrantūros studijų raidai EAME reikšmingiausia yra *Helsinkio konferencija*¹⁹ (2003), kurios metu buvo pažymėta, kad aukštojo mokslo institucijos, iki šiol paprastai vykdžiusios bakalauro studijas, kai kuriose šalyse pradėjo vykdyti ir antrosios pakopos, magistrantūros

---

¹⁶ Salamankos konvencija (2001). Prieiga:

https://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/direkcijos/studiju_direkcija/teises_aktai/Tarptautiniai%20teises%20aktai/Salamankos_konvencija.pdf

¹⁷ Graz declaration (2003). Prieiga:

http://www.eua.be/eua/jsp/en/upload/COM_PUB_Graz_publication_final.1069326105539.pdf

¹⁸ Berlin communique (2003). Prieiga:

http://www.smm.lt/uploads/documents/Papildomas%20menui2/Bolonijos_procesas/Berlin_communique.pdf

¹⁹ Helsinki conference (2003). Prieiga: http://www.ehea.info/Uploads/Seminars/030314-15Helsinki_Results.pdf

studijas. Šie pokyčiai sąlygoja didesnę aukštojo mokslo diversifikaciją, kurią lemia darbo rinkos poreikiai ir heterogeniška studentų populiacija. Todėl norint užtikrinti kvalifikacijų, kurios įgyjamos skirtingo profilio institucijose, skaidrumą, aukštojo mokslo institucijos skatinamos naudoti diplomo priedėlių. Helsinkio konferencijoje buvo suformuluoti pagrindiniai magistrantūros studijų reikalavimai. Pirma, pripažįstama, kad magistro laipsnis yra antrosios studijų pakopos kvalifikacija. Antra, užtikrinamas studijų tęstinumo principas: bakalauro laipsnis suteikia galimybę tęsti studijas magistrantūroje, o magistro – doktorantūroje. Trečia, išskiriami pirmieji magistrą identifikuojantys požymiai: “turi būti pasiekę tokį žinių ir supratimo lygį, kuris įgalintų integruoti žinias, valdyti sudėtingas situacijas ir pateikti nuomonę bei sprendimus specialistų ir nespecialistų auditorijoms. Studentai, įgiję magistro laipsnį, turi pakankamą įgūdžių savarankiškai ir nepriklausomai mokytis ir atlikti tyrimus”²⁰. Ketvirta, skatinami įvairūs magistrantūros studijų tipai: siekiant patenkinti asmenines, akademinės ir darbo rinkos reikmes magistrantūros programos gali būti įvairių profilių, tačiau diplomo priedėlyje svarbu nurodyti suteiktos kvalifikacijos profilį. Pažymima, kad programų profilis neturi menkinti magistro laipsnio, suteikti kreditai turi būti tinkamo profilio (akademiniai, profesiniai). Tai reiškia, kad tiek profesinio (praktinio), tiek akademinio (mokslinio) ar kitokių tipų studijos yra lygiaverčios, bet tuo pačiu skatinama jų įvairovė. Penkta, nustatoma magistrantūros studijų projektavimo logika - magistrantūros studijų programos turi būti grindžiamos studijų rezultatais, turinio ir kokybės parametrais, o ne trukme ar kitais formaliais reikalavimais.

2003 m. paskelbus *Berlyno komunikatą*, kuriame doktorantūros studijos pavadintos trečiąja pakopa, buvo mėginama apibrėžti kiekvieną naujos aukštojo mokslo sistemos studijų pakopą. 2004 m. buvo paskelbti *Dublino aprašai*²¹, apibūdinantys aukštojo mokslo pakopas. Kvalifikacinis laipsnis, nurodantis, kad baigta aukštojo mokslo antroji pakopa suteikiamas studentui, kuris:

- demonstruoja žinias ir supratimą studijuojamoje kryptyje, praplečiantį bakalauro lygmenyje įgytas žinias ir leidžiantį originaliai vystyti ir/ar taikyti idėjas, dažnai mokslinių tyrimų kontekste;
- geba taikyti žinias ir supratimą, sugeba spręsti problemas naujoje arba nepažįstamoje aplinkoje arba platesnėje (daugiadisciplininėje), su studijų sritimi susijusioje aplinkoje;
- geba integruoti žinias ir spręsti sudėtingas problemas, turėdamas ne visą arba ribotą informaciją priimti etiškus ir socialiai atsakingus sprendimus;

---

²⁰ ten pat.

²¹ ‘Dublin’ descriptors for Short Cycle, First Cycle, Second Cycle and Third Cycle Awards (2004). Prieiga: http://www.smpf.lt/lt/dokumentai/administraciniai_ir_politiniai/dublino_aprasai_2004

- geba aiškiai ir nedviprasmiškai perteikti logiškas, žiniomis pagrįstas išvadas, specialistų ir ne specialistų auditorijoms;
- turi mokymosi įgūdžių, kurie leidžia pakankamai kryptingai ir savarankiškai tęsti studijas.

Po šių svarbiausių etapų, tolimesni nutarimai buvo skirti kvalifikacijų pripažįstamumui, mobilumui, įsidarbinamumui, studijų kokybei gerinti. *Bergeno komunikate*²² (2005) priimama vieninga Europos aukštojo mokslo kvalifikacijų sistema, susidedant iš trijų pakopų (atsižvelgiant į nacionalinius kontekstus numatoma tarpinių kvalifikacijų galimybė), kurių bendrieji kiekvienos pakopos aprašai apibrėžia mokymosi rezultatus ir įgytus gebėjimus, o pirmajame bei antrajame cikle – ir kreditų kiekį. Numatoma iki 2010 m. patobulinti nacionalines kvalifikacijų sistemas suderinant jas su vieninga kvalifikacijų sistema Europos aukštojo mokslo erdvėje.

*Glazgo deklaracijoje*²³ (2005) pripažįstama universitetų pažanga, tačiau pabrėžiama būtinybė skatinti į studentą orientuotą mokymą, reformuoti studijų programas, atsižvelgiant į studijų rezultatus ir ECTS, skatinti mobilumą ir gerinti kvalifikacijų pripažinimo procedūras.

*Londono komunikate*²⁴ (2007) didžiausias dėmesys skiriamas nacionalinių kvalifikacijų sukūrimui ir jų dermei su Europos kvalifikacijų sąranga užtikrinti: kvalifikacijų struktūra yra labai svarbi, siekiant palyginimo ir skaidrumo EAME bei palengvinant besimokančiųjų judėjimą aukštojo mokslo sistemose bei tarp jų. Ji taip pat turėtų padėti aukštojo mokslo institucijoms plėsti modulius bei studijų programas, pagal mokymosi rezultatus ir kreditus, taip pat turėtų pagerinti kvalifikacijų ir visų kitų ankstesnių mokslų pripažinimą. Londono komunikate ministrai pažymi, jog studijų programas svarbu pertvarkyti taip, kad jos leistų suteikti tokias kvalifikacijas, kurios tiktų tiek darbo rinkos poreikiams, tiek tolesnėms studijoms.

*Liuveno komunikate*²⁵ (2009) svarbiausias tikslas - pertvarkyti studijų programas (curricular reform), orientuoti jas į studentą, į studijų rezultatus, kuriuos nustato visi studijų proceso partneriai (studentai, dėstytojai, darbdaviai) bei sudaryti sąlygas studentams rinktis lankstesnius studijų maršrutus. Komunikate pažymima, kad ir toliau turi būti derinamos nacionalinės ir mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijos sąrangos, o viso to siekiant adekvačiai vystyti tiek į tyrimus, tiek į taikomąją veiklą ar mokymą orientuotą aukštąjį mokslą bei siekti aukštojo mokslo sistemų atvirumo.

²² Bergen communique (2005). Prieiga:

http://www.smm.lt/uploads/documents/Papildomas%20menu2/Bolonijos_procesas/Bergen_communique.pdf

²³ Glasgow declaration (2005). Prieiga: <http://www.aic.lv/bolona/Bologna/maindoc/GLASGOWdeclaration.pdf>

²⁴ London communique (2007). Prieiga: http://bologna.en.ankara.edu.tr/?page_id=213

²⁵ Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve (2009). Prieiga: http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique%C3%A9_April_2009.pdf

*Prahos deklaracijoje*²⁶ (2009) išskirtinis dėmesys nėra skiriamas magistrantūros studijoms, tačiau pažymima, kad baigusieji bakalauro lygmens studijas turi būti įgiję pakankamą žinių ir įgūdžių, reikalingų įsidarbinti greitai kintančioje darbo rinkoje.

*Budapešto-Vienos deklaracijoje*²⁷ (2010) akcentuota aukštojo mokslo sistemos ir pačios aukštosios mokyklos reakcija į augančius poreikius ir lūkesčius bei bendradarbiavimo ir konkuravimo tarptautinėje erdvėje pusiausvyros siekis; Bolonijos procese dalyvaujančių šalių tarpusavio ryšiai, užtikrinant informacijos pasikeitimą ir veikimą kartu; parama studentų dialogui.

*Bukarešto komunikate*²⁸ (2012) išskirti trys pagrindiniai tikslai: kokybiškesnis aukštasis mokslas, geresni absolventų įsidarbinimo rodikliai, stipresnė mobilumo sistema efektyvesniam mokymuisi. Magistrantūros studijoms ypač svarbus antrasis tikslas – įsidarbinamumo skatinimo, nors komunikate didžiausias dėmesys skiriamas pirmos pakopos (bakalauro) studijoms, tačiau šios nuostatos aktualios ir magistrantūros studijoms: akcentuojama absolventų bendrųjų, tarpdisciplininių gebėjimų ir novatoriško požiūrio svarba; studijų programos turi atspindėti šiuolaikinių tyrimų prioritetų kaitą ir naujai atsirandančias disciplinas, o dėstymas ir studijavimas turi būti grindžiamas tyrimų rezultatais; pripažįstama aukštos kokybės antros pakopos studijų programų svarba, siekiant tyrimų, dėstymo ir studijavimo sanglaudos; įsipareigojama antros pakopos suteikiamas nacionalines kvalifikacijas susieti su Europos kvalifikacijos sąrangos septintuoju kvalifikacijos lygmeniu.

Magistrantūros studijų kaip trijų pakopės aukštojo mokslo sistemos dedamosios raida yra nuoseklus Europos aukštojo mokslo erdvės (EAME) kūrimo dalis (1 pav). Magistrantūros studijų raidą EAME galima išskirti į keturis etapus:

Pirmas etapas (Sorbonos - Prahos (1998-2001)) - EAME kūrimo dokumentuose fiksuojami pirmieji magistrantūros studijų požymiai, poreikis joms rasti, siekiant išskirti bakalauro lygmens studijas ir užtikrinti studijų tęstinumo galimybę.

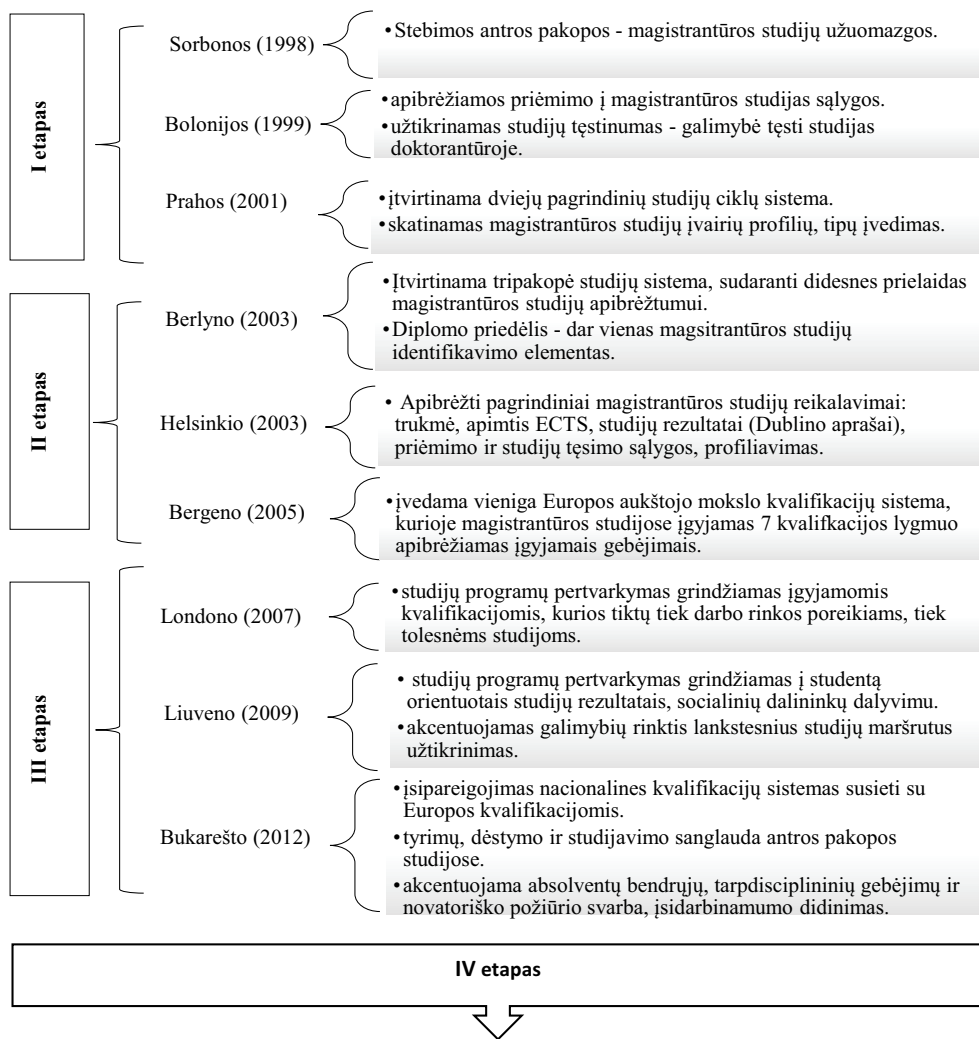
Antrasis etapas (Berlyno - Bergeno (2003-2005)) – kurio metu buvo susitarta dėl esminių magistrantūros studijų požymių: tiek formaliųjų (studijų trukmės, apimties kreditais, priėmimo, studijų tęstinumo sąlygų), tiek konceptualiųjų – studijų programų projektavimo logikos, profilių įvairovės ir kt.

---

²⁶ Prague declaration (2009). Prieiga: http://www.eua.be/fileadmin/user_upload/files/Publications/EUA_Prague_Declaration_European_Universities_-_Looking_forward_with_confidence.pdf

²⁷ Budapest – Vienna declaration (2010). Prieiga: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/2010_conference/documents/Budapest-Vienna_Declaration.pdf

²⁸ Bucharest Communique (2012). Prieiga: [http://www.ehea.info/Uploads/\(1\)/Bucharest%20Communique%202012\(1\).pdf](http://www.ehea.info/Uploads/(1)/Bucharest%20Communique%202012(1).pdf)

1 pav. Magistrantūros studijų raida svarbiausiose EAME direktyvose (sudaryta autorės)

Trečias etapas (Londono - Bukarešto (2007-2012)) siejamas su nutarimais magistrantūros studijų kokybei gerinti: dėmesys skiriamas studijų rezultatų koncepcijos įgyvendinimui, įsidarbinamumo dimensijos svarbai, mobilumui, tarptautiškumui didinti.

Ketvirtas etapas siejamas su šių nuostatų įgyvendinimo stebėseną EAME šalyse bei įžvalgų probleminėms sritims spręsti teikimu. Pastaruoju metu buvo vykdomi įvairūs magistrantūros studijų tyrimai²⁹, atskleidžiantys tam tikras problemines sritis Bolonijos proceso

²⁹ Higher Education Commission. (2012). Postgraduate education: An independent inquiry by the Higher Education Commission. Prieiga: http://www.policyconnect.org.uk/hec/sites/site_hec/files/report/329/fieldreportdownload/hec-postgraduateeducationreport.pdf; The European Higher Education Area in 2012: Bologna Process Implementation Report. Prieiga: <http://www.ehea.info/Uploads/%281%29/Bologna%20Process%20Implementation%20Report.pdf>; Education and Training in Europe 2020 (2013). European Commission. Prieiga:

šalyse ir numanoma, kad artimiausiose direktyvose bus sprendžiami studijų kokybės, santykio su darbo rinka, studijų suderinamumo Europos lygmeniu ir kiti tyrimuose identifikuojami klausimai.

Magistrantūros studijos, lyginant su bakalauro lygmens studijomis, reikalauja sudėtingo ir ilgo proceso jų koncepcijai EAME formuluoti. Jei bakalauro studijų lygmenyje EAME šalis iš esmės pavyko susitarti dėl bendrai suvokiamos šių studijų koncepcijos, padedančios užtikrinti tarptautinį mobilumą tiek studijose, tiek darbo rinkoje. Tuo tarpu magistrantūros studijų koncepcija EAME kūrimo direktyvose vystoma lėtai, bet nuosekliai: apibrėžiama studijų trukmė, apimtis kreditais, priėmimo ir tolimesnių studijų pagrindinės charakteristikos, kvalifikacijos lygmuo bei jam būdingi gebėjimai, kurie siejami su žinių valdymu ir integracija tarpdiscipliniuose kontekstuose, savarankišku mokymusi, inovatyvumu, tyrimų vykdymu, gebėjimu valdyti sudėtingas situacijas, pateikti nuomonę bei sprendimus specialistų ir nespecialistų auditorijoms. EAME dokumentuose apibrėžiamos pagrindinės magistrantūros studijų charakteristikos sudaro prielaidas vieningai magistrantūros studijų sampratai identifikuoti, kuriai būdingas studijų įvairiapusiškumas siekiant atliepti asmens, darbo rinkos ir visuomenės poreikius. Numatomi profesinio ir akademinio pobūdžio magistrantūros studijų tipai, suteikiantys skirtingo profilio, bet savo svarumu lygiavertius kvalifikacinius laipsnius, kurie turi būti nurodomi diplomo priedėlyje tokiu būdu informuojant visuomenę apie absolvento pasirengimą veikti tam tikrose visuomenės veiklos srityse profilį.

1.2. Magistrantūros studijų koncepcija Europos kontekste

Europos aukštojo mokslo erdvės kūrimo direktyvose numatomi tik tikslai, kuriuos turi pasiekti valstybės narės, o priemonės, užtikrinančias numatytų tikslų įgyvendinimą, turi pasirinkti pačios valstybės. Ilgą laiką vyravus vienpakopei aukštojo mokslo sistemai perėjus į tripakopę, daugelis šalių susidūrė su nacionalinio konteksto sąlygojamomis problemomis. Viena vertus, reikia įvertinti tai, kad keičiasi magistrantūros studijų programų mokymosi ir dėstymo turinys: iki šiol vyravusias tradicines disciplinomis grįstas magistrantūros studijas keičia studijos, grįstos tarpdisciplininių problemų sprendimu lanksčiose grupėse be ištikimybės vienam universitetui (Kerry, 2009). Kita vertus, reikia atsižvelgti į magistrantūros studijų standartizavimo ir modernizavimo procesų dermės įgyvendinimo galimybes.

---

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/163EN.pdf; Modernisation of Higher Education in Europe: Access, Retention and Employability, Euridice report, 2014. Prieiga:

<http://www.ehea.info/news-details.aspx?ArticleId=348>; Trends 2010: A decade of change in European Higher Education. By Andrée Sursock & Hanne Smidt. Prieiga:

http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/2010_conference/documents/EUA_Trends_2010.pdf;

Survey of Master degrees in Europe (2009). By Howard Davies. Prieiga:

http://www.eua.be/Libraries/Publications_homepage_list/EUA_Survey_Of_Master_Degrees_In_Europe_FINAL_w_ww.sflb.ashx.

Europos universitetų asociacijos (EUA) Bolonijos proceso įgyvendinimo ataskaitoje (2010)³⁰ pažymima, jog vis dar išlieka ta pati magistrantūros studijų problema – nepaisant magistrantūros studijų apibrėžtumo trukmės, apimties kreditais bei kvalifikacijos lygmens atžvilgiu, magistro laipsnį suteikiančių studijų įvairovė vis dar labai didelė. Europos aukštojo mokslo erdvės (EAME) šalyse dažniausiai sutinkami tokie magistro kvalifikaciniai laipsniai:

Akademinis magistras (ang. Academic master) – dažniausiai teikiamas binarinės švietimo sistemos šalyse, siekiant atskirti universitetiniu išsilavinimu grįstas studijų programas nuo profesinio magistro, kuris suteikiamas neuniversitetinėse aukštojo mokslo institucijose.

Nuoseklusis/tęstinis magistras (ang. Consecutive or Continuation Master) – įgyjant iš karto arba labai greitai po bakalauro kvalifikacinio laipsnio suteikimo toje pačioje studijų kryptyje.

Konvercinis magistras (ang. Conversion Master) – įgyjamas kitoje studijų kryptyje nei studijuota bakalauro studijose.

Jungtinis magistras (ang. Joint Master) – suteikiamas dviejų ar daugiau institucijų ir pripažįstamas kaip sudėtinis, daugialypis.

Mokymosi visą gyvenimą magistras (ang. Life Long Master) – naudojamas kai kuriose švietimo sistemose, siekiant išskirti antros pakopos studijas nuo nuosekliojo magistro.

Profesinis magistras (Professional Master) – naudojamas binarinėje švietimo sistemoje, siekiant išskirti neuniversitetinėse aukštojo mokslo institucijose suteikiamą magistro laipsnį atskiriant nuo universitetinio išsilavinimu grįsto.

2010 m. *Europos universitetų asociacijos* (EUA)³¹ ataskaitoje teigiama, kad 77 proc. visų Bolonijos procese dalyvaujančių aukštojo mokslo institucijų pritaikė savo aukštojo mokslo sistemas prie naujos laipsnių struktūros. Tačiau šita studijų reforma davė dvejopus rezultatus: viena vertus, pereinama prie į studentą orientuotą bei studijų rezultatais grįsto mokymosi; kita vertus, ilgosios integruotos kvalifikacijos buvo padalintos į bakalauro ir magistro be jokios intelektualios inovacijos vykdant šį perėjimą. Vadinasi, kai kuriose studijose nepavyko suderinti standartizavimo ir modernizavimo procesų.

Perėjimas prie vieningos laipsnių sistemos įtakojo ir priėmimo į magistrantūros studijas pokyčius. Tos studijų programos, kurios lengvai ir natūraliai jau buvo išskirtos ar išsiskyrė į bakalauro ir magistro kvalifikacijas didelių pokyčių nepatyrė. Tačiau tose šalyse, kuriose šios abi kvalifikacijos buvo integruotos, daugelis studentų ir toliau tęsia studijas magistrantūroje. Kita vertus, tęstinės studijos magistrantūroje kai kuriose nacionalinėse sistemose turi socialinių

---

³⁰ Trends 2010: A decade of change in European Higher Education. By Andrée Sursock & Hanne Smidt. Priegai: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/2010_conference/documents/EUA_Trends_2010.pdf

³¹ Ten pat.

dalininkų (studentų, tėvų, darbdavių, politikų) pasitikėjimą, tačiau tokiu būdu bakalauro laipsnį turinčių asmenų įsiliejimas į darbą rinką yra problematiškas.

2009 m. *Europos universitetų asociacijos* (EUA) atliktame magistrantūros studijų Europos šalyse tyrime³² pažymima, kad, magistrantūros studijos turėtų atliepti šiuos pagrindinius tikslus:

- Užtikrinti aukšto lygio švietimo prieinamumą visiems piliečiams visą gyvenimą;
- Numatyti ir patenkinti aukštos kvalifikacijos darbo rinkos poreikius;
- Prisidėti prie ekonomikos augimo, skatinti mokslinius tyrimus ir inovacijas.

Trys principiniai tikslai iš esmės atitinkantys ir bakalauro, ir magistro studijoms keliamus tikslus, tačiau skirtingai nei bakalauro studijose, magistrantūros studijose, ypač posovietinėse šalyse sunkiai sekasi rasti tinkamą santykio su darbo rinka užtikrinimo modelį. Viena vertus, ilgą laiką universitetai buvo pakankamai uždaros bendruomenės, identifikuojančios ir tenkinančios darbo rinkos - suvokiamos kaip akademinio pasaulio - poreikius. Kita vertus, darbo rinkos atstovams taip pat sunku identifikuoti magistrantūros kaip aukšto lygmens kvalifikacijos laipsnį suteikiančių studijų vaidmenį darbo rinkoje, todėl dažnai neįvertinama magistrantūros studijų specifika, siejant jas su labai konkrečiais praktiniais gebėjimais.

Pagrindinė magistro studijų Bolonijos deklaraciją pasirašiusiose šalyse problema yra šių studijų neapibrėžtumas, suvokimo stoka. Pirma, magistro laipsnis yra gerai apibrėžtas terminas trukmės ir kreditų atžvilgiu. Antra, tai pasiekimų lygmuo, apibrėžtas sutartiniu lygmenų aprašu. Tačiau tai nereiškia, kad jis vienodai suprantamas (ang. readability) visose 46 Bolonijos deklaraciją pasirašiusiose šalyse³³. Pavyzdžiui, profesinio magistro sąvoka skirtingose šalyse suvokiama skirtingai: viena vertus, tai magistrantūros studijos skirtos įgijusiems profesinės patirties (*post-experience*), kuriose suteikiamas profesinio (ang. professional) magistro laipsnis, tačiau kelios binarinės sistemos terminą „profesinis“ priskiria neuniversitetiniam sektoriui. Šiems magistrantams yra taikomi visai kiti reikalavimai, studijų turinys bei studijų rezultatai. Todėl magistro laipsnis nėra lengvai atpažįstamas studentams ir socialiniams dalininkams (Davies, 2009). Be to, tarptautiniu mastu naudojama ISCED kvalifikacijų sistema neatskiria bakalauro nuo magistro, tik matomas skirtumas jų abiejų nuo doktorantūros studijų³⁴.

Vieningų sąvokų nenaudojimas įtakoja skaidrumo, pereinamumo, mobilumo, įsidarbinamumo EAME užtikrinimo stoką. Nacionaliniuose kontekstuose sutinkamos įvairios magistro laipsnį apibrėžiančios sąvokos, kurios yra atpažįstamos tik tos šalies kontekste: *research*

---

³² Survey of Master degrees in Europe (2009). By Howard Davies. Prieiga: http://www.eua.be/Libraries/Publications_homepage_list/EUA_Survey_Of_Master_Degrees_In_Europe_FINAL_w ww.sflb.ashx

³³ Ten pat.

³⁴ Ten pat.

master, professional master, continuation master, consecutive master, advanced master, top master, lifelong master, European master, international master ir kt.

Bolonijos deklaraciją pasirašiusioms šalims siūloma priimti tarptautinę žymenų sistemą, kuriose turėtų būti nurodyti svarbiausi magistrantūros studijų parametrai (Davies, 2009): trukmė, ECTS, ar taikomi ES teisės aktai, ar profesionaliai akredituotos, paslaugos teikėjo (-ų) statusas, būdai prieigai iš bakalauro ir perėjimui į daktaro lygmens studijas; prieinamumas profesinio tobulėjimo tikslais, mokymosi, studijų filosofija ar paradigma, ar suteikiama darbo vieta, finansavimas ir studijų kaina, galima finansinė parama ir kt. Toks magistrantūros studijų informatyvumas EAME padėtų užtikrinti lengvesnį ir skaidresnį studentų judėjimą tiek aukštojo mokslo sektoriuje, tiek darbo rinkoje.

Magistrantūros studijų tipų atžvilgiu Europoje dažniausiai išskiriami du tipai: *profesinis* (taikomasis) ir *akademini* (mokslinis). *Profesinis* magistrantūros studijų tipas siejamas su gilesniu pasirengimu konkrečiai profesinės veiklos sričiai, kvalifikacijos tobulinimu toje pačioje veiklos srityje. Viena iš svarbiausių priėmimo į šias studijas sąlygų - profesinė patirtis. *Akademini* magistrantūros studijų tipas artimesnis bendresniam, nespecializuotam pasirengimui, jame akcentuojamas mokslinis įdirbis tam tikroje srityje, dažniausiai siejamas ne su kvalifikacijos tobulinimu konkrečioje srityje, bet su galimybių veikti keliose srityse praplėtimu. Tačiau negalima teigti, kad Europoje vyrauja vienas kuris magistrantūros tipas, jų yra daug, tiek akademinės, tiek profesinės orientacijos. Patekimo į magistrantūros studijas būdai taip pat įvairūs – studentai, turintys bakalauro laipsnį, gali iškart tęsti studijas antrojoje pakopoje arba privalo įgyti kelerių metų darbo patirtį, arba įgyti magistro laipsnį tam tikroje srityje (pvz. studijuoti *post-initial* magistrantūroje Nyderlanduose (MBA), magistrantūroje Belgijoje (Flandrijoje) priimami tik jau turintys magistro laipsnį *Master after Master* (magistrantūra po magistrantūros)³⁵ ir kt.

Magistrantūros studijų įvairovė (jų podūdžiu, suteikiamu laipsniu, tikslinė auditorija ir kt.) kai kuriose šalyse būdinga ir nacionaliniu lygmeniu. Pavyzdžiui, Jungtinėje Karalystėje antros pakopos studijos (ang. *postgraduate*) apima nuo vienerių metų trukmės sertifikacinių kaip kvalifikacijos tobulinimo studijų iki studijų daktaro laipsniui įgyti. Tokia didele studijų įvairove siekiama labai koncentruotai atliepti įvairius asmens, darbo rinkos ir visuomenės poreikius. Kita vertus, studijų ir įgyjamų laipsnių įvairovė būdinga tik tai šaliai sudaro kliūtis magistrams identifikuoti save tarptautiniame kontekste, neprisideda prie vieningos EAME egzistavimo.

---

³⁵ Magistrantūros studijų raidos įžvalgos (2008). Sud. Žiliukas ir kt. Prieiga: http://www.skvc.lt/files/magistrant_proj/magistranruos%20raidos%20izvalgos.pdf

Suprasdami problemą, Jungtinėje karalystėje svarstoma priimti naują antros pakopos studijų tipologiją, kurią sudarytų trys studijų tipai³⁶:

Pirmasis studijų tipas (ang. Taught), kuris skirtas asmenims, siekiantiems tęsti studijas kitose srityse ar praplėsti žinias, įgyti aukštesnio lygmens gebėjimus. Šiam tipui būdingos tarpdisciplininės, intergruotosios studijos, taip pat studijos teikiamos Atvirojo universiteto koncepcijos principu. Suteikiamas antros pakopos diplomai.

Antrasis tipas (ang. Professional) - tai studijos, orientuotos į profesinio magistro laipsnio suteikimą, skirtos kvalifikacijai tobulinti. Suteikiamas profesinis sertifikatas ar diplomai.

Trečiasis tipas (ang. Research) – tai mokslinio pobūdžio studijos, vedančios į pasirengimą doktorantūros studijoms. Suteikiamas kvalifikacinis laipsnis yra mokslinio pobūdžio (ang. research master).

Vieningos magistrantūros studijų koncepcijos identifikavimas Europoje užtikrintų pagrindines Europos aukštojo mokslo erdvės sėkmingo funkcionavimo sąlygas: skaidrumą, pereinamumą, mobilumą, įsidarbinamumą. Tačiau tiek magistrantūros studijų tipų, tiek suteikiamų laipsnių interpretavimas kiekvienoje šalyje yra skirtingas. Magistrantūros studijų ir suteikiamų laipsnių įvairovė suteikia plačias galimybes atliepti skirtingus asmens, darbo rinkos ir visuomenės poreikius, tačiau nacionaliniuose kontekstuose egzistuojanti įvairovė nėra ir negali būti identifikuojama Europoje, kol nebus prieita vieningo susitarimo dėl Europos aukštojo mokslo erdvėje vykdomų magistrantūros studijų tipų, jų identifikacijos požymių, suteikiamų laipsnių atpažinimo Europos lygmeniu. Tačiau pirmasis žingsnis siekiant šio tikslo yra magistrantūros studijų koncepcijos identifikavimas nacionaliniu lygmeniu.

1.3. Magistrantūros studijų reglamentavimas Lietuvoje

Magistrantūros studijos Lietuvoje, skirtingai nei kitose Europos valstybėse, nėra tipologizuojamos. Teoriškai tokia galimybė egzistuoja, tačiau praktiškai nėra įgyvendinama. Prieš dešimtmetį magistrantūros studijas buvo pamėginta klasifikuoti į gilinamąsias ir plečiamąsias³⁷. Tuo metu gilinamoji magistrantūros studijų programa buvo apibrėžiama kaip studijų programa, skirta gilinti studento kompetencijai, įgytai per pirmosios pakopos (pagrindinių) studijų programą, kai pastaroji yra tos pačios studijų krypties kaip ir magistrantūros studijų programa arba kitos

---

³⁶ Higher Education Commission. (2012). Postgraduate education: An independent inquiry by the Higher Education Commission. Prieiga: http://www.policyconnect.org.uk/hec/sites/site_hec/files/report/329/fieldreportdownload/hec-postgraduateeducationreport.pdf.

³⁷ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas (2005 m. Liepos 22 d. Nr. Isak-1551) „Dėl bendrųjų reikalavimų studijų programoms“. Prieiga: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/oldsearch.preps2?Condition1=260202>

krypties, nurodytos magistrantūros studijų programos apraše³⁸. Sąlyginai galima būtų prilyginti Europoje identifikuojam nuosekliojo/tęstinio magistro laipsniui (*Consecutive or Continuation Master*). Plečiamoji magistrantūros studijų programa buvo skirta studento kompetencijai išplėsti kita (palyginti su pagrindinėmis studijomis) studijų kryptimi, tikslingai derinant šias studijas su kompetencija, įgyta per pagrindines studijas ir/ arba per praktinės veiklos patirtį³⁹. Sąlyginai galima būtų prilyginti Europoje identifikuojam konversinio magistro laipsnio (*Conversion Master*) tipui. Svarbu pažymėti, kad pirmieji žingsniai buvo padėti tarpdisciplinų studijų programų identifikavimui – „kai kompetencija plečiama keliomis studijų kryptimis, plečiamoji magistrantūros studijų programa vadinama tarpkryptine“⁴⁰.

Tačiau tokia magistrantūros studijų klasifikavimo sistema nebuvo labai sėkminga ir galiojo tik kelis metus. 2009 m. išleidus *Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymą*⁴¹ ir jo pagrindu formavus įsakymus studijų programų rengimo ir vykdymo reikalavimams, tokios klasifikacijos buvo atsisakyta, perėjus prie liberalesnio ir beveik nereglementuoto klasifikavimo, paliekant teorinę galimybę bet kokio tipo studijų programoms: *Studijų programos gali būti įvairaus pobūdžio, tačiau jos turi atitikti universiteto profilį, asmens individualius akademinis (kūrybinius) gebėjimus ir darbo rinkos poreikius. Studijų programos pobūdis turi būti nurodomas ir pagrindžiamas studijų programos apraše*⁴². Visų pirma reiktų pažymėti, kad antroji šio punkto dalis nėra įgyvendinama, nes nė viena aukštoji mokykla nėra tiksliai nurodžiusi studijų programos pobūdžio, tačiau iš bendrojo aprašymo matome, kad dauguma magistrantūros studijų programų yra mokslinio (akademinio) pobūdžio. Kita vertus, profesinės (praktinės) studijų programos įgyvendinimui universitete nėra pasirengta tiek moraliniu aspektu (sudėtinga pakankamai uždarai akademinė bendruomenei priimti darbo rinkos keliamus iššūkius ir rasti balansą tarp akademinio lavainimo ir pasirengimo profesijai), tiek fiziškai – tokio pobūdžio programoje keliami reikalavimai profesinės patirties turintiems dėstytojams. Todėl galima konstatuoti, kad Lietuvoje vyrauja mokslinės magistrantūros tipas. Bendrąja prasme, Lietuvos magistrantūros studijų programos *skiriamos pasirengti savarankiškam mokslo (meno) darbui arba kitam darbui, kurį atlikti reikia mokslo žinių ir analitinių gebėjimų*.⁴³ Šios programos siejamos su moksliniais

---

³⁸ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas (2005 m. Liepos 22 d. Nr. Isak-1551) „Dėl bendrųjų reikalavimų studijų programoms“. Prieiga: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/oldsearch.preps2?Condition1=260202>

³⁹ Ten pat.

⁴⁰ Ten pat.

⁴¹ Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymas (2009 m. balandžio 30 d. Nr. XI-242). Prieiga: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=343430&p_query=&p_tr2=

⁴² Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro 2010 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. V- 826. Prieiga:

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=374821&p_query=&p_tr2=

⁴³ Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymas (2009 m. balandžio 30 d. Nr. XI-242, 48 str. 2p. Prieiga: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=343430&p_query=&p_tr2=

tyrimais: *antrosios pakopos studijų vykdymas siejamas su universitete vykdomos mokslo (meno) veiklos rezultatais*⁴⁴.

Lietuvos Respublikos studijas reglamentuojančiose dokumentuose⁴⁵ identifikuojami magistrantūros studijų programų požymiai (1 lentelė) atspindi EAME direktyvose numatomas charakteristikas, tačiau magistrantūros studijų įvairovės, siekiant atliepti asmens, darbo rinkos ir visuomenės poreikius, ir studijų pobūdžio identifikavimo suteikiamuose kvalifikaciniuose laipsniuose nepakankamas išgryninimas, sudaro tik dalines sąlygas įvairiomis studijoms vykdyti.

1 lentelė. Lietuvoje reglamentuojami magistrantūros studijų programų požymiai (sudaryta autorės remiantis nacionaliniais dokumentais⁴⁶)

PARAMETRAS	APIBŪDINIMAS
Paskirtis	Pasirengti savarankiškam mokslo (meno) darbui arba kitam darbui, kuriam atlikti reikia mokslo žinių ir gebėjimo jas analizuoti bei taikyti arba meno kūrimo gebėjimų.
Pobūdis/ tipas	Studijų programos gali būti įvairaus pobūdžio, tačiau jos turi atitikti universiteto profilį, asmens individualius akademinius (kūrybinius) gebėjimus ir darbo rinkos poreikius.
Studijų programos pobūdį atspindintys parametrai	Iš studijų tikslų ir absolvento kompetencijos formulavimo turi atsiskleisti studijų programos pobūdis.
Studijų programos projektavimo logika	Grindžiama studijų rezultatais (ang. learning outcomes): studijų programos studijų tikslai turi būti suformuluoti ir susieti su asmens, baigusio studijas pagal tą programą, įgyjamais studijų rezultatais (žiniomis, gebėjimais ir įgūdžiais).
Sandara	Studijų programos apimtis yra ne mažesnė kaip 90 ir ne didesnė kaip 120 kreditų. Iš jų: ne mažiau kaip 60 ECTS studijų krypties dalykai; ne daugiau kaip 30 ECTS gali sudaryti universiteto nustatyti ir studento pasirenkami dalykai, priklausomai nuo studijų programos pobūdžio; ne mažiau kaip 30 ECTS baigiamajam darbas (egzaminas).
Siekiami studijų rezultatai	<i>Specialieji:</i> naujausių žinių, metodų, technologijų taikymas savarankiškam mokslinių (meninių) idėjų plėtojimui; <i>Gebėjimai atlikti tyrimus:</i> šiuolaikinius metodus taikyti analitinių gebėjimų, inovatyvumo ir žinių integracijos reikalaujančioje praktinėje veikloje; įvertinti tyrimų rezultatus ir nustatyti jų patikimumą; <i>Socialiniai:</i> spręsti problemas (rasti meninius sprendimus) naujoje, nežinomoje ar nuolat kintančioje aplinkoje bei plačiuose (tarpkryptiniuose, tarpšritiniuose) kontekstuose, susijusiuose su savo studijų sritimi; <i>Asmeniniai:</i> nuolat savarankiškai mokytis; pažinti ir kritiškai vertinti studijuoto pažinimo ar kūrimo lauko teorines bei praktines naujoves; efektyviai veikti aplinkybėmis, kai stokojama išsamios informacijos bei instrukcijų, pagrįsti daromas išvadas ir jas deramai pateikti įvairaus išsilavinimo suinteresuotiems asmenims; suvokti etinius ir socialinius savo žinojimo ir jo pagrindu priimamų sprendimų padarinius ir atsakomybę už juos.
Suteikiamas laipsnis	Studijų krypties arba šakos, kurioje vykdoma studijų programa magistro kvalifikacinis laipsnis
Priėmimo sąlygos stojantiesiems	Pirmosios pakopos universitetinės studijos bei galimos papildomosios studijos nurodytais atvejais. Universitetas gali nustatyti papildomus reikalavimus (tiek nuolatinius, tiek laikinus) asmenims, priimamiems į visas ar kai kurias studijų programas: minimalų pirmosios pakopos studijų baigimo lygį (minimalų visų ar kai kurių pažymių vidurkį), būtiną mokslinės ar profesinės veiklos patirtį ir kitus akademinius, kompetencijos ar profesijos reikalavimus.

⁴⁴ ten pat.

⁴⁵ Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimo aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro 2010 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. V-826. Prieiga: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=374821&p_query=&p_tr2=; Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymas (2009 m. balandžio 30 d. Nr. XI-242). Prieiga: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=343430&p_query=&p_tr2=

⁴⁶ Ten pat.

2006 m. atliktoje *Magistrantūros ir Lietuvos ūkio poreikių atitikimo studijoje*⁴⁷ ekspertai pabrėžė, kad negalima magistrantūros pagrindinio tikslo vertinti vienareikšmiškai: *Pirma, magistrantūros studijų negalime traktuoti kaip atskiro ir nepriklausomo nuo visuomenės ir ekonomikos poreikių fenomeno. Antra, negalima teigti, kad magistrantūros studijos turėtų rengti siauro profilio, vienam sektoriui reikalingas žinias, gebėjimus ir įgūdžius turinčius specialistus* (p. 8-9). Todėl tyrėjai priėmė išvadą, kad, magistrantūros tikslu turėtų būti *ne tik darbo rinkos poreikių tenkinimas, sukauptų žinių perdavimas, bet ir savarankiškos, kritiškai mąstančios naujovės kuriančios asmenybės ugdymas.*

Įvertinus atliktos magistrantūros studijų programų atitikimo Lietuvos ūkio reikmėms analizės rezultatus⁴⁸, kurie parodė, kad magistrantūros studijų programų absolventams trūksta praktinio pasirengimo, Patry (2006) teigimu būtina analizuoti visuomenėje vyraujančio stereotipo, kad „magistrantūros studijos rengia teoretikus, o ne praktikus“ atsiradimo priežastis bei darbo pasaulio atstovų priekaištus dėl netinkamo specialistų parengimo. Mokslininkas teigia, kad pirmiausia šie priekaištai yra nesuskalbėjimo tarp mokslininkų ir praktikų rezultatas. Kita vertus, universitetai išties ignoruoja darbo rinkos poreikius, kaip parodė atliktas tyrimas, tačiau universitetai neturėtų keisti studijų į profesinį rengimą, nes tai jau kitų institucijų funkcijos. Todėl labai svarbu įvertinti koks turėtų būti magistrantūros studijų ir darbo rinkos santykis, kokiais gebėjimais pasižymi Lietuvos magistrantūros studijų absolventai.

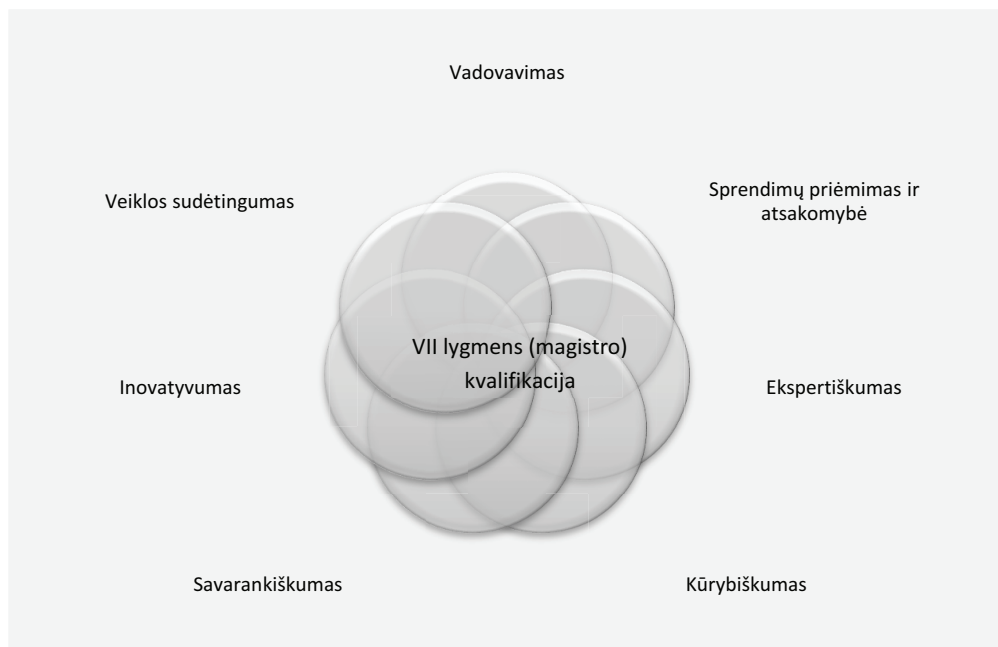
Siekiant įgyvendinti vieną iš svarbiausių EAME strateginių uždavinių – Europos kvalifikacijos sąrangos ir nacionalinių kvalifikacijų sąrangų dermės užtikrinimą - 2010 m. buvo patvirtintas Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašas⁴⁹. Lietuvos kvalifikacijų sandaros apraše išskiriamas VII lygmuo, kuris suteikiamas baigus magistrantūros studijas, iš esmės atitinka Europos kvalifikacijos VII lygmenį ir apibrėžiamas šiais požymiais (2 pav.):

---

⁴⁷ Magistrantūros ir Lietuvos ūkio poreikių atitikimas (2006), Viešosios politikos ir vadybos institutas, Vilnius. Prieiga: http://www.skvc.lt/files/Magistr/Magistr_ir_Liet_ukio_por_atitik_liet.pdf

⁴⁸ Magistrantūros ir Lietuvos ūkio poreikių atitikimas (2006), Viešosios politikos ir vadybos institutas, Vilnius. Prieiga: http://www.skvc.lt/files/Magistr/Magistr_ir_Liet_ukio_por_atitik_liet.pdf

⁴⁹ Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašas (2010 m. gegužės 4 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 535). Prieiga: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=372306

2 pav. VII lygmens (magistrantūros studijose įgyjamos) kvalifikacijos požymiai (sudaryta autorės⁵⁰)

Veiklos sudėtingumas - kvalifikacija skirta sudėtingai veiklai, susidedančiai iš įvairių tarpusavyje susijusių uždavinių, kurie gali apimti keleto giminingų profesinių veiklų sritis.

Savankiškumas - veikla atliekama savarankiškai nustatant atitinkamos veiklos srities uždavinius, priimant savarankiškus sprendimus, orientuotus į veiklos tobulinimą ir gerinimą.

Ekspertiškumas - veiklos atlikimas reikalauja ekspertinio naujausių žinių profesinės veiklos ir jai artimose ar giminingose srityse vertinimo ir pritaikymo, naujų faktų atradimo atliekant taikomuosius profesinės veiklos tyrimus.

Kūrybiškumas – veikla reikalauja kūrybiško teorinių žinių ir mokslinių tyrimų rezultatų taikymo.

Inovatyvumas - gebėjimai savarankiškai atlikti taikomojo pobūdžio tyrimus, teikti konsultacijas veiklos srityje, koordinuoti projektus, orientuotus į kitų žmonių kvalifikacijos tobulinimą ir inovacijų diegimą, analizuoti veiklos rezultatus ir juos pristatyti.

Vadovavimas - veiklai būdingas vadovavimas kitų darbuotojų veiklai.

Sprendimų priėmimas ir atsakomybė - veiklos kaita reikalauja gebėjimo priimti inovatyvius sprendimus, paremtus tyrimų rezultatais, įvertinti alternatyvius sprendimo variantus bei galimas socialines ir etines veiklos pasekmes.

⁵⁰ Remiantis Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašu (2010 m. gegužės 4 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 535). Prieiga: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=372306

Magistrantūros studijose įgyjamos septinto lygmens kvalifikacijos pagrindinis skiriamas požymis yra veiklos sudėtingumas, kuris siejamas su tarpdiscipininu, kritiniu ir analitiniu mąstymu, tyrimais grįstais sprendimais ir atsakomybe už juos, kurie įgalina asmenį veikti savarankiškai, inovatyviai ir atsakingai.

Gilesnei magistrantūros studijų identifikacijai įtakos turėjo 2011 m. patvirtinti studijų pakopų aprašai⁵¹, kurie ne tik išryškino profesinio bakalauro, bakalauro ir magistrantūros bei doktorantūros studijų skirtumus, bet ir išskyrė magistrantūros studijų ypatumus (2 lentelė).

2 lentelė. Antrosios studijų pakopos studijų rezultatų aprašymas⁵²

Aprašo dalys	PAAIŠKINIMAS
Žinios, jų taikymas	Fundamentinių arba taikomųjų mokslinių tyrimų (meno projektų tiriamųjų dalių) rezultatais grindžiamos naujausios studijų ar veiklos srities žinios, kurias geba taikyti sprendžiant uždavinius naujoje ar nežinomoje aplinkoje, vykdant mokslinius tyrimus arba užsiimant profesionaliąja menine veikla, diegiant naujoves.
Gebėjimai vykdyti tyrimus	Geba analizuoti, sintetinti ir vertinti studijoms, mokslinei (meno), profesinei veiklai ir naujovių diegimui reikalingus tyrimų duomenis, geba integruoti žinias ir valdyti sudėtingas situacijas, priimti sprendimus, kai nėra išsamios ir apibrėžtos informacijos, įvertinti alternatyvius sprendimo variantus bei galimą poveikį aplinkai.
Specialieji gebėjimai	Geba pritaikyti turimas žinias ir jomis remiantis rengti naujas priemones (technines, metodines, informacines, organizacines-vadybines), reikalingas moksliniams tyrimams, studijoms, kultūrinei ir meninei veiklai vykdyti arba naujovėms diegti.
Socialiniai gebėjimai	Geba aiškiai, argumentuotai perteikti apibendrintą informaciją specialistams ir kitiems asmenims, ją kritiškai vertindamas. Imasi atsakomybės už savo ir pavaldžių darbuotojų veiklos kokybę ir jos vertinimą, vadovaudamasis profesine etika ir pilietiškumu. Imasi atsakomybės už savo ir pavaldžių darbuotojų veiklos tobulinimą.
Asmeniniai gebėjimai	Geba savarankiškai planuoti mokymosi procesą, savarankiškai pasirinkti tobulinimosi kryptį ir toliau lavintis (mokyti) savarankiškai. Geba pasinaudoti mokslinių tyrimų (meninės veiklos) žiniomis, turi tiriamojo darbo patirties bei sisteminio ir strateginio mąstymo įgūdžių savarankiškai profesinei veiklai ir moksliniam tiriamajam darbui (meninei veiklai). Geba priimti inovatyvius sprendimus, įvertindamas galimas visuomenines ir etines veiklos pasekmes. Veikia suvokdamas moralinę atsakomybę už savo veiklos ir jos rezultatų poveikį visuomeninei, ekonominei, kultūrinei raidai, gerovei ir aplinkai.

Antros studijų pakopos apraše galima identifikuoti šiuos magistrantūros studijoms būdingus požymius: *tyrimai (taikomieji ir fundamentiniai), jų taikymas, savarankiškumas, sudėtinga veikla, iniciatyvumas, inovatyvumas, atsakomybė, kritinis, sisteminis ir strateginis mąstymas, vadovavimas, socialinė atsakomybė.*

Remiantis Lietuvos teisės aktuose reglamentuojamais magistrantūros studijų parametrais, galima teigti, kad magistrantūros studijos siejamos su moksliniu pasirengimu mokslinei ar kitokiai profesinei veiklai. Nors teorinės prielaidos vykdyti profesines ar kitokio pobūdžio studijas egzistuoja, tačiau realiai nėra įgyvendinamos dėl identifikacijos studijų tipų, suteikiamų kvalifikacinių laipsnių ir kitų parametru atžvilgiu stokos. Lietuvoje nėra reglamentuojamos

⁵¹ Studijų pakopų aprašas (patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. lapkričio 21 d. Nr. V-2212 įsakymu). Prieiga:

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=412604&p_query=&p_tr2=

⁵² Lietuvos kvalifikacijų sandaras aprašas (2010 m. gegužės 4 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 535). Prieiga: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=372306

magistrantūros studijų tipologijos, nors pagrindiniai parametrai siejami su akademinu (moksliniu) magistrantūros studijų tipu, tačiau darbo rinkos poreikiai taip pat neignoruojami. Tokia situacija sąlygoja dviprasmiškus rezultatus: viena vertus, studijų programų rengėjai gali vykdyti bet kokio tipo, profilio magistrantūros studijas, tačiau nesant aiškesniam reglamentavimui visos magistrantūros studijos yra labai abstraktaus profilio, t.y. tenkina tiek konkrečius darbo rinkos poreikius, tiek padeda pasirengti akademinėi veiklai. Kita vertus, kelių paskirčių koncentracija vienos studijose sąlygoja studijų paskirčių sėkmingo įgyvendinimo bei studijų kokybės stoką. Lietuvoje magistrantūros studijos siejamos su gebėjimais, sudarančiais prielaidas veikti sudėtingoje, kelias profesines veiklas apimančioje, nuolat kintančioje profesinėje veikloje: *gebėjimas atlikti tyrimus (taikomuosius ir fundamentinius), jų taikymas, savarankiškumas, iniciatyvumas, inovatyvumas, atsakomybė, kritinis, sisteminis ir strateginis mąstymas, vadovavimas, socialinė atsakomybė.*

1.4. Magistrantūros studijų kaitai įtaką darantys veiksniai

Neoliberalizmo dominavimas ir su juo susijusių „naujosios viešosios vadybos“ (ang. new public management) diskursų plėtra XX a. pb. sąlygojo aukštąsias mokyklas iš naujo įvertinti savo paskirtį ir misiją visuomenėje (Olssen, 2005). Pastaruoju metu universitetai susiduria su įvairiais aukštojo mokslo kaitą lemiančiais veiksniais: globalizacija - sąlygojanti tarptautinį mobilumą tiek studijose, tiek darbo rinkoje; vis didėjanti darbo rinkos įtaka; aukštojo mokslo masiškumas; studijų kokybės sampratos kaita, visuomenės kaita ir kt. Neoliberalizmo įtakos kontekste vykstančios Bolonijos proceso paskatintos aukštojo mokslo reformos sąlygoja magistrantūros studijų kaitą.

Vienas iš svarbiausių veiksnių, sąlygojančių magistrantūros studijų kaitą – *aukštojo mokslo masiškumas*. Neoliberalizmas kaip globalizacijos dimensija neatsiejama su tokiais sąvokomis kaip „laisva prekyba“, „komercijos laisvė“ (Olssen, 2005), kurios aukštajame moksle mokslas siejamas ne tik su studijų kaip paslaugų traktavimu, bet ir visų visuomenės sluoksnių galimybių išplėtimu studijuoti aukštojo mokslo institucijoje.

Aukštojo mokslo masiškumas dažniausiai siejamas su neigiamu reiškiniu, tačiau siekiant apibrėžti šio reiškinio keliamus iššūkius magistrantūros studijų kaitai būtina visapusiškai įvertinti. Masinio aukštojo mokslo vertinimo klausimu akademinis pasaulis pasidalino į dvi dalis: mokslininkai, išvelgę tokios koncepcijos grėsmę universiteto prigimtinėms idėjoms (Kraujutaitytė, 2002; Samalavičius, 2003; Clark, 2004; Deem, 2006; White, 2007; Vrontis ir kt., 2007; Biggs ir Tangs, 2007; Duderstadt, 2009) ir mokslininkai (Trow, 2000, 2005; Jucevičienė ir Gudaitytė, 2000, 2010) šiuos pokyčius siūlantys vertinti iš teigiamos pusės - tokios aukštojo

mokslo koncepcijos pagrindinis tikslas iš esmės labai teigiamas - kad sparčiai augtų visuomenės išsilavinimas ir kad kuo daugiau asmenų įgytų aukštąjį išsilavinimą.

Viena vertus, masinio aukštojo mokslo samprata siejama su labai pragmatiniu tikslu - materialių visuomenės interesų tenkinimo galimybėmis – kuriasi aukštojo mokslo institucijos, efektyviai rengiančios siauro profilio specialistus, vyrauja taikomieji moksliniai tyrimai ir t.t. (Samalavičius, 2003). Akcentuojama pragmatinė aukštojo mokslo paskirtis: pasikeitusi žinių koncepcija (orientacija į naudą) lėmė aukštojo mokslo misijos kaitą – aukštąjį mokslą imta traktuoti kaip priemonę aukštos kvalifikacijos darbuotojų paklausai užtikrinti (Pileičikienė, 2011). Kitaip sakant, tradicinio arba konservatyvaus aukštojo mokslo atstovų teigimu, aukštasis mokslas tampa specializuotas, tenkinantis darbo rinkos poreikius, tačiau netenkantis savo esmės kai kalbame apie universitetų prigimtį ir jų paskirtį visuomenėje (Kraujutaitytė, 2002; Clark, 2004; Deem, 2006; Duderstadt, 2009). Duderstadt (2009) akcentuoja didėjančio utilitarizmo, išreiškiamo žmogiškojo kapitalo poreikiu, keliamą grėsmę užgožti tradicinę aukštosios mokyklos socialinę ir kultūrinę misiją visuomenei ir civilizacijai. Aukštosios mokyklos vertinamos kaip verslo institucijos, kuriose vyrauja paslaugų pirkimo - perdavimo kultūra, studentai traktuojami ne kaip būsimi mokslininkai, bet kaip klientai (Deem, 2006; White, 2007; Vrontis ir kt., 2007; Biggs ir Tangs, 2007).

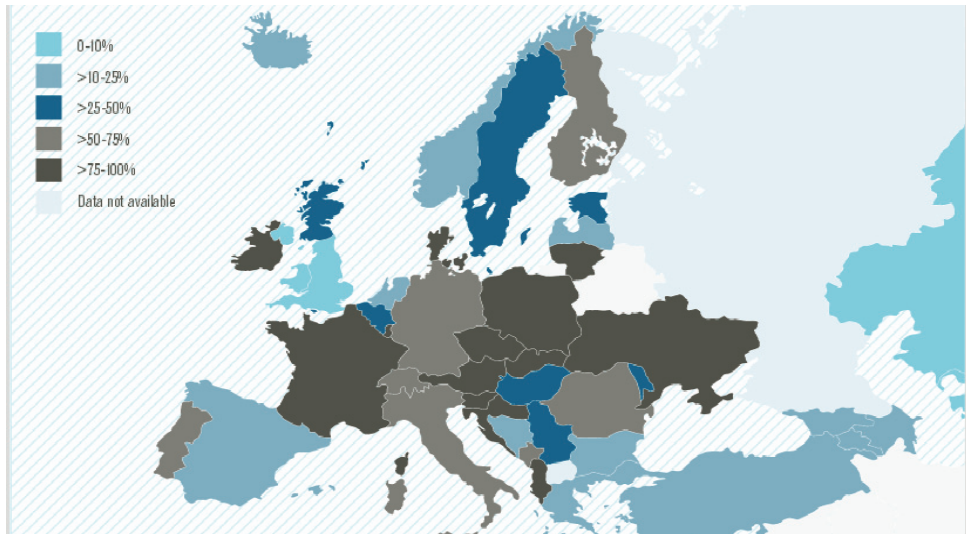
Kita vertus, masinis aukštasis mokslas siejamas su labai kilniu ir pozityviu tikslu – „išmoksinti“ visuomenę, t. y., kuo daugiau visuomenės narių suteikti aukštąjį išsilavinimą, arba kaip teigia Gudaitytė ir Jucevičienė (2000) *išlaisvinti kuo platesnių bei įvairesnių visuomenės sluoksnių mąstymą iki intelektualinės emancipacijos* (p. 113).

Žvelgiant iš neoliberalizmo perspektyvos plačiosios visuomenės įtrauktis į aukštąjį mokslą traktuojamas kaip investavimas į žmogiškąjį kapitalą ir įgūdžių trūkumo gerinimą ekonomikos augimui siekiant kelti šalies ekonomiką tam, kad geriau konkuruotume globalioje rinkoje (Gidley ir kt., 2010).

Neoliberalizmo pagrindinės dimensijos, apibūdinančios naujosios viešosios vadybos principą, siejamos su lankstumu (ang. flexibility), aiškiai apibrėžtais tikslais/siekiais (organizacijos ir asmens), orientacija į rezultatą (priemonių ir atsakomybių pasiskirstymas) (Olssen, 2006) aktualios aukštojo mokslo masiškumo reiškiniiui identifikuoti. Siekiant atlipti masinio aukštojo mokslo keliamus iššūkius magistrantūros studijoms, svarbu atsižvelgti į du pagrindinius šio reiškinio požymius: pirma, studentų skaičiaus didėjimą; antra, studentų ir jų poreikių įvairovės didėjimą. Magistrantūros studijos jau nebegali būti tik universiteto mokslinio potencialo tam tikroje srityje demonstravimas, jos turi būti lanksčios plačiąja prasme: aukštas individualumo lygis ir platus galimybių pasirinkimas (Collis ir Moonen, 2001). Studijų lankstumas (ang. flexibility) yra vienas iš EAME siekiamų charakteristikų, kuris pasireiškia

įvairiomis formomis: studijų trukme ir intensyvumu (nuolatinės, iššęstinės ir pan.), studijų forma (nuotolinis mokymasis, mišrusis ir kt.), įgytų kompetencijų įskaitymu (neformalioju ir savaiminiu būdu ir kt.), individualiais studijų moduliais, požiūriu į studentą ir kt.⁵³

Magistrantūros studijų masiškumo reiškinys ypač būdingas Lietuvai. Remiantis Europos komisijos 2012 m. atliktu tyrimu⁵⁴, Lietuva priskiriama tai šalių grupei (Lenkija, Ukraina, Slovakija, Prancūzija ir kt.), kuriose net 75-100 proc. studentų toliau tęsia studijas antroje pakopoje (3 pav.).

3 pav. Magistrantūros studijų masiškumo reiškinio paplitimo žemėlapis⁵⁵

Masinio aukštojo mokslo diktuojamos aplinkos pokyčių vertinimas ir pačio reiškinio reikšmės identifikavimas priklauso nuo visuomenės modelio, nuo vertybių, kurios to laikmečio visuomenėje svarbios, nuo visuomenės lūkesčių aukštajam mokslui, nuo asmenybės modelio, kuris atspindi to meto visuomenę.

Antrasis pokyčius skatinantis veiksnys – *visuomenės kaita*. Ališauskas (2010) analizuodamas švietimo ir visuomenės sąveiką ir ieškodamas galimų sinerginės sąveikos prielaidų, pastebi, kad dauguma švietimo politikų ir dalyvių apie švietimo ir visuomenės ryšį mąsto iš deterministinių pozicijų – jei švietimas yra priežastis, tai visuomenės reiškiniai – pasekmė, ir atvirkščiai. Tačiau visi intuityviai jaučia, kad tokio tiesmukiško tiesioginio ryšio nėra.

⁵³ Modernisation of Higher Education in Europe: Access, Retention and Employability (2014) Euridice report. Prieiga: <http://www.ehea.info/news-details.aspx?ArticleId=348>

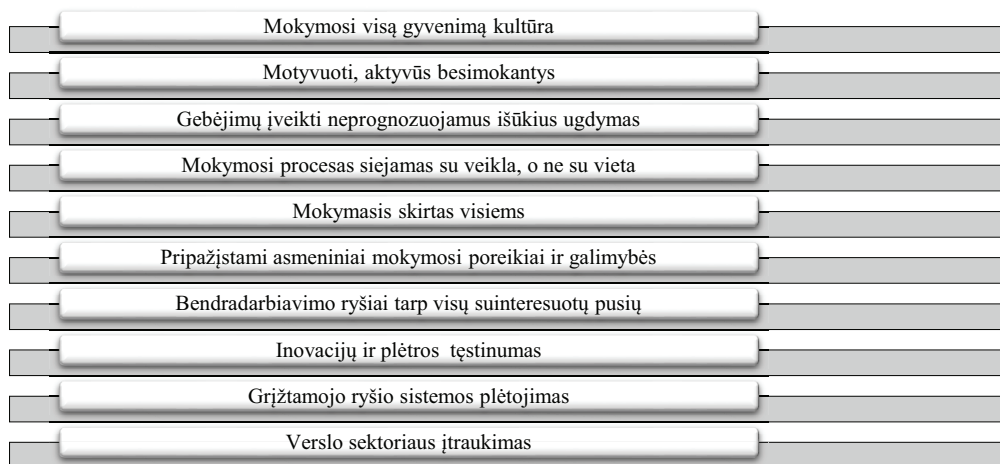
⁵⁴ The European Higher Education Area in 2012: Bologna Process Implementation Report. Prieiga: <http://www.ehea.info/Uploads/%281%29/Bologna%20Process%20Implementation%20Report.pdf>

⁵⁵ The European Higher Education Area in 2012: Bologna Process Implementation Report. Prieiga: <http://www.ehea.info/Uploads/%281%29/Bologna%20Process%20Implementation%20Report.pdf>

Aukštojo mokslo ir visuomenės sąveika remiasi dermės tarp asmens ir visuomenės lūkesčių paieška.

Aukštasis mokslas yra labai svarbi visuomenės dalis, todėl aukštojo mokslo strateginiai tikslai ir uždaviniai plaukia iš pačios visuomenės sandaros, jos kaitos ir sampratos. Aukštasis mokslas plėtojasi remdamasis pačios visuomenės būkle, todėl Bolonijos deklaracijoje bei vėlesniuose komunikatuose, ypač paskutiniame Liuveno komunikate (2009) formuluojami šiandien aktualūs EAME klausimai – į studentą orientuotos studijos, studijų prieinamumas, mokymasis visą gyvenimą – atspindi Europos vėlyvosios modernybės visuomenės požymius (Leonavičius ir Rutkienė, 2010).

XXI a. prasidėjus antrajam dešimtmečiui stebimas žymus informacinės, žinių visuomenės virsmas į besimokančios, tvaria ekonomika ir tvaria lyderyste grįstos visuomenės modelį (Halkett ir kt., 2010), kuriam būdingi šie bruožai (4 pav.):

4 pav. Besimokančios visuomenės modelio požymiai (pagal Halkett ir kt., 2010)

Besimokančiai visuomenei būdingi požymiai – visuotinis įsitraukimas į mokymosi procesus; besimokančiųjų ir mokymosi poreikių įvairovės atliepimas, siejamas su studijų lankstumu ir individualizavimu; verslo sektoriaus įtraukimas; aktyvus visų suinteresuotų pusių bendradarbiavimas – siejami su neoliberalizmo sąlygojamais pokyčių veiksniais. Neoliberalusis aukštasis mokslas dažnai kritikuojamas dėl jam būdingos savybės atliepti tik šiandienai aktualius darbo rinkos poreikius (Giroux, 2004). Barnett (2009) teigimu, modernios visuomenės raida aukštąjį mokslą kreipė siauros srities specialistų rengimo link, bet išliko bendras įsitikinimas, kad aukštojo mokslo procese nereikėtų vystyti tik gebėjimų ir supratimo, kurie yra siauros apimties ir pritaikomumo. Iš tiesų mokslininkai sutinka, kad visuomenės kaita, technologijos pažanga ir

globalizacija sąlygoja naujus iššūkius, kurie turi būti sprendžiami: didėjanti individualizacija ir auganti visuomenės įvairovė, lydima lygiagrečiai plečiančios ekonomikos ir kultūros, sparčiai didėjanti informacijos gausa ir kiti iššūkiai sukelia tam tikrą painiavą ir netikrumo būseną (O'Hara, 2007). Šios sąlygos reikalauja kūrybiškumo ir savi-organizuotumo (self-organised) gebėjimų, kurių reikia asmeniui veikti ir savi-organizuoti įvairiuose sudėtinguose kontekstuose ir situacijose (Rieckmann, 2012).

Besimokančioje, lyderystės paradigma grindžiamoje visuomenėje labai svarbios bendrosios kompetencijos, dar vadinamos *formuojančiomis* (ang. *shaping competence*) arba pagrindinėmis (ang. *key*), kurios sudaro pagrindą aktyviam, reflektyviam, bendradarbiavimu grįstam dalyvavimui darnaus vystymo link (Hann, 2006). Šių kompetencijų įvaldymas per aktyvų dalyvavimą visuomenėje, gali padėti keisti, formuoti visuomenės ateitį ir valdyti jos ekonominius, technologinius ir ekologinius pokyčius siekiant tvaraus vystymo (Rychen ir Salganik, 2003).

Išskiriamos pagrindinės bendrosios arba formuojančios asmenybės kompetencijos, kurios reikalingos XXI a. visuomenės nariams: perspektyvaus mąstymo kompetencija; tarpdisciplininio darbo kompetencija; globalaus suvokimo ir kaitos perspektyvų kompetencija; darbo, turint nepilną ir sudėtingą informaciją kompetencija; bendradarbiavimo kompetencija; kompetencija sprendžiant individualaus sprendimo dilemas; savęs motyvavimo ir kitų motyvavimo kompetencija; kompetencija veikti nepriklausomai; etiško elgesio kompetencija; empatija ir solidarumas (5 pav.).

5 pav. Bendrosios (formuojančios) kompetencijos (pagal Rychen ir Salganik, 2003)

Šiandieninėje, besimokančioje ir tvaria lyderyste grindžiamoje, visuomenėje aukštajam mokslui, tame tarpe ir magistrantūros studijoms, keliami reikalavimai siejami ne tik su bendruju

kompetencijų plėtojimu, reikalingų aktyviam, reflektyviam, bendradarbiavimu grįstam dalyvavimui visuomeniniame gyvenime, bei ir profesinei veiklai reikalingų specialiųjų gebėjimų plėtojimu, įgalinančiu absolventus veikti įvairiuose sudėtinguose profesinės veikos kontekstuose ir situacijose. Visuomenės kaita skatina universitetus atsiverti, nebūti uždariems, ieškoti glaudžių santykių su darbo rinkos pasauliu, visose Europos aukštojo mokslo erdvės kūrimo direktyvose nurodoma šio santykio būtinybė, tačiau nenusakomas ryšio tipas, bendravimo lygiavertiškumo svoris.

Darbo rinkos įtaka aukštajam mokslui nuolat auga, tai dar vienas magistrantūros studijų kaitą sąlygojantis veiksnys. Šiandieninėje visuomenėje universiteto ir darbo rinkos santykis yra neišvengiamas, tačiau šio ryšio pobūdis yra diskusijų objektas. Bolonijos procesas ir Europos politika labai kryptingai siekia, kad universitetinis išsilavinimas, visų pirma, užtikrintų profesinį pasirengimą ir įsitraukimo į darbo rinką galimybes.

Veikiant naujajai, žiniomis grįstai ekonomikai, aukštojo mokslo vaidmuo tapo daugialypis, sudėtingas, turintis tenkinti ir valstybės, ir visuomenės, įskaitant verslą, tikslus, kartais tarpusavyje konkuruojančius ir nesuderinamus (Grebliauskas, Kundrotas ir kt., 2007). Kita vertus, nemaža universitetinės bendruomenės dalis pabrėžia universiteto unikalumą ir skirtingumą nuo neuniversitetinių aukštojo mokslo institucijų, palaikydami Newman (1964) idėją, kad universitetų paskirtis – suteikti platų liberalųjų išsilavinimą, o galutinis tokio išsilavinimo tikslas yra ne praktinis žinių pritaikymas, ne nauda ar kokios kitokios kiekybinės vertybės, o pati žinija, turinti savaiminę vertę.

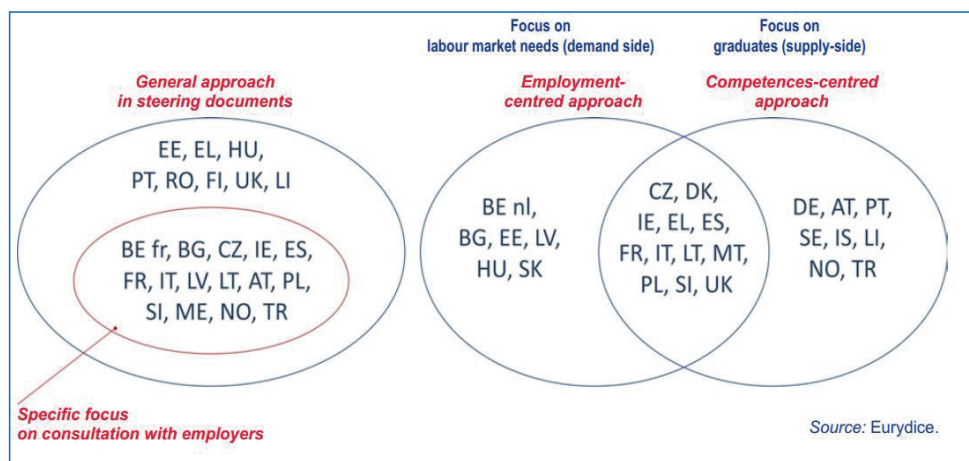
Svarbu atkreipti dėmesį ir į studijų kokybės sampratą kaitą bei jos santykį su darbo rinka. Pažymėtina, kad Europos komisija aukštojo mokslo kokybę vertina naudodama darbo rinkos ir pramonės poreikių tenkinimo kriterijus: strateginė partnerystė su verslu, neatitiktis tarp darbo rinkos poreikių ir studijose ugdomų gebėjimų panaikinimas, absolventų įsidarbinimo užtikrinimas, inovatyvus studijų turinys, apimantis ne tik specialiųjų, bet ir bendrųjų mokėjimų ugdymą, studijų kokybės vertinimas pagal absolventų įsidarbinimo rodiklius (Pileičikienė, 2011).

Europos komisijos aukštojo mokslo reformos pagrindiniuose dokumentuose (Europe 2020; Education and Training 2020) aukštųjų mokyklų absolventų įsidarbinimo klausimas yra esminis, tačiau priklausomai nuo aukštosios mokyklos profilio, studijų sistemos, studijų krypties, studijų realizavimo koncepcijos turėtų būti susitarta kaip kiekvienu atveju įsidarbinamumo aspektas suvokiamas. Europos Komisijos 2014 metais atliktame tyrime⁵⁶ paaiškėjo, kad Europos šalyse identifikuojami skirtingi požiūriai į įsidarbinimą ir jo vaidmenį studijų procese. Išskiriamas *įsidarbinimą orientuotas požiūris* (Estija, Latvija, Belgija ir kt.), kuriame

---

⁵⁶ Modernisation of Higher Education in Europe: Access, Retention and Employability, Euridice report, 2014, <http://www.ehea.info/news-details.aspx?ArticleId=348>

akcentuojama tiesioginė atsakomybė aukštosioms mokyklos už absolventų įsidarbinimą. Į kompetencijas orientuotas požiūris grindžiamas aukštųjų mokyklų atsakomybe ugdyti absolventų gebėjimus ir kompetencijas, reikalingas susirasti darbą (Vokietija, Austrija, Švedija, Norvegija ir kt.). Lietuva kaip ir Prancūzija, Italija, Čekija, Danija ir kt., priskiriamos tarpinei pozicijai abiejų požiūrių atžvilgiu.

6 pav. Požiūriai į įsidarbinamumo konceptą Europos šalyse⁵⁷

Europos komisijos 2012 m. komunikate „Švietimo persvarstymas. Investavimas į gebėjimus siekiant geresnių socialinių ir ekonominių rezultatų“ teigiama, kad Europos švietimo ir mokymo sistemoms ir toliau *nepavyksta nei išugdyti reikiamų gebėjimų, padedančių gauti darbą, nei tinkamai bendradarbiauti su verslu ar darbdaviais*, kad mokymosi procesas būtų glaudžiau susietas su realia darbo aplinka. Gebėjimų pasiūlos ir darbo rinkos reikmių neatitiktis daro vis didesnę poveikį Europos pramonės konkurencingumui⁵⁸. Šiame dokumente išskirti svarbiausi XXI a. gebėjimai: kritinis mąstymas, iniciatyvumas, problemų sprendimas, bendradarbiavimas ir kiti, kurie padėtų žmonėms būti geriau pasirengusiems šiandieninei darbo rinkos įvairovei ir nuspėjamumui. Ypač akcentuojamas verslumo gebėjimų ugdymas.

Kita vertus, pernelyg didelis darbo rinkos poreikių akcentavimas dažnai praktikoje susiaurina bendrųjų gebėjimų sampratą, kreipia dėmesį išimtinai tik į rinkai aktualius ir lengvai pamatuojamus jų raiškos komponentus, objektyvumo siekis neišvengiamai remiasi instrumentine logika. Tokiu būdu vietoj plačios socialinės kompetencijos ir asmeninės brandos, kurios yra

⁵⁷ Modernisation of Higher Education in Europe: Access, Retention and Employability, Euridice report, 2014, <http://www.ehea.info/news-details.aspx?ArticleId=348>

⁵⁸ Švietimo persvarstymas. Investavimas į gebėjimus siekiant geresnių socialinių ir ekonominių rezultatų (2012). Komisijos komunikatas Europos parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui. Prieiga: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0669&from=EN>

aukštojo mokslo pagrindas, linkstama susikoncentruoti į siaurus funkcinius elgesio modelius (Jakubė ir Juozaitis, 2012). Susikoncentravus ties veiklos efektyvumu ir pamatuojamos kokybės siekiais, formuojama „paklusniųjų karta“ (Taylor, 2005).

Neoliberalizmas siejamas su tokiais sąvokomis kaip profesionalas, specialistas, specializacija, kurie labai arti darbo rinkos konteksto ir yra daugmaž vienareikšmiškai suvokiami. Tačiau nereikėtų visų aukštojo mokslo absolventų sutapatinti tik su specialisto samprata, keliant priešpriešą universiteto prigimtinę idėją ugdyti visuomenės intelektualus plačiaja prasme.

Aukštajam mokslui siekiant atliepti darbo rinkos poreikius būtina rengti darbu pasirengusius absolventus (ang. employment-ready), kurių įgyti gebėjimai turi būti lengvai suprantami darbdaviams (Holborow, 2012). Studijų rezultatai (ang. learning outcomes) iš esmės yra tie raktazodžiai, leidžiantys universitetams ir darbdaviams susikalbėti. Studijų rezultatai suvokiami kaip studento pamatuojama elgsena, ką studentas modulio ar studijų programos pabaigoje geba daryti (Holborow, 2012).

Nereaguoti į darbo rinkos poreikius yra neįmanoma, tačiau svarbu pasirinkti tinkamą ryšio su darbo rinka pobūdį, t.y. atliepti darbo rinkos poreikius ne primityviu būdu – rengti šiai dienai reikalingus specialistus su konkrečiais šiai dienai reikalingais praktiniais gebėjimais, bet išlaikyti prigimtine universiteto misiją visuomenėje ir šį neišvengiamą ryšį suvokti aukštesniame lygmenyje.

Apibendrinant galima teigti, kad magistrantūros studijų kaitą sąlygoja neoliberalizmo įtakos kontekste veikiantys pagrindiniai veiksniai: *aukštojo mokslo masiškumas, visuomenės kaita bei darbo rinkos įtaka*. Masinis aukštasis mokslas sąlygoja studentų ir jų įvairovės augimą, todėl magistrantūros studijos turėtų būti lanksčios visomis prasmėmis: studijų tipu, trukme, intensyvumu, forma, sąlygomis bei požiūriu į studijuojančius. Besimokančioje ir tvaria lyderyste grindžiamoje visuomenėje reikalingi gebėjimai susiję su aktyviu, reflektivi dalyvavimu visuomeniniame gyvenime ir pasirengimu profesinei veiklai įvairiuose sudėtinguose kontekstuose ir situacijose. Darbo rinkos įtaka sąlygoja glaudesnio santykio ir jo pobūdžio su darbo rinka paieškas. Aukštasis mokslas siekdamas atliepti darbo rinkos poreikius turi rengti įsidarbinimui pasirengusius (ang. employment - ready) absolventus, kurių gebėjimai ir studijų rezultatai turi būti lengvai suvokiami darbdaviams. Tačiau absolvento profilį, kurį atspindi įgyti gebėjimai, lemia studijų programos paskirtis ir jai įgyvendinti numatomi studijų tikslai, iliustruojantys specialiųjų ir bendrųjų gebėjimų pobūdį bei santykį.

II. NACIONALINIS IR TARPTAUTINIS EDUKOLOGIJOS STUDIJŲ KONTEKSTAS

2.1. Edukologijos magistrantūros studijos Europos šalyse

Siekiant įvertinti edukologijos magistrantūros studijų, vykdomų užsienio šalyse, pagrindines charakteristikas buvo atlikta šių studijų analizė šešiose Europos valstybėse - *Estijoje, Didžiojoje Britanijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Suomijoje, Airijoje*. Šios šalys pasirinktos neatsitiktinai, bet dėl kelių priežasčių: pirma, geografiniu požiūriu artimiausios Lietuvos kaimynės; antra, dėl informacijos prieinamumo anglų kalba⁵⁹. Edukologijos krypties ar analogiškų studijų programų aprašų analizė atlikta remiantis atviraisiais informacijos šaltiniais: šalies aukštąjį mokslą reguliuojančių valstybinių institucijų ir universitetų internetiniuose tinklapiuose bei įvairiuose informaciniuose leidiniuose skelbiama informacija.

Edukologijos magistrantūros studijų užsienio šalyse analizė atlikta vadovaujantis tokia tyrimo logika: pirma, analizuojama šalies aukštojo mokslo sistema ir magistrantūros studijų charakteristikos nacionaliniu lygmeniu; antra, remiantis 2014 metų šalies universitetų reitingais, pasirenkami universitetai pagal vertinimo skalę užimantys aukščiausias pozicijas ir vykdančios edukologijos magistrantūros studijas. Remiantis atrinktų universitetų atviraisiais informacijos ištekliais analizuojami studijų programų aprašų pagrindiniai parametrai: *studijų programos paskirtis, priėmimo sąlygos, studijų rezultatai, studijų turinys, suteikiamas kvalifikacinis laipsnis, karjeros galimybės*.

Būtina pažymėti, kad tyrimo metu buvo susidurta su tyrimo apribojimais: pirma, informacijos anglų kalba stoka; antra, edukologijos krypties ar analogiškų studijų stoka; trečia, ne visuose aukštųjų mokyklų atviruosiuose šaltiniuose pateikiama informacija buvo pakankamai išsami.

Edukologijos magistrantūros studijos Estijoje. Estijoje aukštojo mokslo sistema yra binarinė, kurią sudaro universitetai ir profesinės aukštojo mokslo institucijos. Universitetai – tai aukštojo mokslo ir tyrimų institucijos, kurios turi teisę teikti akademinį laipsnį: bakalauro, magistro, daktaro, tačiau universitetai tai pat gali vykdyti profesinio aukštojo mokslo programas. Profesinio aukštojo mokslo institucijos vykdo ne tik pirmos pakopos (bakalauro) studijų programas, bet ir magistro programas bei profesinio rengimo programas jų tikslinėse specializacijose.

---

⁵⁹ pvz., nepavyko rasti reikiamos informacijos anglų kalba germaniškų, skandinaviškų šalių universitetų atviruosiuose informacijos šaltiniuose.

Magistrantūros programos Estijoje yra antros pakopos aukštojo mokslo studijos, kurių tikslas - plėtoti žinias ir gebėjimus reikalingus tam tikroje studijų srityje ir įgyti reikalingas kompetencijas perėjimui į darbo rinką arba studijų tęsimui doktorantūros lygmenyje. Priėmimo reikalavimas yra pirmos pakopos aukštojo mokslo kvalifikacija. Magistrantūros studijų trukmė 1-2 metai (60-120 ECST kreditų), bet kartu su pirmos pakopos studijomis turi būti ne trumpesnės nei 5 metų (300 ECST kreditų). Magistro laipsnis suteikia galimybę studijuoti doktorantūros studijų programose.

Magistrantūros studijose baigiamieji egzaminai ar magistro tezės turi sudaryti ne mažiau kaip 15 kreditų. Magistro laipsnį suteikiančiose studijose numatoma profesinė praktika kaip būtinybė pasiekti studijų rezultatus, numatytus studijų programoje. Priėmimo į magistrantūros studijas reikalavimas – bakalauro laipsnis įgytas profesionalioje aukštojo mokslo studijų programoje arba atitinkama kvalifikacija. Profesinio aukštojo mokslo institucijoje būtina ne trumpesnė kaip 1 metų darbo patirtis studijų srityje, atitinkančioje magistrantūros studijų programoje nurodytus reikalavimus. Priklausomai nuo studijų srities pobūdžio, profesinio aukštojo mokslo institucijos taryba turi teisę nustatyti ilgesnės trukmės darbo patirties reikalavimą kaip būtiną stojimo į magistrantūros studijas sąlygą. Ši nuostata negalioja jungtinėms programoms, jei dalis studijų vyksta universitete arba užsienio švietimo institucijoje. Magistrantūros studijos baigiamos magistro tezių gynimu arba išlaikytais magistro egzaminais⁶⁰.

Estijoje magistro laipsniai yra dvejopi: *Master of Arts* ir *Master of Science* (3 lentelė).

3 lentelė. Estijoje teikiami magistro laipsniai⁶¹

Magistro laipsnis	Atitinkmuo anglų kalba
Haridusteaduse magistre	Master of Arts in Education (MA)
Kunstide magistre	Master of Arts in Arts (MA)
Humanitaarteaduse magistre	Master of Arts in Humanities (MA)
Sotsiaalteaduse magistre	Master of Arts in Social Sciences (MA)
Ärijuhtimise magistre	Master in Business Administration (MBA)
Loodusteaduse magistre	Master of Science in Natural Sciences (MSc)
Tehnikateaduse magistre	Master of Science in Engineering (MSc)
Põllumajandusteaduse magistre	Master of Science in Agriculture (MSc)
Terviseteaduse magistre	Master of Science in Health Sciences (MSc)
Usuteaduse magistre	Master of Arts in Theology (MA)
Õigusteaduse magistre	Master of Arts in Law (MA)

⁶⁰ Higher Education in Estonia (2010). Prieiga: http://www2.archimedes.ee/enic/File/Higher_Education_in_Estonia_2010.pdf

⁶¹ ten pat.

Pagal žodžių sandarą jie gali būti suprantami kaip taikomieji ir akademiniai (moksliniai), tačiau nieko bendro neturi su juos teikiamų aukštojo mokslo institucijų profiliais. Studijų programos pavadinimas ar specializacija gali būti nurodoma prie laipsnio skliausteliuose. Tokia praktika dažniausiai ir taikoma. Magistrantūros studijų programos gali būti organizuojamos profesinėse aukštojo mokslo institucijose, kuriose reikalinga ne trumpesnė kaip 1 metų profesinės veiklos patirtis, tačiau nenumatomas profesinis magistro laipsnis. Pagal 2008 m. Estijos vyriausybės patvirtintą Aukštojo mokslo standartą⁶² (*Standard of Higher Education, 2008*) magistro (magistrikraad) laipsnis (įskaitant ir bakalauro ir magistro integruotas studijų programas) suteikiamas asmeniui, kuriam būdingi šie gebėjimai:

Gebėjimai vykdyti tyrimus: mokslinių tyrimų atlikimo (nuo savarankiško problemos identifikavimo iki sprendimų priėmimo remiantis tyrimų rezultatais); tarpdisciplininių ryšių nustatymo ir kūrimo; sisteminio mąstymo; kritinio mąstymo vertinant savo veiklą ir priimant atitinkamus sprendimus;

Socialiniai gebėjimai: komunikuoti žodžiu ir raštu, dalyvauti diskusijose, komandinio darbo gebėjimai; aktyviai dalyvauti pilietinėje visuomenėje ir demonstruoti toleranciją nuostatų bei vertybių įvairovei; veikti etiškai sudėtingose situacijose;

Asmeniniai gebėjimai: įvertinti savo ir kitų poreikius, tęsti mokymąsi ir profesinį tobulėjimą; iniciatyvumas; atsakomybė; lyderystė; gebėjimai tęsti studijas ar dalyvauti moksliniuose tyrimuose kaip specialistas arba kūrėjas savo studijų srityje, įskaitant ir tarptautiniu mastu.

Estijoje mokytojų rengimas (ang. teacher training) ir edukologijos (ang. educational sciences) studijos yra skirtingos. Mokytojų rengimas vykdomas universitetuose – tai 5 metų trukmės studijos, kurios atitinka magistro lygmenį. Ikimokyklinio ugdymo mokytojai gali būti rengiami profesinėse aukštojo mokslo institucijose ir studijos trunka 3 metus. Mokytojų rengimo studijų programos siūlomos Tartu ir Talino universitetuose, Muzijos ir teatro akademija rengia muzikos mokytojus, Menų akademija - meno mokytojus, Talino technologijos universitetas siūlo profesijos mokytojų rengimo programas tam tikrose specializacijose. Ikimokyklinio ugdymo mokytojus rengia Tartu ir Talino universitetai bei Talino pedagoginis koledžas.

Edukologijos (ang. education science) studijų programos vykdomos Talino ir Tartu universitetuose, tačiau tik Tartu universitetas informaciją apie šias programas pateikia anglų kalba.

---

⁶² Higher Education in Estonia (2010). Prieiga: http://www2.archimedes.ee/enic/File/Higher_Education_in_Estonia_2010.pdf

Tartu universitete dėstoma tik viena studijų programa *Educational sciences* kurioje suteikiamas edukologijos *Master of Art in Education (MA)*⁶³ magistro laipsnis. Programa dėstoma estų kalba. Būtina pažymėti, kad Tartu universitete taip pat vykdoma švietimo vadybos krypties programa, kurią baigus Lietuvoje suteikiamas edukologijos magistro laipsnis, tačiau Tartu universitete vykdomoje *Educational Management* studijų programoje suteikiamas socialinių mokslų magistro laipsnis su specifikacija *Master of Arts in Social Sciences (school leadership; mentorship, management of educational technology)*⁶⁴.

Edukologijos magistrantūros studijų programos *Educational sciences paskirtis* yra suteikti platų edukologinį pasirengimą kartu su reikiamomis žiniomis, gebėjimais, nuostatomis, kuris padėtų tęsti studijas doktorantūroje arba rasti švietimo specialisto darbą - pavyzdžiui, konsultanto, patarėjo, mokslininko, mokymo ar studijų turinio projektuotojo.

Apimtis kreditais ir trukmė: 120 ECTS, 2 m.

Priėmimo į studijas reikalavimai: bakalauro laipsnis edukologijos arba socialinių mokslų (educational or social science) srityje, arba bakalauro diplomas su išklaustytais bendrosios edukologijos (general education) ir psichologijos srities dalykais (24 ECTS).

Specializacijos: Edukologijos (ang. *Educational Sciences*), įgyjant *Master of Arts in Education (Educational Sciences)* laipsnį ir Socialinė pedagogika (ang. *Social Pedagogy*), įgyjant *Master of Arts in Education (Social Pedagogy)*.

Studijų rezultatai (ang. learning outcomes):

- Supranta pagrindines švietimo sąvokas, sritis ir tendencijas, ir sugeba demonstruoti savo žinias.
- yra įgijęs analitinio ir sisteminio mąstymo įgūdžių, paremtų edukologijos žiniomis, taip pat įgūdžių, reikalingų atlikti mokslinių tyrimų veiklą;
- sugeba įvertinti savo galimybes tęsti studijas švietimo srityje, įskaitant tarptautiniu lygmeniu;
- sugebėti taikyti savo žinias įvairiose švietimo sistemos srityse (aukštojo ir suaugusiųjų mokymo, vadovavimo valdyme, mokymosi turinio projektavimo, pedagoginio konsultavimo) ir gali kritiškai įvertinti savo veiklą, žinodamas etinius šių veiklų aspektus.

Studijų programos struktūra: 90 ECTS sudaro studijų dalykai, 30 – magistro tezės. 24 ECTS kreditai skirti bendriesiems privalomiems studijų dalykams: Švietimo etika (*Educational*

---

⁶³ Tartu universitete vykdomos studijų programos „Education Science“ aprašas. Prieiga: https://www.is.ut.ee/pls/ois!/tere.tulemast?leht=OK.OK.VA&id_oppekava=426&systemeemi_seaded=3,2,12,1,&session=0

⁶⁴ Tartu universitete vykdomos magistrantūros studijų programos. Prieiga: <http://www.sh.ut.ee/en/studies/ma-programmes>

Ethics), Švietimo organizacija ir vadyba (*Educational Organization and Management*), Švietimo teorijų istorija (*History of Educational Ideas*), Švietimo filosofija (*Philosophy of Education*), Švietimo tyrimai (*Research in Education*), Magistrantūros studijų seminaras (*Seminar in Master Studies*), Švietimo teorija ir psichologija (*Theory and Psychology of Education*). Specializacijų (aukštojo mokslo, švietimo konsultavimo, vadovavimo valdymo (*leadership management*), mokymo turinio projektavimo (curriculum studies and study materials) studijų dalykams ir praktikoms skiriami 54 ECTS, laisvai pasirenkamiems – 6 kreditai.

Praktika: magistro pedagoginė praktika (*Masters Teaching practice* - 3 ECTS), Suaugusiųjų švietimo filosofija ir šiuolaikinė praktika (*Philosophy of Adult Education and Modern Practice* - 3 ECTS), Švietimo konsultavimo praktika (*Educational Counselling Practice* - 3 ECTS).

Estijoje magistrantūros studijas gali vykdyti ir universitetai, ir profesinės aukštojo mokslo institucijos. Skiriami du magistro laipsnio tipai: *Master of Arts* ir *Master of Science*. Edukologijos studijų srityje teikiamas tik *Master of Arts* magistro laipsnis. Mokytojų rengimas vykdomas atkirai nuo kitų švietimo (edukologijos) sričių studijų. Mokytojų rengimas vykdomas magistro lygmeniu ir paprastai trunka 5 metus, iš jų vieneri metai skiriami profesinei kvalifikacijai įgyti. Edukologijos krypties studijos vykdomos magistro lygmenyje, neaptikta šios krypties bakalauro lygmens studijų. Edukologijos (ang. educational sciences) magistrantūros studijų programai būdinga profesinė praktika, dvejopo tipo specializacijos: rašomos į diplomą ir esančios programos viduje, siekiant pasirinkti studijų ir tyrimų sritį. Profesinio tipo magistrantūra suvokiama ne kaip profesinio magistro laipsnis, bet kaip institucijos pobūdis, kurioje vykdoma studijų programa. Edukologijos (ang. educational science) studijų programa neapibrėžia aiškių edukologijos profesinės veiklos sričių, ji daugiau multidisciplininė, skirta platesnei erudicijai švietimo srityje.

Edukologijos magistrantūros studijos Didžiojoje Britanijoje (UK). Aukštojo mokslo sistema Didžiojoje Britanijoje labai sudėtinga ir kompleksiška. Kiekviena aukštojo mokslo institucija yra unikali ir turinti savo sistemą. Dėl aukštųjų mokyklų masto ir skirtumų negalima daryti apibendrinamų išvadų visai Didžiajai Britanijai, tačiau kelių universitetų, vykdančių edukologijos magistrantūros studijas, analizė leis pateikti kai kurias įžvalgas ir išskirti skirtumus bei panašumus, lyginant su kitomis Europos šalimis.

Didžiosios Britanijos aukštojo mokslo kvalifikacijų sąraše (The framework for higher education qualifications in England, Wales and Northern Ireland FHEQ⁶⁵) magistro laipsnis siejamas su gebėjimais vykdyti tyrimus; specialiais gebėjimais, įgalinančiais interpretuoti ir kurti naujas žinias bei spręsti problemas; socialiniais gebėjimais, kuriems būdingas kūrybiškumas,

---

⁶⁵ The framework for higher education qualifications in England, Wales and Northern Ireland FHEQ (2008).
Prieiga: <http://www.qaa.ac.uk/en/Publications/Documents/Framework-Higher-Education-Qualifications-08.pdf>

atsakomybė, kompleksiškas, sprendimų priėmimas, bendravimas ir bendradarbiavimas; asmeniniai gebėjimai, kurie siejami su savarankiškumu, imlumu naujovėms, iniciatyvumu, mokymosi visą gyvenimą koncepcijos įgyvendinimu (7 pav.)

Gebėjimai atlikti tyrimus:	Specialieji gebėjimai:	Socialiniai gebėjimai:	Asmeniniai gebėjimai:
Kritiškai įvertinti atliekamų tyrimų ir taikomą metodologiją bei siūlyti naujas hipotezes; Panaudoti tyrimuose šiuolaikinius metodus, taikomus savo kryptyje.	Interpretuoti ir kurti žinias savo kryptyje; Spręsti problemas sistemiškai ir kūrybingai, priimti sprendimus netgi neturint visos informacijos ir ginti savo sprendimus tarp specialistų; Siekti aukštesnio lygmens žinių ir supratimo, ugdytis naujus aukštesnio veiklos lygmens gebėjimus.	Kūrybiškai ir sistemiškai spręsti kompleksines problemas, priimti sprendimus stokojant duomenų ir perduoti sprendimų rezultatus specialistų ir ne specialistų grupėms; Demonstruoti originalumą sprendžiant problemas, veikti autonomiškai planuojant ir įgyvendinant užduotis profesiniu lygmeniu; Priimti sprendimus kompleksiškuose ir neapibrėžtuose profesinės veiklos kontekstuose.	Veikti savarankiškai ir originaliai planuojant bei profesionaliai vykdant užduotis; Kelti kvalifikaciją, įgyti naujų aukštesnio lygmens žinių ir gebėjimų; Veikti ir priimti būtinus sprendimus nenumatytose situacijose; Būti imliu tolesnėms studijoms, nuolatiniam profesiniam tobulėjimui; Būti iniciatyviu ir prisiimi asmeninę atsakomybę; nepriklausomai mokytis ir nuolat tobulinti savo profesinę kompetenciją.

7 pav. Didžiosios Britanijos magistro laipsniui būdingi gebėjimai (sudaryta remiantis FHEQ⁶⁶)

Pažymėtina, kad nors studijų programų rengimą įtakoja Studijų kryptčių aprašai (ang. Subject benchmark statements) švietimo ar edukologijos studijų srities magistrantūros lygio programoms tokio aprašo nėra. Jungtinėje Karalystėje valstybė reguliuoja laipsnių suteikimą, bet ne pačius laipsnius, todėl kiekviena aukštojo mokykla gali turėti savą laipsnių klasifikavimą. Dažniausiai skiriami du magistrantūros studijų tipai: studijų dalykais grįstos studijos (*taught*) ir tyrimais grįstos (*research*) – dažniausiai vedančios į daktaro laipsnio suteikimą.

Studijų dalykais grįstose studijose dažniausiai suteikiami magistro laipsniai (8 pav.): *Master of Arts* (MA); *Master of Science* (MSc); *Master of Education* (MEd); *Master of Engineering* (MEng); *Master of Business Administration* (MBA); *Master of Music* (MMus); *Master of Research* (MRes)⁶⁷. Edukologijos magistrantūros studijose gali būti teikiami trys ar net keturi skirtingo pobūdžio magistro laipsniai, tačiau pateikiami tik nacionaliniu lygmeniu, nes aukštosios mokyklos turi teisę juos modifikuoti ir numatyti kitokio pobūdžio ar sandaros kvalifikacinį laipsnį, priklausomai nuo studijų sistemos ir studijų programos pobūdžio.

⁶⁶ The framework for higher education qualifications in England, Wales and Northern Ireland FHEQ (2008).

Prieiga: <http://www.qaa.ac.uk/en/Publications/Documents/Framework-Higher-Education-Qualifications-08.pdf>

⁶⁷ Didžiojoje Britanijoje suteikiami magistro laipsniai. Prieiga:

http://www.prospects.ac.uk/postgraduate_qualifications_masters.htm

Master of Arts (MA)
Master of Science (MSc)
Master of Education (MEd)
Master of Engineering (MEng)
Master of Business Administration (MBA)
Master of Music (MMus)
Master of Research (MRes)

8 pav. Taught studijų tipo studijų programose dažniausiai teikiami magistro laipsniai (sudaryta remiantis šaltiniu⁶⁸)

Mokytojų rengimas (ang. teacher training) yra atskira studijų sritis, turinti specifinę mokytojų rengimo koncepciją, kurioje svarbus vaidmuo skiriamas kvalifikuoto mokytojo statusui įgyti (QTS). Mokytojų rengimas vykdomas tiek tradiciniais (4 metų trukmės: 3 metai bakalauro studijos tam tikros srities ir 1 metai mokytojo kvalifikacijai įgyti), tiek alternatyviais būdais (pvz., mokymusi darbo vietoje pagrįstas mokytojo profesijos įgijimo modelis, kuomet aukštųjų mokyklų absolventai, turintys bent trijų metų darbo patirtį gali studijuoti 1-2 metus ir įgyti mokytojo kvalifikaciją). Pavyzdžiui, Velse vykdoma mokytojų specialistų programa, pagal kurią mokyklos gali įdarbinti mokytojais tuos asmenis, kuriems dar nesuteikta mokytojo kvalifikacija⁶⁹. Egzistuoja daugybė kitokių formų ir pobūdžių studijų. Mokytojų rengimo programos neturi nieko bendro su edukologijos (education) magistro studijų programomis.

Oksfordo universitete vykdomos tyrimais (*research*) ir studijų dalykais (*taught*) grįstos studijų programos. Tyrimais grįstose programose suteikiamas daktaro laipsnis. Magistro laipsnis suteikiamas studijų dalykais grįstose programose. Šiame universitete suteikiami tokie magistro laipsniai⁷⁰ (9 pav.):

⁶⁸ Didžiojoje Britanijoje suteikiami magistro laipsniai. Prieiga:

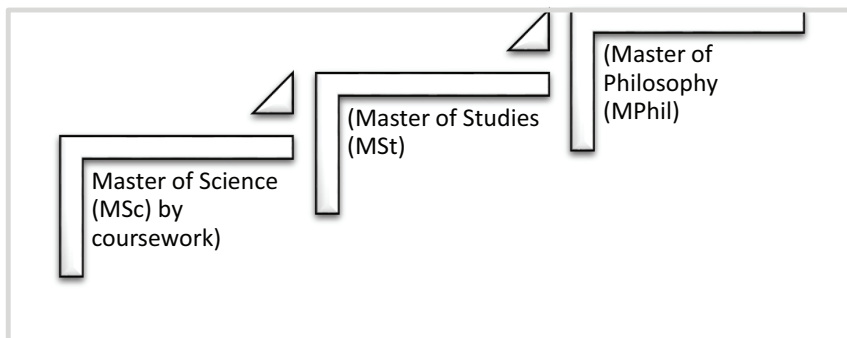
http://www.prospects.ac.uk/postgraduate_qualifications_masters.htm

⁶⁹ Europos Komisija/EACEA/Eurydice (2013). Pagrindiniai duomenys apie Europos mokytojus ir mokyklų vadovus. Eurydice ataskaita. Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras. Prieiga: http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2013/12/KD-TeachersSchool-Leaders_LT.pdf

⁷⁰ Oksfordo universitete teikiami magistro laipsniai. Prieiga:

http://www.ox.ac.uk/admissions/postgraduate_courses/course_guide/education.html

Master of Philosophy (MPhil) - tai aukštesnis laipsnis už studijų magistrą (*Master of Studies* (MSt)) ir dažniausiai trunka 2 metus. Pirmaisiais metais dalis studijų gali vykti kartu su *Studijų magistro laipsnio* programa ir kandidatai laiko kvalifikacijos testą norint tęsti studijas. Antraisiais studijų metais rengiama disertacija iki 30,000 žodžių.

9 pav. Oksfordo universiteto teikiami magistro laipsnio tipai, nesusieti su studijų kryptimi⁷¹ (sudaryta remiantis šaltiniu⁷²)

Master of Studies (MSt) - paprastai trunka metus ir užbaigiamas egzaminu. Studijų programos struktūra priklauso nuo studijų srities, tačiau paprastai apima privalomus ir pasirinkamus studijų dalykus, dažnai įtraukiant mokslinių tyrimų metodus bei 10,000-15,000 žodžių apimties rašto darbo (disertacijos) rengimą. Studijos paremtos seminarais ir paskaitomis. Įvertinimas susideda iš kursinių darbų, egzamino ir disertacijos įvertinimo. Kai kurie studijų elementai gali būti bendri su *Master of Philosophy (MPhil)* programomis, kai kuriais atvejais galima toliau pereiti į (*Master of Philosophy (MPhil)* arba *Doctor of Philosophy (DPhil)*) laipsnį.

Master of Science (MSc) by coursework - šis laipsnis paprastai siūlomas socialinių mokslo srityje ir dažniausiai trunka vienus metus. Programos struktūra priklauso nuo studijų srities, tačiau dažniausiai sudaro pagrindiniai ir papildomi moduliai, teikiami paskaitų ir seminarų forma. Įvertinimas susideda iš kursinių darbų įvertinimų, dažnai įskaitant ir 10,000-15,000 žodžių disertacijos rengimą bei egzaminų raštu įvertinimų.

Magistro laipsniai gali būti suteikiami pagal tam tikras studijų sritis ar kryptis: Teisės magistras (*Magister Juris (MJur)*), Verslo administravimo magistras (*Master of Business Administration (MBA)*); Vykdantysis magistras (*Executive MBA (EMBA)*), Viešosios politikos magistras (*Master of Public Policy (MPP)*), Teologijos magistras (*Master of Theology (MTh)*) ir

⁷¹ Kiti suteikiami laipsniai yra tiesiogiai nurodantys studijuojamą kryptį.

⁷² Oksfordo universitete teikiami magistro laipsniai. Prieiga:

http://www.ox.ac.uk/admissions/postgraduate_courses/course_guide/education.html

vienerių metų studijos suteikiančios, diplomus, antros pakopos sertifikatus, antros pakopos diplomus (*Diplomas, Postgraduate Certificates and Postgraduate Diplomas*).

Oksfordo universitete vykdomos kelių edukologijos kryptių programos ir jose visose suteikiamas edukologijos (education) mokslų magistro laipsnis kursinių darbų pagrindu (*Master of Science (MSc) by coursework*). Studijų programos pavadinimas yra tiesioginė nuoroda į suteikiamą kvalifikacinį laipsnį. Siūlomos tokios specializacijos: Tyrimo dizainas ir metodologija (*MSc in Education (Research Design and Methodology)*), Vaikų ugdymas ir mokymas (*MSc in Education (Child Development and Education)*), Lyginamasis ir tarptautinis švietimas (*MSc in Education (Comparative and International Education)*), Aukštasis mokslas (*MSc in Education (Higher Education)*), Mokymasis ir technologijos (*MSc in Education (Learning and Technology)*), Taikomoji kalbotyra ir antrosios kalbos įgijimas (*MSc in Applied Linguistics and Second Language Acquisition*), Mokymas ir dėstymas (*MSc in Learning and Teaching*).

Studijų programos *MSc in Education (Higher Education)*⁷³ paskirtis – rengti ateities lyderius – akademikus, politikos formuotojus, tyrėjus ar vadybininkus. Studijų programa skirta studentams ir specialistams, kurie domisi aukštuoju mokslu visais lygmenimis visose srityse: aukštojo mokslo kuratoriams ir dėstytojams, mokslininkams, administratoriams ir valdytojams, politikos formuotojams ir sprendimų priėmėjams.

Trukmė – 1 m., kreditai nenurodomi.

Suteikiamas laipsnis – MSc (*Master of Science (MSc) by coursework*).

Studijų rezultatai:

- naudojant tyrimus, analizuoti ir įvertinti aukštojo mokslo dabartines struktūras ir būsimas reformas įvairiuose tarptautiniuose kontekstuose.
- rengti aukštojo mokslo ir mokymosi programas, kad atitiktų vietinius ir tarptautinius poreikius.
- iširti ir projektuoti mokymą ir mokymąsi įvairiuose aukštojo mokslo kontekstuose.
- atlikti daktaro, podoktorantūrinius ir profesinius tyrimus.

Studijų programos struktūra – seminarai, paskaitos, bendras kursinis darbas. Pasirinkti 6 disciplinas ir iš jų parengti rašto darbus.

Priėmimas į magistrantūros studijas - įvairių disciplinų ir išsilavinimų, laipsnis švietimo srityje naudingas, bet nebūtinas. Tačiau yra tam tikri reikalavimai:

- Kadangi Didžiojoje Britanijoje egzistuoja kvalifikacinio laipsnio diferencijavimas, todėl yra reikalavimas, kad įgytas bakalauro (*Honours*) laipsnis būtų ne žemesnis kaip

---

⁷³ Studijų programos „*MSc in Education (Higher Education)*“ aprašas. Priega:
http://www.ox.ac.uk/admissions/postgraduate_courses/course_guide/education.html#course4

- aukštesnės antros klasės (2.1.) arba atitinkama tarptautinė kvalifikacija, geriau socialiniuose moksluose. Profesinės veiklos patirtis susijusioje srityje – pageidautina.
- Dėl didelės konkurencijos, kiekvienas stojimo prašymas yra individualus, užtikrinantis, kad kandidatas yra tinkamai pasirengęs studijuoti, turi gebėjimus ir pajėgus gauti naudos iš šios studijų programos.
  - Trys labai teigiamos mokslo nuorodos, įrodančios stojančiojo intelektualinius gebėjimus, mokslinius pasiekimus, motyvaciją ir gebėjimą dirbti grupėje.
  - Dvi dalys rašto darbo, kuriose demonstruojamas stojančiojo supratimas apie ketinamą studijuoti sritį, gebėjimai reikšti ir ginti savo argumentus bei akademinės anglų kalbos mokėjimą.
  - Stojančiojo motyvacinis laiškas, kuriame paaiškinamos stojimo priežastys, pabrėžiant aktualią mokslinę ir profesinę patirtį.
  - Pokalbis.
  - Stojantieji, kuriems anglų kalba ne pirmoji, turi pateikti anglų kalbos tam tikro lygio mokėjimą įrodantį pažymėjimą⁷⁴.

*Kembridžo universitete*⁷⁵ suteikiamų laipsnių klasifikacija panaši kaip ir Oksfordo universitete, tačiau dar daugiau orientuojamasi į studijuojamą sritį: *Cambridge Graduate Course in Medicine (CGCM)*, *Diplomas and Advanced Diplomas*, *Executive Master of Business Administration (EMBA)*, *Master of Advanced Study (MAS)*, *Master of Business Administration (MBA)*, *Master of Corporate Law (MCL)*, *Master of Education (MEd)*, *Master of Finance (MFin)*, *Master of Law (LLM)*, *Master of Music (MMus)*, *Master of Philosophy degree (MPhil)*, *Master of Science (MSc)*, *Master of Studies (MSt)*, *Postgraduate Certificate in Education (PGCE)*, *Other Postgraduate Certificates (PGCert)*.

Edukologijos magistrantūros studijų programa *Master of Education* - tai moksliniais tyrimais (research) grįsta studijų programa, kuri vykdoma nuolatinė arba dieninių (full-time) studijų forma, kurias pabaigus suteikiamas *Master of Philosophy degree (MPhil)* ir trunka 1 metus. Iššęstinės (*part-time*) studijos trunka 2 metus ir suteikiamas edukologijos (*Master of Education MEd*) magistro laipsnis⁷⁶.

Paskirtis – abiejų tipų magistrantūros studijos yra skirtos norintiems plėtoti savo karjerą švietimo tyrimuose ir tiems, kurie siekia profesinės lyderystės ir atsakomybės. Pasirinkta

⁷⁴ Studijų programos „*MSc in Education (Higher Education)*“ aprašas. Prieiga: http://www.ox.ac.uk/admissions/postgraduate_courses/course_guide/education.html#course4

⁷⁵ Kembridžo universitete teikiami magistro laipsniai. Prieiga:

<http://www.admin.cam.ac.uk/students/gradadmissions/prospec/studying/qualifdir/courses/fcef/>

⁷⁶ Kembridžo universitete vykdomos studijų programos *Master of education* aprašas. Prieiga: <http://www.graduate.study.cam.ac.uk/courses/directory/ededmersp>

studijuoti tematika leidžia plėtoti supratimą apie mokslinius tyrimus, pasirinkti specializaciją ir vykdyti tos srities tyrimus.

Studijų rezultatai:

- Gebėjimas analizuoti švietimo problemas ir praktikas, naudojant sisteminius ir moksliniais tyrimais grįstus metodus;
- Kritinis suvokimas ir patirtis apie dažniausiai naudojamus tyrimų metodus ir gebėjimas spręsti apie jų tinkamumą švietimo tyrimui atlikti.
- Gebėjimas kritiškai vertinti švietimo tyrimus;
- Praktiniai, organizaciniai ir pristatymo gebėjimai, reikalingi sėkmingam švietimo tyrimo pristatymui;

Programos struktūra – paskaitos, seminarai, darbas grupėse, individualios užduotys, ir jei reikia, praktikos. Nepaisant studijų tipo pasirinkimo, visiems magistrantams privaloma mokslinių tyrimų metodologija, kurios turinys gali skirtis priklausomai nuo studijų „maršruto“, tačiau paprastai mokslinių tyrimų metodų kursas užima ne mažiau kaip 1/3 visų studijų laiko. Kiekvienas studentas turi pasirinkti vieną iš studijų krypčių, kurios siūlomos, atsižvelgiant į dabartinius poreikius ir fakulteto dėstytojų patirtį. Daugeliui studentų jų pasirinktos studijų krypties studijos užima 1/3 visų studijų, nors kai kurios specializacijos užima daugiau laiko. Daugeliui edukologijos magistro laipsnio siekiančių (MEd) studentų jų teminės sričių studijos užima 2/3 studijų. Siūlomos tokios teminės sritys: Švietimo tyrimai (*Educational Research*), Menai, kurybiškumas, švietimas ir kultūra (*Arts, Creativity, Education and Culture*), Vaikų ir paauglių psichoterapinis konsultavimas (*Child and Adolescent Psychotherapeutic Counselling*), Kritinis požiūris į vaikų literatūrą (*Critical Approaches to Children's Literature*), Švietimo lyderystė ir mokyklos tobulinimas (*Educational Leadership and School Improvement*), Matematinis ugdymas (*Mathematics Education*), Įtraukiančiojo ir specialaus ugdymo perspektyvos (*Perspectives on Inclusive and Special Education*), Politika, plėtra ir demokratinis švietimas (*Politics, Development and Democratic Education*), Pradinis ugdymas (*Primary Education*), Psichologija ir Švietimas (*Psychology and Education*), Antrosios kalbos ugdymo tyrimai (*Research in Second Language Education*), Bendradarbiavimas (*Partnership*)⁷⁷.

Priėmimo reikalavimai: įgytas bakalauro (Honours) laipsnis turi būti ne žemesnis kaip aukštesnės antros klasės (2.1.) arba atitinkama kvalifikacija, anglų kalbos mokėjimo pažymėjimas, 2 moksliniai darbai, motyvacinis laiškas ir pokalbis.

Visi studentai turi išplėstinę mokslinių tyrimų dalį, paremtą tyrimų metodų kursais, kurie leidžia studentams atlikti tyrimus Didžiosios Britanijos tarnybose, susijusiose su švietimu:

---

⁷⁷ Kembridžo universitete vykdomos studijų programos *Master of education* aprašas. Prieiga: <http://www.graduate.study.cam.ac.uk/courses/directory/ededmersp>

Ekonominių ir Socialinių tyrimų taryboje, Menų ir Humanitarinių mokslų tyrimų taryboje. Ištesinės studijos (MEd) orientuotos į paramą švietimo praktikams ir kitų sričių specialistams, kurie nori vykdyti švietimo tyrimus. Su priežiūra, paskaitų ir seminarų metu nuolatinių ir ištesinių studijų studentai dirba kartu ir yra skatinami dalytis savo patirtimi.

Didžiosios Britanijos aukštojo mokslo sistema yra heterogeniška ir studijų įvairovė labai priklauso nuo institucijos profilio bei koncepcijos. Edukologijos magistrantūrose studijose gali būti suteikiami *Master of Science in Education*, *Master of Education* ir kiti magistro lygmens laipsnių tipai. Didžiosios Britanijos nacionalinėje kvalifikacijų sąrangoje nurodomas *Master of Education* laipsnis, tačiau galimos įvairios variacijos, kurios priklauso nuo institucijos reglamentavimo pobūdžio. Formuojant laipsnio tipą būdingas patikslinimas naudojant prielinksni *in* ir skliausteliuose nurodant dar detalesnę informaciją. Pačiose programose labai didelė specializacijų ir studijų maršruto pasirinkimo galimybių įvairovė. Didelis dėmesys skiriamas moksliniams tyrimams. Orientacija į profesinių veiklų identifikavimą priklauso nuo pačios programos: labai detali specializacija, kuri yra įgyjamo laipsnio dalis bei nurodo profesinės veiklos sritis.

Edukologijos magistrantūros studijos Airijoje. Airijos studijų sistema sudaryta iš šių tipų institucijų: universitetų, technologijos institutų, nacionalinių institutų ir kolegijų. Studijų pasiekimus patvirtina įvairių lygių diplomai ir kiti kvalifikaciją patvirtinantys dokumentai. Studijų programos rengiamos vadovaujantis Airijos nacionalinės kvalifikacijų valdybos (*National Qualifications Authority of Ireland*⁷⁸) parengtomis gairėmis ir procedūromis, kurių, pagal Kvalifikacijų įstatymą, turi griežtai laikytis aukštojo mokslo kvalifikacijas teikiančios institucijos⁷⁹. Airijos nacionalinėje kvalifikacijų sąrangoje magistro laipsnis priskiriamas 9 lygmeniui⁸⁰, kaip ir antros pakopos laipsnis (post-graduate diploma). Skiriami du magistro laipsnio tipai: *taught Masters Degrees* ir *research Masters Degrees*. Studijų dalykais (*taught*) paremto magistro laipsnis suteikiamas baigus 1-2 metų trukmės studijas. Priimami asmenys tik turintys bakalauro diplomą su pagyrimu (*Honours*), išimtiniais atvejais į kai kurias programas gali būti priimti asmenys, turintys paprastą (*ordinary*) bakalauro diplomą. Suteikiama galimybė tęsti studijas ir įgyti daktaro laipsnį arba kitą magistro laipsnį ar antros pakopos laipsnį (post-graduate diploma). Antros pakopos arba pobakalaurinis laipsnis suteikiamas po 1 metų studijų. Nors nacionalinėje kvalifikacijų sąrangoje neužsimenama apie profesinio profilio magistro laipsnį, tačiau institucijose jis identifikuojamas.

---

⁷⁸ National Qualifications Authority of Ireland. Prieiga: <http://www.nqai.ie/>

⁷⁹ Nacional Framework of Qualifications. Prieiga: http://www.nfq.ie/nfq/en/about_NFQ/framework_levels_award_types.html

⁸⁰ Master degree in Nacional Framework of Qualifications. Prieiga: <http://www.nfq.ie/nfq/en/documents/MastersDegree.pdf>

Dublino universiteto koledže (*University College Dublin*) edukologijos srities studijų pasirinkimo įvairovė yra labai didelė: siūloma daugiau nei 10 antros pakopos studijų kvalifikacinių laipsnių ir studijų programų: *Professional Diploma in Education (PDE)*, *Graduate Certificate in Education (GCES)*, *Combined Post Graduate Diploma Programme – SEN*, *Master of Arts in Education (MA)*, *Master of Arts in Education Psychology (MAEP)*, *Masters in Education*, *Special Education Needs (MEdSEN)*, *MA in Education (Creative Technology Innovation)*, *MSc in Children & Youth Studies*, *Masters in Education (MEd)*, *Professional Masters in Education (PME)*⁸¹.

Labiausiai artimi Lietuvoje teikiamam edukologijos magistro laipsniui *Master of Arts in Education (MA)*, *Masters in Education (MEd)*. Siekiant palyginti galimus mokslinio ir profesinio laipsnio tipus, bus analizuojama ir *Professional Masters in Education (PME)* studijų programa.

Studijų programos *Master of Arts in Education (MA)*⁸² paskirtis – turintiems akademinį, profesinį ar asmeninių interesų švietimo srityje su galimybe juos įgyvendinti antros pakopos studijose ir tyrimuose.

Studijų rezultatai: studijų programa siūlo pasirenkamus modulius. Sėkmingai juos užbaigę, studentai turi pademonstruoti supratimą bent iš vienos akademinės disciplinos atlikdami tyrimą, kuriame nagrinėjami pagrindiniai klausimai, politika ir tos srities diskusijos. Klausydami tyrimų metodų modulius ir rengdami tezes, studentai plėtoja tyrimų atlikimo gebėjimus ir įvaldo technikas, kurie leidžia jam vykdyti aukštos kokybės tyrimus. Sėkmingai parengę disertaciją, studentai turi demonstruoti kritišką supratimą apie aktualius klausimus ir esamas žinias savo pasirinktoje mokslinių tyrimų srityje, taip pat surinkti ir kritiškai analizuoti duomenis ir pateikti mokslinių tyrimų rezultatus, susijusius su jų pasirinkta tema.

Trukmė – 1 m. (full-time), 90 kreditų.

Laipsnis - *Master of Arts in Education (MA)*

Struktūra – 60 kreditų kursinių darbų rengimas, 30 kreditų – 15,000-20,000 žodžių apimties tezių rengimas. Siūlomi pasirenkami dalykai iš profesiniam tobulėjimui skirtų dalykų: švietimo vadyba ir mokyklų valdymas (*Educational Leadership and School Management*), pirmaujantis mokyklinis lavinimas (*Leading Inclusive Schooling*), informacinės komunikacinės technologijos ir skaitmeninis mokymasis (*Information Communication Technology and Digital Learning*), mokymosi sunkumai (*Learning Difficulties*), ugdymo mokslas (*Science Education*), anglų kalbos 2 lygio dėstymas (*Teaching English in 2nd Level*), Bilingual and EAL Education, Europos mokytojų rengimo politika (*European Teacher Education Policy*). Edukologijos mokslo

⁸¹ Dublino universiteto koledže (*University College Dublin*) edukologijos srityje vykdomos magistrantūros studijos. Prieiga: <http://www.ucd.ie/education/graduateprogrammes/taughtprogrammes/mastersineducationmed/>

⁸² Dublino universiteto koledže vykdomos studijų programos *Master of Arts in Education* aprašas. Prieiga: <http://www.ucd.ie/education/graduateprogrammes/taughtprogrammes/masterofartsineducationma/>

(*Education Sciences*) dalykai: istorijos mokslai (*Historical Sciences*), vaikų mokymosi socialinis pasaulis (*The Social World of Children's Learning*), konsultavimo psichologija (*Counselling Psychology*), tyrimų istorija (*Researching History*), mokymo turinio studijos (*Curriculum Studies*), psichologijos taikymas mokyklose (*Psychology Applied to Schools*).

Priėmimo reikalavimai: turėti gerą bakalauro laipsnį (good honours degree) ir įrodyti savo interesus švietimo srityje. Pareiškėjai, kurių gimtoji kalba nėra anglų arba airių privalo pateikti anglų kalbos mokėjimą įrodantį sertifikatą. Bendras minimalus balas 7,0 skalėje IELTS⁸³.

Studijų programos *Master of Education (MEd)*⁸⁴ paskirtis - atliepti švietimo profesionalų interesus ir poreikius, įtraukiant juos į pilnos dienos įdarbinimą (full-time employment).

Studijų rezultatai: gilus supratimas apie pagrindinius klausimus švietimo srityje, susipažinimas su naujaisiais nacionaliniais ir tarptautiniais švietimo tyrimais. Pagrindinis dėmesys skiriamas kritinio mąstymo gebėjimų ugdymui, kaip studentai debatuose ir diskusijose diskutuoja svarbiausiais švietimo klausimais tiek nacionaliniame, tiek tarptautiniame lygmenyje.

Trukmė – 2 m. (part-time).

Struktūra – surinkti 60 kreditų: vienas 10 kreditų modulis iš edukologijos pagrindų disciplinų: Mokymosi turinys, Švietimo sociologija, Švietimo istorija, Švietimo filosofija; du 10 kreditų mokslinių tyrimo metodų moduliai ir trys moduliai (10 kreditų) iš pasirinkamų dalykų, tokių, kaip: Informacinės komunikacinės technologijos, Skaitmeninis mokymasis, Specialiųjų poreikių ugdymas, Atstovaujamas mokyklinis lavinimas: švietimas ir populiarioji kultūra, Lyderystė ir švietimas, Kūltūros ir kalbos mokymasis, Vadovavimas ir mokyklos vadyba, Konsultuojamoji psichologija, Airija mokyklose, Mentorystė švietime, Mokslinių tyrimų metodai, Europos mokytojų rengimo politika, Vaikų literatūra ir socialinis vaikų mokymosi pasaulis. Taip pat būtina parengti 20,000 žodžių tezes (30 kreditų).

Priėmimo sąlygos: stojantieji turi turėti bakalauro laipsnį (honours degree) arba jam prilygstantį iš pripažintos aukštojo mokslo institucijos. Kandidatai turi pristatyti Koledžo Humanitarinių mokslų magistro programų valdybos pripažintą akademinę ir/ar profesinę patirtį ir jų tinkamumą magistro studijoms. Taip pat kandidatai turi turėti profesinės patirties⁸⁵.

Edukologijos profesinio magistro studijų programos *Professional Masters in Education (PME)*⁸⁶ paskirtis yra siejama su mokytojų kvalifikacijos tobulinimu - profesinio magistro edukologijos studijų programa yra inovatyvus, kūrybiškas ir pirmaujantis tarptautinis mokytojų

---

⁸³ Dublino universiteto koledže vykdomos studijų programos *Master of Arts in Education* aprašas. Prieiga: <http://www.ucd.ie/education/graduateprogrammes/taughtprogrammes/masterofartsineducationma/>

⁸⁴ Dublino universiteto koledže vykdomos studijų programos *Master of Education* aprašas. Prieiga: *(MEd)*<http://www.ucd.ie/education/graduateprogrammes/taughtprogrammes/mastersineducationmed/>

⁸⁵ Ten pat.

⁸⁶ Dublino universiteto koledže vykdomos studijų programos *Professional Masters in Education* aprašas. Prieiga: *(PME)*<http://www.ucd.ie/education/graduateprogrammes/taughtprogrammes/professionalmastersineducationpme/>

rengimo modelis. Programa jungia geriausius lygiagrečius ir nuosekliojo modelio elementus, su profesine integracija. Pagrindinis studijų programos elementas yra į praktiką orientuotas tyrimas, kuris įtvirtina griežtą ir sistemingą teorijos ir praktikos sinergiją.

Trukmė – 2 m. (full-time), nuo 2014 m. 1 m.

Priėmimo reikalavimai: kandidatai turi turėti studijų dalyko, kurį pasirenkęs kvalifikuotai dėstyti išsilavinimą. Tai yra būtina sąlyga. Taip pat kandidatas turi pateikti Mokytojų tarybos raštą apie tai ar jo studijų dalykas yra pripažįstamas ir galimas dėstyti mokykloje⁸⁷.

Dublino Trejybės koledže (*Trinity College Dublin*) vykdomos studijų programos *Master of Education*⁸⁸ paskirtis – suteikti edukologijos magistro laipsnį, kurie nori įgyti išsamų supratimą vienoje iš siūlomų specializacijų, kuriose teorija siejama su praktika. Siekiama parengti tuos, kurie siekia vadovavimo pozicijos tokiose srityse kaip mokymas, mokytojų rengimas, sveikatos mokslų ugdymas, švietimo vadyba, švietimo orientavimas ir konsultavimas, specialusis ugdymas, meninis ugdymas, smurtas ir agresija mokykloje, švietimo tyrimai ir gebėti efektyviai dalyvauti naujų žinių kūrimo, politikos formavime, inovacijų skatinime ir praktikos tobulinime. Ši programa skirta visų švietimo sistemos lygių mokytojams, taip pat kvalifikuotiems profesionalams, dirbantiems švietimo, mokymo ir švietimo priežiūros (*educare*) srityje. Bakalaurai, baigę studijas istorijos, filosofijos, psichologijos, administravimo ar sveikatos mokslų srityje, bet neturintys patirties, tačiau norintys plėsti savo kompetencijas švietimo srityje taip pat gali individualiai kreiptis.

Stojimo reikalavimai: turintys gerą (good honours) bakalauro laipsnį ir turintys, ne mažiau kaip 2 metus profesinės patirties švietimo srityje.

Struktūra: 90 kreditų apimties studijas sudaro 60 kreditų (4 moduliai po 15 kreditų) modulių studijos ir 30 kreditų skiriama disertacijos rengimui (iš kurių, 5 kreditai skiriami tyrimų metodologijos sesijai). Studentai taip pat turi dalyvauti sesijose „Akademinis rašymas ir kritika“.

Studentai turi parengti 4 modulių 4-5,000 žodžių apimties rašto darbus, kurių vertinimo žemiausia riba yra 40 proc. Vertinimo svoris ir tipas priklauso nuo modulio reikalavimų ir pasirinktos specializacijos. Tyrimų metodų modulis yra privalomas ir yra dalis studento galutinės disertacijos. Akademinių rašymo ir kritikos kursas yra privalomas. Studentai, norintys pereiti prie magistro disertacijos rengimo, turi pasiekti 50 proc. vidurkį studijų programos dalykų studijų.

Edukologijos magistro laipsnis *Dublino Trinity* koledže teikiamas keliomis specializacijomis ir studijų modeliais. Siūlomos šios specializacijos: Agresijos studijos, Kooperuotas mokymasis, Vaidybos edukologija, Švietimo orientavimas ir konsultavimas,

---

⁸⁷ ten pat.

⁸⁸ Dublino Trejybės koledže vykdomos studijų programos *Master of Education* aprašas. Prieiga: <https://www.tcd.ie/courses/postgraduate/faculty/subjects.php?sub=AHS-ED>

Pagrindinės studijos (*Foundation Studies*), Vadovavimas ir vadyba švietime, Pozityvaus elgesio vadyba, Ugdymo mokslas, Specialiųjų poreikių ugdymas, Aukštasis mokslas.

Galimi studijų modeliai:

Pirmas pasirinkimas: nuolatinės (Full-time) vienerių metų studijos, susidedančios iš 4 modulių ir 20,000 žodžių disertacijos.

Antras pasirinkimas: iššęstinės (Part-time) dviejų metų studijos, susidedančios iš 4 modulių ir 20,000 žodžių disertacijos.

Trečias pasirinkimas: iššęstinės (Part-time) trijų metų studijos, susidedančios iš 4 modulių ir 20,000 žodžių disertacijos: 2 moduliai pirmaisiais metais, 2 moduliai antraisiais ir disertacijos rengimas trečiaisiais studijų metais.

Jei studentai dėl kokių nors priežasčių nenori rašyti disertacijos ir tęsti studijų, sėkmingai baigę modulius gali baigti studijas, įgydami Edukologijos antros pakopos diplomą (*Post-graduate Diploma in Educational Studies*)⁸⁹.

Korko universiteto koledže (*University College Cork*) siūlomos edukologijos srities studijų programos *Education (MEd)*⁹⁰ paskirtis – visų švietimo lygių mokytojų tęstinis profesinis tobulėjimas. Tai modulinė programa, kuri įgyvendinama kreditų kaupimo principu. Studentai gali projektuoti savo programą pasirinkdami modulius, atitinkančius savo profesinę specializaciją, tyrimų lauką ir asmeninius interesus. Studentai turi turėti mokytojo kvalifikaciją, akademinį įdirbį bei profesinę patirtį.

Kandidatai, atitinkantys pagrindinius reikalavimus, turi pasirinkti 120 kreditų studijų maršrutą. Kandidatai, atitinkantys pagrindinius reikalavimus ir turintys antros pakopos diplomą švietimo srityje ar jam prilygstantį, turi pasirinkti 60 kreditų maršrutą. Studentai negali turėti daugiau nei 30 kreditų viename semestre.

Trukmė –1-5 m.

Laipsnis – *Master of Education (MEd)*

Priėmimo reikalavimai: pagrindinis išsilavinimas ir edukologijos antros pakopos diplomas su antros klasės pagyrimu viename iš jų; arba antros klasės edukologijos bakalauro laipsnis su pagyrimu (*a second class honours BEd degree*); arba antros klasės fizikos mokslų ugdymo bakalauro laipsnį su pagyrimu (*BSc - Education in Physical Sciences*). Penkerių metų mokymo patirtis (išskyrus pirminį mokytojų rengimą) prilyginama pagyrimui. Visi kandidatai turi turėti mažiausiai vienerių metų trukmės profesinės patirties mokymo srityje arba sertifikuotą atitikmenį,

---

⁸⁹ Dublino Trejybės koledže vykdomos studijų programos *Master of Education* aprašas. Prieiga: <https://www.tcd.ie/courses/postgraduate/faculty/subjects.php?sub=AHS-ED>

⁹⁰ Korko universiteto koledže vykdomos studijų programos *Education (MEd)* aprašas. Prieiga: <http://www.ucc.ie/en/cke59/>

pvz. tyrimai mokyklose, savanoriavimas mokyklose, darbas su mokyklų komandomis. Anglų kalbos lygis – ne žemesnis nei 6.5 TOEFL.

Struktūra – programoje siūlomi moduliai, orientuoti į pagrindines edukologijos sritis: pvz., ankstyvasis ugdymas, literatūra, antrosios kalbos mokymas, matematika, informacinės ir komunikacinės technologijos, fizinis ir sveikatos mokymas. Taip pat nagrinėjami šiandieninės švietimo problemos - mokymas, mokymasis ir vertinimas, vaikystė, lygybė ir įvairovė, socialinės-kultūrinės perspektyvos ir specialieji ugdymosi poreikiai - atspindintys skirtingus poreikius ir interesus tų, kurie renkami šiuos kursus. Moduliai yra pagrįsti tyrimais, projektų vertinimais, kurie veda studentus į profesinius tyrimus ir disertacijos rengimą.

Disertacija rengiama išklausių numatytą skaičių modulių. Disertaciją rengiantys studentai privalo dalyvauti privalomuose mokslinių tyrimų seminaruose ir savarankiškai parengti tyrimo projektą savo pasirinktoje mokslinių tyrimų srityje. Studentai privalo parašyti 15.000 žodžių 30 kreditų apimties disertaciją⁹¹.

Airijoje vykdomose magistrantūros studijose suteikiami dvejopų tipų magistro laipsniai: *taught Masters Degrees* ir *research Masters Degrees*. Studijų dalykais grįstos studijų programos (*taught*), kurios neveda į tolimesnes studijas ir daktaro disertacijos rengimą. Tyrimais grįstos studijos (*research*) suvokiamos kaip tarpinis etapas daktaro laipsniui įgyti. Skiriamas ir profesinio profilio magistro laipsnis (*professional master*), kurio pobūdžiui neturi įtakos kokioje institucijoje įgyjamas (skirtingai nei Estijoje), bet studijų turinio prasme yra skirtas profesiniam pasirengimui, dažniausiai mokytojų rengimui, bet nebūtinai.

Edukologijos magistrantūros studijos Latvijoje. Latvijos nacionalinėje kvalifikacijų sąraangoje⁹² ir studijų pakopų aprašuose⁹³ magistro kvalifikacija apibrėžiama šiais požymiais: magistro kompetencijos įgyjamos mokslu grindžiamomis studijomis, kuriose moksliniai tyrimai, nepriklausomos išvalgos ir išvados yra svarbi dalis. Magistrui būdingi šie gebėjimai:

- *Specialieji gebėjimai*: demonstruoti pažangias žinias ir platų jų supratimą, kurios atitinka konkrečios mokslo ar profesinės srities naujausias išvadas ir suteikia pagrindus kūrybiškai mąstyti ar atlikti tyrimus; naudoti nepriklausomas teorijas, metodus ir problemų sprendimus atliekant tyrimus ar meninę veiklą, ar aukštos kvalifikacijos funkcijas; savarankiškai apibrėžti ir kritiškai analizuoti sudėtingas mokslines ir profesines problemas; integruoti įvairių sričių žinias prisidedant prie naujų žinių kūrimo,

---

⁹¹ Korko universiteto koledže vykdomos studijų programos *Education (MEd)* aprašas. Prieiga: <http://www.ucc.ie/en/cke59/>

⁹² Latvian Qualifications Framework level descriptors (2010). Prieiga: <http://www.nki-latvija.lv/content/files/LQF-level-descriptors.pdf>

⁹³ The cycle descriptors for higher education (2009). Prieiga: <http://www.nki-latvija.lv/content/files/Cycle%20descriptors%20for%20higher%20education.pdf>

tyrimų ar naujų profesinės veiklos metodų; vykdyti darbus, tyrimus ar tolimesnes mokymosi veiklas sudėtingomis ar nenuspėjamomis sąlygomis, jei reikia pakeisti jas, naudojant naujus metodus.

- *Socialiniai gebėjimai*: pagrįsti argumentais aiškinant ar diskutuojant sudėtingus ar sisteminius konkrečios mokslo šakos ar profesinės srities aspektus kartu su specialistais ir ne specialistais; pagrįsti sprendimus ir jei reikia atlikti papildomą analizę;
- *Asmeniniai gebėjimai*: prisiimti atsakomybę už darbuotojų ir darbo grupėse rezultatus ir juos analizuoti; inicijuoti veiklą, inovacijas konkrečioje mokslo šakoje ar profesijoje; savarankiškai plėtoti savo kompetencijas ir specializaciją; demonstruoti supratimą ir etinę atsakomybę galimam mokslinių rezultatų ir profesinės veiklos poveikiui visuomenei ir aplinkai⁹⁴.

Magistrantūros studijose galima įgyti akademinį (*academic masters' degree*) magistro laipsnį (2 m.) arba profesinį (*professional master's degree*) 1-2 m.

Latvijos universitete (*University of Latvia*) vykdomos edukologijos srities studijos: *Educational Sciences, Educational Treatment of Diversity, Educational Management, Pedagogy, Teacher*. Pedagogikos (*Pedagogy*) ir Švietimo įvairovės valdymo (*Educational Treatment of Diversity*) studijų programose suteikiamas *Master of Educational Sciences in Pedagogy* laipsnis. Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo (*Teacher*) studijų programoje suteikiamas *Professional Master's Degree in Education* laipsnis⁹⁵.

Studijų programos *Educational Sciences*⁹⁶ paskirtis – suteikti galimybę gilinti žinias švietimo filosofijos, sociologijos, psichologijos, lyginamųjų tyrimų, tyrimų metodologijos, suaugusiųjų švietimo, tarpkultūrinio švietimo, žmonių elgsena ir švietimas. Studijų programa grindžiama į studentą orientuotu principu, kuriame pagrindinis dėmesys skiriamas studentų mokymosi procesui, jų atsakomybės už mokymosi rezultatus ir tyrimus plėtrą. Studijos suteikia galimybę plėtoti gebėjimus atlikti tyrimus, apibendrinti, analizuoti, įvertinti tyrimų rezultatus, taip pat juos pateikti magistro tezėms gintis. Ši programa tarpdisciplininė, skatinanti vystyti bendrąsias, specifines, tyrimines ir tarpasmenines kompetencijas. Magistrai rengiami atlikti tyrimus įvairiose srityse, susijusiose su švietimu ir pasirengti doktorantūros studijoms edukologijoje srityje (*Education sciences*).

Trukmė – 120 ECTS, 1,5 arba 2,5 m. (*part-time*)

---

⁹⁴ Latvian Qualifications Framework level descriptors (2010). Prieiga: <http://www.nki-latvija.lv/content/files/LQF-level-descriptors.pdf>

⁹⁵ Latvijos universitete vykdomos magistrantūros studijų programos. Prieiga: <http://www.lu.lv/eng/istudents/degree/study/>

⁹⁶ Latvijos universitete vykdomos studijų programos *Educational Sciences* aprašas. Prieiga: <http://www.lu.lv/eng/istudents/degree/study/master-educational-sciences/>

Struktūra – atsižvelgiant į studentų modulių pasirinkimus, galima atlikti tyrimus švietimo vadybos, švietimo pokyčių, ugdymo aplinkos kaitos, socializacijos procesų, socialinės įtraukties, tarpkultūrinio ugdymo aspektų, suaugusiųjų švietimo srityse. Pirmame semestre reikia išklausti privalomus bendruosius edukologijos dalykus, tokius kaip: švietimo filosofija, švietimo sociologija, švietimo sistemologija, švietimo idėjų plėtra ir šiuolaikinė paradigma, ugdymo (švietimo) psichologija, Bendra Europos švietimo erdvė – politika ir tendencijos, švietimo tyrimai. Kiti dalykai yra pasirenkami pagal siūlomas specializacijas: Švietimo vadyba, Švietimas ir elgsenos mokslai, Tarpkultūrinis švietimas, Suaugusiųjų švietimas, Lyginamieji švietimo tyrimai. Taip pat magistro tezių rengimas.

Priėmimo reikalavimai: kandidatai turi turėti bakalauro laipsnį arba antros pakopos profesinį išsilavinimą. Jei pirminis išsilavinimas truko 3 metus, tai kandidatai gali būti priimami į 2,5 metų trukmės magistrantūros studijas. Kandidatai, turintys 4 metų trukmės bakalauro laipsnį priimami į 1,5 m. trukmės studijas. Jei anglų kalba nėra gimtoji kalba, privaloma pateikti tarptautiniame lygmenyje pripažintų testų rezultatus.

Karjeros galimybės: Edukologijos (*Education Sciences*) magistro laipsnis suteikia galimybes dirbti vidurinio ir aukštojo mokslo, viešojo administravimo institucijose, nevyriausybinėse organizacijose, Europos Sąjungos struktūrose ir kitose panašiose srityse.

Daugpilio universitete (*Daugavpils university*) vykdoma akademinio pobūdžio magistrantūros studijų programa *Pedagogy*, kurioje suteikiamas *Master of Pedagogy* laipsnis. Profesinės magistrantūros studijų programoje *Education* suteikiamas *Professional Master's Degree in Education* laipsnis. Pažymėtina, kad ir doktorantūros studijos yra ne edukologijos, bet pedagogikos srityje⁹⁷.

Rėzeknės aukštojo mokslo institucijoje (*Rezeknes Augstskola*) vykdomos studijų programos suteikiančios ne edukologijos, bet pedagogikos magistro laipsnį: akademinio magistro laipsnio studijų programa *Pedagogy*, profesinio magistro laipsnio studijų programa *Career Counselor*⁹⁸. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad *Pedagogy* studijų programa suteikia akademinį pedagogikos magistro laipsnį (*Master degree in Pedagogy*), *Career Counselor* studijų programoje profesinį edukologijos magistro laipsnį (*Professional Master's degree in Education MA(Ed)* ir karjeros konsultanto profesinę kvalifikaciją.

Latvijoje skiriami du magistrantūros studijų tipai: akademinis ir profesinis. Priklausomai nuo studijų tipo galima įgyti akademinį (*academic masters' degree*) magistro laipsnį (2 m.) arba profesinį (*professional master's degree*) 1-2 m. Skirtingai nuo visų analizuojamų šalių, akademinio

⁹⁷ Daugpilio universitete vykdomos edukologijos magistrantūros studijų programos. Prieiga: http://du.lv/en/studies_admission/study_programmes

⁹⁸ Rėzeknės aukštojoje mokykloje vykdomos edukologijos magistrantūros studijų programos. Prieiga: http://www.ru.lv/en/international_office/studies_in_english/#m9

profilio laipsniams sudaryti (taip pat ir daktaro) naudojama sąvoka *pedagogy*, o profesinio pobūdžio laipsniams – *education*.

Edukologijos magistrantūros studijos Lenkijoje. Antros pakopos studijos yra magistro laipsnio studijos, kurių trukmė 1,5-2 metai, lydimos magistro (*magistre*) ar jam prilygstančio laipsnio, priklausomai nuo studijų programos pobūdžio, suteikimu. Jos yra orientuotos į teorines žinias, taip pat jų taikymą ir kūrybinių gebėjimų vystymą. Magistro laipsnį turintys asmenys gali stoti į doktorantūros studijas. Magistro laipsniui įgyti reikia surinkti 90-120 ECTS. Galimi du magistro laipsnio tipai: *Master of Arts* ir *Master of Science*⁹⁹.

Edukologijos magistrantūros studijos Varšuvos universitete (*University of Warsaw*) vykdomos lenkų kalba ir nėra prieigos prie detalesnės informacijos ir suteikiamų kvalifikacinių laipsnių. Siūlomos tokios studijų programos¹⁰⁰:

Bendrosios akademinės (*general academic studies*) suaugusiųjų švietimo magistrantūros studijos (*lenk. Andragogika; ang. Adult education*) su specializacijomis: Suaugusiųjų švietimas ir švietimo konsultavimas; Neformalus suaugusiųjų švietimas: mokymo organizavimas ir vykdymas.

Pedagogikos, nors pagal turinį artimesnės platesnio spektro edukologijos magistrantūros studijos (*lenk. Pedagogika; angl. Education*) su specializacijomis:

Socialinė ir kultūrinė animacija – studijos leidžia suprasti pagrindinius aspektus, susijusius su sociokultūrine animacija, nevyriausybinį ir ne pelno siekiančių organizacijų funkcijomis. Studentai įgyja plačias žinias apie šiuolaikinę kultūrą, meną, žiniasklaidą ir socialinę komunikaciją. Studentai gali planuoti ir įgyvendinti siekiamus socialinius pokyčius. Mokymosi įvairiose organizacijose, institucijose ir bendruomenėse metu jie susipažįsta su animatoriaus darbu ir pasitikrina savo žinias ir gebėjimus praktikoje.

Žiniasklaidos švietimas (Media education) – studentai rengiami kompetentingai analizuoti ir kritiškai vertinti žiniasklaidos pranešimus, taip pat juos kurti. Žiniasklaidos švietimas yra ir meninio turinio. Studijos studentams suteikia būtiniausias žinias apie žiniasklaidą šiuolaikinėje kultūroje ir gebėjimus kurti audiovizualinę medžiagą, kaip filmus, multimedijos programas ir prezentacijas.

Švietimo politika – *Švietimo vadyba* – suteikia žinias apie švietimo sistemą ir švietimo institucijų moderniomis sąlygomis – globalizacijos, Europos integracijos, socio-ekonominių transformacijų Lenkijoje, plėtrą. Studentai įgyja pagrindinius gebėjimus, reikalingus skatinti ir

---

⁹⁹ Lenkijos aukštojo mokslo sistema. Prieiga: <http://www.nauka.gov.pl/en/higher-education-system/>

¹⁰⁰ Varšuvos universitete vykdomos edukologijos magistrantūros studijos. Prieiga: http://arch.uw.edu.pl/en/page.php/stud/stud_inf.html

remti švietimo naujoves, rengti ir įgyvendinti švietimo projektus, bendradarbiaujant su valstybinėmis, vietos ir nevyriausybinėmis institucijomis vietiniame ir Europiniame lygmenyje.

Socialinis darbas su vaikais ir šeimomis – studijos parengia ugdytojus (educators) dirbti su vaikų socialinės rūpybos, vaikų žaidimų kambarių ir terapijos grupėmis ir darbui su tėvais, suteikiant socialinės organizacijos ir bendruomenės aktyvumo pagrindus. Specializacija padeda plėtoti ugdymo gebėjimus dirbant su vaikų grupėmis ir jaunais žmonėmis, identifikuojant ir reaguojant į priklausomybių riziką. Taip pat plėtojami gebėjimai atliepti vaikų poreikius, ypač iš rizikos grupių.

Integruotas ir įtraukiantis ugdymas – šios specializacijos magistrai yra integruoto ir įtraukiančio ugdymo specialistai, taip pat socialinės prevencijos, pagalbos ir tarpininkavimo srityje. Jie turi tarpdisciplininių žinių apie integruotą ir įtraukiantį ugdymą, taip pat pasaulio švietimo, socialinio gyvenimo ir kultūros srityse. Jie profesionaliai naudoja ugdymo organizavimo metodus, technikas ir procedūras socialinėmis ir kultūrinėmis sąlygomis asmenims su negalia, socialinės įtraukties, teikiant paramą savanorystės principu. Jie geba rengti ir vertinti paramos programas, švietimo projektus, terapijos programas neįgaliesiems ir socialinę atskirtį turintiems asmenims.

Praktinės studijos (*practical studies*) *Teacher education* skirtos mokytojų rengimui su specializacijomis: Meninis ugdymas, mokymo studijos; Ikimokyklinis ir pradinis ugdymas, mokymo studijos; Ankstyvasis anglų kalbos mokymas, mokymo studijos¹⁰¹.

Specializuotoje aukštojo mokslo institucijoje *The Maria Grzegorzewska Academy of Special Education* magistro lygmens edukologijos (*Education*) studijos siūlomos su plačiu specializacijų spektru, kurios skirstomos į mokytojų rengimo studijas ir ne mokytojų rengimui skirtas studijas¹⁰²: mokytojų rengimo specializacijos: *Ankstyvasis mokyklinis ugdymas; Ikimokyklinis ugdymas*, ne mokytojų rengimui skirtų studijų specializacijos: *Kūrybiškumo psichopedagogika – Kūrybinių metodų švietime studijos; Karjeros konsultavimas; Andragogika – Suaugusiųjų švietimas; Socio – kultūrinė animacija; Vietos švietimo politika; Švietimas (Education) su socialinio darbo elementais*.

Švietimo vadyba – ši specializacija yra orientuota į žmogiškųjų išteklių valdymo sritį. Baigę šias studijas, studentai supras apie darbo rinkos procesus, asmens kaip darbuotojo funkcijas, gebės dalyvauti švietimo veiklose kaip komandos ar darbo grupės dalyvis; suprasti asmens psichologines ir išsilavinimo galimybes gebėti atitikti darbdavio lūkesčius; žinos tarpasmeninių konfliktų darbo vietoje sprendimo būdus, žinos darbo rinką grindžiančius įstatymus; žinos

---

¹⁰¹ Varšuvos universitete vykdomos edukologijos magistrantūros studijos. Prieiga: http://arch.uw.edu.pl/en/page.php/stud/stud_inf.html

¹⁰² *The Maria Grzegorzewska Academy of Special Education* vykdomos magistro lygmens edukologijos studijos. Prieiga: <http://www.aps.edu.pl/university/major-fields-of-study-and-specialities/education.aspx>

pagrindinius verslo administravimo ir vadybos principus. Absolventai bus kompetentingi užimti vadovaujančias pareigas įvairiose švietimo institucijose¹⁰³.

Lenkijoje galimi du magistro laipsnio tipai: *Master of Arts* ir *Master of Science*. Pagal pobūdį skiriamos akademinio pobūdžio (*general academic studies*) studijos ir praktinio (*practical studies*), skirtos mokytojų rengimui. Anglų kalba pateikiamoje informacijoje naudojama *teacher education* sąvoka, o lenkų kalboje *pedagogika*.

Edukologijos magistrantūros studijos Suomijoje. Aukštasis mokslas Suomijoje vykdomas dviejų tipų institucijose – universitetuose ir taikomųjų mokslų universitetuose (*Universities of Applied Sciences/Polytechnics*). Universitetuose teikiami šie kvalifikaciniai laipsniai:

- žemesnis (bakalauro) universitetinis laipsnis (lower university degree);
- aukštesnis (magistro, licenciato) universitetinis laipsnis (higher university degree);
- daktaro laipsnis (doctoral degree).

Aukštesniojo universitetinio laipsnio (magistro) studijų apimtis 120 ECTS kreditų (2 metai studijų dienine forma). Didesnės apimties yra psichologijos magistro studijos (sudaro 150 ECTS kreditų ir trunka 2,5 metų). Universitetų veiklą ir suteikiamus kvalifikacinius laipsnius reglamentuoja Universitetų įstatymas (*Universities Act, 558/2009*¹⁰⁴), Vyriausybės dekretas dėl Universitetų kvalifikacinių laipsnių (*Government Decree on University Degrees, 794/2004*¹⁰⁵). Universitetai patys nustato suteikiamų kvalifikacinių laipsnių pavadinimus ir sandarą. Dažniausiai magistro laipsnis vadinamas *maisteri/magister*. Kiti antros pakopos laipsniai vadinami diplominišini/diplomingenjör technologijos mokslų stityje, *proviisori/provisor* – medicinoje ir arkkitehti/arkitekt architektūroje. Verčiant į anglų kalbą, šie laipsniai galėtų būti prilyginti *Master of Arts* ir *Master of Science*¹⁰⁶. Universitetai patys priima sprendimą dėl kvalifikacinių laipsnių suteikiančių studijų programų reglamentavimo ir studijų planų. Antros pakopos studijoms keliami tikslai yra orientuoti į gebėjimų veikti nepriklausomai kaip tam tikros srities ekspertui, kuriam reikalingi ne tik fundamentinės, bet visaapimančios studijuojamų dalykų žinios, ugdymą. Studijos grindžiamos moksliniais tyrimais ir atitinkamos srities profesine praktika. Studijos, suteikiančios aukštesnį (magistro) universitetinį kvalifikacinį laipsnį, turi studentams suteikti: gerų visaapimančių pagrindinės studijų srities žinių, taip pat gretimos srities žinių bei papildomų žinių studijų dalykų, numatytų studijų programoje; žinių ir įgūdžių, reikalingų mokslo žinioms ir

¹⁰³ *The Maria Grzegorzewska Academy of Special Education* vykdomos magistro lygmens edukologijos studijos.

Prieiga: <http://www.aps.edu.pl/university/major-fields-of-study-and-specialities/education.aspx>

¹⁰⁴ Universities Act (2009). Prieiga: <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2009/en20090558.pdf>

¹⁰⁵ Government Decree on University Degrees (2004). Prieiga:

<http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2004/en20040794.pdf>

¹⁰⁶ Finnish National Board of Education. Prieiga:

http://www.oph.fi/english/curricula_and_qualifications/higher_education/university_education/university_degrees

moksliniams metodams taikyti, bei nepriklausomai ir daug pastangų reikalaujančiai meninei veiklai atlikti; suteikti žinių ir įgūdžių, reikalingų veikti kaip nepriklausomam tikros srities ekspertui; suteikti žinių ir įgūdžių, reikalingų aukštesnės pakopos mokslo ir meno studijoms; suteikti gerų kalbinių ir bendravimo įgūdžių.

Aukštesnio lygmens (magistro) reglamentuojama laipsnio struktūra: pagrindinės ir tarpinės studijos bei papildomosios; kalbos ir bendravimo studijos; tarpdisciplininės studijos; kitos studijos; stažuotė praktikai įgyti (10 pav.).

10 pav. Suomijoje reglamentuojamo magistro laipsnio sudedamosios dalys¹⁰⁷

Aukštesnio laipsnio (magistro) studijos negali būti trumpesnės nei 60 kreditų. Pagrindinės studijų srities magistro tezės nuo 20 iki 40 kreditų. Norint įgyti magistro laipsnį, studentas turi baigti aukštesnio lygmens studijas pagrindinėje studijų srityje ar atitinkamas studijas bei atlikti universiteto prižiūrimą stažuotę. Studentas gali baigti studijas ir gretutinėje kryptyje, tačiau bus suteikiamas žemesnis universiteto laipsnis. Studentas turi demonstruoti, kad jis pasiekė studijų tikslus, reikalingus laipsniui įgyti, parengė tezes bei kalbos žinias. Studentai privalo suomių arba švedų kalba parašyti brandos esė, pagrįstą tezės išvadomis. Studentas neprivalo rengti brandos esė suomių ar švedų kalba, kuri įtraukta į aukštesnį universiteto laipsnį, jei jis rengė tokią esė žemesnio lygmens universitetinėse studijose ta pačia kalba. Jei studentas neprivalo demonstruoti kalbos mokėjimo, nurodyto bendruosiuose laipsnio reikalavimuose, tuomet universitetas atskira tvarka nustato brandos esė rengimo kalbą¹⁰⁸.

Aukštesniojo universitetinio laipsnio studijų skiriamieji bruožai yra šie: studijų struktūroje yra aukštesnio lygio studijos ir praktinis mokymas neapsiriboja darbo praktika, kaip yra žemesnėje pakopoje, bet įvardijamas kaip stažuotė, ugdanti ekspertinius gebėjimus.

¹⁰⁷ Sudaryta remiantis šaltiniu: Government Decree on University Degrees (2004). Prieiga: <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2004/en20040794.pdf>

¹⁰⁸ Government Decree on University Degrees (2004). Prieiga: <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2004/en20040794.pdf>

Būtina atkreipti dėmesį į tai, kad daugumoje Suomijos universitetų informacija apie studijas anglų kalba skelbiama tik apie tarptautines studijų programas. Todėl jos nevisiškai leidžia identifikuoti edukologijos magistrantūros studijų Suomijoje.

Universitete (*University of Jyväskylä*¹⁰⁹) vykdoma studijų programa *Master's Degree Programme in Education*, kurią baigus suteikimas *Master of Arts (Education)* laipsnis.

Trukmė - 120 ECTS (full-time), 2 m.

Priėmimo reikalavimai: bakalauro laipsnis, su švietimu susijusioje srityje ir gerais įvertinimais. Taip pat priimami kandidatai, kurie turi įgiję bakalauro laipsnį Suomijos universitete ir išklaušę ne mažiau 25 ECTS edukologijos (*education*) studijų dalykų; interesų ar praktikos švietimo srityje įrodymas (darbo patirtis, studijos, prezentacijos ar rašytiniai dokumentai); interesai švietimo tyrimuose; anglų kalbos mokėjimo įrodymas.

Karjeros galimybės: absolventai bus gerai pasirengę dirbti įvairiose švietimo pozicijose: pvz., švietimo konsultantais, koordinatoriais, pedagogais (teacher educators), mokslininkais ar švietimo planuotojais. Galima tęsti studijas doktorantūroje. Edukologijos magistro laipsnis (*MEd - Master of Arts in Education*) nesuteikia mokytojo kvalifikacijos.

Tarptautinės studijų programos *Master's Degree Programme in Educational Leadership*¹¹⁰ paskirtis – rengti tarptautiniu mastu orientuotus švietimo ir švietimo lyderystės srities profesionalus ir ekspertus. Tarpkultūrinio švietimo bendravimo kultūrinė ir etninė įvairovė yra šios programos stiprioji pusė.

Suteikiamas laipsnis: *Master of Arts in Education with a Specialization in Educational Leadership*;

Trukmė: 120 ECTS, 2 m. (full-time).

Struktūra: Akademinio raštingumo ir kalbos studijos (11 ECTS), Orientacinės studijos (2 ECTS), Švietimo organizacijų lyderystės dimensijos (11 ECTS), Lyderystės kultūros vystymas (8 ECTS), Tarptautinės perspektyvos švietimo reformose (9 ECTS), Švietimo administravimas (9 ECTS), Tyrimų metodai (9 ECTS), Organizacijų elgsena ir bendravimo kompetencijos (8 ECTS), Pažangi lyderystė (13 ECTS), Tyrimų seminarai (7 ECTS) ir magistro tezės (30 ECTS) ir papildomosios studijos (min. 3 ECTS).

Priėmimo reikalavimai: bakalauro (akademinis) laipsnis su gerais įvertinimais ir su švietimo, švietimo lyderystės ar švietimo administravimo susijusioje srityje; interesų ar praktikos

---

¹⁰⁹ *University of Jyväskylä* vykdomos studijų programos *Master's Degree Programme in Education* aprašas.

Prieiga: <https://www.jyu.fi/en/studywithus/programmes/mdped>

¹¹⁰ Studijų programos *Master's Degree Programme in Educational Leadership* aprašas. Prieiga:

<https://www.jyu.fi/edu/laitokset/rehtori/en/courses/programmes/master-of-educational-management-and-leadership-med>

švietimo srityje įrodymas (darbo patirtis, studijos, prezentacijos ar rašytiniai dokumentai); interesai švietimo tyrimuose; anglų kalbos mokėjimo įrodymas.

Karjeros galimybės: tarptautinėje darbo rinkoje absolventai dirba kaip administratoriai, vadybininkai, vadovai valstybinėse ir privačiose švietimo institucijose; vadybininkai, vadovai ir kūrėjai aukštojo mokslo sektoriuje; mokytojai, lyderiaujančiose mokyklose; žmogiškųjų išteklių vadybininkai; doktorantai.

Universitete (*University of Oulu*) vykdomos studijų programos *Master's degree programme in Education and globalisation*¹¹¹ paskirtis - švietimo kokybės gerinimas ir studentų rengimas socialiai atsakingais lyderiais sudėtingose ir įvairialypėse visuomenėse. Studijų programos išskiria Šiaurės-Pietų-Rytų-Vakarų dialogu ir įtraukia daugiakultūriškumo, tarpkultūriškumo, globalizacijos ir jų poveikio įvairiuose švietimo sektoriuose studijas.

Trukmė: 120 ECTS, 2 m. (full-time).

Kvalifikacinis laipsnis – Master of Arts (Education). Mokytojo kvalifikacija nesuteikiama.

Studijų rezultatai:

- *Gebėjimai atlikti tyrimus:* atlikti ir panaudoti mokslinius tyrimus, kurie svarūs ir susiję su švietimo diskusijomis nacionaliniame ir tarptautiniame kontekste.

- *Socialiniai gebėjimai:* dirbti etiškai ir produktyviai bendradarbiaujant su asmenimis, grupėmis ir bendruomenėmis; demonstruoti tarpkultūrinę kompetenciją, įvertinant lingvistinius, kultūrinis, etninius, lyties, religinius skirtumus kaip mokymosi šaltinius; pristatyti kelis požiūrius į savo profesinę veiklą ir tyrimus, ir užimti tam tikrą poziciją remiantis skirtingais požiūriais/kultūromis; naudotis informacinėmis technologijomis, siekiant pagerinti profesinį tobulėjimą ir praktiką.

- *Asmeniniai gebėjimai:* priimti pagrįstus ir etiškai sprendimus sudėtingose ir įvairiose švietimo aplinkose vietiniame ir globaliame kontekste; atlikti socialiai atsakingo vadovo vaidmenį švietimo politikos, mokymosi turinio, planavimo ir vertinimo srityse; būti susijusiam su nuolat kintančiu švietimo pasauliu ir visuomene, pripažįstant profesinį tobulėjimą kaip mokymosi visą gyvenimą bendradarbiavimo procesą.

Struktūra: Kalbos ir orientacijos studijos (5 ECTS); Edukologijos (Educational Sciences) aukštesnio lygio studijos 80 ECTS: Globalizacijos problemos, Šiaurės šalių švietimas Europos globaliame kontekste, Švietimo tyrimų šiuolaikinės tendencijos, Lyginamieji švietimo tyrimai, Etika ir švietimas, Švietimo politika, planavimas ir vadovavimas, Tyrimų metodologija, Stažuotė (5 ECTS), Magistro tezės (35 ECTS). Gretutinės krypties studijos – 25 ECTS; Pasirenkamosios studijos – 10 ECTS.

---

¹¹¹ Studijų programos *Master's degree programme in Education and globalisation* aprašas. Prieiga: <http://www.oulu.fi/education/master-degree-programmes/education-and-globalisation#content-top>

Priėmimo reikalavimai: bakalauro laipsnis arba jam prilygstantis aukštojo mokslo laipsnis. Pirmenybė teikiama kandidatams, kurių išsilavinimas yra švietimo ar socialinių mokslų srityje. Geras anglų kalbos žinojimas (TOEFL ir pan.)

Karjeros galimybės: šios studijų programos profesinės veiklos uždaviniai susiję su mokslinių tyrimų atlikimu, planavimu, administravimu ir mokymu švietimo srityje, taip pat veiklos uždaviniais įvairiose organizacijose, kuriose siūlomos konsultavimo paslaugos. Absolventai pasirenkę dirbti vietinio ir tarptautinio lygmens valstybiniame, privačiame ir visuomeniniame sektoriuje kaip projektų vadovai, koordinatoriai, švietimo konsultantai, tyrėjai, vertintojai, pedagogai ir administratoriai¹¹².

Suomijos švietimo sistema pasižymi išskirtiniu dėmesiu mokytojų rengimui, kurie privalo įgyti magistro laipsnį. Kita vertus, namaža pasiūla ir edukologijos kaip makro lygmens studijų, kurioms būdingas tarpdiscipliniškumas, suomių/švedų kalbos studijos, tyrimai, praktika, kuri suvokiama kaip stažuotė.

Apibendrinant visų analizuotų šalių patirtį edukologijos magistrantūros studijų srityje, galima išsikirti tokias pagrindines šių studijų charakteristikas (4 lentelė): priklausomai nuo šalies aukštojo mokslo sistemos skiriamos akademinio ir profesinio tipo magistrantūros studijos (Estija, Latvija). Priklausomai nuo šalies ir institucijos, kuriose vykdomos studijos, suteikiami įvairūs edukologijos magistro laipsniai, kuriose dažniausiai atsispindi studijuota studijų programa, specializacija ir pasirinktų studijų maršrutas (Didžioji Britanija, Airija). Edukologijos magistrantūros studijos nėra mokytojų rengimo sistemos dalis. Priklausomai nuo šalies pedagogų rengimo sistemos skiriamos skirtingo profilio studijos skirtos mokytojų kvalifikacijai tobulinti. Dažniausiai priimami visų socialinių ir humanitarinių mokslų kryptių bakalaurai, tačiau papildomosios priėmimo sąlygos gana griežtos: Didžiojoje Britanijoje, Airijoje ypatingas dėmesys skiriamas moksliniam, praktiniam įdirbiui, motyvacijai. Dažnai reikalaujama praktinio darbo patirtis (Didžioji Britanija, Airija, Suomija) nuo 1 iki 5 metų. Edukologijos magistrantūros studijų paskirtis priklauso nuo šalies aukštojo mokslo sistemos, institucijos bei konkrečios studijų programos, bet Didžiojoje Britanijoje, Airijoje edukologijos magistrantūros studijų paskirtis didžiąja dalimi priklauso nuo paties studento pasirinkimo, t.y. sudaromos sąlygos tenkinančios individualius studentų poreikius. Latvijoje, Estijoje akademinio pobūdžio studijų programos orientuotos į rengimąsi doktorantūros studijoms ar kitai mokslinei veiklai, profesinio pobūdžio studijos - praktiniam pasirengimui konkrečioje profesinės veiklos srityje.

---

¹¹² Studijų programos *Master's degree programme in Education and globalisation* aprašas. Prieiga: <http://www.oulu.fi/education/master-degree-programmes/education-and-globalisation#content-top>

4 lentelė. Edukologijos magistrantūros studijų pagrindinės charakteristikos Europos šalyse (sudaryta autorės)

Šalis	Bendrosios magistrantūros studijų charakteristikos	Suteikiami kvalifikaciniai laipsniai	Edukologijos studijos ir mokytojų rengimas	Priėmimo sąlygos	Edukologijos magistrantūros studijų paskirtis	Edukologijos magistro laipsnis
Estija	Estijos aukštojo mokslo sistema yra binarinė. Magistrantūros studijas gali vykdyti ir universitetai, ir profesinės aukštojo mokslo institucijos. Magistro laipsnį suteikiantiose studijose numatoma profesinė praktika kaip būtinybė pasiekti studijų rezultatus, numatytus studijų programme. Profesinio aukštojo mokslo institucijoje būtina ne trumpesnė kaip 1 metų darbo patirtis studijų srityje, atitinkančioje magistrantūros studijų programme nurodytus reikalavimus. Skiriamos dvejopo tipo specializacijos: rašomos į diplomą kaip kvalifikacinio laipsnio sudedamoji dalis ir esančios programos viduje, siekiant pasirinkti studijų ir tyrimų sritį. Profesinio tipo magistrantūra siejama ne su profesiniu magistro laipsniu, bet su institucijos pobūdžiu, kurioje tos studijos vykdomos.	<i>Master of Arts</i> ir <i>Master of Science</i> Studijų programos pavadinimas ar specializacija dažniausiai yra kvalifikacinio laipsnio sudedamoji dalis. Edukologijos studijų srityje teikiamas tik <i>Master of Arts</i> magistro laipsnis.	Estijoje mokytojų rengimas (teacher training) ir edukologijos (educational sciences) studijos yra skirtingos. Mokytojų rengimas vykdomas universitetuose – 5 metų trukmės studijos, kurios atitinka magistro lygmenį. Ikinuolyninio ugdymo mokytojai gali būti rengiami profesinėse aukštojo mokslo institucijose ir studijos trunka 3 metus.	Bakalauro laipsnis edukologijos ar socialinių mokslų (educational or social science) srityje arba bakalauro diplomas su išklaustytais bendrosios edukologijos (general education) ir psichologijos srities dalykais (24 ECTS).	Suteikti planų edukologijai pasirengimą kartu su reikiamomis žiniomis, gebėjimais, nuostatomis, kuris padėtų tęsti studijas doktorantūroje arba rasti švietimo specialisto darbą – pavyzdžiui, konsultanto, patarėjo, mokslininko, mokyimo ar studijų turinio projektuotojo.	<i>Master of Arts in Education (MA)</i> ; <i>Master of Arts in Social Sciences (MA)</i> .
Didžioji Britanija	Aukštojo mokslo sistema Didžiojoje Britanijoje labai sudėtinga ir kompleksiška. Kiekvienu aukštojo mokslo institucija yra unikali ir turi savo sistemą. Studijų programų rengimą įtakoja Studijų kryptų aprašai (Subject benchmark statements), tačiau edukologijos magistrantūros lygio programoms tokio aprašo nėra. Studijų programoms pavadinimas yra tiesioginė nuoroda į suteikiamą kvalifikacinį laipsnį. Formuojant laipsnio tipą būdingas patikslinimas naudojant prielinksnį <i>in</i> ir skliausteliuose nurodant dar detalesnę informaciją. Pačiose programose labai didelė specializacijų ir studijų maršruto	Reglamentuoti nacionaliniai kvalifikaciniai laipsniai: (<i>Master of Arts (MA)</i> ; <i>Master of Science (MSc)</i> ; <i>Master of Education (MEd)</i> ; <i>Master of Engineering (MEng)</i> ;	Mokytojų rengimas (teacher training) yra atskira studijų sritis, turinti specifinę mokytojų rengimo koncepciją, kurioje svarbus vaidmuo kvalifikuoto mokytojo statusui igyti (QTS). Mokytojų rengimas vykdomas tiek	Priklauso nuo institucijos. Tačiau į plataus profilio studijų programas dažniausiai priimami įvairių disciplinų ir išsilavinimų asmenys. Lgytas bakalauro (Honours) laipsnis turi būti ne žemesnis kaip aukštesnės antros klasės (2.1), laipsnis švietimo	Individuali, dviem lygiais: pirma, priklausomai nuo institucijos; antra, nuo studento studijų maršruto pasirinkimo. Pvz., pasirinkus 1 metų trukmės nuolatinės studijas programoje „Master of Education“ - suteikiamas <i>Master</i>	<i>Master of Arts in Education (MA)</i> ; <i>Master of Arts in Social Sciences (MA)</i> .

Salis	Bendrosios magistrantūros studijų charakteristikos	Suteikiami kvalifikaciniai laipsniai	Edukologijos studijos ir mokytojų rengimas	Priėmimo sąlygos	Edukologijos magistrantūros studijų paskirtis	Edukologijos magistro laipsnis
Airija	<p>pasirinkimo galimybių įvairovė. Didelis dėmesys skiriamas moksliniams tyrimams.</p> <p>Airijos aukštojo mokslo studijos vykdomos universitetuose, technologijos institute, nacionaliniuose institute ir kolegijose.</p> <p>Airijos nacionalinėje kvalifikacijų sąrangoje magistro laipsnis priskiriamas 9 lygmeniui, kaip ir antros pakopos laipsnis (post-graduate diploma). Skiriami du magistro laipsnio tipai: <i>taught Masters Degrees</i> ir <i>research Masters Degrees</i>. Studijų dalykais (taught) paremto magistro laipsnis suteikiamas baigus 1-2 metų trukmės studijas. Pirmami asmenys tik turintys bakalaurą diplomą su pagyrimu (Honours), išimtiniais atvejais į kai kurias programas gali būti priimti asmenys, turintys paprastą (ordinary) bakalaurą diplomą. Suteikiama galimybė tęsti studijas ir įgyti daktaro laipsnį arba kitą magistro laipsnį ar antros pakopos laipsnį (post-graduate diploma). Antros pakopos arba pobakalaurinis laipsnis suteikiamas po 1 metų studijų. Skiriamas ir profesinio profilio</p>	<p><i>Master of Business Administration (MBA)</i>; <i>Master of Music (MMus)</i>; <i>Master of Research (MRes)</i>, tačiau kiekviena aukštoji mokykla turi savą laipsnių sistemą.</p>	<p>tradiciniais (4 metų trukmės, 3 metai bakalauru studijos tam tikros srities ir 1 metai mokytojo kvalifikacijai įgyti), tiek alternatyviais būdais.</p>	<p>srityje naudingas, bet nebūtinas.</p> <p>Svarbūs kiti reikalavimai: profesinės veiklos patirtis susijusioje srityje; moksliniai darbai, 2 dalyvavimas darbo; motyvacinis laiškas; kuriame paaikškinamos stojimo priežastys, pabrėžiant aktualią mokslinę ir profesinę patirtį; pokalbis bei anglų kalbos tam tikro lygio mokėjimas.</p>	<p><i>of Philosophy degree (MPhil)</i> laipsnis, pasirinkus 2 metų iššestines - suteikiamas <i>Master of Education (MEd)</i> laipsnis.</p> <p>Bendrajai prasme šio studijos skirtos tiek profesinė, tiek mokslinė patirtį turintiems asmenims su stipria motyvacija ir įdirbiu konkrečioje mokslo srityje.</p>	<p><i>Education (MEd)</i> ir kt.</p>
Airija	<p>Airijos aukštojo mokslo studijos vykdomos universitetuose, technologijos institute, nacionaliniuose institute ir kolegijose.</p> <p>Airijos nacionalinėje kvalifikacijų sąrangoje magistro laipsnis priskiriamas 9 lygmeniui, kaip ir antros pakopos laipsnis (post-graduate diploma). Skiriami du magistro laipsnio tipai: <i>taught Masters Degrees</i> ir <i>research Masters Degrees</i>. Studijų dalykais (taught) paremto magistro laipsnis suteikiamas baigus 1-2 metų trukmės studijas. Pirmami asmenys tik turintys bakalaurą diplomą su pagyrimu (Honours), išimtiniais atvejais į kai kurias programas gali būti priimti asmenys, turintys paprastą (ordinary) bakalaurą diplomą. Suteikiama galimybė tęsti studijas ir įgyti daktaro laipsnį arba kitą magistro laipsnį ar antros pakopos laipsnį (post-graduate diploma). Antros pakopos arba pobakalaurinis laipsnis suteikiamas po 1 metų studijų. Skiriamas ir profesinio profilio</p>	<p>Priklausomai nuo institucijos.</p>	<p>Profesinio magistro laipsnio studijos skirtos mokytojų kvalifikacijai kelti. Kandidatai turi turėti studijų dalyko, kurį pasirengs kvalifikuoti dėstyti išsilavinimą. Kandidatas turi pateikti Mokytojų tarybos raštą apie dalyką yra pripažįstamas ir galimas dėstyti mokykloje. Galimos ir neprofesinio</p>	<p>Pareiškėjai turėtų turėti bakalaurą laipsnį (dažniausiai - honours) ir įrodyti savo interesus švietimo srityje. Pateikti anglų kalbos mokėjimą liudijantį sertifikatą. Dažniausiai reikalaujama turėti profesinės patirties (nuo 1 iki 5 metų).</p>	<p>Priklausomai nuo institucijos ir studento, tačiau dažniausiai šios studijos skirtos bent 1-2 metų profesinę patirtį švietimo srityje turintiems asmenims, kurie pasižymi stipria motyvacija studijuoti konkrečioje edukologijos mokslo kryptyje, pasirenkant specializacijos studijų dalykus ir</p>	<p>Labai didelis studijų maršrutų ir siekiamų laipsnių pasirinkimas.</p>

Salis	Bendrosios magistrantūros studijų charakteristikos	Suteikiami kvalifikaciniai laipsniai	Edukologijos studijų ir mokytojų rengimas	Priėmimo sąlygos	Edukologijos magistrantūros studijų paskirtis	Edukologijos magistro laipsnis
Latvija	magistro laipsnis (<i>profesional master</i>), kurio pobūdiui neturi įtakos institucijos tipas, bet studijų turinio prasme yra skirtas profesiniam pasirėngimui. Edukologijos srityje dažniausiai tokio tipo studijos skiriamos mokytojų kvalifikacijos tobulinimui. Latvijoje atskirai išskirtas akademinis ir profesinis aukštasis mokslas. Magistrantūros studijose galima įgyti akademinį (<i>academic masters' degree</i>) magistro laipsnį (2 m.) arba profesinį (<i>professional master's degree</i>) 1-2 m.	<i>academic master degree, professional master degree.</i>	profilio studijos, skirtos mokytojams, kurios suteikiamas <i>master of education</i> laipsnis. Mokytojams skirtos studijos yra profesinio profilio ir jose suteikiamas <i>Professional Master's Degree in Education</i> laipsnis. Tačiau yra daugybė studijų, kurios nėra skirtos mokytojams, bet jose suteikiamas profesinis magistras. Dažnai studijų programose bei suteikiamuose laipsniuose vartojamas terminas „pedagogy“ nėra tiesiogiai susijęs su mokytojų rengimu.	Kandidatai turi turėti bakalaurą laipsnį arba antros pakopos profesinį išsilavinimą. Jei pirminis išsilavinimas trunko 3 metus, tai kandidatai gali būti priimami į 2,5 metų trukmės magistrantūros studijas. Kandidatai, turintys 4 metų trukmės bakalaurą laipsnį priimami į 1,5 m. trukmės studijas. Jei anglų kalba nėra gimtoji kalba, privaloma pateikti tarptautiniame lygmenyje pripažintų testų rezultatus.	atliekant tyrimus toje srityje. Akademinio pobūdžio studijose magistrui rengiami atlikti tyrimus įvairiose srityse, susijusiose su švietimu ir pasirėngti doktorantūros studijoms edukologijoje. Profesinio profilio studijos orientuotos į praktinį pasirėngimą konkrečioje veiklos srityje: karjeros konsultanto, mokytojo, specialiojo pedagogo ir kt.	<i>Master of Education Sciences; Master of Educational Sciences in Pedagogy; Master degree in Pedagogy.</i>
Lenkija	Antros pakopos studijos yra magistro laipsnio studijos, kurių trukmė 1,5-2 metai, lydimos magistro (<i>magistra</i>) ar jam prilygstančio laipsnio, priklausomai nuo studijų programos pobūdžio, suteikimu. Jos yra orientuotos į teorines žinias, taip pat jų taikymą ir kūrybinių gebėjimų vystymą. Magistro laipsnį turintys asmenys gali stoti į doktorantūros studijas. Magistro laipsnui įgyti reikia surinkti 90-120	<i>Master of Arts ir Master of Science.</i>	Mokytojams skirtos programos su nuoroda į kvalifikacijos tobulinimą. Anglų kalba pateikiamoje informacijoje naudojama <i>teacher education</i> sąvoka, o	n.d.	Pagal pobūdį skiriamos akademinio pobūdžio (<i>general academic studies</i>) studijos ir praktinio (<i>practical studies</i>), skirtos mokytojų rengimui.	n.d.

Šalis	Bendrosios magistrantūros studijų charakteristikos	Suteikiami kvalifikaciniai laipsniai	Edukologijos studijos ir mokytojų rengimas	Priėmimo sąlygos	Edukologijos magistrantūros studijų paskirtis	Edukologijos magistro laipsnis
Suomija	ECTS. Galimi du magistro laipsnio tipai: <i>Master of Arts</i> ir <i>Master of Science</i> . Aukštasis mokslas Suomijoje vykdomas dviejų tipų institucijose – universitetuose ir taikomųjų mokslų universitetuose (Universities of Applied Sciences/Polytechnics). Universitetuose teikiami šie kvalifikaciniai laipsniai: žemesnis (bakaluro) universitetinis laipsnis (lower university degree); aukštesnis (magistro, licenciat) universitetinis laipsnis (higher university degree); daktaro laipsnis (doctoral degree). Universitetai patys priima sprendimą dėl kvalifikacijų laipsnių suteikiančių studijų programų reglamentavimo ir studijų planų. Studijos grindžiamos moksliniais tyrimais ir atitinkamos srities profesine praktika. Aukštesnio lygmens (magistro) reglamentuojama laipsnio struktūra: pagrindinės ir tarpinės studijos, bei papildomos; kalbos ir bendravimo studijos; tarpdisciplininės studijos; kitos studijos ir stažuotė praktikai įgyti.	Priklauso nuo institucijos. Dažniausiai magistro laipsnis vadinamas maisteri/magister. Verčiant į anglų kalbą, šie laipsniai galėtų būti prilyginti Master of Arts ir Master of Science .	lenkų kalboje <i>pedagogika</i> . Suomijos švietimo sistema pasižymi išskirtiniu dėmesiu mokytojų rengimui, kurie privalo įgyti magistro laipsnį bendrojo pedagogų rengimo sistemoje – 5 m. trukmės arba po bakaluro studijų.	Bakaluro laipsnis arba jam prilygstantis aukštojo mokslo laipsnis. Pirmybė teikiama kandidatams, kurių išsilavinimas yra švietimo ar socialinių mokslų srityje. Interesų ar praktikos švietimo srityje įrodymas (darbo patirtis, studijos, prezentacijos ar rašytiniai dokumentai). Interesai švietimo tyrimuose; Anglų kalbos mokėjimo įrodymas.	Skiriamas ypatingas dėmesys rengti magistrus tarpdisciplininame, tarptautiskame kontekste. Jei studijos skirtos mokytojų kvalifikacijai kelti – didesnis dėmesys didaktikos srčiai, jei studijos platesnio pobūdžio – tarpkultūrinėms, komunikacinėms kompetencijoms plėtoti. Labai svarbi ir aiškiai plėtojama lyderystės koncepcija.	<i>Master of Arts in Education, with a Specialization in Educational Leadership; Master of Arts (Education)</i> .

Edukologijos magistrantūros studijų metu siekiamų įgyti gebėjimų ir studijų programos struktūros atžvilgiu, stebimos šios tendencijos (5 lentelė): visose šalyse pagrindinis dėmesys skiriamas mokslinių tyrimų atlikimo gebėjimams, ypač Didžiojoje Britanijoje ir Airijoje, bei bendriesiems gebėjimams, tokiems kaip kritinis, analitinis, sisteminis mąstymas, problemų sprendimo gebėjimai. Estijoje ir Latvijoje nemažas dėmesys skiriamas edukologijos mokslo pamatinių disciplinų žinioms bei gebėjimams jas taikyti. Didžiojoje Britanijoje ir Airijoje neišskiriami privalomi studijų dalykai, studijų kryptingumas priklauso nuo studento ir jo tiriamos tematikos. Suomijoje ypatingas dėmesys skiriamas tarpdiscipliniškumo ir tarpkultūriškumo gebėjimams.

5 lentelė. Edukologijos magistrantūros studijų metu siekiami įgyti gebėjimai ir programos struktūros charakteristikos Europos šalyse (sudaryta autorės)

Šalis	Gebėjimai	Struktūra
Estija	<p><i>Specialieji gebėjimai:</i> suprasti pagrindines švietimo sąvokas, sritis ir tendencijas bei taikyti savo žinias; atlikti mokslinius tyrimus.</p> <p><i>Žinios ir gebėjimai jas taikyti:</i> Švietimo etikos, švietimo organizacijos ir vadybos, švietimo teorijų istorijos, švietimo filosofijos, švietimo tyrimų, švietimo psichologijos, lyderystės, mokymo turinio projektavimo</p> <p><i>Bendrieji gebėjimai:</i> Analitinio mąstymo gebėjimai; Sisteminio mąstymo gebėjimai; Mokymosi visą gyvenimą ir karjeros planavimo gebėjimai; Kritiško savo veiklos vertinimo gebėjimai ir atsakomybė.</p>	<p>90 ECTS sudaro studijų dalykai, 30 – magistro tezės. 24 ECTS kreditai skirti bendriesiems privalomiems studijų dalykams: Specializacijų studijų dalykams ir praktikiams skiriami 54 ECTS, laisvai pasirenkamiems – 6 kreditai.</p> <p><i>Praktika:</i> Magistro pedagoginė praktika - 3 ECTS), Suaugusiųjų švietimo filosofija ir šiuolaikinė praktika - 3 ECTS), Švietimo konsultavimo praktika (- 3 ECTS).</p>
Didžioji Britanija	<p><i>Specialieji gebėjimai:</i> mokslinių tyrimų atlikimo ir jų rezultatų panaudojimas vertinant ir diskutuojant įvairiuose debatuose aukštojo mokslo politikoje ir praktikoje; mokymosi turinio projektavimo, vertinimo gebėjimai;</p> <p><i>Bendrieji gebėjimai:</i> kritinio mąstymo; analitinio mąstymo; problemų sprendimo; socialiniai gebėjimai reiškiant nuomonę, ginant požiūrį, rengiant debatus; organizaciniai gebėjimai.</p>	<p>Nepaisant studijų tipo pasirinkimo, visiems magistrantams privaloma <i>mokslinių tyrimų metodologija</i>, kurios turinys gali skirtis priklausomai nuo studijų „maršruto“, tačiau paprastai mokslinių tyrimų metodų kursas užima ne mažiau kaip 1/3 visų studijų laiko. Kiekvienas studentas turi pasirinkti vieną iš studijų krypčių, kurios siūlomos, atsižvelgiant į dabartinius poreikius ir fakulteto dėstytojų patirtį. Daugeliui studentų jų pasirinktos studijų krypties studijos užima 1/3 visų studijų, nors kai kurios specializacijos užima daugiau laiko. Daugeliui švietimo magistro laipsnio siekiančių (MEd) studentų jų teminės sričių studijos užima 2/3 studijų.</p>
Airija	<p><i>Specialieji gebėjimai:</i> mokslinių tyrimų atlikimo gebėjimai.</p> <p><i>Bendrieji:</i> socialiniai gebėjimai reiškiant nuomonę, ginant požiūrį, rengiant debatus;</p> <p><i>Pagrindinis dėmesys skiriamas kritinio mąstymo gebėjimų ugdymui.</i></p>	<p>Galimi įvairūs studijų maršrutai: 60 kreditų kursinių darbų rengimas ir 30 kreditų – 15,000-20,000 žodžių apimties tezių rengimas arba 60 kreditų modulių ir 30 kreditų 20,000 žodžių tezės; 60 kreditų (4 moduliai po 15 kreditų) modulių studijos ir 30 kreditų skiriama disertacijos rengimui (iš kurių, 5 kreditai skiriami tyrimų metodologijos sesijai) ir kiti variantai. Studijų dalykai pasirenkami pagal tyrimų sritį. Privalomi yra tyrimų metodų bei akademinio rašymo moduliai.</p>

Latvija	<i>Specialieji gebėjimai:</i> Mokslinių tyrimų atlikimo gebėjimai. <i>Žinios ir gebėjimai jas taikyti:</i> švietimo filosofijos, švietimo sociologijos, švietimo sistemologijos, švietimo idėjų plėtos, ir švietimo psichologijos, švietimo politikos, švietimo tyrimų metodologijos. <i>Bendrieji gebėjimai:</i> analitinio mąstymo; kritinio mąstymo gebėjimai.	Pirmame semestre reikia išklaudyti privalomus bendruosius edukologijos dalykus. Kiti dalykai yra pasirenkami pagal siūlomas specializacijas: Švietimo vadyba, Švietimas ir elgsenos mokslai, Tarpkultūrinis švietimas, Suaugusiųjų švietimas, Lyginamieji švietimo tyrimai. Taip pat magistro tezių rengimas.
Lenkija	Specialieji gebėjimai priklausomai nuo studijų krypties.	Trūksta duomenų.
Suomija	<i>Specialieji gebėjimai:</i> atlikti ir panaudoti mokslinius tyrimus, kurie svarūs ir susiję su švietimo diskusijomis nacionaliniame ir tarptautiniame kontekste; naudotis informacinėmis technologijomis, siekiant pagerinti profesinį tobulėjimą ir praktiką. <i>Bendrieji gebėjimai:</i> problemų sprendimo; socialiai atsakingo vadovo vaidmens gebėjimai; darbo grupėje gebėjimai; tarpkultūrinio bendravimo ir bendradarbiavimo; mokymosi visą gyvenimą ir karjeros planavimo; socialiniai gebėjimai reiškiant nuomonę, ginant požiūrį.	Privalomi dalykai 40-55 ECTS, magistro tezės (30 ECTS), gretutinės krypties studijos – 25 ECTS; Stazuotė (5 ECTS), Kalbos studijos (5 ECTS); Pasirenkamosios studijos – 10 ECTS.

Kiekvienoje šalyje edukologijos magistrantūros studijos yra unikalios, besiskiriančios studijų tipu, paskirtimi, suteikiamu kvalifikaciniu laipsniu ir kitais parametrais. Stebimas aukštas universitetų autonomijos laipsnis vykdant šias studijas ir suteikiant kvalifikacinius laipsnius. Skirtingos nacionalinės aukštojo mokslo sistemos, tradicijos, švietimo politikos centralizacijos ir decentralizacijos laipsnis magistrantūros studijų organizavimo srityje bei kiti nacionaliniai faktoriai sąlygoja edukologijos magistrantūros studijų skirtumus. Kita vertus, edukologijos magistrantūros studijų nacionalinis tapatumas nėra daugialypis: kiekvienoje šalyje edukologijos magistrantūros studijos pasižymi tam tikrais sisteminais požymiais, kurie yra identifikuojami suteikiamo kvalifikacinio laipsnio sandaroje. Išryškėja bendrosios edukologijos magistrantūros studijų charakteristikos: skirtingos edukologijos magistrantūros paskirtys realizuojamos skirtingose studijų programų tipuose – išskiriamos profesinio ir akademinio tipo studijų programos; išskiriamos mokytojų rengimui bei kvalifikacijai kelti skirtos magistrantūros studijos; studijų lankstumas studentų ir jų poreikių įvairovės atžvilgiu; aukšti priėmimo į studijas reikalavimai: svarus mokslinis įdirbis ketinant studijuoti akademinio pobūdžio studijose, tikslingas praktinis pasirengimas profesinio tipo studijoms, taip pat didelis dėmesys skiriamas motyvacijai, komunikaciniams ir anglų kalbos įgūdžiams įvertinti.

2.2. Edukologijos magistrantūros studijos Lietuvoje

Edukologijos magistrantūros studijų Lietuvoje reglamentavimas

Edukologijos krypties studijos Lietuvoje nuolat atsiduria reformų sukūryje. Visų pirma, tam tikrais laikotarpiais vis keliamas termino *edukologija* kaip anglų kalbos *education science* atitikmens lietuvių kalboje klausimas. Antra, istorinė studijas reglamentuojančių dokumentų analizė rodo aiškios takoskyros tarp edukologijos ir pedagogikos nebuvimą. Trečia, edukologijos magistrantūros studijų programų gausa Lietuvoje sąlygoja padidintą švietimo politikų dėmesį šioms studijoms.

Pasauliniu lygmeniu vykę pokyčiai: virsmo į žinių, informacijos visuomenę kontekstas sąlygojo mokymo sampratos kaitą į mokymosi koncepciją, vaiko mokymas virto į nuolatinį visą asmens gyvenimą trunkantį mokymąsi, švietimo sklaida visose visuomenės sferose ir kiti virsmai - sąlygojo edukologijos (ang. *education science*) sąvokos įvedimą. Edukologijos sąvokos Lietuvoje įvedimas siejamas su Jovaišos (1993, 2003, 2011) ir Jucevičienės (1997, 2000) moksliniais darbais. Tačiau iki šiol nesutariama dėl pedagogikos ir edukologijos terminų naudojimo tiek moksliniame, tiek politiniame kontekste. Viena vertus, edukologija suvokiama kaip apimanti visą gyvenimą trunkančio asmens mokymosi procesus, tame tarpe ir pedagogiką (Rajeckas, 1999; Jovaiša, 2011), kuri yra sudėtinė edukologijos mokslo dalis (Jucevičienė, 2000; Rajeckas, 2004; Bitinas, 2006). Kita vertus, pedagogika siejama tik su vaiko ugdymo, o edukologija su švietimu plačiąja prasme: „edukologiją reiktų traktuoti kaip mokslą, kuris bandytų sisteminti visas žinias apie švietimą ir kartu apimtų visų ją sudarančių reiškinių (ugdymo, ugdymosi ir saviugdos) tyrimus“ (Pukelis, 2002). Dažnai edukologijos, pedagogikos ir ugdymo mokslų sąvokos vartojamos sinonimiškai (Merkys, 2000).

Magistrantūros studijų organizavimo srityje šių terminų persipynimas stebimas studijas reglamentuojančiuose dokumentuose. Iki 1992 m. teisiniuose aktuose fiksuojama tik pedagogikos mokslo kryptis. Nuo 1992 m. iki 2009 m. Lietuvos Respublikos studijų sričių ir kryptių klasifikatoriuose (1992¹¹³, 2001¹¹⁴, 2007¹¹⁵) nurodoma tik edukologijos mokslo kryptis, pedagogikos studijų krypties nebelieka, tik profesinė kvalifikacija (11 pav.). Todėl visose studijų programose buvo suteikiamas edukologijos kvalifikacinis laipsnis su, jei reikia, profesine

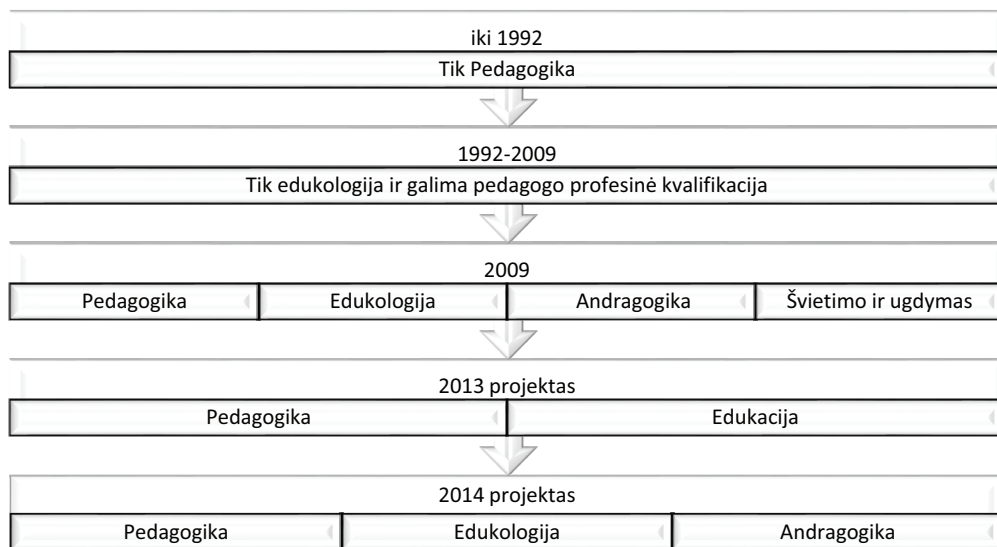
---

¹¹³ Lietuvos Respublikos mokslo sričių ir kryptių klasifikacija (1992). Prieiga: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ874254.pdf>

¹¹⁴ Dėl bendrojo studijų sričių ir kryptių, pagal kurias vyksta nuosekliosios universitetinės ir neuniversitetinės studijos Lietuvos aukštosiose mokyklose, klasifikatoriaus ir pagal šias studijų kryptis suteikiamų kvalifikacijų sąrašo patvirtinimo (2001). Prieiga: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=291953

¹¹⁵ Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. Balandžio 4 d. Nutarimo nr. 368 „Dėl bendrojo studijų sričių ir kryptių, pagal kurias vyksta nuosekliosios universitetinės ir neuniversitetinės studijos Lietuvos aukštosiose mokyklose, klasifikatoriaus ir pagal šias studijų kryptis suteikiamų kvalifikacijų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo (Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas 2007 m. sausio 31 d. Nr. 107). Prieiga: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=291741&p_query=&p_tr2=

kvalifikacija. Tokiu būdu Lietuvoje neliko pedagogiko studijų, visos studijos buvo įvardintos kaip edukologijos.

11 pav. Edukologijos studijų krypties raida Lietuvos studijų sričių ir kryptių klasifikatoriuose (sudaryta autorės)

2009 m. vykdant aukštojo mokslo reformą, kurios metu buvo priimtas naujasis Studijų ir mokslo įstatymas¹¹⁶ bei naujasis studijų klasifikatorius, kuriame ne tik vėl įvedama pedagogikos kryptis, bet edukologijos, andragogikos bei švietimo ir ugdymo kryptys, kurios skirstomos į šakas. Pedagogikai skiriamas ypatingas dėmesys, ji skaidoma į: ikimokyklinio ugdymo, pradinio ugdymo, dalyko, meno, profesijos, socialinę, specialiąją pedagogiką bei pedagoginę pagalbą. Toks smulkus skaidymas iš dalies primena Jovaišos (1993, 2003, 2011) edukologijos mokslo klasifikaciją. Kita vertus, atspindi visas tuo metu vykdomas studijų programas. Edukologija lieka neskaidoma, o andragogikos kryptis išskiriama į suaugusiųjų mokymą bei tęstinį mokymą, taip pat išskiriama švietimo ir ugdymo kryptis su karjeros ugdymo ir ugdymo filosofijos bei neformaliojo ugdymo šakomis.

Įteisinus tokią detalią studijų kryptių klasifikaciją vietoj vieno – edukologijos – kvalifikacinio laipsnio, studijų programų rengėjai pasimetė: nebuvo įregistruota nei viena suaugusiųjų mokymo ir tęstinio mokymo, ugdymo filosofijos, neformalaus ugdymo bei pedagoginės pagalbos studijų programa. Įvyko persiskirstymas tarp pedagogikos ir edukologijos: nebeliko edukologijos bakalauro studijų krypties, joje buvusios programos buvo peregistruotos

¹¹⁶ Lietuvos Respublikos Mokslo ir Studijų įstatymas (2009). Prieiga: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=343430&p_query=&p_tr2=.

kaip pedagogikos arba andragogikos. Edukologijos krypties studijos pradėtos vykdyti tik magistrantūros studijų lygmenyje, tuo tarpu pedagogikos krypties studijos magistrantūros lygmeniu nebuvo vykdomos. Po šių pokyčių aukštojo mokslo sistemoje, tik dalis edukologijos krypties studijų buvo peregistruotos į karjeros ugdymo kryptį, o didžioji dauguma magistrantūros studijų programų liko edukologijos kryptyje. Tokiu būdu susiklostė tokia situacija, kad pedagogikos krypties studijos bakalauro lygmenyje, toliau tęsiamos tik edukologijos magistrantūros studijose.

Tokio detalaus klasifikatoriaus įvedimas Lietuvoje sukėlė dvejopas pasekmes: viena vertus, suteikė daugiau laisvės studijų programų rengėjams projektuoti į konkrečią veiklos sritį orientuotas studijų programas, o studentams pasirinkti tikslesnės studijų krypties studijas; kita vertus, daugelis akademinio pasaulio atstovų buvo nepatenkinti dėl pernelyg smulkaus studijų kryptių skaidymo ir neadekvataus studijų kryptių išskyrimo vykdomų studijų programų atžvilgiu. Todėl didžioji dalis studijų programų nebuvo keičiamos, manant, kad edukologijos mokslo kryptis yra tarpdisciplininė ir apimanti visas su švietimo sritimi susijusias studijas. Susiklosčiusi situacija netenkino nei studijų programų rengėjų, nei švietimo politikos atstovų, todėl 2013 m. buvo parengtas naujojo studijų kryptių klasifikatoriaus projektas, kuriame buvo siūloma įteisinti tik 2 kryptis: pedagogikos ir edukacijos. Tačiau šis projektas sulaukė nemažai kritikos akademiniam pasaulyje, ypač dėl termino „edukacija“ koncepcijos Lietuvoje nebuvimo. 2014 m. svarstome Studijų klasifikatoriaus projekte paliekamos trys pagrindinės studijų kryptys: edukologija, andragogika ir pedagogika.

Kitas svarbus edukologijos krypties reglamentavimas siejamas su studijų kryptių aprašais, kurie turėtų pakeisti gana griežtus ir jau nebeatitinkančius šiandienos realijų studijų reglamentus. Nacionalinio lygmens projekto metu, kurio tikslas parengti studijų kryptių aprašus, grįstus studijų rezultatais bei nustatančius konkrečius reikalavimus atitinkamos krypties, rūšies ir pakopos studijų programoms, pradėtas rengti Švietimo ir ugdymo studijų krypties aprašas¹¹⁷. Šio aprašo projektas buvo pristatytas akademinėi bendruomenei 2013 m. gruodžio mėn., tačiau sulaukė įvairių diskusijų dėl mėginimo išskirti *pedagoginio* ir *nepedagoginio* profilio studijas: „*pedagoginės studijos* (pedagogų rengimo studijų programos) ir *tarpkryptinės ugdymo mokslo studijos* (pvz., edukologija, andragogika, įskaitant aukštojo mokslo studijas), kurios *pasižymi kompleksiškais ugdymo aplinkų bei įvairių jų dalyvių mokymosi ir švietimo sistemų tyrimais*“¹¹⁸. Taip pat pirmą kartą buvo pamėginta apibrėžti edukologijos studijų sampratą – „*Edukologijos studijos ugdo aukštos kvalifikacijos edukologijos specialistą, išmanantį žmogaus ugdymo*

¹¹⁷ Švietimo ir ugdymo studijų krypties aprašo projektas (2013). Prieiga: http://www.skvc.lt/files/SKAR-2/Svietimo_ir_ugdymo_aprasas.pdf. Žiūrėta 2013-12-18.

¹¹⁸ ten pat.

dėsningumus, pajėgiantį valdyti edukacinius procesus, turintį įtakos edukacinės kultūros kokybei ir praktiškai atliekantį ugdymo, švietėjo funkcijas“¹¹⁹.

Tačiau 2014 metų Švietimo ir ugdymo studijų krypčių aprašo projekte¹²⁰ šių pakeitimų, kurie galėjo sąlygoti aiškesnę edukologijos krypties studijų organizavimą nebeliko. Pedagogus rengiančių ir ne pedagogams skirtų studijų išskyrimo klausimas pristatomas labai minimaliai. Studijų programos skirstomos į ikimokyklinio ugdymo, pradinio ugdymo, mokomojo dalyko, profesinio mokymo, specialiosios pedagogikos, socialinės pedagogikos ir „kitas ugdymo mokslų studijas (nerengiančias pedagogo), skirtas pasirėngti neregamentuojamai švietimo ir ugdymo veiklai, kuri gali būti susijusi su žmonių vystymosi ir mokymosi visą jų gyvenimą analize bei švietimo srities sprendimų priėmimu, apimančiu apibrėžtą intelektualinę ugdymo procesų ir sistemų, jų valdymo, požiūrių sritį ir kultūrinį, visuomeninį, politinį, istorinį ir ekonominių kontekstus“. Studijų apraše neužsimenama apie edukologijos magistrantūros studijų galimus profilius ar tipus, tik minima, jog jei magistrantūros studijų programa orientuota į praktinę veiklą, praktika turi būti organizuojama bendradarbiaujant su socialiniais partneriais.

Edukologijos magistrantūros studijoms (studijų krypčių apraše įvardintoms kaip kitos ugdymo mokslų studijos) išskiriami būdingi gebėjimai, kurie yra orientaciniai ir tapatūs visoms antros pakopos studijų programoms (6 lentelė).

6 lentelė. Pagrindiniai edukologijos magistrantūros studijoms būdingi gebėjimai Švietimo ir ugdymo krypčių apraše (sudaryta autorės remiantis Švietimo ir ugdymo krypčių aprašo projektu¹²¹)

Gebėjimai vykdyti tyrimus	Specialieji gebėjimai	Socialiniai gebėjimai	Asmeniniai gebėjimai
Vykdyti tarpdisciplininius tyrimus; Teikti rekomendacijas švietimo pokyčiams inicijuoti.	Sistemiškai ir kritiškai analizuoti ugdymo mokslo koncepcijas ir teorijas, jungti tarpdalykines žinias; Kurti, vertinti ir vystyti ugdymo programas; Identifikuoti besimokančiųjų poreikius; Kurti ir vystyti mokyklos tobulinimo ar vystymo projektus; Lyderiauti; Atlikti savo veiklos tyrimą.	Pristatyti idėją ar nuomonę, argumentuoti sprendimą ar tyrimo rezultatus sakytine ir rašytine forma; Vadovauti projektinei veiklai; Konsultuoti; Veikti tarptautinėje plotmėje; Prisiimti atsakomybę už pavaldžių darbuotojų veiklos kokybę; Laikytis sisteminio ir daugiakultūrio požiūrio; Strategiškai mąstyti ir priimti inovatyvius sprendimus	Sisteminis ir strateginis mąstymas; Globalaus ir lokalaus konteksto pažinimas; Būti atviram, lanksčiam ir kritiškam; Prisiimti atsakomybę u savo veiklos rezultatus; Ryšų supratimas ir judėjimas švietimo sistemos lygmenimis (mikro-, mezo-, makro-).

¹¹⁹ Švietimo ir ugdymo studijų krypties aprašo projektas (2013). Prieiga: http://www.skvc.lt/files/SKAR-2/Svietimo_ir_ugdymo_aprasas.pdf. Žiūrėta 2013-12-18.

¹²⁰ Švietimo ir ugdymo studijų krypties aprašo projektas (2014). Prieiga: http://www.skvc.lt/files/SKAR-2/Svietimo_ir_ugdymo_studiju_krypciui_aprasas.pdf. Žiūrėta 2014-12-01.

¹²¹ ten pat.

Edukologijos magistrantūros studijoms būdingi gebėjimai siejami su mokslinių tyrimų vykdymu, tarpdiscipliškumu, daugiadimensiniu mąstymu ir veikla (mikro-mezo-makro lygmenyse), sisteminio, strateginio bei kritiško mąstymo sąlygotų sprendimų ir atsakomybės priėmimu, tarptautiškumo plėtojimu bei inovatyvumu.

Edukologijos magistrantūros studijų charakteristikos studijų programų aprašuose

Siekiant atskleisti Lietuvoje vykdomų edukologijos magistrantūros pagrindines charakteristikas ir identifikuoti studijų metu siekiamus įgyti gebėjimus buvo atlikta visų Lietuvoje vykdomų edukologijos studijų programų analizė. Edukologijos krypties studijų programų aprašų analizė atlikta remiantis atviraisiais informacijos šaltiniais - universitetų internetiniuose tinklapiuose skelbiama informacija (1 priedas). Remiantis universitetų atviraisiais informacijos ištekliais analizuojami pagrindiniai studijų programų parametrai: *studijų programos paskirtis, priėmimo sąlygos, studijų rezultatai, studijų turinys, suteikiamas kvalifikacinis laipsnis, karjeros galimybės*.

Edukologijos magistrantūros studijos organizuojamos devyniuose Lietuvos universitetuose, kuriuose vykdoma apie 29¹²² studijų programos (7 lentelė).

7 lentelė. Lietuvoje vykdomos edukologijos magistrantūros studijos¹²³

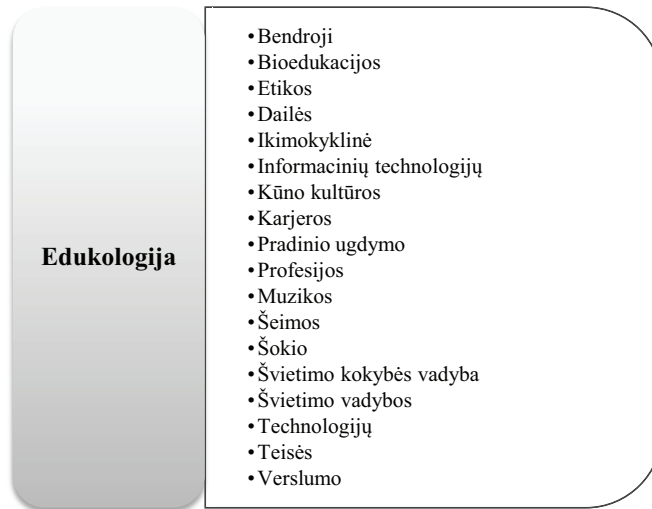
Studijų programa	Aukštoji mokykla
1. Kūno kultūros ir sportas	Lietuvos edukologijos universitetas
2. Technologijų edukologija	Lietuvos edukologijos universitetas
3. Dailės edukologija	Lietuvos edukologijos universitetas
4. Iki-mokyklinė edukologija	Lietuvos edukologijos universitetas
5. Muzikos edukologija	Lietuvos edukologijos universitetas
6. Šokio edukologija	Lietuvos edukologijos universitetas
7. Švietimo kokybės vadyba	Lietuvos edukologijos universitetas
8. Švietimo vadyba ir lyderystė	Lietuvos edukologijos universitetas
9. Taikomoji etika	Lietuvos edukologijos universitetas
10. Edukologija	Šiaulių universitetas
11. Karjeros edukologija	Šiaulių universitetas
12. Kūno kultūros ir sporto edukologija	Šiaulių universitetas
13. Taikomoji kūno kultūra	Šiaulių universitetas
14. Bioedukacija	Šiaulių universitetas
15. Tarpkultūrinis ugdymas ir tarpininkavimas	Šiaulių universitetas
16. Švietimo vadyba	Vytauto Didžiojo universitetas
17. Švietimo kokybės vadyba	Vytauto Didžiojo universitetas
18. Karjeros projektavimas	Vytauto Didžiojo universitetas
19. Profesijos edukologija	Aleksandro Stulginskio universitetas

¹²² Tyrimo pradžioje – 2012 m. pab. AIKOS sistemoje buvo fiksuojamos 32 edukologijos studijų programos, 2014 m. pirmoje pusėje -29.

¹²³ Remiantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Studijų programų registro (AIKOS) duomenimis.

Studijų programa	Aukštoji mokykla
20. Edukologija	Lietuvos Sporto universitetas
21. Edukologija	Vilniaus universitetas
22. Edukologija	Kauno technologijos universitetas
23. Edukacinės technologijos	Kauno technologijos universitetas
24. Edukologija	Klaipėdos universitetas
25. Švietimo vadyba	Klaipėdos universitetas
26. Šeimos edukologija ir vaiko teisių apsauga	Klaipėdos universitetas
27. Verslumo edukologija	Mykolo Romerio universitetas
28. Edukacinių technologijų valdymas	Mykolo Romerio universitetas
29. Teisės edukologija	Mykolo Romerio universitetas

Atlikus šių programų, skelbiamų AIKOS sistemoje ir universitetų internetiniuose tinklapiuose, turinio (content) analizę, paaiškėjo, kad edukologijos magistrantūros studijas pagal studijų programų pavadinimus galima išskirti į 18 krypčių (12 pav.)

12 pav. Edukologijos mokslo kryptys, kuriuose organizuojamos magistrantūros studijos
(sudaryta autorės)

Platus edukologijos krypčių spektras rodo šio mokslo tarpdiscipliniškumą. Kaip teigia Bitinas (2006): „Konkretūs edukologijos objektai sudaro neapibrėžtą aibę, susidedančią iš branduolio, priklausančio tik edukologijos mokslams, ir periferijos, kurios priskyrimas edukologijos ar kitiems mokslams yra mokslininko konceptualios pozicijos reikalas“ (psl. 54). Kita vertus, didelė studijų programų pavadinimų įvairovė neatskleidžia edukologijos magistrantūros studijų tipologijos.

Šių studijų programų paskirtis studijų programų aprašuose apibrėžiama gana skirtingai. Užsienio ekspertai, vertinę edukologijos krypties studijų programas 2010 metais¹²⁴ pastebi, kad tokių programų pernelyg daug, todėl jie abejoja rengiamų specialistų poreikiu darbo rinkoje. Kita vertus, atkreipiamas dėmesys į pernelyg visą apimančius ir kartu skirtingų edukologijos studijų programų tikslus, kurie yra labiau deklaratyvaus pobūdžio, nei realiai įgyvendinami.

Bendrosios edukologijos kryptčiai priskiriamose studijų programose paskirtis apibrėžiama labai abstrakčiai, naudojant sąvokas „edukologijos magistras“, „edukologijos specialistas“. Dažniausiai studijų programos paskirtis apima kelias edukologijos magistro veiklos kryptis, kelis studijų maršrutus ar net studijų tipus. Pavyzdžiui: *rengti plataus profilio edukologijos magistrus, turinčius tarpdisciplininių žinių, būtinų edukacinių reiškinų, procesų, sistemų, organizacijų esmės ir funkcijų supratimui bei tyrėjo, analitiko veiklai, gebančius projektuoti įvairaus amžiaus žmonių ugdymą(si) visą gyvenimą skirtingose formaliojo/neformaliojo švietimo institucijose, spręsti organizacijų vadybos ir vaikų teisių apsaugos problemas*¹²⁵. Kai kuriose studijų programose išskiriamos galimos dvi studijų programos paskirtys, kurių realizacijos užtikrinimas priklauso nuo neįvardintų veiksmų: *parengti kompetentingus edukologijos tyrinėtojus tolesnei mokslinei veiklai ir doktorantūros studijoms; parengti aukštos kvalifikacijos bendrosios edukologijos bei švietimo politikos ir administravimo specialistus įvairaus tipo ugdymo įstaigoms ir švietimo institucijoms, tyrimų centrams*.¹²⁶ Galima daryti prielaidą, jog šios studijų programos pasižymi lankstumu, sudarydamos prielaidas atliepti įvairius studentų poreikius, tačiau skirtingai nei užsienio šalyse (Didžiojoje Britanijoje, Airijoje), Lietuvoje vykdomų edukologijos magistrantūros studijų programų aprašuose nėra numatytos galimybės studentui pasirinkti studijų maršrutą, todėl dėl kelių paskirčių įgyvendinimo sėkmės abejojama.

Su pedagogine veikla siejamose studijų programose galima identifikuoti aiškią tikslinę grupę, kuriai šios studijos skirtos. Pavyzdžiui: „*rengti etikos dalyko mokytojus, dėstytojus, gebančius dirbti pedagoginį ir tiriamąjį darbą bendrojo lavinimo ir aukštosiose mokyklose ir mokslo institutuose*“¹²⁷. Bet dažnai siekiama apimti kelias paskirtis: „*rengti ikimokyklinio ugdymo pedagogą ir analitiką-tyrėją, gebantį vertinti ugdymo kokybę, identifikuojantį švietimo prioritetus, aktyviai dalyvaujantį švietimo politikos formavime*“¹²⁸.

¹²⁴ http://www.skvc.lt/files/Tarptautiniai_vertinimai/education_2010.pdf

¹²⁵ <http://www.su.lt/stojantiesiems/priemimas/magistranturos-studijos/4439-edukologija>

¹²⁶ [https://klevas.vu.lt/pls/pub/public_ni\\$www_progr_app.show?m=psa&p_ss=14&p_sk=209&p_sp=2&p_k=lt&p_fm=1&p_apr=1191](https://klevas.vu.lt/pls/pub/public_ni$www_progr_app.show?m=psa&p_ss=14&p_sk=209&p_sp=2&p_k=lt&p_fm=1&p_apr=1191)

¹²⁷ http://leu.lt/lt/studijos/leu_studiju_programos/leu_magistranturos_studiju_programos/leu_magisp2014/programs/100158/1.html

¹²⁸ http://leu.lt/lt/studijos/leu_studiju_programos/leu_magistranturos_studiju_programos/leu_magisp2014/programs/100138.html

Trečdalyje visų studijų programų paskirtis nesiejama su tiksline veiklos sritimi, dažniausiai įvardinama rengti edukologijos magistrus, pasižyminčius tam tikromis kompetencijomis. Tokiu būdu edukologijos magistrantūros studijos suvokiamos kaip plataus profilio, tenkinančios įvairius studentų poreikius. Kita vertus, studentai turi būti labai motyvuoti, visapusiškai pasirengę, žinantys ką reiškia „edukologijos magistras“, kuriuos šios programos rengia. Priešingu atveju, kyla reali grėsmė studijų kokybei ir absolventų įsidarbinimo spragoms rasti.

Atlikus visų edukologijos magistrantūros studijų programų paskirčių analizę ir susistemintus gautus duomenis, galima išskirti tokius edukologijos magistrantūros studijų paskirčių tipus (8 lentelė): *P1 tipas* – rengti mokslininkus, tyrėjus; *P2 tipas* – rengti pedagogus; *P3 tipas* – rengti edukologijos magistrus plačiaja prasme; *P4 tipas* – rengti specialistus konkrečiai profesinei veiklai (švietimo kokybės, karjeros, tarpkultūrinio ugdymo ir tarpininkavimo, edukologus - vadybininkus ir pan.)

8 lentelė. Edukologijos magistrantūros studijų paskirties ir priėmimo sąlygų tipologija (sudaryta autorės)

Studijų programa	Aukštoji mokykla	Paskirties tipas	Priėmimo sąlygų tipas
1. Kūno kultūros ir sportas	LEU	P1+P2	A
2. Technologijų edukologija	LEU	P1 arba P2	B
3. Dailės edukologija	LEU	P3	A
4. Ikimokyklinė edukologija	LEU	P2? ¹²⁹	B
5. Muzikos edukologija	LEU	P3	A
6. Šokio edukologija	LEU	P3	A
7. Švietimo kokybės vadyba	LEU	-	B
8. Švietimo vadyba ir lyderystė	LEU	P4	B
9. Taikomoji etika	LEU	P3	B
10. Edukologija	ŠU	P3	C1
11. Karjeros edukologija	ŠU	P4	C1
12. Kūno kultūros ir sporto edukologija	ŠU	P4	C1
13. Taikomoji kūno kultūra	ŠU	P4	D2
14. Bioedukacija	ŠU	P4	C1
15. Tarpkultūrinis ugdymas ir tarpininkavimas	ŠU	P4	C1
16. Švietimo vadyba	VDU	P4	C
17. Švietimo kokybės vadyba	VDU	P4	C
18. Karjeros projektavimas	VDU	P4	E
19. Profesijos edukologija	ASU	P2	B
20. Edukologija	LSU	P3	C
21. Edukologija	VU	P1+P4	C1
22. Edukologija	KTU	P3	C
23. Edukacinės technologijos	KTU	P4	C
24. Edukologija	KU	-	C
25. Švietimo vadyba	KU	-	C
26. Šeimos edukologija ir vaiko teisių apsauga	KU	-	C
27. Verslumo edukologija	MRU	P3	D
28. Edukacinių technologijų valdymas	MRU	P3	D
29. Teisės edukologija	MRU	P3	E

¹²⁹ Trūksta informacijos

Pagal priėmimo į edukologijos magistrantūros studijas sąlygas, galima išskirti tokius pagrindinius tipus (8 lentelė):

A tipas – pedagogikos bakalauro laipsnis arba dalykinės krypties bakalauro laipsnis;

B tipas – pedagogikos bakalauro laipsnis arba kitos Švietimo ir ugdymo krypties bakalauro laipsnis ir papildomosios studijos (60 kreditų);

C tipas – visų sričių bakalaurai, be jokių papildomų sąlygų;

C1 tipas – visų sričių bakalaurai ir papildomi 2-4 studijų dalykai;

D tipas – socialinių arba humanitarinių mokslų bakalauro kvalifikacinis laipsnis;

D1 tipas – socialinių mokslų bakalauro kvalifikacinis laipsnis ir papildomi studijų dalykai;

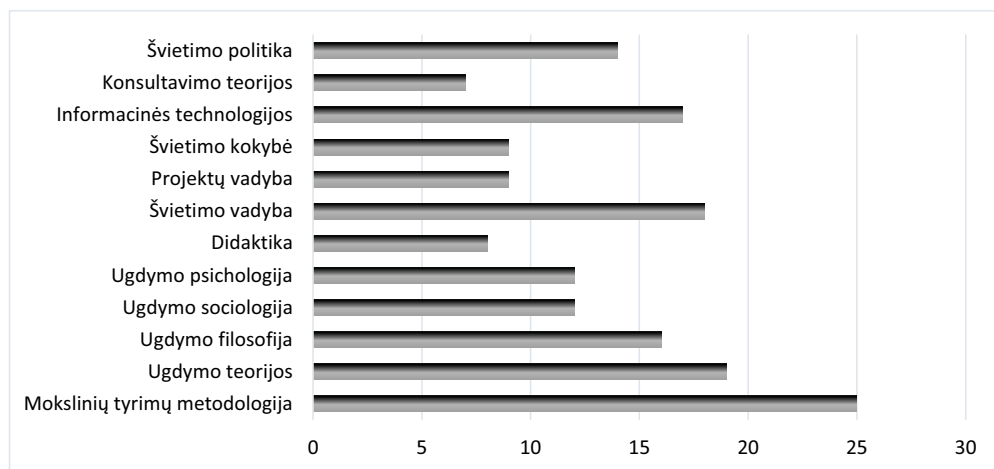
D2 tipas – socialinių mokslų bakalauro kvalifikacinis laipsnis arba biomedicinos mokslų ir edukologijos mokslo pagrindinių disciplinų studijų dalykai;

E tipas – socialinių mokslų bakalauro kvalifikacinis laipsnis.

Pagal šią sudarytą priėmimo sąlygų tipologiją, galima išskirti 2 studijų programų grupes: pedagoginio profilio - pedagogų kvalifikacijos tobulinimo, į kurias priimami asmenys turintys pedagogikos bakalauro laipsnį ir nepedagoginio profilio, į kurias priimami įvairių mokslo sričių bakalauro laipsnį turintys asmenys. Kai kurios studijų programos atsidūrė tarpiniame lygmenyje, pvz., Lietuvos edukologijos universitete vykdoma Švietimo kokybės studijų programa, kuri pagal pavadinimą priklausytų nepedagoginio profilio tipui, tačiau priėmimo sąlygos yra pedagoginio profilio, arba atvirkščiai, Šiaulių universitete vykdomos Kūno kultūros ir sporto edukologijos bei Taikomosios kūno kultūros studijų programos pagal pavadinimą turėtų būti pedagoginio profilio, nes akivaizdžios sąsajos su dalyko pedagogo kvalifikacijos tobulinimu, tačiau pagal priėmimo sąlygų tipologiją turėtų būti priskirtos nepedagoginio profilio studijų programoms.

Edukologijos magistrantūros studijų programų struktūra yra reglamentuojama nacionaliniu lygmeniu: 60 ECTS privalomi studijų krypties dalykai, 30 ECTS magistro baigiamasis darbas, 30 ECTS – universiteto nustatyti ir studento pasirenkami dalykai, priklausomai nuo studijų programos pobūdžio. Turinio atžvilgiu atlikus studijų programas sudarančių studijų dalykų analizę, buvo išskirta 12 dažniausiai šiose studijų programose dėstomų studijų dalykų. Edukologijos magistrantūros studijų krypties studijos siejamos su šiomis disciplinomis (13 pav.): *mokslinių tyrimų metodologija* (dėstoma beveik visose studijų programose -25), *ugdymo teorijos* (19), *švietimo vadyba* (18), *informacinės technologijos* (17), *ugdymo filosofija* (16), *švietimo politika* (14). Nors nėra edukologijos studijų krypties aprašo, niekaip nereglamentuojama kokie studijų dalykai turėtų būti dėstomi ir kokius gebėjimus studentai turi įgyti, stebima tendencija, kad pagrindinis edukologijos studijas siejantis aspektas – mokslinių tyrimų atlikimo gebėjimų vystymas. Taip pat būdingas siekis suteikti bendrą edukologijos mokslo specifikos supratimą ugdymo teorijos, ugdymo filosofijos, ugdymo

sociologijos disciplinų kontekste bei tarpdisciplininių studijų dalykų - informacinių technologijų, projektų vadybos, švietimo politikos – sąlygojamus specialiuųjų ir bendrųjų gebėjimų junginius.

13 pav. Pagrindiniai edukologijos magistrantūros studijų programose dėstomi dalykai¹³⁰

Edukologijos magistrantūros studijų programų aprašuose nurodomi gebėjimai pateikti pagal įvairius studijų rezultatų klasifikavimo modelius. Kai kuriuose aprašuose pateikiami tik bendrieji, o kai kur tik specialieji gebėjimai, jų išsamumas taip pat įvairus. Analizės metu buvo siekiama išskirti daugumai studijų programų būdingus studijų metu siekiamus įgyti gebėjimus ir suklasifikuoti remiantis Lietuvos Respublikos studijų pakopų aprašu ir jame nurodoma klasifikacija: *žinios ir jų taikymas, gebėjimai atlikti tyrimus, specialieji gebėjimai, socialiniai gebėjimai, asmeniniai gebėjimai*¹³¹. Tokia studijų rezultatų, o tyrime vadinamųjų gebėjimų klasifikacija pasirinkta dėl labai objektyvių priežasčių: ji yra privaloma rengiant studijų programas ir kai kurios aukštosios mokyklos jau spėjo studijų rezultatus parengti pagal šią metodiką, todėl jos naudojimas palengvina tyrimo metu vykdomą klasifikaciją. Moksliniu požiūriu kai kurių gebėjimų grupių požymių išskyrimas yra diskutuotinas, tačiau šios klasifikacijos tikslas nėra mokslinio darbo pagrindinis rezultatas, o tik įrankis tolimesniems tyrimo etapams vykdyti. Remiantis minėta klasifikacija, buvo išskirti edukologijos magistrantūros studijų metu siekiami įgyti gebėjimai (9 lentelė). Gebėjimai buvo formuluojami atsižvelgiant į studijų programų aprašuose nurodytus studijų rezultatus, studijų paskirtyje minimus gebėjimus bei studijų dalykus. Gebėjimai pateikiami apibendrinti, eliminavus iš jų studijų programų specifikos sąlygojamus gebėjimų raiškos kontekstus.

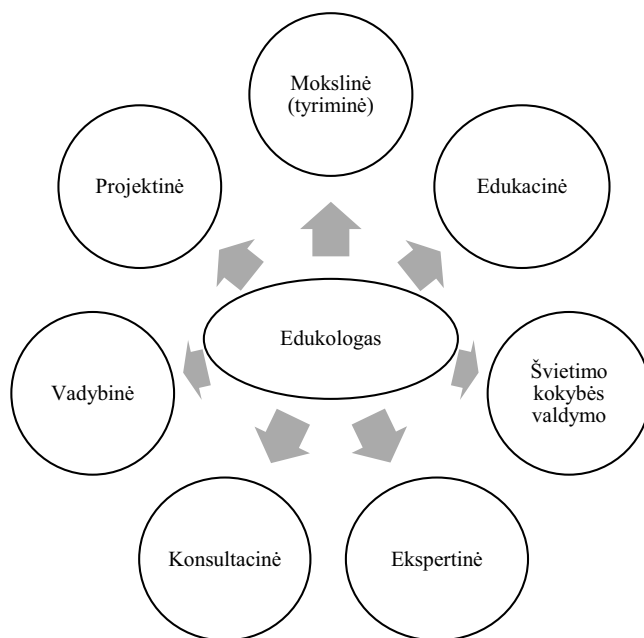
¹³⁰ Kai kurių studijų programų aprašuose pateikiama tik fragmentinė informacija apie studijų dalykus, išsamūs studijų dalykų tinklėliai kai kuriais atvejais buvo nepasiekiami.

¹³¹ Lietuvos Respublikos studijų pakopų aprašas (2011). Prieiga: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=412604&p_query=&p_tr2=

9 lentelė. Edukologijos magistrantūros studijų metu siekiami igyti gebėjimai (sudaryta autorės)

Specialieji gebėjimai	Gebėjimai atlikti tyrimus	Žinios ir jų taikymas	Socialiniai gebėjimai	Asmeniniai gebėjimai
<p>S1 - Gebėjimas identifikuoti įvairių amžiaus grupių asmenų mokymosi poreikius švietimo/ugdymo veikloje;</p> <p>S2 - Gebėjimas projektuoti veiksmingas mokymosi strategijas švietimo/ugdymo veikloje;</p> <p>S3 - Gebėjimas parengti mokymosi programas, atitinkančias stekiamus rezultatus;</p> <p>S4 - Gebėjimas įgyvendinti mokymosi programas, pasirinkdamas tinkamus metodus ir išteklius;</p> <p>S5 - Gebėjimas vertinti besimokančiųjų mokymosi pasiekimus švietimo/ugdymo veikloje;</p> <p>S6 - Gebėjimas kurti besimokančiuosius įgalinančias mokymosi aplinkas;</p> <p>S7 - Gebėjimas teikti konsultavimo paslaugas švietimo klausimais įvairioms tikslinėms grupėms;</p> <p>S8 - Gebėjimas parengti švietimo organizacijos plėtros strateginį planą;</p> <p>S9 - Gebėjimas organizuoti švietimo institucijos veiklą;</p> <p>S10 - Gebėjimas rengti projektus švietimo problemoms spręsti;</p> <p>S11 - Gebėjimas atlikti ekspertinį švietimo/ugdymo procesų, dokumentų ar pan. vertinimą;</p> <p>S12 - Gebėjimas rengti švietimo tobulinimo strategijas;</p> <p>S13 - Gebėjimas įgyvendinti švietimo tobulinimo strategijas.</p>	<p>T1 - Gebėjimas vertinti edukologijos mokslui bei praktinei veiklai reikšmingus mokslinių tyrimų duomenis;</p> <p>T2 - Gebėjimas numatyti perspektyvias mokslinio tyrimo sritis;</p> <p>T3 - Gebėjimas parengti metodologiskai pagrįstą tyrimo strategiją, numatant visus reikalingus tyrimo parametrus;</p> <p>T4 - Gebėjimas atlikti švietimo srities tyrimus, taikant adekvačius tyrimo metodus;</p> <p>T5 - Gebėjimas analizuoti tyrimo rezultatus ir formuluoti tyrimo išvadas;</p> <p>T6 - Gebėjimas pateikti gautus tyrimų rezultatus specialistams ir kitiems asmenims;</p> <p>T7 - Gebėjimas įvertinti tyrimų rezultatų poveikį švietimo plėtrai;</p> <p>T8 - Gebėjimas pateikti moksliskai patikrintas rekomendacijas inovacijų diegimui;</p> <p>T9 - Gebėjimas integruoti įvairių sričių žinias prisidedant prie naujų žinių kūrimo.</p>	<p>Z1 - Gebėjimas taikyti socialinių tyrimų metodologijos žinias vykdant profesinę veiklą;</p> <p>Z2 - Gebėjimas taikyti ugdymo teorijų žinias vykdant profesinę veiklą;</p> <p>Z3 - Gebėjimas taikyti ugdymo filosofijos žinias vykdant profesinę veiklą;</p> <p>Z4 - Gebėjimas taikyti ugdymo sociologijos žinias vykdant profesinę veiklą;</p> <p>Z5 - Gebėjimas taikyti ugdymo psichologijos žinias vykdant profesinę veiklą;</p> <p>Z6 - Gebėjimas taikyti švietimo vadybos teorijų žinias vykdant profesinę veiklą;</p> <p>Z7 - Gebėjimas taikyti lyderystės teorijų žinias vykdant profesinę veiklą;</p> <p>Z8 - Gebėjimas taikyti projektų rengimo žinias vykdant profesinę veiklą;</p> <p>Z9 - Gebėjimas taikyti švietimo politikos teorijų žinias vykdant profesinę veiklą;</p> <p>Z10 - Gebėjimas taikyti asmens konsultavimo žinias vykdant profesinę veiklą;</p> <p>Z11 - Gebėjimas taikyti švietimo kokybės teorijų žinias vykdant profesinę veiklą;</p> <p>Z12 - Gebėjimas taikyti informacinių komunikacinių technologijų žinias vykdant profesinę veiklą;</p> <p>Z13 - Gebėjimas taikyti Lietuvos ir Europos Sąjungos teisinius aktus vykdant profesinę veiklą.</p>	<p>SC1 - Gebėjimas aiškiai pristatyti atliktų tyrimų rezultatus;</p> <p>SC2 - Gebėjimas vystyti lyderystę asmeniniame lygmenyje;</p> <p>SC3 - Gebėjimas vystyti lyderystę organizacijos lygmenyje;</p> <p>SC4 - Gebėjimas imtis atsakomybės už savo veiklos kokybę ir jos tobulinimą;</p> <p>SC5 - Gebėjimas imtis atsakomybės už pavaldžių darbuotojų veiklos kokybę ir tobulinimą;</p> <p>SC6 - Gebėjimas vartoti edukologijos terminus įvairiose švietimo kontekstuose;</p> <p>SC7 - Gebėjimas inicijuoti diskusijas aktualiais švietimo klausimais;</p> <p>SC8 - Gebėjimas gerbti kitų asmenų socialinį, kultūrinį, kalbini, etinį tapatumą;</p> <p>SC9 - Gebėjimas inicijuoti pilietines iniciatyvas švietimo srityje;</p> <p>SC10 - Gebėjimas reikšti mintis, naudojant įvairias komunikacines priemones įvairiuose švietimo kontekstuose.</p>	<p>AS1 - Gebėjimas planuoti ir plėtoti asmeninę karjerą, suprantant mokymosi visą gyvenimą svarbą;</p> <p>AS2 - Gebėjimas priimti novatoriškus ir socialiai atsakingus veiklos sprendimus;</p> <p>AS3 - Gebėjimas kritiškai vertinti savo sprendimus, prisitaikant už juos atsakomybę;</p> <p>AS4 - Gebėjimas dirbti komandoje, pripažįstant toleranciją nuostatų ir vertybių įvairovei;</p> <p>AS5 - Gebėjimas būti atviro naujovėms priimant sprendimus įvairiuose kontekstuose ir situacijose;</p> <p>AS6 - Gebėjimas veikti etiskai sudėtingose situacijose;</p> <p>AS7 - Gebėjimas prisimti socialiai atsakingo asmens vaidmenį įvairiuose švietimo aplinkose;</p> <p>AS8 - Gebėjimas inicijuoti naujoves įvairiose švietimo aplinkose;</p>

Įvertinus edukologijos magistrantūros studijose siekiamus įgyti gebėjimus, paskirtis, nurodomas karjeros galimybes, paaiškėjo, kad dauguma studijų programų orientuojasi į tyrėjo – mokslininko rengimą. Tačiau pastebima, kad kiekvienoje studijų programos anotacijoje įvardinamos 5-6 profesinės veiklos kryptys: nuo bendriausių ne visai aiškių profesinių veiklų, tokių kaip „edukologijos specialistas“, „švietėjas“, „švietimo strategas“, „švietimo kokybės specialistas“, „šeimotyro specialistas“, „švietimo procesų analitikas“ iki aiškesnių, Lietuvos profesijų klasifikatoriuje registruotų profesinių veiklų – „švietimo įstaigų administratorius“, „vadybininkas“, „vadovas“, „edukacinės veiklos organizatorius“, „karjeros konsultantas“, „švietimo kokybės vadybininkas“ ir kt. Remiantis tyrimo rezultatais, galime išskirti šias pagrindines edukologijos magistro laipsnį turinčio absolvento profesines veiklas (14 pav.): mokslinė (tyriminė), edukacinė, konsultacinė, ekspertinė, vadybinė, projektinė, švietimo kokybės valdymo.

14 pav. Pagrindinės edukologijos magistro profesinės veiklos kryptys (sudaryta autorės)

Apibendrinant Lietuvoje vykdomų edukologijos magistrantūros studijų programų atliktos analizės rezultatus, gali teigti, kad nors Lietuvoje nėra edukologijos magistrantūros studijų tipologijos, vis dėlto edukologijos magistrantūros studijos yra kelių paskirčių. Pirma, Lietuvoje nesant konceptualiam, apimančio pirmą ir antrą studijų pakopas, pedagogų rengimo modeliui, pedagogų kvalifikacijos tobulinimui skirtos programos identifikuojamos tik pagal priėmimo į studijas sąlygas. Kita vertus, tos pačios studijų programos siekia tenkinti ir kitų suinteresuotų asmenų poreikius. Edukologijos magistrantūros studijų paskirčių heterogeniškumas sudaro

prielaidas tenkinti įvairius stojančiųjų ir darbo rinkos poreikius, paskirčių įvairovė stebima ir analogiškose studijų programose kitose Europos šalyse. Tačiau esminis skirtumas – studijų paskirčių heterogeniškumo įgyvendinimo sąlygų Lietuvoje stoka. Dėl pernelyg griežto studijų programų struktūros reglamentavimo ir tipologijos nereglamentavimo nacionaliniu lygmeniu sunku įgyvendinti kelias studijų paskirtis deklaruojamas vienoje programoje, nes skirtingai nei Didžiosios Britanijos, Airijos aukštosios mokyklose, Lietuvos aukštosiose mokyklose nėra studentų „studijų maršruto“ koncepcijos įgyvendimo požymių.

III. GENERALISTAS IR SPECIALISTAS EDUKOLOGIJOJE

Edukologijos magistrantūros studijų programų analizė parodė, kad siekiant atliepti įvairius asmens, darbo rinkos, visuomenės poreikius edukologijos krypties studijų programos Europos šalyse įvairiai tipologizuojamos: pagal institucijos pobūdį, kurioje studijų programa vykdoma (universitetai ir profesinės aukštosios mokyklos); pagal suteikiamo kvalifikacinio laipsnio reikšmę visuomenėje (akademiniis ir profesiniais); pagal suteikiamo kvalifikacinio laipsnio sandarą (laipsnis tiesiogiai nurodo studijų pobūdį ir konkrečią specializaciją); pagal studijų programos pavadinimą, kuris yra tapatus suteikiam laipsniui; pagal studento asmeninio studijų projektavimo principu studijuotos studijų programos struktūrą. Daugumoje šalių išskiriamos mokytojų rengimui ir kvalifikacijos tobulinimui skirtos studijos kaip mokytojų rengimo sistemos dalis. Lietuvoje edukologijos krypties studijos nėra tipologizuojamos ir joms nebūdingi Europos šalyse identifikuojami studijų programų klasifikavimo požymiai, sudarantys prielaidas aiškesniam ir sėkmingesniam santykiui su darbo rinka ir visuomene. Lietuvos edukologijos magistrantūros studijos išsiskiria plataus spektro paskirtimis, kuriose užsimenama ne tik apie specialistų konkrečioms veikloms sritims rengimą, bet ir platesnio spektro edukologijos magistrų rengimą.

3.1. Generalisto ir specialisto konceptų charakteristikos

Generalisto sąvoka dažniausiai vartojama kaip antonimas specialisto sąvokai, tačiau egzistuoja kelios šios sąvokos reikšmės. Stereotipinė šios sąvokos samprata siejama su bendraisiais gebėjimais (ang. general skills). Tačiau pagrįstai kyla klausimas: jei išties tai tik bendrųjų gebėjimų konceptas, tuomet kokia studijų tam tikroje kryptyje įtaka? Ir koks santykis su darbo rinka? Tokia stereotipinė *generalisto* sąvokos samprata sąlygoja neigiamą šios sąvokos pobūdį, siejamą su vidutinioku, nieko konkrečiai nemokančiu, neturinčiu aiškios pozicijos darbo rinkoje ir pan. Pagrįstai atsiranda poreikis identifikuoti generalisto ir specialisto sampratas, jų požymius.

Generalisto koncepto charakteristikos. *Generalisto* sąvoka nėra plačiai paplitusi visuomenėje, o jos atitikmuo lietuvių kalboje iki šiol nepriimtas, todėl šiame darbe bus vartojama originali sąvoka „generalist“ su lietuvių kalbos galūne. *Generalisto* sąvoka kildinama nuo žodžio „general“ – universalus, bendras, nespecializuotas, sąvokos antonimas - specialistas¹³². Todėl morfologiškai šios sąvokos nulemtos būti priešingose poliuose.

---

¹³² Dictionary com. Prieiga: <http://dictionary.reference.com/browse/general>. Žiūrėta: 2014-05-01; Merriam webster.com Prieiga: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/generalist>. Žiūrėta: 2014-05-10; The American Heritage® Dictionary of the English Language, Fourth Edition copyright (2000) by Houghton Mifflin Company. Updated in 2009. Published by Houghton Mifflin Company. Prieiga: <http://www.thefreedictionary.com/generalist>. Žiūrėta: 2014-05-01;

Generalisto sąvoka moksliniuose darbuose beveik visuomet lyginama su specialisto koncepcija ir mokslinių straipsnių, kitų veikalų pavadinimų šioje srityje išraiškos forma tiesiog šabloninė „generalist vs specialist“. Išties dvejų koncepcijų požymius galima atskleisti tik lyginimo procese, nors kartais tas lyginimas nėra korektiškas ir logiškas.

Generalisto sąvoka moksliniuose darbuose ir viešojoje erdvėje vartojama keliuose mokslo srityse: gamtos (gyvūnų, augalų biologijos), biomedicinos (ypač slaugos srityje), socialiniuose moksluose plačiau paplitęs socialinio darbo srityje, neretai sutinkama ir inžineriniuose moksluose (informatikos) ir kt.

Gamtos moksluose generalisto sąvoka vartojama tam tikrų augalų ir gyvūnų rūšims įvardinti, siekiant apibrėžti jų savybes kitų biorganizmų atžvilgiu (Moora ir kt., 2011; Stefanescu ir kt., 2011; Machnicki ir kt. 2012; Dapporto ir Dennis, 2013; Torrecillas ir kt., 2014). Nors gamtos moksluose naudojamos sąvokos neturi nieko bendro su socialiniais mokslais, tačiau šių sąvokų atžvilgiu, verta pažymėti, kad *generalisto* sąvoka šiame kontekste siejama su gebėjimu išgyventi bet kokiomis sąlygomis (Fine ir kt., 2013). Tiek augalai, tiek gyvūnai, turintys *generalistui* būdingų bruožų lengvai prisitaiko prie kintančių sąlygų ir gali įsitvirtinti įvairiose aplinkos sąlygose (Devictor ir kt., 2008; Moora ir kt., 2011; Stefanescu ir kt., 2011).

Biomedicinos moksluose generalisto sąvokos vartojimas turi galias tradicijas, ypač gydytojo profesinės veiklos kontekste. Tačiau skirtingai nei kitose moksluose, *generalistas* nėra priešinamas su *specialisto* sąvoka, aiškiai atskiriant *specialisto* profesinės veiklos lauką ir jame veikti reikalingas kompetencijas, ir *generalisto* profesinę veiklą ir joje reikalingas kompetencijas (Colwill ir kt., 2008; Forrest, 2009; Minihan ir kt., 2011; Stile ir kt., 2006; Smetana ir kt., 2007; Grant ir kt., 2007). Šis modelis turi nemažą praktinio įgyvendinimo patirtį užsienio šalyse, Lietuvoje bendrosios praktikos arba šeimos gydytojo specialybė buvo įvesta atsižvelgiant į kitų šalių patirtį – kaip patarėjo, koordinatoriaus, padedančio orientuotis sveikatos sistemoje, konsultuojančio elementariais sveikatos klausimais, stebinčio lėtinių ligų eigą, padedančio surasti reikalingą specialistą. Todėl biomedicinos mokslo srityje mokslinės diskusijos keliamos ir atliekami įvairūs moksliniai tyrimai dėl *specialisto* ir *generalisto* veiklų suderinamumo, bendradarbiavimo grįsto profesinės veiklos kokybės tobulinimo (Grant, 2006; Minihan ir kt., 2011; Bodegom –Vos ir kt., 2012).

Slaugos mokslo tyrimuose *generalisto* sąvoka vartojama koncepcijos lygmenyje kaip keičianti *specialisto* koncepciją. Pavyzdžiui, senas tradicijas turintis slaugos studijų modelis Airijoje, grindžiamas *specialisto* rengimo koncepcija buvo kritikuojamas dėl neekonomiškumo, žinių dubliavimo ir ribotumo (Grant, 2006). Todėl daugumoje išsivysčiusių šalių *specialisto* koncepcija slaugytojų rengime buvo išstumta, nes *generalisto* koncepcija labiau tinkanti slaugant ligonius (Wynaden, 2006). Tačiau kiti mokslininkai pažymi, kad nepaisant *generalisto* koncepcija

grindžiamo studijų modelio naudos, susiduriama su sunkumais perteikiant studentams teorinę ir praktinę patirtį (Clinton ir Hazelton, 2000). Grant (2006) atlikęs *specialisto* ir *generalisto* koncepcijų psichiatrijos slaugytojų rengime lyginamą analizę, priėjo išvados, kad, profesinėje veikloje reikalingi gebėjimai psichiatrijos slaugytojui - *specialistui* ir bendro profilio slaugytojui - *generalistui* skiriasi, tačiau turi labai daug bendrumų. Todėl mokslininkas kalba apie koncepcijų derinį, ne kaip naują mišrų konceptą, bet tam tikrų elementų persidengimą, gerųjų patirčių perėmimą. Šiame kontekste iškyla labai svarbus *generalisto* profesinės veiklos apibrėžtumo poreikis, kuris sąlygotų aiškesnį *generalisto* tam tikroje srityje supratimą ir užkirstų kelią primityviai *generalisto* sąvokos sampratai, kuri siejama su paviršutinišku absolventų parengimu.

Socialiniuose moksluose generalisto sąvoka dažniausiai vartojama socialinio darbo kontekste (Johnson, 1998; Waites, 2000; Meenaghan ir kt., 2005; Stevenson, 2005; Miller ir kt., 2008; Trevithick, 2011; Teigiser, 2013). *Generalisto* koncepcijos išvystymo lygmuo socialiniame darbe gana aukštas, nebekeliamos diskusijos koks turi būti rengiamas absolventas: *specialistas* ar *generalistas*. Socialinio darbo veiklos kontekstas sąlygoja *generalisto* koncepcijos įgyvendinimą ir šioje srityje *generalisto* koncepcija analizuojam kokybės tobulinimo fazėje.

Manoma, kad *generalisto* koncepcijos socialiniame darbe įgyvendinimas siejamas su socialiniais, politiniais, ekonominiais pokyčiais XX a. 6-7 dešimtmetyje, kuomet mokslininkai pradėjo vis plačiau kalbėti apie „generalistinį“ praktikos modelį, kuriam būdingas multidiscipliniškumas, grindžiamas probleminio mokymosi paradigma, apimantis mikro, mezo ir mikro sistemas (Johnson, 1998; Waites, 2000; Meenaghan ir kt., 2005; Miller ir kt., 2008).

Generalisto koncepcijos įgyvendinimas socialinio darbo studijose yra užprogramuotas socialinio darbuotojo rengimo aukščiausio lygio dokumentuose (Teigiser, 2013), tačiau pačios sąvokos samprata gali būti skirtingai interpretuojama, priklausomai nuo konteksto. Viena vertus, *generalisto sąvoka* gali būti suvokiama kaip profesinė veikla daugialypiuose lygmenyse: rengti studentus veikti tiek makro, tiek mikro lygmenyse ir tarpiniuose lygmenyse (Kirst-Ashman ir Hull, 2006). Kita vertus, ši sąvoka siejama su sisteminiu mąstymu siekiant suprasti profesinę veiklą ir jos kaitą įtakojančius įvairius veiksnius, pasitelkiant ekosistemos paradigmą (Teigiser, 2013).

Trevithick (2011) užsimena apie „generic“ termino vartojimą, kuris buvo siejamas su socialinio darbuotojo parengimu, nes pagrindiniai principai ir metodai siejami su visaapimančiu socialiniu darbu, nepriklausomai nuo to, apie kurią konkrečią socialinio darbo profesinės veiklos kryptį būtų kalbama. Sąvoka „generic“ siejama su koncepcija, kad socialinis darbas turi bendrą vertybių, žinių ir gebėjimų pagrindą, kuris gali būti taikomas įvairiose situacijose (Stevenson, 2005). Tačiau sąvoka „generalist“ yra daug tikslesnė nei „generic“, kai kalbame apie plataus spektro žinių ir gebėjimų įgijimą ir taikymą įvairiose socialinio darbo veiklos srityse (Trevithick,

2011). *Generalisto* koncepcija socialiniame darbe siejama su bendravimo gebėjimais, kurie reiškiasi per verbalinius, neverbalinius, rašymo, veiklos gebėjimus bei žinių ir gebėjimų pagrindu, kuris turi pranašumą būti perkeliama lyginant su giliomis žiniomis ir gebėjimais būdingais *specialisto* rengimo koncepcijoje.

Specialisto koncepto charakteristikos. *Specialisto* sąvoka turi gilesnes tradicijas ir jos vartoseną iš esmės nėra diskusijos objektas, ji lengvai suprantama plačioje visuomenėje, vartojama tiek teisiniuose aktuose, tiek kasdieninėje kalboje, tačiau siekiant apibrėžti generalisto sampratą išskyla aiškesnio apibrėžtumo poreikis.

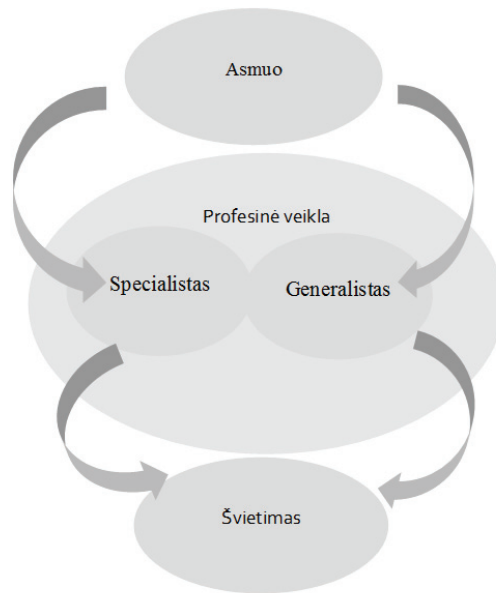
Specialisto sampratai suteikiamos dvi skirtingų polių reikšmės. Pirma, teigiamoji, kai ši sąvoka naudojama kaip sinonimas profesijai: aiškus, visuomenei lengvai suvokiamas terminas, turintis aiškias ribas. Dar didesnio svorio pridedama, kai naudojami jį lydintys, visuomenės sąmonėje aukštą stereotipinę vertę turintys, pavyzdžiai: gydytojas, teisininkas, mokytojas ir pan. *Specialisto* sąvoka aiškiai suvokiama darbo rinkoje, nes turi aiškią projekciją į tam tikrą profesinės veiklos kryptį, kuri dažnai sutapatinama su profesija. *Specialisto* sąvoka naudojama studijas reglamentuojančiuose dokumentuose, institucijų ir studijų programų kokybės vertinimo procesuose, aukštųjų mokyklų reitinguose ir visų lygių institucijose (profesinio rengimo, kolegijų, universitetų) rengiamų absolventų charakteristikoms apibrėžti. Kita vertus, moksliniuose darbuose, skirtose universiteto paskirties visuomenėje problematikai (Kraujutaitytė, 2002; Clark, 2004; Deem, 2006; Duderstadt, 2009) *specialisto* sąvoka įgyja neigiamą reikšmę, kai kalbama apie siaurų specializacijų keliamus pavojus universitetų prigimčiai ir jų paskirčiai visuomenėje.

Specialisto samprata siejama su tam tikru darbo rinkos sektoriumi ir gilesnėmis žiniomis bei gebėjimais konkrečioje profesinės veiklos srityje (Parsloe, 2000), tačiau *specialistas* įgytų gilesnių žinių ir gebėjimų gali nepademonstruoti dėl bendrųjų gebėjimų stokos (Trevithick, 2011). Todėl siūlomi nauji *generalisto* ir *specialisto* koncepcijų deriniai, tokie kaip „advanced generalist“ arba „generalist-specialist“.

Generalisto ir *specialisto* koncepcijos tiek plačioje visuomenėje, tiek mokslininkų darbuose vertinamos nevienareikšmiškai. Šios koncepcijos turi tiek teigiamų, tiek neigiamų charakteristikų, kurios formuojamos priklausomai nuo konteksto, siekiamo tikslo ir įsigilavimo šioje srityje faktorių.

Pirma, *darbo rinkos kontekste* kai tam tikros profesinės veiklos specifiškumas sąlygoja tiek *specialistų*, tiek *generalistų* veiklos nišas ir aiškiai apibrėžia jų veiklos santykį. *Generalistas* formaliaja prasme suvokiamas kaip plataus profilio darbuotojas apimantis kelias veiklos sritis, dažniausiai tiesiogiai siejamas su profesijos pavadinimu (Colwill, 2008; Bodenheimer ir kt., 2009; Meltzer ir Chung, 2010). *Specialistas* siejamas su labai giliu ir specializuotu pasirengimu ir orientacija į siaurą, labai konkrečią profesinės veiklos sritį. *Generalisto* koncepcijoje aiškus veiklų

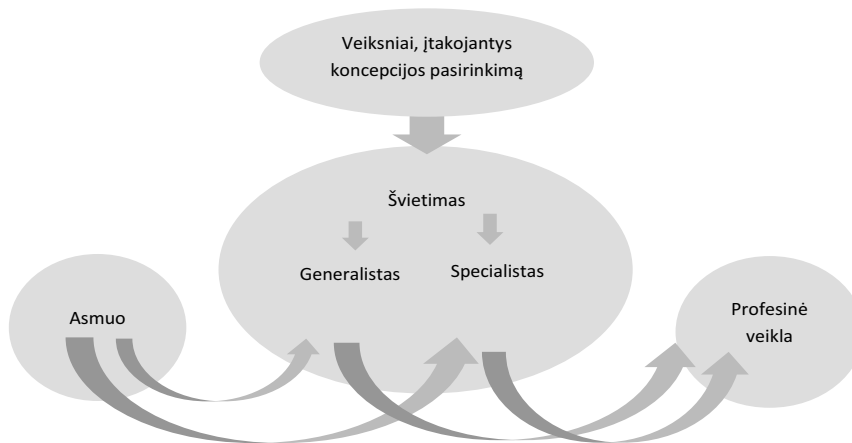
apibrėžtumas. Santykis tarp *specialisto* ir *generalisto* grindžiamas bendradarbiavimu, bet ne konkurencija ir pranašumų lyginimu (Martin ir kt., 2009; Beaulieu, 2009). Nepriimtinas apsikeitimas funkcijomis, t.y. dirbantis *generalistu* negali atlikti *specialisto* profesinės veiklos funkcijų ir atvirkščiai (Prasad, 2009; Custódio ir kt., 2012, 2013). Tam reikalingas kvalifikacijos tobulinimas, keitimas. Asmuo renkasi ne koncepciją, bet konkrečią darbo vietą, nuo kurios pasirinkimo priklauso studijų tipas. Šiame kontekste *generalisto* samprata yra objektyvistinė, sąlygojama darbo rinkoje egzistuojančių veiksmų jos stabilumui apibrėžti. Švietimo sektorius vykdo darbo rinkos užsakymą vienos ir kitos koncepcijos įgyvendinime. Darbo rinkoje yra aiškiai apibrėžtos profesinės veiklos sritys, į kurias tiesiogiai pereina baigusieji studijas (15 pav.).

15 pav. *Generalisto ir specialisto koncepcijos darbo rinkos kontekste (sudaryta autorės)*

Antra, *švietimo (rengimosi profesinei veiklai) kontekste generalisto ar specialisto* (16 pav.) koncepcijų pasirinkimą ir įgyvendinimą tam tikrose studijose sąlygoja keletas veiksmų. Galima išskirti kelis lygmenis: *makro - politinis lygmuo*, kuriame svarbūs keli faktoriai: Europos Sąjungos švietimo politikos koncepcija, nacionalinės švietimo politikos koncepcija bei kiti švietimo sistemos orientaciją įtakojantys faktoriai. *Mezo - instituciniame lygmenyje* įtakos turi švietimo institucijos profilis ir studijų politikos koncepcija (studijų sistemos specifiškumas, institucijos misija, vertybės), mokslo ir studijų srities specifika, studijų lygmuo ir jame suteikiamos kvalifikacijos specifika. *Mikro - studijų programos lygmenyje* veikia studijų programos rengėjų vertybių ir nuostatų koncepcijų atžvilgiu faktorius (Shephard, 2008), studijų programos

projektavimo logika, kompetencijos realizuoti pasirinktą koncepciją studijų programos lygmenyje.

16 pav. Generalisto ir specialisto koncepcijos švietimo kontekste (sudaryta autorės)

Asmeninis faktorius čia reiškiasi ne tik apsisprendimu kurios koncepcijos pagrindu suprojektuotą studijų programą pasirinkti, tačiau vienos ar kitos koncepcijos tolimesniu realizavimu perėjus į darbo rinką. Skirtingai nei darbo rinkos kontekste, generalisto koncepcija suvokiama kaip filosofinė koncepcija, neturinti tiesioginio ryšio su konkrečiomis darbo rinkos egzistuojamomis statiškomis profesinės veiklos vietomis, pareigomis. Esminis faktorius yra gebėjimai, leidžiantys darbo rinkoje veikti kaip *generalistui*. Todėl *generalisto* koncepcijoje grįštoje studijų programoje rengto asmens sėkmė priklauso nuo studijų metu įgytų gebėjimų veikti šioje koncepcijoje.

Kai kuriose šalyse suteikiamas įvairaus gylio *generalisto* laipsnis „generalist degree“, apimantis kelias mokslo sritis ar net kelių mokslų sritis. Pavyzdžiui, Australijoje egzistuoja *generalisto* laipsnis, kuris apibūdinamas kaip apimantis Menų, Gamtos mokslų, Humanitarinių ir Socialinių mokslų disciplinas¹³³. *Generalisto* laipsniui būdingi kalbėjimo ir rašymo komunikaciniai gebėjimai; gebėjimas kritiškai analizuoti ir susintetinti informaciją; problemų sprendimo gebėjimai¹³⁴; darbo grupėje organizavimas; gebėjimas dirbti nepriklausomai ir prisiimti atsakomybę už savarankišką mokymąsi¹³⁵. *Generalisto* sąvoka aptinkama ir kai kuriuose Jungtinių Amerikos valstijų suteikiamuose universitetinių studijų laipsniuose, pvz., „Žmogiškųjų

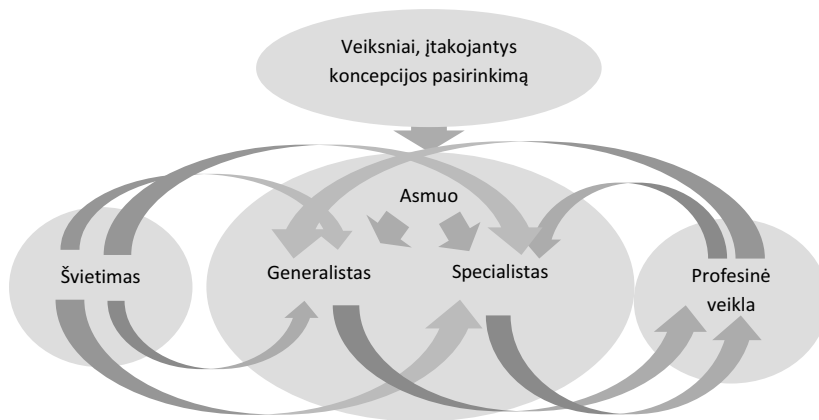
¹³³ <http://www.graduatecareers.com.au/CareerPlanningandResources/careerprofiles/GeneralistDegreeGraduates/index.htm>. Žiūrėta 2014-04-30

¹³⁴ http://degreedirectory.org/articles/Generalist_Bachelors_Degree.html. Žiūrėta 2014-04-30

¹³⁵ <http://www.theaustralian.com.au/higher-education/opinion/generalist-degrees-broaden-young-minds/story-e6frgcko-1226045186485?nk=2ed0ef4c944743e250ee8142b501ead7>. Žiūrėta 2014-04-30

išteklių generalisto laipsnis“, „Verslo vadybos generalisto laipsnis“¹³⁶. Pažymima, kad turintys *generalisto* laipsnį gali kartais jaustis neužtikrintai dėl savo karjeros galimybių, lyginant su *specialisto* laipsniu, tačiau generalisto karjeros galimybių įvairovė yra labai plati.

Trečia, *asmeniniu požiūriu generalisto* ar *specialisto* koncepcija yra asmens gyvenimo filosofija ir jos pasirinkimą sąlygoja asmens vertybės, nuostatos, asmeninės savybės bei gebėjimai (17 pav.). Kelly ir Mastroeni M. (2011) teigia, kad žmogiškųjų išteklių skirstymas į *generalistus* ir *specialistus* yra per griežtas, nes nėra atsižvelgiama į asmens savarankišką pasirinkimą formuoti savo karjerą investuojant į išsilavinimą, kvalifikacijos tobulinimą ir vystymą, siekiant užtikrinti galimybes judėti tarp *generalisto* ir *specialisto* vaidmenų. Nepriklausomai ir nuo to, su kokia koncepcija galėjo susidurti studijų ar profesinės veiklos metu, apsisprendimas veikti kaip *specialistui* ar *generalistui* priklauso tik nuo paties asmens.

17 pav. *Generalisto ir specialisto koncepcijos asmeniniu požiūriu (sudaryta autorės)*

Galimi ir šių koncepcijų deriniai, nes asmeniniame lygmenyje *generalisto* koncepcija yra daugiau nei plataus profilio profesinė veikla, daugiau nei generalistinės studijos, tai gyvenimo filosofija: ar asmuo tapatina save su *generalistu* ar ne, ar jis to siekia ar ne. Asmens apsisprendimas būti *generalistu* ar *specialistu* taip pat sąlygojamas esamos ar būsimos profesinės veiklos pobūdžio. Kai problemos yra vienos dimensijos ir nėra jokių kliūčių dirbti sprendžiant problemą kitose disciplinose, asmenys linkę būti *specialistais*. Tačiau kai problemos apima kelias dimensijas, susiduriama su komunikacinėmis, institucinėmis kliūtėmis, tuomet plačios apimties problemoms spręsti reikalingi *generalistai* (Anderson, 2012).

¹³⁶ http://education-portal.com/articles/Bachelor_of_Business_Administration_BBA_Generalist_Degree_Overview.html;
<http://www.jiu.edu/academics/business/bachelor/bachelor-business-administration/generalist>. Žiūrėta 2014-04-30

Generalisto koncepcijos įgyvendinimas asmeniniame lygmenyje yra brangus, turint galvoje, kad specialistai visas pastangas deda siauros srities studijoms gilinti, tuo tarpu generalistai privalo pakankami įsigilinti į kelias sritis (Anderson, 2012). Vadinasi, *generalistui* nepakanka turėti specialiuosius gebėjimus, didelę reikšmę vaidina bendrieji gebėjimai, siekiant išvystyti daugiaparaadigminį mąstymą ir jo pasekoje lydimą veiklos modelį orientuotą veikti kelių sričių sandūroje. *Generalistui* dažniausiai keliami reikalavimai tokiems gebėjimams: daugiafunkcionalumas (multitasking) – gebėjimus atlikti įvairias funkcijas; komunikaciniai; analitiniai, lyderiavimo, planavimo gebėjimai.

Nepriklausomai kokioje mokslo srityje ar kontekste *generalisto* ir *specialisto* sąvokos vartojamos, tačiau bendrąja prasme galima išskirti šioms koncepcijoms būdingus požymius (10 lentelė).

10 lentelė. *Generalisto ir specialisto koncepcijų skiriamieji požymiai*

	Generalistas	Specialistas
Terminas	Nėra plačiai paplitęs, vartojamas keliomis reikšmėmis.	Aiškus, suprantamas visoms visuomenės grupėms
Žinios	Plačios, apimančios kelias disciplinas ir net mokslų sritis.	Gilios konkrečioje srityje.
Gebėjimai	Orientacija į bendrųjų ir specialiųjų gebėjimų junginius.	Orientacija į specialiuosius gebėjimus.
Elgsenos požymiai	Daugiaparaadigminis mąstymas, atvirumas naujovėms, lankstumas, imlumas įvairių sričių naujoms žiniomis, komunikaciniai gebėjimai; analitiniai, lyderiavimo gebėjimai. Kompetencijų tobulinimas platyn.	Orientacija į vienos paradigmos problemos sprendimą, specialiųjų žinių ir gebėjimų svarba konkrečioje srityje, kompetencijų tobulinimas gilyn.
Veiklos sritis	Veiklos sričių įvairovė, apimanti kelis lygmenis.	Viena, konkreti, dažniausiai viename lygmenyje.
Profesinės veiklos krypties kaitos galimybės	Plačios	Ribotos
Santykis su darbo rinka	Kuria darbo vietą, savo pastangomis turi atrasti savo darbo nišą.	Užima darbo rinkoje sukurtą darbo vietą.
Kritika	Dėl paviršutiniškumo	Dėl siauros specializacijos
Antonimas	Specialistas	Generalistas

Specialisto samprata siejama su konkrečiomis, bet labai giliomis žiniomis ir gebėjimais tam tikroje srityje. Efektyvus sprendimų priėmimas gali būti tik tuo atveju, jei problema susijusi su vienos srities giliu pažinimu ir su nedideliu spektro galimybių pasirinkimu. Šis žmogiškojo

kapitalo tipas nepasižymi noru ar gebėjimu keisti ir jungti naujas žinias už jo specializuotos srities ribų (Bunderson ir Sutcliffe, 2002; Kang, 2007; Anderson, 2012).

Generalistas, atvirkščiai, – nėra įsitvirtinęs tam tikru funkcinio požiūriu, jo veiklos spektras gali apimti kelias sritis, disciplinas, vaidmenis (Anderson, 2012). Sprendimų priėmimo procese, *generalistas* pasižymi gebėjimu pateikti įvairias interpretacijas ir galimus sprendimų būdus įvairiose problemose ir situacijose (Bunderson ir Sutcliffe, 2002). *Generalistas* pasižymi gebėjimu būti atviru pokyčiams, atrasti naujas galimybes, imlus naujoms žinioms ir gebėjimams, naujų profesinės veiklos sričių pažinimui. Galima teigti, kad *generalistui* būdingas jungimo, kombinacijų elgsenos modelis, kuomet jis veikia ir priima sprendimus sąveikoje įvairių disciplinų žinių, veiklos sričių ir gebėjimų.

Stretton (2013) savo tyrimu įrodė, kad efektyviai projektų vadybai reikalingi abiejų koncepcijų gebėjimai: tiek *specialisto*, tiek *generalisto*. Todėl egzistuoja įvairūs vienos ar kitos koncepcijos tipai, jų junginiai. Kelly ir Mastroeni (2011) atlikę *generalisto* ir *specialisto* koncepcijų tyrimus farmacijos srityje, išskyrė kelis *generalisto* ir *specialisto* tipus. *Specialistai* gali būti skiriami į dvi kategorijas: specialistas-mokslininkas (ang. bench scientist) ir techninis specialistas (ang. technical specialist). *Generalistas* gali būti techninis (ang. technical generalist) ir generalistas – ekspertas (ang. expert generalist). Skirtumas tarp techninio *specialisto* ir techninio *generalisto* - visų pirma yra išsilavinimas: specialisto išsilavinimas yra tik vienoje mokslo kryptyje, o generalisto daugiau nei vienoje. Antras faktorius, lemiantis išskyrimą yra gebėjimai: *specialistui* būdingi techniniai gebėjimai ir patirtis techninėse pareigose, o *generalistui* - projektų valdymo gebėjimai ir patirtis projektų vadyboje skirtingose srityse.

Carr (1999) lygindamas *generalisto* ir *specialisto* koncepcijas prancūzų kalbos mokytojų profesinėje veikloje išskiria specialisto, nespecialisto, generalisto ir motyvuoto generalisto tipus. Pradinio ugdymo sektoriuje mokant vaikus prancūzų kalbos, kaip antrosios kalbos, *specialistas* apibūdinamas kaip toje srityje turintis išsilavinimą, didesnę nei 2 metų patirtį ir sertifikuotas specialiuųjų tarnybų. *Generalistas* yra pradinio ugdymo mokytojas, neturintis specialaus pasirengimo ir dėstantis tik vienoje klasėje, kurioje dėsto ir kitus dalykus. Nors *generalistas* neturi tos krypties pasirengimo, vis tiek geriau nei nespecialistas. Motyvuotas generalistas apibūdinamas kaip pradinio ugdymo mokytojas, tačiau aktyviai dalyvaujantis kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, savarankiškai tobulinantis prancūzų kalbos dėstymo kompetenciją įvairiose mokymosi veiklose.

Horbačiauskienė ir Gudaitytė (2012) tyrinėdamos liberaliojo ugdymo problematiką, *generalisto* sąvoką vartoja kaip liberaliojo ugdymo rezultatą, o *generalistas profesionalas* – suvokiamas kaip specialisto ir generalisto junginys. Generalisto profesionalo sąvoka apibrėžiama kaip kompetencijų „perkeliamumas“ ne tik iš vienos srities į kitą, bet ir konkrečios veiklos srities

specifinių gebėjimų perkėlimu ir sujungimu. „Esminis generalistų privalumas – ne konkrečios disciplinos, bet disciplinų sankirtos sričių pažinimas“ (p. 41).

Skirtingas žmogiškųjų išteklių tipas sąlygoja ir organizacijos veiklos tipą. Kang ir Shell (2009) teigia, kad firma, kuri orientuojasi į *generalisto* koncepciją, su jai būdinga orientacija į ateities gebėjimus, apibrėžiama sąvoka „gebėjimais grįsta plėtra“ (ang. skill-based development), kuriai būdingas platus ir multidimensinis darbo stilius ir darbo rotacija. Ir atvirkščiai, kuri orientuojasi į *specialisto* koncepciją, apibrėžiama kaip „darbu arba funkcijomis grįsta plėtra“ (ang. job or function-based development), kuriai būdinga intensyvus esamų su darbu susijusių gebėjimų tobulinimas, karjeros plėtra toje srityje.

Vienareikšmiško atsakymo į klausimą - kas geriau: *generalistas* ar *specialistas* – nėra ir negali būti. Jis galėtų būti keliamas tik konkrečioje srityje, konkrečioje profesinėje veikloje ar net konkrečioje veiklos funkcijoje, siekiant įvertinti kuris geriau atlieka konkrečią užduotį su intencija daryti prielaidas kokia koncepcija efektyvesnė konkrečiu atveju, tačiau išvados daryti ar vienos koncepcijos atstovas yra geresnis už kitą, jokių būdu negalima. Nors toks klausimas moksliniuose tyrimuose yra keliamas, tačiau kaip rodo rezultatai, vienareikšmiškos išvados negalima daryti. Pavyzdžiui, vieni tyrimai parodė, kad *specialistai* yra sėkmingesnių kompanijų kūrėjai (Collins, 2001), kituose tyrimuose (Lazear, 2004, 2005) teigiama, kad sėkmingi verslininkai turi būti *generalistai* ir turėti platesnio spektro patirties nei darbuotojai (Astebro ir Thompson, 2011). Tokių tyrimų rezultatai tik atskleidžia šių skirtingų koncepcijų bruožus vienoje ar kitoje tyrimų plotmėje, tačiau negalima suabsoliutinti iki vienos išvados.

Kokioje veiklos srityje reikalingas *specialistas* ar *generalistas* galima atsakyti tik įvertinus veiklos pobūdį, jo specifiškumą. Pvz., fizinio lavinimo *specialistai* pradinio ugdymo sektoriuje geriau vertinami, kaip turintys aukštą motyvacijos lygį dalyvauti fizinio aktyvumo veikloje, nei mokytojai *generalistai* (Breslin ir kt., 2012). Todėl pirmiausiai, reikėtų kalbėti apie mokslo ir studijų srities specifiškumą, profesinės veiklos pobūdį, jos sudėtingumo lygį ir ketinamos užimti pozicijos lygį. Negalima pasakyti ar šiandieninei visuomenei reikia labiau *specialistų* ar *generalistų*. Skirtingoms veikloms atlikti reikia ir *specialistų*, ir *generalistų*. Sprendžiant šią dilemą, reikėtų atsižvelgti į kelis faktorius. Pirma, studijų krypties specifiškumo faktorius įtakojantis orientaciją į vieną iš koncepcijų. Antra, išsilavinimo lygmens faktorius. Rengimasis profesinei veiklai vyksta kelių lygmenų institucijose - profesinio rengimo institucijose, kolegijose, aukštosios mokyklose ir keliais kvalifikacijų lygmenimis (I-VIII). Trečia, profesinėje veikloje užimamos pozicijos faktorius. Ketvirta, studento pasirengimas (motyvacija, asmeninės savybės ir vertybės) studijų metu įgyti vieną ar kitą koncepciją atspindinčias kompetencijas. Penkta, *specialisto* ar *generalisto* koncepcijoje rengiamo absolvento gebėjimų demonstravimas profesinėje veikloje bei jo vertinimo grįžtamasis ryšys.

3.2. Generalisto ir specialisto sampratos edukologijoje

Generalisto sąvoka edukologijoje nėra labai plačiai naudojama, tačiau šios koncepcijos idėjos aptinkamos dar XX a. 5-6 dešimtmetyje. Wronski (1951) *generalisto* sampratą siejo su prognozuotojo vaidmeniu, remiantis idėja, kad prognozėms atlikti, ypač po Antrojo pasaulinio karo, reikia būti susijusiam su daugeliu sričių, nepakanka būti geru vienos srities *specialistu*. Nors autorius nedetalizuoja *generalisto* sąvokos reikšmės ir sąsajų su prognozuotoju vaidmeniu, galima suprasti, kad prognostinei veiklai reikalingas visų pirma *perspektyvinis mąstymas*, ateinantis iš ne vienos, bet daugelio sričių pažinimo. Kitaip tariant, nors autorius tiesiogiai neužsimena, *generalisto* samprata siejama su tarpdiscipliniškumu ir ypač disciplinų sankirtose atsirandančių naujų žinių ir gebėjimų samprata. Wronski pažymi, kad XX a. atsiradusi *generalisto* koncepcija yra išsigelbėjimas po XIX a. įvykusių socialinių mokslų disciplinų (filosofijos, politikos, ekonomikos ir kt.) išskyrimo, tačiau *generalisto* ateitis yra neaiški ir priklauso nuo to kaip jis sugebės atliepti augančios kompleksiškos visuomenės poreikius.

Generalisto sąvoka edukologijos kontekste iš esmės retai sutinkama. Mokytojų rengimo kontekste *generalisto* sąvoka vartojama darbo rinkos kontekste, siekiant išskirti dalyko mokytojus - *specialistus* ir tam tikro ugdymo sektoriaus (priešmokyklinio, pradinio) mokytojus - *generalistus*: Heyworth (2011) analizavo *generalisto* koncepciją muzikos dėstyme; Quay ir Peters (2008); Breslin ir kt., (2012) atliko tyrimus fizinio ugdymo srityje; Carr (1999) prancūzų kalbos dėstymo srityje išskyrė specialisto, nespecialisto, *generalisto* ir motyvuoto *generalisto* tipus ir kt. Lietuvių mokslininkų darbuose šis terminas retai sutinkamas. Svariausias indėlis šioje srityje, bet ne edukologijos kontekste yra, Horbačiauskienės ir Gudaitytės (2012) apibrėžiant *generalisto* profesionalo sąvoką. Aptinkami pavieniai moksliniai darbai šioje srityje nevarojant termino *generalistas*, tačiau siekiant įvertinti specialisto ir ne specialisto pedagogo atliekamą vaidmenį konkrečioje veiklose (Paulionytė, 2008). Švietimo kontekste kaip studijų filosofinės koncepcijos lygmenyje, *generalisto* sąvoka edukologijos mokslo plotmėje nėra vartojama, nors prielaidos šios koncepcijos raiškai edukologijos moksle egzistuoja.

Specialisto sąvoka vartojama tiek plačioje, tiek mokslinėje bendruomenėje, tiek studijas reglamentuojančios aktuose, tiek švietimo politikos formavimo koncepcijose. Steoretipiškai *specialisto* sąvoka siejama su absolvento pasirengimu konkrečiai veiklai. Vyrauja tendencija, kad kuo aiškiau apibrėžiama absolvento – būsimo specialisto veiklos sritis ir funkcijos, tuo studijų programa laikoma perspektyvesne.

Edukologijos mokslo specifika iš esmės yra labiau artima *generalisto* koncepcijai nei specialisto dėl kelių svarbių priežasčių. Visų pirma, edukologijos mokslo specifika sąlygojama multidiscipliniškumo. Antra, edukologijos mokslui būdingo daugiadimensiškumo. Edukologijos

mokslo multidiscipliniškumą lėmė istorinės aplinkybės XX a. 7 dešimtmetyje, kuomet pedagogikos mokslas jau nebetenkino visuomenės poreikių ir perėjus į mokymosi visą gyvenimą koncepciją, greta pedagogikos, pradėjo formuotis edukologijos mokslo kryptis glaudžiam santykiyje su kitais mokslais, jų sritimis.

Kone pirmasis pateikęs edukologijos (educational science) mokslo klasifikaciją arba pedagogikos mokslo ribų išplėtimą integruojant kitų mokslų tyrimų sritis Mialeret (1985) išskyrė dešimt edukologijos (ang. educational science) krypčių: pedagogikos mokslai, ugdymo filosofija, ugdymo istorija, švietimo planavimas, švietimo ekonomika, švietimo demografija, ugdymo sociologija, ugdymo psichologija, ugdymo fiziologija, ugdymo psichosociologija. Šiose edukologijos mokslo kryptyse galima identifikuoti humanitarinių (filosofijos, istorijos), socialinių (vadybos, ekonomikos, sociologijos, psichologijos), bei biomedicinos mokslų (fiziologijos) integracijos apraiškų. Tuo tarpu pedagogika tampa viena iš krypčių. Remiantis šia klasifikacija toliau buvo kuriamos įvairios klasifikacijos, santykio su kitais mokslais paieškos, naujų krypčių identiteto tyrimai.

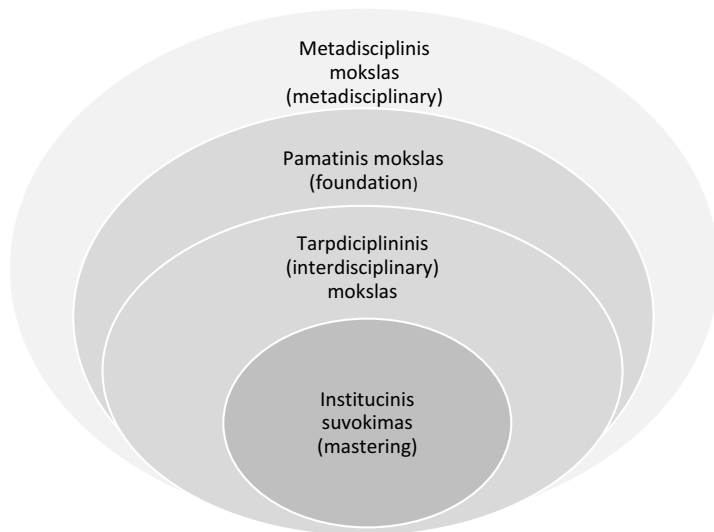
Lietuvos edukologijos mokslo klasifikacijose (Jovaišos, 1993, 2007, 2011; Jucevičienė, 1997; Jakavičius, 1998; Rajeckas, 2004; Bitinas, 2006) galima identifikuoti vadybos, ekonomikos, sociologijos, psichologijos, istorijos, filosofijos, etnologijos ir kitų mokslų krypčių integracijos požymių. Vienose klasifikacijose pedagogika yra edukologijos mokslo branduolys (Jucevičienė, 1997; Jakavičius, 1998), kitose – viena iš daugelio šakų (Jovaiša, 2007; Bitinas, 2006).

Edukologijos krypčių formavimasis vyksta kelių mokslų sričių sandūroje ir tose kryptyse, kuriose objektas yra ugdymo procesas ir orientacija į asmeninį lygmenį, naudojama sąvoka ugdymas. Šakose, kuriose objektas tiesiogiai nėra ugdymo procesas ir pastebima orientacija į socialinės institucijos, visuomeninį lygmenį, naudojama sąvoka švietimas. Tokiu būdu išskiriamas edukologijos mokslo objekto dvikryptiškumas: kryptys, orientuotos į individualų lygmenį, ir kryptys, orientuotos į visuomeninį lygmenį. Šiai takoskyrai pažymėti vartojamos mikroedukacinės - makroedukacinės terpės, personalinio ir socialinio ugdymo sąvokos Jucevičienė (1997, 2013). Tokiu būdu išskiriami du ugdymo aspektai: *ugdymas* kaip individo ugdymas ir *švietimas* kaip ugdymo institucinis (visuomenės lygmens) aspektas.

Edukologijos mokslo multidiscipliniškumas mokslininkų tarpe vertinamas dvejopai: viena vertus, edukologijos moksle stokojama išskaidytų komponentų vidinės ir išorinės integracijos, „kurių pats egzistavimas prieštarauja holistiniam ugdymo proceso vaizdiniui“ (Bitinas, 2006); kita vertus, edukologijos krypties šakų skirstymas tam tikra prasme riboja naujų žinių kūrimo ir objektyvios teisos paieškų procesą“ (Targamadžė ir Valaitytė, 2006). Nesutariama ir dėl pedagogikos vaidmens edukologijos moksle: viena vertus, pernelyg ryškus atotrūkis nuo

pagrindinio objekto ir pedagoginės veiklos kaip empirinio tyrimo pamato kenkia edukologijos mokslo kokybės plėtrai (Barkauskaitė ir Bitinas, 2012); kita vertus, šiuolaikiniai edukologijos klausimai peržengia tradicinį pedagogikos supratimą problematikai išsiplečiant į tokias sritis kaip pilietinė visuomenė, virtualūs ir informaciniai tinklai, verslas, politika, bendruomenės, įvairių interesų socialinės grupės (Teresevičienė, 2012). Trečia, šių mokslų vaidmens vertinimas priklauso ir nuo mąstymo paradigmos: pedagogiką siūloma traktuoti kaip ugdymo mokslo discipliną, o edukologiją – multidisciplininę žinių ir ugdymo/švietimo tyrimų erdvę (Jucevičienė, 2013). Tačiau visuotinai sutariama, edukologijos mokslo tarpdiscipliniškumą lemia visuomenės kaitos įtaka, kuri yra neišvengiama: „šiuolaikinės edukologijos, kaip socialinio mokslo, sklaida nulemta visuomenės socialinių transformacijų ir būsenų“ (Juodaitytė, 2006).

Kalantzis ir Cope (2012) atkreipia dėmesį į edukologijos mokslo multidimensiškumą, dažniausiai užgožiamą primityvaus edukologijos kaip mokytojų rengimo (ang. teacher training), net ne mokytojų ugdymo (ang. teacher education) stereotipinio mąstymo. Jie siūlo atsisakyti tokio siauro požiūrio ir pateikia platesnio mąstymo sąlygotą edukologijos (ang. education) suvokimo modelį (18 pav.).

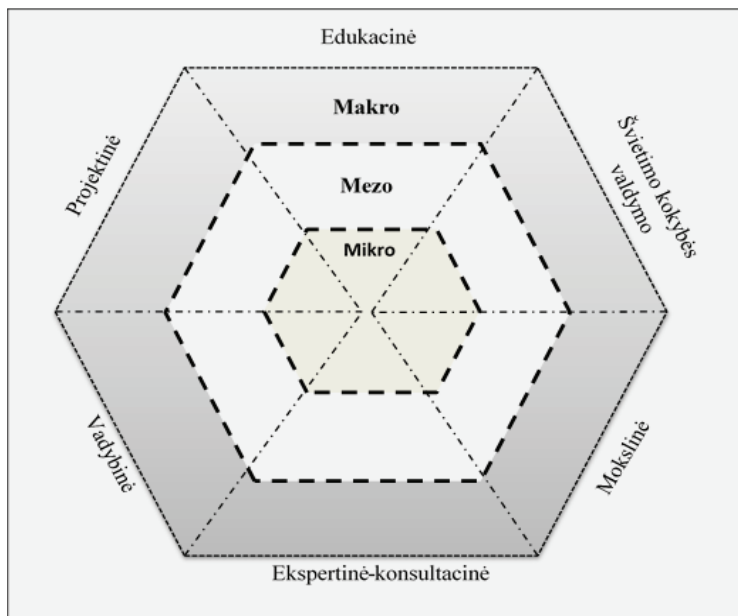

18 pav. Edukologijos mokslo perspektyvus suvokimas (pagal Kalantzis ir Cope, 2012)

Institucinis požiūris remiasi pedagogika, mokymu, atestavimu, administravimu. Tarpdisciplininis požiūris remiasi santykiu su kitais mokslais: sociologija, istorija, filosofija ir kt. Edukologijos kaip pamatinio mokslo principas grindžiamas mokymosi procesus visose gyvenimo srityse: formalus, neformalusis mokymasis, savaiminis. Metadisciplininis požiūris grindžiamas filosofiniu principu – mąstyti apie mąstymą, čia svarbu kaip grupės ar organizacijos mokosi, kaip žmonijos žinios ir mokymasis progresuoja, kaip ateina žinojimas.

Kaip jau aptarta anksčiau, edukologijos mokslo ribos nuolat plečiasi sandūroje su kitais mokslais, jų kryptimis. Negalima pateikti baigtinio mokslų ar mokslo sričių, krypčių sąveikaujančių su edukologijos mokslu, sąrašo. Multikryptiškumas siejamas su nebaigtiniu sąrašu profesinės veiklos sričių bei jų sąveikoje atsirandančių naujų. Šiandieninis edukologijos mokslas gali būti apibrėžiamas kaip multidisciplininis, multikryptinis ir multidimensinis.

Edukologijos mokslo multidiscipliniškumas, multidimensiškumas, multikryptiškumas sąlygoja skirtingas veiklos kombinacijas ir rengimą joms atlikti. Edukologijos magistro profesinės veiklos identifikuojamos keliuose lygmenyse (19 pav.).

19 pav. Edukologijos magistro profesinės veiklos multidimensiškumas (sudaryta autorės)

Mikro lygmenyje profesinės veiklos realizuojamos dirbant su asmenimis, grupėmis, o taip pat su profesine veikla nukreipta į save, savo profesinio tobulėjimo veikloje;

Mezo lygmenyje profesinė veikla vykdoma organizacijose, mokyklose, viešajame ir privačiame sektoriuje;

Makro lygmuo siejamas su veikla visuomenėje, švietimo politikos formavimo, vykdymo sferoje ir kitose makro srityse.

Edukologijos magistrantūros studijose orientacija į *specialisto* koncepciją turėtų pasižymėti specialiujų gebėjimų ir žinių gyliu konkrečioje srityje (pvz. edukacinėje, projektinėje ar kt.). Profesinei veiklai būdingas efektyvus problemų sprendimas vienoje srityje, kai problemos

yra vienos dimensijos. *Specialistui* nebūdingi gebėjimai keisti ir jungti naujas žinias už jo specializuotos srities ribų.

Orientacijai į *generalisto* koncepciją edukologijos magistrantūros studijose būdinga kelias veiklos sritis apimantys specialieji gebėjimai ir stiprūs bendrieji gebėjimai, sudarantys prielaidas veikti plačiame veiklos spektre apimančiame kelias sritis, disciplinas, vaidmenis. Generalistas pasižymi gebėjimu būti atviru pokyčiams, atrasti naujas galimybes, imlus naujoms žinioms ir gebėjimams, naujų profesinės veiklos sričių pažinimui. Siekiant parengti *generalistus*, būtina užtikrinti šios koncepcijos įgyvendinimą bei įvertinti realias galimybes šią koncepciją realizuoti. Kitaip tariant, nepakanka plėtoti vien tik bendruosius gebėjimus, bendrieji gebėjimai neužtikrina *generalisto* koncepcijos įgyvendinimo. Šiai koncepcijai būdingas jungimo, kombinacijų elgsenos modelis, sąlygojamas bendrųjų ir specialiųjų gebėjimų sąveikos.

IV. EDUKOLOGIJOS MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ PASKIRTIES RAIŠKOS MAGISTRANTŲ ĮGYTUOSE GEBĖJIMUOSE TYRIMO METODOLOGIJA

4.1. Tyrimo imtis

4.1.1. Kokybinis tyrimas

Tyrimo metu Lietuvoje buvo vykdoma 30 edukologijos magistro laipsnį suteikiančių programų devyniose aukštosiose mokyklose. Atlikus šių studijų programų, skelbiamų AIKOS sistemoje ir universitetų internetiniuose tinklapiuose, aprašų turinio (content) analizę, buvo išskirta devyniolika edukologijos magistrantūros studijų kryptių, pagal kurias buvo vykdoma informantų atranka. Tyrimo metu buvo apklausti devyni studijų programų vadovai (toliau – informantai) iš šešių aukštųjų mokyklų, kurie atstovauja trylikai edukologijos magistrantūros studijų kryptių (11 lentelė). Nors nebuvo apklausti visų aukštųjų mokyklų ir visų edukologijos kryptių atstovai, tačiau tyrimas nebebuvo tęsiamas, nes buvo pasiektas teorinis prisotinimas, t. y. nauji duomenys neberodė naujų teorinių elementų, o tik patvirtino tai, kas jau buvo atrasta.

11 lentelė. Informantų atranka pagal edukologijos magistrantūros studijų kryptis ir aukštąsias mokyklas

	AM5	AM1	AM3	AM7	AM8	AM4	AM6	AM9	AM2	SP sk.
Bendroji edukologija										1/5
Bioedukacijos										1
Dailės										1
Etikos										1
Ikimokyklinė										1
Informacinių technologijų										2
Karjeros										1/2
Kūno kultūros										1/2
Muzikos										1
Šeimos										2
Šokio										1
Švietimo kokybės vadyba										3
Švietimo vadyba										1/3
Pradinio ugdymo										1
Profesijos										1
Technologijų										1
Teisės										1
Verslumo										1
Iš viso:	5/10	3	2/4	4	3	1/2	1	1	1	14/29

Visi pasirinkti informantai yra edukologijos mokslo daktarai, aktyviai dirbantys edukologijos mokslo srityje, edukologijos magistrantūros studijų programų rengėjai (12 lentelė).

12 lentelė. Informantų charakteristika

Informantai	Lytis	Pedagoginis laipsnis	Aukštoji mokykla
EDU 1	M	Prof.	AM1
EDU 2	M	Doc.	AM1
EDU 3	V	Prof.	AM2
EDU 4	V	Prof.	AM3
EDU 5	M	Doc.	AM4
EDU 6	M	Prof.	AM5
EDU 7	M	Doc.	AM5
EDU 8	V	Doc.	AM5
EDU 9	M	Prof.	AM6

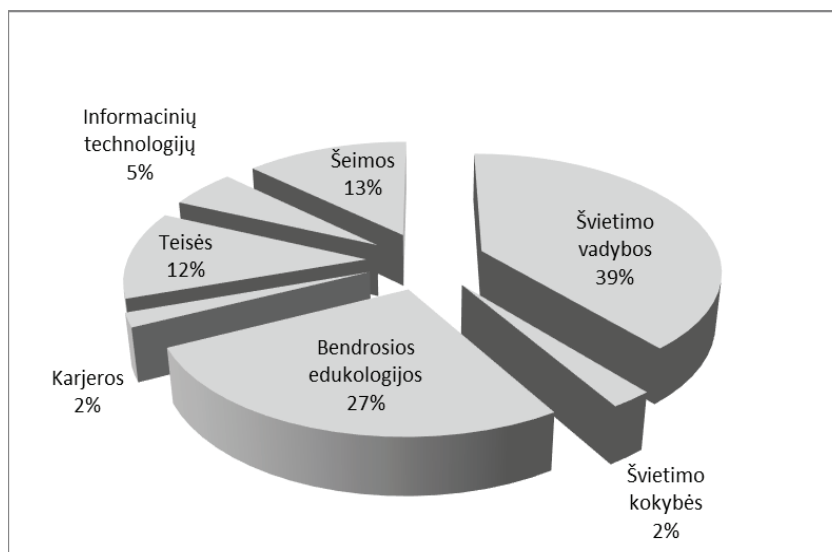
4.1.2. Kiekybinis tyrimas

Atliekant šį tyrimą buvo tikslingai pasirinkti tiriamieji – edukologijos magistrantūros studijų studentai, studijuojantys nepedagoginio profilio studijų programose (2 priedas). Tokį pasirinkimą sąlygojo keletas veiksnių: pirma, tyrėjos atliktos edukologijos magistrantūros studijų programų Lietuvoje ir užsienio šalyse analizės rezultatai sudarė prielaidas pedagogų rengimo ir/ar kvalifikacijos tobulinimo studijų programas išskirti į atskirą tipą, nors formaliai jose ir suteikiamas toks pats – edukologijos magistro kvalifikacinis laipsnis. Antra, nepakankamai palaikoma aukštųjų mokyklų bendradarbiavimo kultūra doktorantų atliekamuose tyrimuose. Savanoriškai tyrime dalyvavusių studentų, atstovaujančių pedagoginio profilio studijų programoms, skaičius buvo nepakankamas populiacijai reprezentuoti, todėl jų pateikti duomenys buvo eliminuoti.

Remiantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos atviros informavimo, konsultavimo, orientavimo sistemos (AIKOS) duomenimis¹³⁷ 2013-2014 mokslo metais tyrėjos priskirtose nepedagoginio tipo studijų programose studijavo 488 studentai. Tačiau, 1,5 metų trukmės studijų programų studijos baigėsi 2013 metų gruodžio mėn. Todėl šių studijų programų vadovų buvo prašoma patikslinti 2014 metų pavasario semestre esančių studentų skaičių. Remiantis aukštųjų mokyklų patikslintais duomenis, 2014 m. pavasario semestre edukologijos magistrantūros studijų programose studijuojančių studentus skaičius buvo 377. Šis skaičius šiame

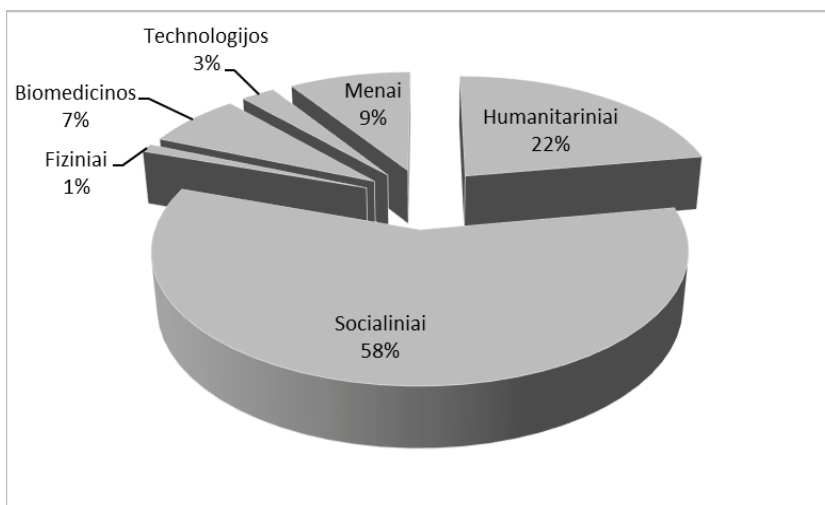
¹³⁷ [http://www.aikos.smm.lt/aikos/studiju_ir_mokymo_programos.htm#Socialinių mokslių studijų sritis](http://www.aikos.smm.lt/aikos/studiju_ir_mokymo_programos.htm#Socialinių_mokslių_studijų_sritis)

tyrime yra tiriamųjų populiaciją atspindintys skaičiai. Tyrime dalyvavo 208 studentai. Remiantis tyrimo imties skaičiavimo formule, esant 95 proc. patikimumui su 5 proc. paklaida tyrime dalyvavusių tiriamųjų skaičius ($N > 191$) yra pakankamas populiacijai reprezentuoti. Tyrime dalyvavo 208 studentai, studijuojantys nepedagoginio profilio edukologijos magistrantūros studijose. Šiame tyrime nebuvo siekiama tarpusavyje lyginti aukštųjų mokyklų rengiamų studentų, todėl respondentų nebuvo prašoma nurodyti aukštosios mokyklos pavadinimo. Respondentai tik nurodė studijuojamos programos pavadinimą, tačiau tokiais pačiais pavadinimais Lietuvoje registruotos kelios programos, todėl jų įvardinimas nesiejamas su aukštąja mokykla. Kai kurie respondentai nenurodė tikslaus pavadinimo, o tik studijų kryptį, todėl šiuo parametru informacija pateikiama tik apibendrintai, nurodant tik respondentų atstovaujamą studijų kryptį (20 pav.). Daugiausia studentų dalyvavo iš švietimo vadybos (39 proc.) krypties bei bendrosios edukologijos (27 proc.). Šeimos edukologijos - 13 proc., teisės edukologijos - 12 proc., informacinių technologijų – 5 proc., švietimo kokybės bei karjeros kryptių – 2 proc.

20 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal studijų kryptį (proc.).

Pagal įgytą bakalauro kvalifikacinį laipsnį (21 pav.) daugiausia tyrime dalyvavo studentų, turinčių bakalauro laipsnį socialinių mokslų srityje (58 proc.), tai pat humanitarinių mokslų srityje – 22 proc. Menų studijų srities – 9 proc., biomedicinos – 7 proc., technologijos -3 proc., fizinių – 1 proc. studentų.

21 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal įgytą pirmos pakopos išsilavinimą mokslo srityje (proc.)

Pagal studijų metus respondentai pasiskirstė taip: pirmo kurso – 62,5 proc., antro kurso – 37 proc., neatsakė – 0,5 proc.

4.2. Duomenų rinkimas

4.2.1. Kokybinių duomenų rinkimas

Tyrimas buvo vykdomas 2013 m. gegužės – birželio mėn. Tyrimo metu tyrėja vykdė atrinktų informantų apklausą pusiau struktūruoto interviu metodu. Pusiau struktūruotas interviu metodas šiame tyrime pasirinktas dėl jam būdingo lankstumo – tyrimo dalyviai nėra įsprausti į rėmus, kategorijas, bet gali atsakyti į tyrėjui rūpimus klausimus nesivarždami: lankstumas ir reikšmių atradimas tyrimo metu yra savybės išskiriančios pusiau struktūruoto metodą, lyginant su struktūruoto interviu metodu (May, 2011). Pusiau struktūruoto interviu metu tyrimo dalyviai ne tik atsako į tyrėjo užduotis klausimus, bet pasakoja žymiai plačiau ir sudaro galimybes tyrėjui plačiau pažinti analizuojamo klausimo kontekstą (Denscombe, 2010). Kita vertus, šio tyrimo kontekste buvo svarbu nenukrypti nuo tiriamos problemos ir išlaikyti klausimų eigos kontrolę tyrėjo rankose (Creswell, 2014), todėl pusiau struktūruoto interviu metodui būdingas minimalus klausimų standartizavimas buvo tinkamas analizuojamai problemai atskleisti.

Kokybinių duomenų rinkimui buvo pasirinktas individualaus susitikimo su tyrimo dalyviais (face-to face) tipas (Creswell, 2014), kurio metu tyrimo dalyviai buvo supažindinti su atliekamu tyrimu ir pusiau struktūruoto interviu metodo procedūromis. Susitikimo metu tyrimo dalyviams buvo pateikiami klausimai, kurie pokalbio metu pagal poreikį buvo modifikuojami,

keičiama jų seka, konkretinami. Vidutinė interviu trukmė – 35 min, ilgiausias interviu trukmė – 45 min., trumpiausias – 20 min. Tyrimo metu gauti duomenys buvo įrašomi į garso įrašymo įrenginį, vėliau transkribuojami ir analizuojami.

4.2.2. Kiekybinių duomenų rinkimas

Tyrimas buvo vykdomas 2014 m. balandžio – gegužės mėn. Kiekybinių duomenų rinkimas buvo vykdomas apklausos metodu. Šis sisteminis metodas suteikia galimybes gauti kiekybinius duomenis tiriamos populiacijos atžvilgiu ir tyrėjui leidžia pateikti apibendrintas išvagas tiriamos problemos atžvilgiu (Groves, Fowler ir kt., 2009; Creswell, 2014). Šiame tyrime apklausos metodu siekiama gauti kiekybinės informacijos leidžiančios identifikuoti edukologijos magistrantų požiūrį į edukologijos magistrantūros studijų metu įgyjamus gebėjimus.

Anketinė apklausa buvo vykdoma dviem būdais: elektroniniu būdu – buvo parengtas interaktyvus klausimynas¹³⁸ internetinėje svetainėje, kuris buvo prieinamas visiems suinteresuotiems asmenims bei iš aukštųjų mokyklų atstovų gavus studentų elektroninio pašto adresus buvo siunčiami asmeniniai laišukai su prašymu dalyvauti šioje apklausoje. Tačiau aktyvumas buvo nedidelis, interaktyvų klausimyną užpildė 24 proc. visų tyrime dalyvavusių studentų. Todėl buvo parengtas klausimynas popierinėje versijoje, kuris buvo platinamas ir atsakomas tiesioginio susitikimo su studentais metu.

4.3. Duomenų analizė

4.3.1. Kokybinių duomenų analizė

Tyrimo metu gautų duomenų analizė buvo atlikta remiantis Creswell (2014) šešių žingsnių logika:

Pirmo etapo metu vyko pasirėngimas duomenų analizei: visi interviu metu įrašyti pokalbiai buvo transkribuojami, rengiamas visų tyrimo metu surinktų duomenų (transkribuotų įrašų, tyrimo metu tyrėjos fiksuotų pastabų ir kitų informacijos šaltinių) apžvalga.

Antro etapo metu daugybė kartų buvo skaitomi visi tyrimo metu gauti duomenys, bandant ieškoti atsakymų į klausimus: Kokią pagrindinę tyrimo dalyvių išsakyta mintis? Koks tos minties kontekstas? Transkribuotų duomenų lapuose buvo žymimos įvairios pastabos, kylančios idėjos.

---

¹³⁸ <http://apklausa.lt/f/edukologijos-magistranturos-studijose-igyjamu-gebejimu-vertinimas-kopija-4wgenzg/answers/new.fullpage>

Trečio etapo metu vyko kodavimo procesas, kurio metu buvo išskiriamos tyrimo dalyvių pasakytas mintis atspindinčios kategorijos (subkategorijos¹³⁹) (Rossman ir Rallis, 2012), labai artimos dalyvių kalbai, dar vadinamos *in vivo* terminu.

Ketvirto etapo metu užkoduotos subkategorijos jungiamos į temas (kategorijas¹⁴⁰).

Penkto etapo metu kategorijos aprašomos, iliustruojant tyrimo dalyvių citatomis.

Šeštas etapas skirtas duomenų interpretavimui – šiame tyrime šis etapas atliekamas diskusijų dalyje.

4.3.2. Kiekybinių duomenų analizė

Gautų duomenų analizė atlikta statistinės analizės programos SPSS 17.0 versija. Siekiant įvertinti studentų nuomonės edukologijos magistrantūros studijose įgyjamų gebėjimų atžvilgiu bendrąsias tendencijas buvo atlikti dažnių ir vidurkių skaičiavimai. Gebėjimų grupių įvertinimo tendencijoms įžvelgti skaičiuoti įsivertinimo vidurkių indeksai.

Siekiant patikrinti tyrimo metu suformuotų gebėjimų grupių validumą buvo atlikta *faktorinė patvirtinančioji analizė*, taikant ortogonalinį pasukimą *Varimax*. Duomenų tinkamumas faktorinei analizei atlikti buvo patikrintas *Kaizerio – Mejerio – Olkino (KMO)* kriterijumi – 0,865, sferiškumo *Barlet* testu – 0,000 ($p < 0,05$).

Dispersinės analizės ANOVA metodu buvo lyginami nepriklausomų imčių vidurkiai. Siekiama patikrinti ar gebėjimų vertinimo vidurkiai skiriasi priklausomai nuo studijuojamos studijos krypties. Dispersinės analizės metu taikyti *Gabriel* ir *Tukey* kriterijai.

Gebėjimų įsivertinimo tendencijoms tam tikrose nepriklausomose imtyse nustatyti buvo atlikta *neparametrinė kintamųjų analizė Mann – Whitney testu*.

4.4. Tyrimo instrumentai

4.4.1. Kokybinio tyrimo instrumentas

Tyrimui atlikti pasirinktas pusiau struktūruotas interviu. Informantams interviu metu buvo pateikiami šeši klausimai. Siekiant atskleisti į kokią studijų paskirtį orientuojamos edukologijos magistrantūros studijų programos jas projektuojant, studijų programų vadovams buvo pateiktas klausimas: *Kokia edukologijos magistrantūros (edukologijos magistro laipsnį suteikiančių) studijų paskirtis visuomenėje?* Šiuo klausimu buvo svarbu atpažinti kokią paskirtį edukologijos

---

¹³⁹ Tyrime naudojama subkategorijų sąvoka.

¹⁴⁰ Tyrime naudojama kategorijų sąvoka.

magistrantūros studijoms suteikia studijų programų vadovai, kokiai visuomenės daliai ir kokioms funkcijoms visuomenei užtikrinti projektuojamos ir realizuojamos šios studijos.

Antras klausimas skirtas identifikuoti studijų programų kryptingumui: *Kokią reikšmę suteikiate edukologijos studijų programos pavadinimui? Ar projektuodami studijų programų turinį didesnę dėmesį skiriate tam tikrai edukologijos kryptčiai (etikos, šeimos, šokio, vadybos ir pan., kurią atspindi programos pavadinimas) ar gebėjimams reikalingiems edukologo kvalifikacijai įgyti?* Studijas reglamentuojančių teisinių aktų bei edukologijos magistrantūros studijų programų aprašų analizė parodė, kad Lietuvoje nėra identifikuojama magistrantūros studijų tipologija, tačiau edukologijos magistrantūros studijų programų ir jų įvairovės spektras platus. Atsižvelgiant į tai, buvo keliami prielaida, kad edukologijos magistrantūros studijų pobūdis, tipas gali slypėti studijų programos pavadinime. Antra vertus, buvo svarbu atskleisti koks edukologijos kvalifikacinio laipsnio ir jį sudarančių gebėjimų vaidmuo studijų programų projektavimo ir realizavimo procesuose.

Trečias klausimas siejamas su edukologijos magistro profesinės veiklos sričių identifikavimu: *Kokiose darbo rinkos veiklos srityse, Jūsų nuomone, pasirengę dirbti edukologijos magistrantūros absolventai?* Šiuo klausimu buvo siekiama atpažinti į kokį profesinės veiklos spektrą orientuojasi edukologijos magistrantūros studijų programų rengėjai: *Kokias veiklas apima? Ar tos veiklos artimesnės specialisto ar generalisto koncepcijai?*

Ketvirtas klausimas susijęs su edukologijos magistro gebėjimų identifikacija: *Kokius išskirtumėte svarbiausius gebėjimus, reikalingus būtent edukologijos magistrui?* Šiuo klausimu buvo siekiama identifikuoti gebėjimus į kuriuos orientuojantis projektuojamos ir realizuojamos edukologijos magistrantūros studijų programos.

Penktas klausimas skirtas edukologo sampratai identifikuoti: *Edukologas ir pedagogas. Jūs šias profesines veiklas skiriate ar tapatinate?* Mokslinių darbų ir dokumentų analizė parodė, kad edukologijos ir pedagogikos sąvokos labai persipynusios, dažnai viena kitą keičiančios. Kita vertus, edukologo ir pedagogo atskirties požymių randama edukologijos magistrantūros studijų programose. Todėl šiuo klausimu siekiama identifikuoti šių sąvokų sąveikos ir atskirties charakteristikas, kokias joms suteikia edukologijos magistrantūros studijų programų rengėjai.

Šeštas klausimas - *Su kokiomis problemomis susiduriate rengdami edukologijos magistrus?*- sudarė sąlygas edukologijos studijų programų rengėjams į jų projektuojamas ir realizuojamas programas pažvelgti platesniame kontekste, refleksijos principu išvelgti problemines sritis, o tyrėjai - identifikuoti edukologijos magistrantūros studijų įvairiapusišką kontekstą.

4.4.2. Kiekybinio tyrimo instrumentas

Tyrimo instrumentas (priedas Nr. 3) buvo parengtas remiantis atlikta Lietuvos edukologijos magistrantūros studijų programų analize, kurios metu buvo identifikuojami edukologijos magistrantūros studijose siekiami įgyti gebėjimai, deklaruojami edukologijos magistrantūros studijų programos aprašuose¹⁴¹. Siekiant suklasifikuoti¹⁴² studijų programų aprašuose nurodomus studijų rezultatus buvo remiamasi Lietuvos Respublikos studijų pakopų aprašu¹⁴³ ir jame nurodoma klasifikacija: *žinios ir jų taikymas, gebėjimai atlikti tyrimus, specialieji gebėjimai, socialiniai gebėjimai, asmeniniai gebėjimai*. Remiantis atliktos edukologijos magistrantūros studijų programos analizės rezultatais buvo išskirtos septynios pagrindinės profesinės veiklos sritys: *mokslinė, ekspertinė, projektinė, edukacinė, konsultacinė, švietimo kokybės valdymo, vadybinė*. Rengiant instrumentą profesinių veiklų laukas buvo optimizuotas: remiantis Europos kvalifikacijų sąranga¹⁴⁴, Lietuvos Respublikos kvalifikacijų sandara¹⁴⁵ Studijų pakopų aprašu¹⁴⁶, Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašu¹⁴⁷ bei tyrėjos atlikta Europos ir Lietuvos edukologijos magistrantūros studijų programų analize, mokslinė ir ekspertinė veiklos buvo priskirtos kaip magistro laipsnio požymius atspindinčios ir integruojamos kitose veiklose.

Klausimyną sudarė 5 grupės gebėjimų (iš viso 54 gebėjimai): *specialieji gebėjimai, gebėjimai atlikti tyrimus, žinios ir jų taikymas, socialiniai bei asmeniniai gebėjimai*. Studentų buvo prašoma įvertinti studijų metu įgytus gebėjimus 5 įverčių Likerto skale: „*puikiai*“, „*gerai*“, „*vidutiniškai*“, „*patenkinamai*“, „*blogai*“. Klausimyne buvo pateikti demografiniai klausimai susiję su studijuojama studijų programa, studijų metais, įgytu bakalauro laipsniu. Taip pat klausimai susiję su požiūriu magistrantūros studijų paskirties bei motyvų studijuoti edukologijos magistrantūros studijas atžvilgiu. Siekiant įvertinti edukologijos magistrui reikalingų gebėjimų svarbą, studentams buvo pateiktas atviras klausimas, kuriame buvo prašoma nurodyti tris svarbiausius gebėjimus, reikalingus edukologijos magistro profesinėje veikloje. Klausimyno patikimumas patikrintas Cronbach's α koeficientu – 0,937.

¹⁴¹ Analizė atlikta remiantis edukologijos magistrantūros studijų programų aprašais, skelbiamais aukštųjų mokyklų internetiniuose tinklalapiuose (priedas Nr. 2). Su AIKOS sistemoje esančia informacija buvo susipažinta, tačiau buvo priimtas sprendimas tyrime nesivadovauti šiuo informacijos šaltiniu dėl joje pateikiamos informacijos naujumo stokos.

¹⁴² Kiekviena aukštoji mokykla pateikdama studijų programų aprašus ir jose nurodomus studijų rezultatus, vadovaujasi skirtingomis studijų rezultatų klasifikacijomis.

¹⁴³ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. lapkričio 11 d. įsakymu V-2212 patvirtintas Studijų pakopų aprašas. Internetinė prieiga:

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=412604&p_query=&p_tr2=

¹⁴⁴ http://ec.europa.eu/education/404_en.htm

¹⁴⁵ http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=372306&p_query=&p_tr2=

¹⁴⁶ http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=412604&p_query=&p_tr2=

¹⁴⁷ http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=374821

4.5. Tyrimo etika

Tyrimas buvo atliktas remiantis pagrindiniais socialinių tyrimų etikos principais. Pagarba tyrimo dalyviams ypač aktuali kokybinio tyrimo metu, kuomet buvo stengiamasi kuo mažiau trukdyti tyrimo dalyvį, būti nešališku dalyvio išsakomai minčiai, „gerbti tyrimo dalyvio erdvę“ (Creswell, 2014). Dalyvių anonimiškumo užtikrinimas svarbus tiek kokybinio, tiek kiekybinio tyrimo metu. Tyrimo dalyvių identitetą atspindinti informacija buvo koduojama. Šio principo buvo laikomasi viso tyrimo metu – tiek renkant duomenis, tiek juos analizuojant ar pateikiant rezultatus. Tyrimo dalyvių informuotumo principas – išvengti apgaulės tyrimo dalyvių atžvilgiu (Creswell, 2014). Tyrimo dalyviai buvo supažindinti su tyrimo tikslu ir duomenų statistiniu panaudojimu rengiant disertaciją.

4.6. Tyrimo ribotumai

Tyrimo metu buvos susidurta su ribotumais: nesant pakankamai išvystytai tyrimų vykdymo bendradarbiavimo kultūrai ir studentų nesuinteresuotumui prisidėti prie studijų kokybės tobulinimo, buvo sudėtinga apklausti edukologijos magistrantūros studijų studentus, todėl teko siaurinti tyrimo populiaciją.

V. EDUKOLOGIJOS MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ PASKIRTIES RAIŠKOS MAGISTRANTŲ ĮGYTUOSE GEBĖJIMUOSE TYRIMO REZULTATAI

5.1. Edukologijos magistrantūros studijų paskirtis studijų programų projektavime ir realizavime

Edukologijos magistrantūros studijų paskirtis iš esmės priklauso nuo studijų programų rengėjų ir vykdytojų principinių nuostatų šių studijų atžvilgiu: kokia projektavimo logika remiamasi, kokio tipo absolventus siekiama rengti, kokiais gebėjimais jie pasižymės, kokias profesinės veiklos nišas jie užims. Kita vertus, įtakos turi ir išorės veiksniai – su kokiomis problemomis susiduriama vykdant edukologijos magistrantūros studijas ir kaip tai įtakoja jų paskirtį bei studijų kokybę.

Edukologijos magistrantūros studijų paskirtis visuomenėje

Remiantis interviu metu gautais duomenimis, išskiriamos trys pagrindinės edukologijos magistrantūros studijų paskirties kategorijos: pasirengimas akademinėi veiklai, pasirengimas praktinei veiklai bei pasirengimas aktyviam visuomeniniam gyvenimui (4 priedo 1 lentelė).

Kategorija „Pasirengimas akademinėi veiklai“ siejama su moksline veikla, kurioje orientuojamasi į mokslinių tyrimų organizavimą ir vykdymą. Kaip pažymi informantai, orientacija į mokslinę veiklą yra esminis edukologijos magistrantūros studijų požymis: *daugiau tiriamoji, mokslinė veikla akcentuojama* (EDU 1). Išskiriamas pasirengimas doktorantūros studijoms, kuriame edukologijos magistrantūros studijos suvokiamos kaip tarpinis etapas mokslo daktaro laipsniui įgyti: *tolimesnis karjeros žingsnis – doktorantūra arba darbas aukštojoje mokykloje* (EDU 6). Pasirengimas akademinėi veiklai susijęs ir su tiriamųjų kompetencijų plėtote: *orientuota į tiriamųjų gebėjimų išgryninimą ir tiriamųjų mokslinių pagrindų metodologiją* (EDU 8) bei bendrųjų gebėjimų, daugiaparadigminio mąstymo plėtotės subkategorija. Kaip pažymėjo informantas (EDU 3): *pirmiausia - magistras turi gebėti plačiai matyti švietimo sistemos ne tik valstybinę politiką, bet ir filosofinio, bendramokslinio ir instrumentinio lygmens problemas ir tame kontekste vykdyti tyrimus, ir visą švietimo sistemą kryptingai organizuoti*.

Kategorija „Pasirengimas praktinei veiklai“ apima kvalifikacijos tobulinimą, orientaciją į konkrečią profesinę veiklą bei karjeros vystymą, iniciatyvumo skatinimą ir taikomųjų tyrimų vykdymą. Studijų tęstinumas yra sąlyginis dėl dviejų priežasčių: pirma, jis priskirtas prie pasirengimo praktinei veiklai, o ne prie pasirengimo akademinėi veiklai dėl to, kad ekspertai, įvardinę studijų tęstinumo aspektą, atstovauja turinčioms aiškia profesinę/praktinę kryptį

edukologijos magistrantūros studijų programoms. Antra, ekspertė (EDU 1), atstovaujanti ne tokią aiškią kryptį turinčioms programoms, išreiškė priešingą poziciją: *tai neturėtų būti iš karto po bakalauro, nes jis tada nežino ko jis nori, bet tai turėtų būti tam tikra specifiška... edukologijos magistrantūros studijų, kuri skirtųsi nuo bazinio išsilavinimo*. Kokybiniame tyrime privalu atsižvelgti į visas tyrimo dalyvių nuomones, todėl čia ir parodomi du aspektai. Edukologijos magistrantūros studijų pasirengimo praktinei veiklai paskirtis susijusi su kvalifikacijos tobulinimu: *magistras, jis jau nori kažko daugiau – kelti kvalifikaciją, va gal net labiau kvalifikacijos tobulinimui... ir karjerai.. magistrantūra...* (EDU 1). Pasirengimas praktinei veiklai neišvengiamai persidengia ir su orientacija į tikslinę profesinės veiklos sritį: *kiekviena programa nėra tiesiogiai orientuota į edukologiją, mūsų programa x, jos tikslas yra paruošti aukštos kvalifikacijos edukologus, x srityje specialistus* (EDU 5) bei taikomųjų tyrimų vykdymu: *nors ir ateina į tas pačias vietas kur bakalaurai, tačiau turi turėti kitą funkciją – jie turėtų patys inicijuoti tiriamus procesus* (EDU 6).

Kategorija „Pasirengimas aktyviam visuomeniniam gyvenimui“ inkorporuoja žmogiškojo kapitalo ugdymą (*žmogiškojo kapitalo ugdymas visomis įmanomomis formomis per visą žmonijos plotį: vertikalčiai – aukštyn, visur vyksta mokymas <..>* (EDU 4)); vertybių ugdymą (*valstybės visa politika, ekonominis gyvenimas, socialinis, kultūrinis priklauso nuo žmonių, kurie gyvena toje valstybėje, pilietiškumas, migracijos, emigracijos, viskas priklauso nuo vertybinių pozicijų, o visa tai ateina per ugdymo sistemą, kartais edukologijos moksle yra labai siaurai žiūrima į šituos reiškinius* (EDU 3)) bei visuomenės įtraukimą į mokymosi procesus (*magistrantūros paskirtis būtų ne tik šviesti visuomenę, bet sudaryti galimybes, įtraukti kuo daugiau įvairaus amžiaus žmones į mokymosi procesą* (EDU 2)).

Edukologijos magistrantūros studijų programų vadovai projektuodami studijų programas siekia realizuoti tris studijų paskirtis (22 pav.).

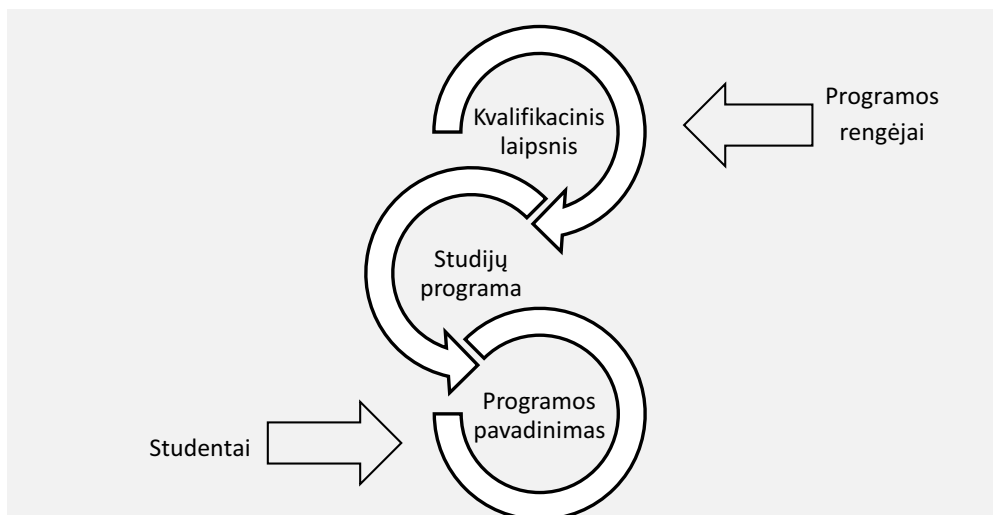

22 pav. Edukologijos magistrantūros studijų paskirtis (sudaryta autorės pagal išskirtas kategorijas)

Tyrimė dalyvavusi ekspertė (EDU 9) pažymėjo, kad kelios edukologijos magistrantūros studijų paskirtys turėtų būti įgyvendinamos skirtingo tipo programose: *viena iš paskirčių tai būtų orientavimasis į mokslinę erdvę ir mokslinių programų konstravimas ir jų įgyvendinimas, nes reikia, kad turėtų ir tiriamąsias kompetencijas, ir mokslinei veiklai rengtųsi edukologai. Antra paskirtis, tai būtų taikomios (apply sciences) ir tai galėtų būti įgyvendinama ir universitetuose ir kolegijose ir galbūt kitose perspektyvose, tai būtų tie, kurie eina dirbti, rengiasi eiti dirbti į mokyklas, į universitetus, į kitas institucijas.*

Edukologijos magistrantūros studijų programos pavadinimo aktualumas

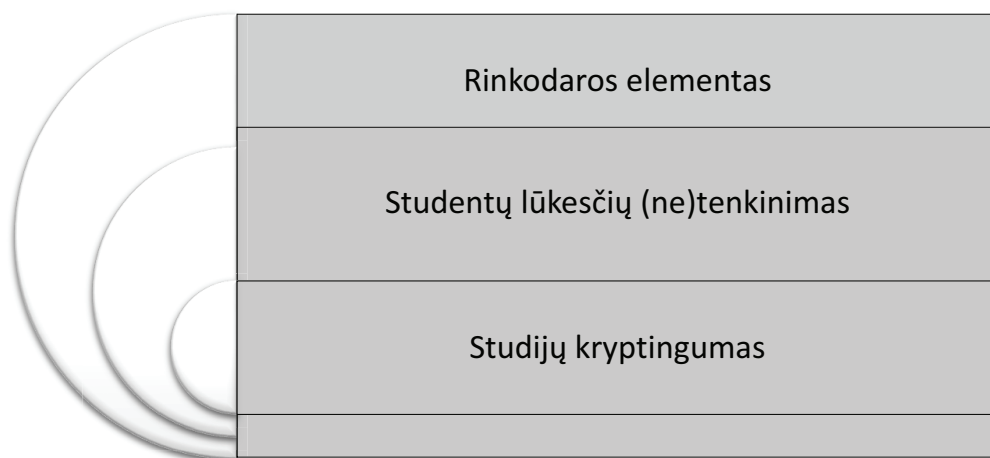
Informantai laikėsi pozicijos, kad studijų programos projektavime pagrindinis dėmesys skiriamas edukologijos magistro kvalifikaciniam laipsniui reikalingiems gebėjimams įgyti, t. y. kvalifikacija laikoma kaip atskaitos taškas, branduoliu: *edukologijos studijų programose, mano nuomone, turėtų būti bendroji dedamoji, ir aš galėčiau ją įvardinti: pirmiausia, ugdymo filosofija, kuri apima bendrąją vertybinio ugdymo, curriculum ar turinio ideologiją* (EDU 3). Tačiau informantai mano, kad stojantiesiems studijų programos pavadinimas turi lemiamos reikšmės: *Pastebima tendencija, kad studentai edukologijos magistrantūros studijas renka dėl pavadinimo* (EDU 1). Studijų programos projektavimo logika orientuojantis į kvalifikacinį laipsnį svarbi studijų programų rengėjams, tačiau stengiantis atliepti studentų poreikius labai svarbus vaidmuo tenka studijų programos pavadinimui (23 pav.)

23 pav. Studijų programos projektavimo logika kvalifikacinio laipsnio ir studijų programos pavadinimo atžvilgiu (sudaryta autorės remiantis interviu duomenimis)

Kategorijoje „Rinkodaros elementas“ (4 priedo 2 lentelė) išryškėjo, kad svarbiausia studijų programos pavadinimo funkcija yra studijų patrauklumo didinimas, stojančiųjų pritraukimas stengiantis atliepti jų lūkesčius ir visuomenėje vyraujančias tendencijas: *įtakoja pavadinimas, jei jau apsisprendė į edukologiją, tai kaip skamba, kiek ji atliepia to jaunimo galvoj tas modernias idėjas, kurios plaukioja jų aplinkoje, t. y. jų galvoje. Jie yra kažkokioj terpėj, toj terpėj yra idėjos, jie jomis persisemia ir tada rezonuoja su tais pavadinimais. Ir tada renkasi ar atitinka tas jų idėjas ar ne* (EDU 4).

Kategorijoje „Studentų lūkesčių tenkinimas/netenkinimas“ informantai teigė, kad studijų programos pavadinimas formuojamas siekiant atliepti jų lūkesčius: *pavadinimas formuoja lūkesčius ir jei bus neatitikimas bus blogai* (EDU 4). Tačiau jei studijų programos pavadinimas nepagrįstai išplečia studentų lūkesčius, kurie studijų metu nėra tenkinami, tokiu atveju, studentai lieka tarsi apgauti: *kai prasideda praktika švietimo ir ugdymo institucijose, pasimetimas jaučiamas kodėl ne ten* (EDU 1). Kita vertus, studentai dėl neigiamos visuomenės nuomonės edukologijos atžvilgiu, sąmoningai ignoruoja edukologijos kvalifikacinį laipsnį, studijų programos pavadinimui suteikdami neadekvačią vertę: *pirmaisiais metais kai atidarėm x edukologiją, studentai prašė: kad ir mažytėm raidelėm įrašykite x magistras. Mes sakom – ne, čia yra edukologija. Ir čia turbūt kalte, nu tam tikrą atsakomybę turėtų prisiimti ir pati visuomenė. Nes tas mokytojas nėra vertinamas, apie mokyklą, švietimo sistemą rašoma tik negatyviai* (EDU 2). Svarbus motyvacijos studijuoti edukologijos studijose veiksnys: *kuo motyvuotesni studentai ateis į edukologiją kuo jie labiau supras savo paskirtį, norą... ir jie atėjo ne todėl, kad neįstojo kažkur kitur, tai tada ir tos programos bus ne pagal pavadinimą* (EDU 2).

24 pav. Studijų programos pavadinimui teikiama reikšmė
(sudaryta autorės pagal išskirtas kategorijas)

Iš kategorijos „Studijų kryptingumas“ turinio akivaizdu, kad be rinkodaros veiksnio, studijų programos pavadinimas taip pat svarbus yra ir studijų krypties rodiklis, kuris turi įtakos studijų programos projektavimui ir įgyvendinimui: *ir mes sudarinėdami savo programą nesiorientuojame absoliučiai tik į edukologiją. Mes tai suvokiame, kad pagrindinis dalykas yra ugdymas, bet mes negalime išvengti ir kitų dalykų* (EDU 6). Informantai pripažįsta, kad dėl žemo edukologijos mokslo statuso visuomenėje, studijų programos pavadinimui suteikiama neadekvati reikšmė. Informantas (EDU 9) pažymėjo, kad siekiant išspręsti šią šiuo metu susidariusią situaciją, reikėtų suteikti daugiau laisvės pačiam studentui susiprojektuoti savo studijas: *reiktu daugiau kalbėti apie galimybes studentui pasirinkti studijų maršrutą, galbūt turėti mažiau programų pavadinimų, bet kad studentas turėtų didesnę pasirinkimą, nes ateina nelabai suprasdami ir labai skirtingai pasirengę. Tai reiškia, mes kalbėkime apie studijų maršrutą ir galimybes individualizavimą to studijų maršruto* bei išspręsti edukologų bendravimo ir bendradarbiavimo stokos problemą: *kita vertus, aš manau, kad reikia universitetams kooperuotis, galima universitetams susitarti, na jeigu išeitume iš to savo cechinio mąstymo, celinio mąstymo, galėtume galvoti apie kai kuriuos pasirenkamuosius modulius ir bendrą duomenų bazę sukurti, kad pvz., studentas galėtų iš bendros duomenų bazės pasirinkti, galbūt tas dalykas geriau x dėstomas, ar y ar kur nors kitur* (EDU 9).

Edukologijos magistro profesinės veiklos sritys

Edukologijos mokslo kryptis siejama su švietimo sektoriumi. Tai patvirtino ir tyrimo dalyviai, kaip pagrindinę profesinės veiklos sritį nurodę švietimo institucijų sektorių visuose lygmenyse: ikimokyklinio, bendrojo lavinimo, profesinio rengimo, aukštojo mokslo, neformaliojo bei suaugusiųjų. Greta švietimo sektoriaus buvo išskirtos valstybės administracinės tarnybos bei verslo institucijos.

Informantas (EDU 1) paminėjo, kad lemiamą vaidmenį edukologijos magistro profesinėje veikloje vaidina bakalauro kvalifikacinis laipsnis: *vis tiek pirmiausia, ta profesinė veiklos sritis bus susijusi su jo bakalauru, su kvalifikacija... profesine... Bet kuriuo atveju*. Tyrimo dalyviai teigia, kad edukologijos magistras turėtų pats inicijuoti darbo vietos kūrimą: *jie turėtų ne kažkokios darbo vietos užėmėjai, bet kūrėjai. Jie turi nebijoti kurti savo organizacijas, institucijas, rašyti projektus, kviečiant pačius suaugusiuosius mokyti* (EDU 2). Tyrime dalyvavę edukologijos mokslo krypties mokslininkai neišskyrė konkrečių edukologijos magistro profesinių veiklų. Tačiau pagal išsakytus požymius, galima išskirti tokias edukologijos magistro profesinės veiklos sritis: edukacinė, konsultacinė ir ekspertinė, vadybinė, projektinė, asmeninio tobulėjimo.

Kategorija „Edukacinė veikla“ (4 priedo 3 lentelė). Edukacinė veikla siejama su mokymo ir dėstymo profesine veikla visose švietimo sistemos lygmenyse: ikimokykliniame,

mokykliniame, profesiniame, aukštojo mokslo bei neformalaus ugdymo. Kai kuriose studijų programose ši profesinės veiklos sritis yra tikslinė: *Mūsų absolventai įsidarbina apie 92 proc., iš jų apie 60 proc. profesinėse mokyklose. Bet todėl, kad yra tikslinis atėjimas* (EDU 3). Tačiau ir kitose studijų programose ji vienokia ar kitokia forma išlieka esmine: *Ne visi išeina į mokyklas, bet visi yra dirbantys ir siejantys darbą su savo profesija, dėl to, kad labai daug dirba neformaliojo ugdymo institucijose* (EDU 7).

Kategorija „Konsultacinė ir ekspertinė veikla“. Konsultacinė ir ekspertinė veikla yra neatsiejama magistro kvalifikacinio laipsnio charakteristika, kuri būdinga ir edukologijos magistrams. Konsultavimas ir ekspertavimas siejamas su darbu valstybės tarnybos institucijose bei įvairiose visuomenės paslaugų sektoriuose, kuriuose asmens veiklos paskirtis yra ekspertiškumas bei konsultavimas. Magistro laipsnis šioje profesinės veiklos srityje įpareigoja demonstruoti aukštesnio lygio gebėjimus, juos taikyti multidimensinėje aplinkoje: *vis viena akcentuojama ta kryptis kaip tyrėjo, tačiau jie eina į įvairias kitas institucijas, kurios gali būti ir x departamentas, ir mokykla, ir įvairios x organizacijos... jie tiesiog ateina dirbti ten kur gali dirbti ir bakalaurai, tačiau jie ateina su aukštesne kvalifikacija* (EDU 6).

Kategorija „Vadybinė veikla“. Vadybinė veikla yra siejama su žmogiškųjų išteklių administravimu švietimo srityje: *mūsų specialistai gali puikiai dirbti personale, verslo institucijose, patys imtis verslo, iš mūsų studentų nemažai ir verslauja, bet aišku ugdomojo mokslo srityje* (EDU 9).

Kategorija „Projektinė veikla“. Projektinei veiklai būdingas darbo vietų kūrimas ir projektų realizavimas. Šioje veikloje svarbus asmens iniciatyvumas: *jie turėtų ne kažkokios darbo vietos užėmėjai, bet kūrėjai. Jie turi nebijoti kurti savo organizacijas, institucijas, rašyti projektus, kviečiant pačius suaugusiuosius mokyti* (EDU 2).

Kategorija „Asmeninio tobulėjimo veikla“. Asmeninio tobulėjimo veikla siejama su asmens įsitraukimu ir kitų įtraukimu į mokymosi visą gyvenimą procesą: *visur reikalingas ugdytas šito žmogiškojo kapitalo, tai jų poreikis yra milžiniškas, nes šviesėti, tobulėti žmonės gali tik tada kai jie patys pašviesėja kažkuo ir paskui gali šviesinti kitus ir ypač kai mokslo, technikos pažanga tokia didžiulė, kai mokymasis visą gyvenimą tampa visuomenei suprantamas* (EDU 4).

Tyrimo dalyvių nuomone, pagrindinės profesinės veiklos sritys kurioms rengiami edukologijos magistrai yra šios: edukacinė, konsultacinė ir ekspertinė, vadybinė, projektinė, asmeninio tobulėjimo (25 pav.).

Veiklos sritys

25 pav. Edukologijos magistro profesinės veiklos sritys
(sudaryta autorės pagal išskirtas kategorijas)

Edukologijos magistro kompetencijos

Visus interviu metu įvardytus gebėjimus, galima suskirstyti į keturias edukologijos magistro veiklos kompetencijų kategorijas: mokslinės veiklos, edukacinės veiklos, konkrečios profesinės veiklos bei bendrosios kompetencijos (4 priedo 4 lentelė).

Kategorija „Mokslinės veiklos kompetencijos“. Mokslinės veiklos kompetencijos siejamos su gebėjimais vykdyti tyrimus, kurie apima gebėjimus nuo tyrimo idėjos pasirinkimo iki rezultatų paskelbimo: *tai būtų tyrėjo, kas išplaukia iš tyrėjo kompetentingumų tai yra pamatyti, išvelgti, atrasti, suformuluoti, pateikti, komunikuoti tarp praktikos ir teorijos arba iš teorijos į praktiką, iš praktikos į teoriją sugebėt padaryt ir atitinkama kalba tam kam komunikuoji* (EDU 4). Informantų nuomone, edukologijos magistrantūros studijose šie gebėjimai yra svarbiausi: *pirmoje vietoje tai yra mokslinė tiriamoji veikla, tas blokas yra visose programose ir jis yra ganėtinai stiprus* (EDU 1), nes šios studijos siejamos su mokslu: *tai mokslinis tiriamasis darbas, nes į mokslą einantis* (EDU 5).

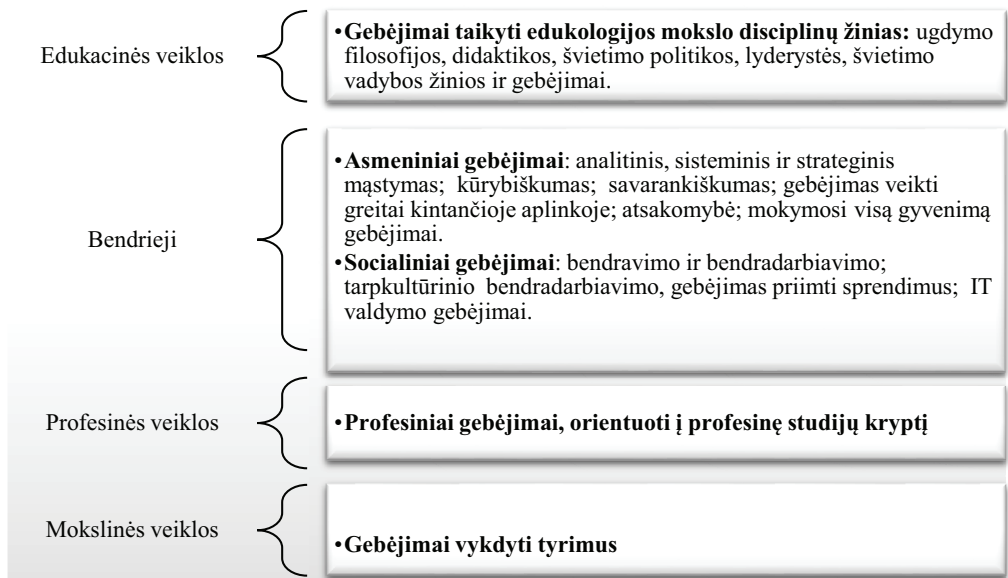
Kategorija „Edukacinės veiklos kompetencijos“. Edukacinės veiklos kompetencijos išskirtos sąlyginai: pirma, jos netapatintinos su profesinės veiklos kompetencijomis, kurios siejamos su edukologijos studijų kryptimi bei polinkiu į tam tikrą profesinę veiklą. Antra, sąvoka „edukacinis“ lietuvių kalboje iki šiol nėra išgryninta, o patys tyrimo dalyviai neįvardijo konkrečių gebėjimų, tad pastarieji buvo išskirti informantams įvardijus bendrai visiems edukologijos magistrams būtinus studijų dalykus. Tyrimo dalyvių nuomone, edukologijos magistrui reikalingi edukologijos mokslo pamatinių disciplinų - ugdymo filosofijos, didaktikos, švietimo politikos, lyderystės, švietimo vadybos - žinios ir gebėjimai. Tyrimo dalyviai yra įsitikinę, kad visose studijų programose žinios bei gebėjimai turi būti tapatūs: *edukologijos studijų programose, mano*

nuomone, turėtų būti bendroji dedamoji, ir aš galėčiau ją įvardinti: pirmiausia, ugdymo filosofija, kuri apima bendrąją vertybinio ugdymo, curriculum ar turinio ideologiją. Ji turėtų būti vieninga, reiškia, tarpusavyje suderinti dalykai ir jie turėtų išplaukti, atsispindėti dokumentuose (EDU 3).

Kategorija „Profesinės veiklos kompetencijos“ siejama su gebėjimais, reikalingais konkrečioje profesinėje veikloje, kuri priklauso nuo studijų programos krypties: *taip pat profesiniai, vėlgi dabar jau profesiniams labai didelę įtaką turės programos paskirtis (EDU 9) bei programos pavadinimo ir pobūdžio: be abejo, turėti veiklos kompetencingumus, kurie susiję su veiklos, programos pavadinimu, pobūdžiu (EDU 4).*

Kategorija „Bendrosios kompetencijos“ apima asmeninius ir socialinius gebėjimus. Asmeniniuose gebėjimuose akcentuojamas analitinis, sisteminis ir strateginis mąstymas: *pirma grupė – asmenybinės kompetencijos, nes žmonės turi turėti tuos paprastus dalykus, sakykim, ir komunikacijos, ir bendrakultūrinio išprusimo ir taip pat turi turėti ir gebėjimo analizuoti, bendrinti, projektuoti kintančioje situacijoje ir t.t. (EDU 9). Taip pat čia svarbus savarankiškumas, gebėjimas veikti greitai kintančioje aplinkoje, atsakomybė ir kūrybiškumas: vienas dalykas, tai - gebėjimas veikti nestandartinėje situacijoje ir gebėjimas priimti sprendimus ir atsakomybę lygmuo. Ir aišku visur akcentuojamas tas kūrybiškumas, tačiau aš išskirčiau atsakomybę, savarankiškumą dirbti (EDU 6). Edukologijos magistrantams būtini mokymosi visą gyvenimą gebėjimai: ir mokymosi visą gyvenimą kompetencijas (EDU 5). Socialiniai gebėjimai, tokie kaip bendravimo (aš manau, kad vienos iš tų svarbesnių, greta šitų, turėtų būti tos bendrosios kompetencijos, gebėjimas bendrauti (EDU 2)) ir tarpkultūrinio bendradarbiavimo: galų gale ir bendrosios kompetencijos, tarpkultūrinės jos turi būti tam tikrame aukštesniame lygmenyje (EDU 6); gebėjimas priimti sprendimus: gebėjimas priimti sprendimus, įvertinant kontekstą, taip pat modeliuoti kintančioje situacijoje tam tikrus veiksmus, būtų poveikis ugdytiniui ir daugelį kitų dalykų (EDU 9) bei informacinių technologijų valdymo gebėjimai.*

Edukologijos magistrantūros studijų projektavimo ir realizavimo procesuose didžiausias dėmesys skiriamas šių gebėjimui plėtotei: mokslinei, edukacinei ir profesinei veiklai atlikti reikalingi gebėjimai bei bendrieji gebėjimai (26 pav.)

26 pav. Pagrindiniai edukologijos magistrantūros studijose siekiami plėtoti gebėjimai
(sudaryta autorės pagal išskirtas kategorijas ir subkategorijas)

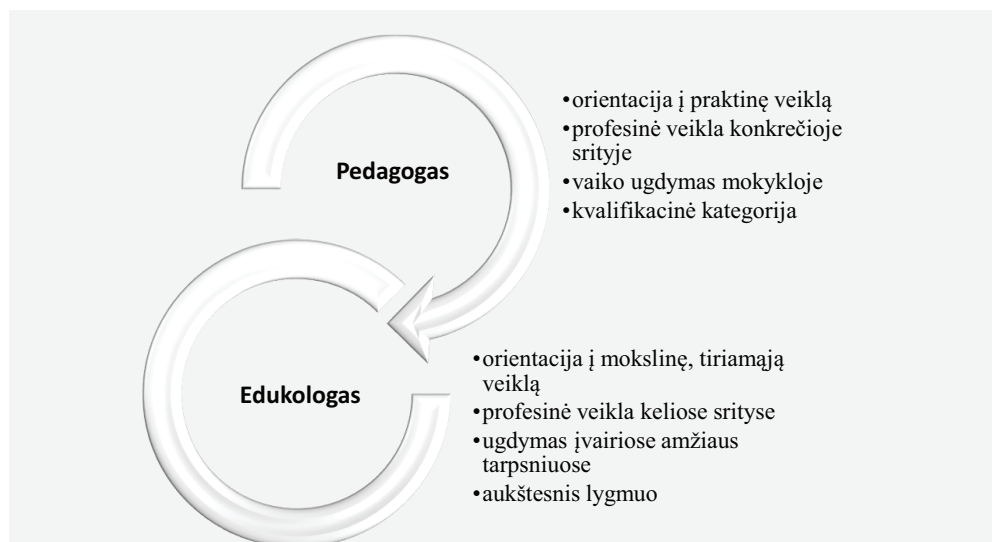
Edukologo ir pedagogo sampratos

Tyrime dalyvavę edukologijos mokslininkai teigia, kad edukologo samprata nėra aiškiai apibrėžta: *aš manau, kad Lietuvoje tie terminai dar nėra išgryninti. Kaip edukologija mums kaip specialistams, dirbantiems toje srityje viskas aišku, bet vis dar kas nors paklausia: kas čia? kokia ekologija?* (EDU 2). Vis dėlto pagal tyrimo dalyvių įvardytus šių sąvokų požymius, galima identifikuoti edukologo ir pedagogo sąvokų pagrindines charakteristikas.

Kategorija „Edukologas - multidimensinė sąvoka“ (4 priedo 5 lentelė) susijusi ne tik su ugdymu visose amžiaus tarpsniuose (*edukologija yra mokslas, kuris apima ugdymą visuose amžiaus tarpsniuose: nuo gimimo iki mirties, jis yra edukologas* (EDU 3)), bet ir su profesine veikla keliuose srityse (*edukologas yra ir psichologas, ir sociologas, ir pedagogas, ir andragogas* (EDU 3)). Edukologo veiklai būdingas multidiscipliniškumas: *XXI a. edukologo samprata turėtų plėstis, nes vis dėlto multidisciplininiai dalykai yra ir mes laikydami edukologijos objektu ugdymą, neišvengiamai siejamės ir su filosofija, ir su vadyba, ir su technologijos, ir su sociologija, taigi edukologas gali apibūdinti tam tikrą mokslo klasifikacijoje nubrėžtą sritį... domėjimosi... ir nebūtinai mokslinę* (EDU 9). Tyrimo dalyviai, išskirdami edukologo ir pedagogo sąvokų reikšmes, akcentavo edukologui būdingą mokslinę, tiriamąją veiklą: *edukologas yra tyrėjas. Nes edu/education – švietimas, logos - mokslas, nu tai švietimo mokslas – švietimo tyrimai, reiškia edukologas – tyrėjas* (EDU 4). Edukologas siejamas su aukštesnio lygmens,

platesne veiklos apibrėžtimi: *mes kalbame apie tą patį tik skirtingais lygmenimis, edukologiją aš matyčiau aukštesniame lygmenyje, taip kaip bakalauras-magistrantūra, taip čia – pedagogika ir edukologija, kuri yra pagrindas tam pedagogikos konstravimui kaip veiklos tyrimui, tobulinimui (EDU 7).*

Kategorija „Pedagogas – ugdymo specialistas“ susijusi su vaiko ugdymu: viena vertus, pedagogo sąvoka labai tamptariai susijusi su mokyklos kaip vaikų ugdymo institucijos kontekstu: *pedagogas tas, kur ugdymas yra mokyklinėje aplinkoje (EDU 3).* Kita vertus, pedagogo sąvokos reikšmė siejama su ugdytojo ir ugdytinio santykio tipu: *pedagogas esi tu tiek, kiek tu dirbi pagal pedagogikos mokslų taisykles, t.y. kada tu priverstas už rankutės vesti vaiką per gyvenimą (EDU 3).* Skirtingai nei edukologo sampratoje, kurioje labai svarbus vaidmuo tenka mokslinei veiklai, pedagogas daugiau siejamas su konkrečia praktine veikla: *pedagogas jau nuo seno yra įprasta, kad turi dirbti pedagoginį darbą, vėlgi semantika iš graikų kalbos žiūrint (EDU 9).* Netgi labai formaliąja prasme – pedagogo sąvoka suvokiama kaip kvalifikacinė kategorija: *pedagogas yra kvalifikacinė kategorija, kvalifikacija, labiau orientuojama į praktinę veiklą (EDU 5).* Kita vertus, šios dvi sąvokos tarpusavyje labai susijusios: viena vertus, edukologas siejamas su pedagogo veikla: *edukologas savyje turi ir pedagoginių reiškinių, nes negalima tiesiog atskirti šitas dvi kategorijas (EDU 8).* Kita vertus, pedagogas abstrakčiaja prasme vadinamas edukologu: *kalbant apie pedagoginę veiklą per visą gyvenimą tu esi edukologas (EDU 3).* Remiantis tyrimo dalyvių nurodytomis pedagogo ir edukologo sąvokų charakteristikomis, formuojamas edukologo ir pedagogo sampratų vaizdinys (27 pav.)

27 pav. Edukologo ir pedagogo sampratos (sudaryta autorės pagal išskirtas kategorijas ir subkategorijas)

Edukologijos magistrantūros studijų probleminės sritys

Tyrime dalyvavę informantai pagrindinę problemą įvardino - edukologijos mokslo nuvertinimą visuomenėje, neigiamą visuomenės nuomonę edukologijos atžvilgiu: *problema, kad niekas nenori edukologijos, apskritai nenori pedagogo specialybės rinktis ir kas su tuo žodžiu "edukologija" susiję, yra toks labai atbaidantis reikalas* (EDU 1).

Žemą edukologijos mokslo statusą visuomenėje arba neigiamą visuomenės nuomonę edukologijos atžvilgiu sąlygoja visos kitos informantų įvardintos problemos. Todėl jos buvo grupuojamos į dvi kategorijas: vidinės probleminės sritys ir išorinės probleminės sritys (4 priedo 6 lentelė).

Kategorija „Vidinės probleminės sritys“. Vidinės probleminės sritys yra susijusios su edukologų bendruomene ir jų sprendimais studijų projektavimo srityje. Kai kurios subkategorijos sąlyginai priskirtos prie šios kategorijos: studijų tipų neišskyrimas, netinkami studijų projektavimo principai vertybinių nuostatų ugdymo ir vertinimo stoka bei profesinių veiklų neapibrėžtumas. Šių subkategorijų atžvilgiu informantų pozicija buvo nukreipta į išorines problemines sritis, tačiau tyrėjos nuomone, be pačių edukologijos mokslininkų iniciatyvos šios problemos negali būti išspręstos. Viena iš esminių vidinių problemų yra edukologijos mokslininkų bendruomenės vidiniai nesutarimai: *didžiausia problema edukologų tarpe tai yra paklodės kampo tempimas į savo pusę, siauras paradigmatis mąstymas, ne daugiaparaminis, bet vienaparaminis* (EDU 3).

Edukologijos mokslininkų bendradarbiavimo stoka glaudžiai susijusi su edukologijos magistrantūros studijų projektavimo problemomis: pirma, reikalingų kompetencijų identifikavimo problema (*pirmas dalykas, tai su programų projektavimu. Ir iš tiesų, matymu tų kompetencijų, kurios yra reikalingos, reiškia, kompetencijų identifikavime kokios yra reikalingos, konceptualia prasme, yra sudėtinga* (EDU 9); antra, studijų tipų neišskyrimo problema (*mes neturime aiškiai išskirtų magistrantūros programų taikomųjų ir mokslinių*), trečia, profesinių veiklų neapibrėžtumo problema (*ateidamas studentas nežino kuo visuomenei bus naudingas, tai daro jis iš asmeninės iniciatyvos. Tai ta problema labai svarbi. Bet manau, kad ateityje Lietuvoje turės būti įrašyta, įforminta kur magistras turi privalumų, kur jis baigęs galėtų dirbti* (EDU 6)).

Tyrimo dalyviai mano, kad edukologijos magistrantūros studijų projektavime pasigendama lankstumo ir liberalumo, šabloniški studijų projektavimo principai nesudaro galimybių realizuoti kitokių studijų programų: *dar studijų realizavime reikia laisvės, ir užsienio patirtis rodo, mūsų programos pernelyg konstruojamos, kad būtų administravimui paranku: tiek SKVC vertinimui administracine biurokratine prasme, tiek universitetui, bet galima programas konstruoti pasiremiant į kitą programų konstravimo principą, pvz., tyrimais grįstą programą konstruoti, tai būtų magistrantūros mokslinė programa* (EDU 9). Tyrime dalyviai įžvelgia ir

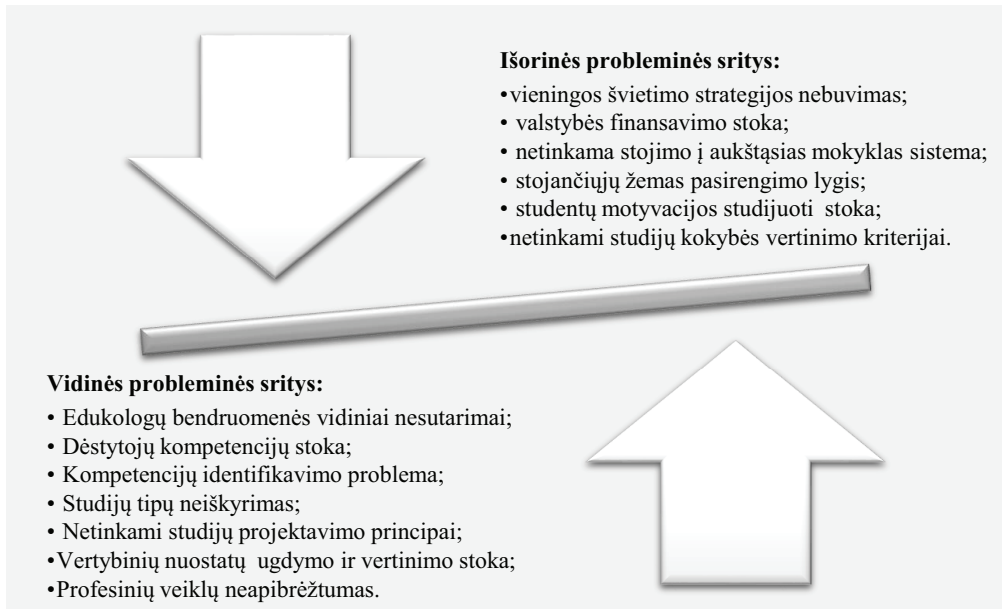
dėstytojų kompetencijų tam tikrose srityse trūkumo problema: viena vertus, užsimenama apie edukologijos doktorantūros studijų kokybės problemas (*aišku toliau kvalifikuotumas, pačių edukologų - kaip jie tampa mokslų daktarais, kokie yra reikalavimai, tai yra etikos, profesinės etikos ir profesinės bendruomenės klausimas kiek mes ką toleruojam ir kas pas mus vyksta, ko mes nesakom, ir aš pats turėčiau būti pilietiškėnis* (EDU 4)); kita vertus, aktuali dėstytojų pasirengimo konkrečioje studijų srityje problema (*kompetentingumo – specialistų turėjimas. Jei ta programa turi kažkokį atspalvį, tai ir dėstytojai turi toje srityje domėtis, nesustoti mokytis* (EDU 2)).

Kategorija „Išorinės probleminės sritys“. Išorinės probleminės sritys apima švietimo politikos sąlygojamas problemas: vieningos švietimo strategijos nebuvimas, valstybės finansavimo stoka, netinkama stojimo į aukštąsias mokyklas sistema, stojančiųjų žemas pasirengimo lygis, studentų motyvacijos studijuoti stoka bei netinkami studijų kokybės vertinimo kriterijai. Vieningos švietimo strategijos nebuvimas siejamas su dažnomis ir nelabai sėkmingomis reformomis aukštojo mokslo sektoriuje, ypačingai paliečiantis edukologijos krypties studijas: *tai labiausiai apleista Lietuvoje studijų programa, ir pati problematiškiausia ko gero yra švietimo sistema, nes labai daug norinčių ją reformuoti, reorganizuoti, kurti, daryti* (EDU 3). Tyrimo dalyviai mano, kad valstybės finansavimo stoka edukologijos krypties studijoms neigiamai veikia šių studijų plėtrą: *kita problema, valstybės finansuojamos vietos. Stojančiųjų skaičius yra žymiai didesnis nei yra vietų. Todėl tenka mokėti savo lėšomis. Tai sudaro atitinkamą kliūtį plėtoti tas studijas* (EDU 8). Informantai kritikuoja ir netinkamą stojimo į aukštąsias mokyklas tvarką (*pirma problema - kas ateina, ir tu negali dirbti su jais kaip manai turi dirbti turi leistis iki jų lygio, nes jie krepšelis. Vėl politinė priežastis papildoma prie to politinio neišprusimo, politikų manyčiau, švietėjiško neišprusimo, nesupratimo* (EDU 4), kuri sąlygoja žemą stojančiųjų pasirengimo lygį (*visose edukologijos programose yra ta kaip bendroji problema, orientuota į tą patį kontingentą bendrame kontekste, nes kas renkasi edukologijos studijas? Nes sakyčiau tas lygis tikrai nustumukas* (EDU 8) bei studentų motyvacijos studijuoti stoką (*tačiau problema yra tai, kad Lietuvos mokyklose kol kas magistras neturi jokios privilegijos prieš kitų specialybių mokytojus, todėl jie kaip ir nesuinteresuoti, jeigu tik vien savo asmenybės... jei yra vien asmeninė motyvacija. Sakysime, išoriškai jie nėra nemotyvuojami: atlyginimas, vienas dalykas, niekuo nesiskiria* (EDU 6)).

Tyrimo dalyvių manymu, sėkmingam edukologijos magistrantūros studijų organizavimui kliūtis sudaro netinkami studijų kokybės vertinimo kriterijai, kurie riboja studijų modernizavimo galimybes: *galų gale reikalavimai ir vertinimai magistrantūros programoms yra tokie labai formalizuoti, neišsigilinant į jų turinį, kartais inovacija, kuri reikalinga, ypačingai edukologijoje, yra ribinė ir tu atrodo kaip pažeidėjas, bet iš tikrųjų tu nesilaikai ne todėl kad nenori laikytis tų*

formalų reikalavimų, bet kad jie pradeda varžyti rengimą, o vertintojai žiūri labai formaliai pagal tam tikrus kriterijus, indikatorius ir pan. vertintojų pasirengimas (EDU 9).

Tyrimo dalyvių įvardintos problemos, su kuriomis susiduria edukologijos magistrantūros studijų rengėjai, išskiriamos į vidines ir išorines (28 pav.).

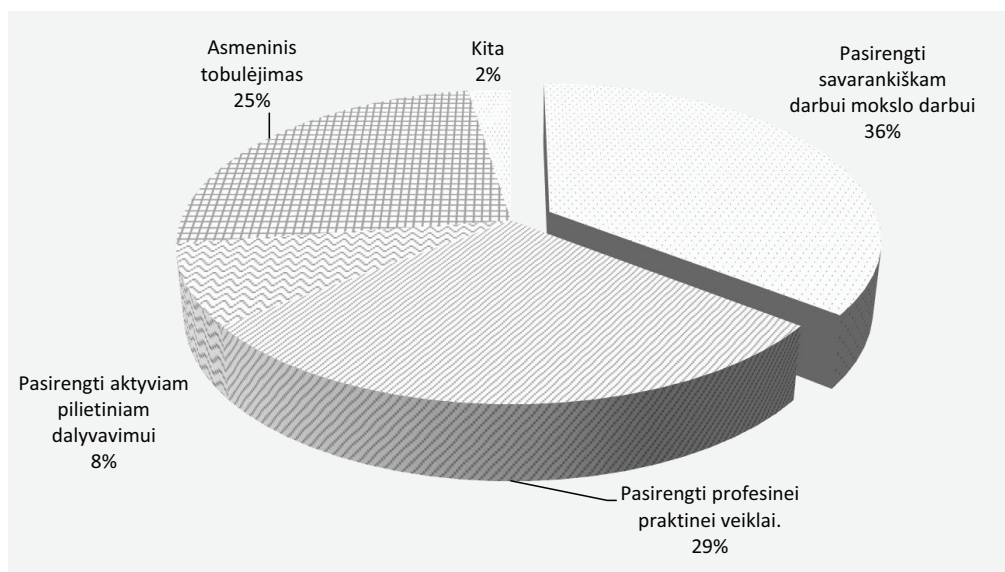

28 pav. Problemos ir iššūkiai edukologijos magistrantūros studijų organizavime
(sudaryta autorės pagal išskirtas kategorijas ir subkategorijas)

Tačiau jų išskyrimas yra sąlyginis, nes visos problemos viena su kita susijusios ir jų visuma sąlygoja neigiamą visuomenės požiūrį edukologijos mokslo atžvilgiu. Viena vertus, edukologijos magistrantūros studijų plėtrai ir kokybei gerinti nepadaeda nacionalinės švietimo politikos nepastovumas, aiškios strategijos, krypties nebuvimas ir pernelyg standartizuotą studijų vykdymą reglamentuojantys dokumentai. Kita vertus, edukologijos krypties mokslininkų bendradarbiavimo stoka ir neryžtumas imtis pokių, iniciatyvos esamai situacijai keisti, ieškoti alternatyvų, remiantis gerąja užsienio šalių patirtimi.

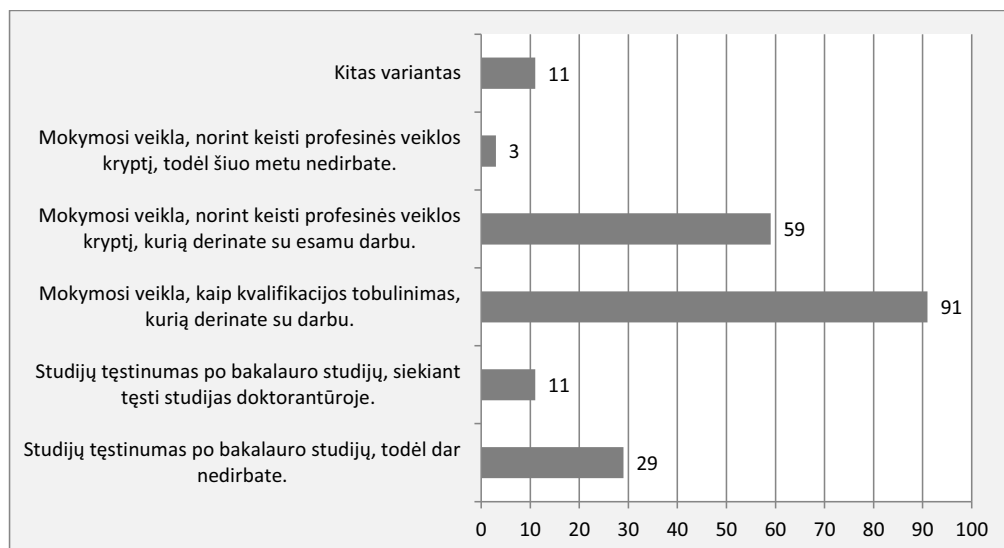
5.2. Generalisto ir specialisto koncepcijų raiška edukologijos magistrantų įgytuose gebėjimuose

Tyrimo dalyvavusių studentų nuomone, edukologijos magistrantūros studijų paskirtis visuomenėje (29 pav.) siejama su Lietuvos švietimo aktuose deklaruojama magistrantūros studijų paskirtimi - pasirengti savarankiškam mokslo darbui arba kitam darbui, kuriam atlikti reikia mokslo žinių ir analitinių gebėjimų atžvilgiu (36 proc.). Kita respondentų dalis akcentavo pasirengimą profesinei praktinei veiklai (29 proc.) arba asmeninį tobulėjimą (25 proc.). Nedidelė dalis studentų edukologijos magistrantūros studijas suvokia kaip pasirengimą aktyviam pilietiniam dalyvavimui visuomenėje (8 proc.).

29 pav. Studentų nuomonė edukologijos magistrantūros paskirties visuomenėje atžvilgiu (proc.)

Didžioji tyrimo dalyvavusių studentų dalis (43,8 proc.) edukologijos magistrantūros studijas pasirenko dėl siekio tobulinti kvalifikaciją. Nemaža dalis (28,4 proc.) – norintys pakeisti profesinės veiklos kryptį. Po bakalauro studijų nespėję pradėti profesinės veiklos ir pasirinkę magistrantūros studijas kaip studijų tęstinumą, edukologijos magistrantūros studijas rinkosi 13,9 proc. studentų. Tik 5,3 proc. studentų šias studijas pasirenko dėl siekio tęsti studijas doktorantūroje (30 pav.).

30 pav. Studentų pozicija edukologijos magistrantūros studijų atžvilgiu (N)

Tyrimo rezultatai parodė, kad edukologijos magistrantūros studijose studijuojantys magistrantai prasčiausiai vertina įgytus specialiuosius gebėjimus (vidurkis=3,27), o asmeninius gebėjimus – geriausiai (vidurkis= 4,2) (13 lentelė).

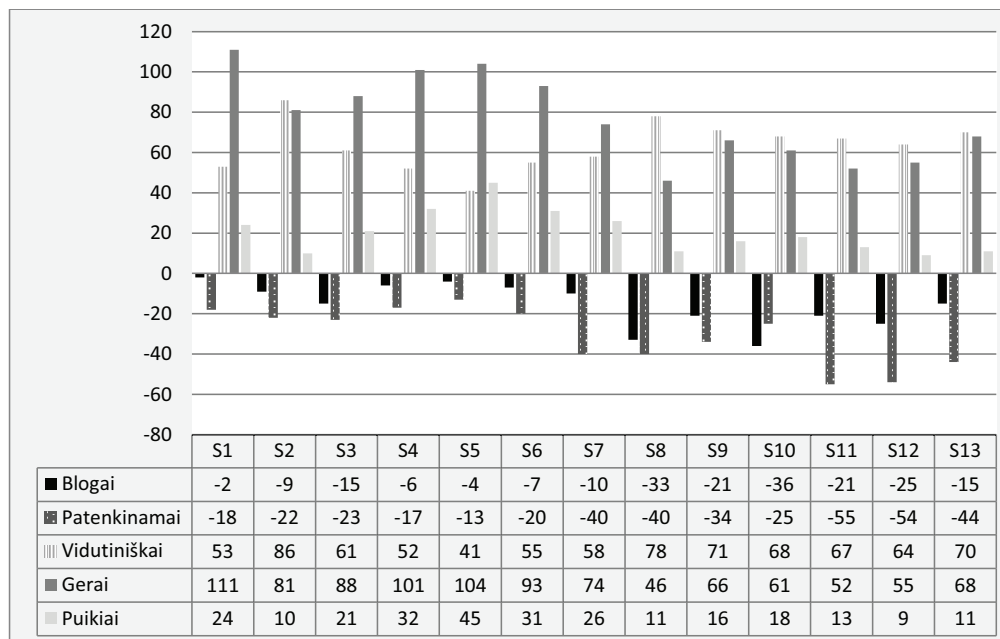
13 lentelė. Gebėjimų grupių įvertinimų vidurkių indeksai

Gebėjimai	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Specialieji gebėjimai	208	1,08	5,00	3,27	,77192
Gebėjimai atlikti tyrimus	208	1,56	4,78	3,47	,76510
Žinios ir jų taikymas	208	2,86	5,00	3,75	,39333
Socialiniai gebėjimai	208	2,70	5,00	3,85	,48465
Asmeniniai gebėjimai	208	3,00	5,00	4,20	,46588
Iš viso	208				

Tyrimo dalyvavę studentai mano, jog **specialiųjų gebėjimų grupėje** (31 pav.) geriausiai yra pasirenę *edukacinei veiklai*: geba vertinti besimokančiųjų pasiekimus (vidurkis=3,82); geba identifikuoti įvairių amžiaus grupių asmenų mokymosi poreikius švietimo/ugdymo veikloje (vidurkis=3,66); geba įgyvendinti mokymosi programas, pasirinkdamas tinkamus metodus ir išteklius (vidurkis=3,65); geba kurti besimokančiuosius įgalinančias mokymosi aplinkas, šiek tiek silpniau vertina gebėjimą parengti mokymosi programas, atitinkančias siekiamus rezultatus (vidurkis=3,37) ir projektuoti veiksmingas mokymosi strategijas (vidurkis=3,29). Silpniausiai jaučiasi *vadybinėje* (parengti švietimo organizacijos plėtros strateginį planą (vidurkis=2,82) ir

ekspertinėje veikloje (atlikti ekspertinį švietimo/ugdymo procesų, dokumentų ir pan. vertinimą (vidurkis=2,91). Vidutiniškai jaučiasi gebantys veikti *projektinėje* (rengti projektus švietimo problemoms spręsti (vidurkis=3) ir *švietimo kokybės valdymo veikloje* (rengti švietimo kokybės tobulinimo strategijas (vidurkis=3).

Gebėjimo rengti švietimo organizacijos plėtros planą vertinimas priklauso nuo studijų programos krypties, kuriai atstovauja tyrime dalyvavę studentai ($p=0,005$, $p<0,05$). Pastebima tendencija, šioje srityje švietimo vadybos krypties studentai nesijaučia stiprūs („vidutiniškai“ vertina - 34,6 proc., „nepakankamai“ - 24,7 proc.). Statistiškai patikimo ryšio tarp studijų metų ir gebėjimo vertinimo nerasta ($p=0,236$, $p>0,05$).

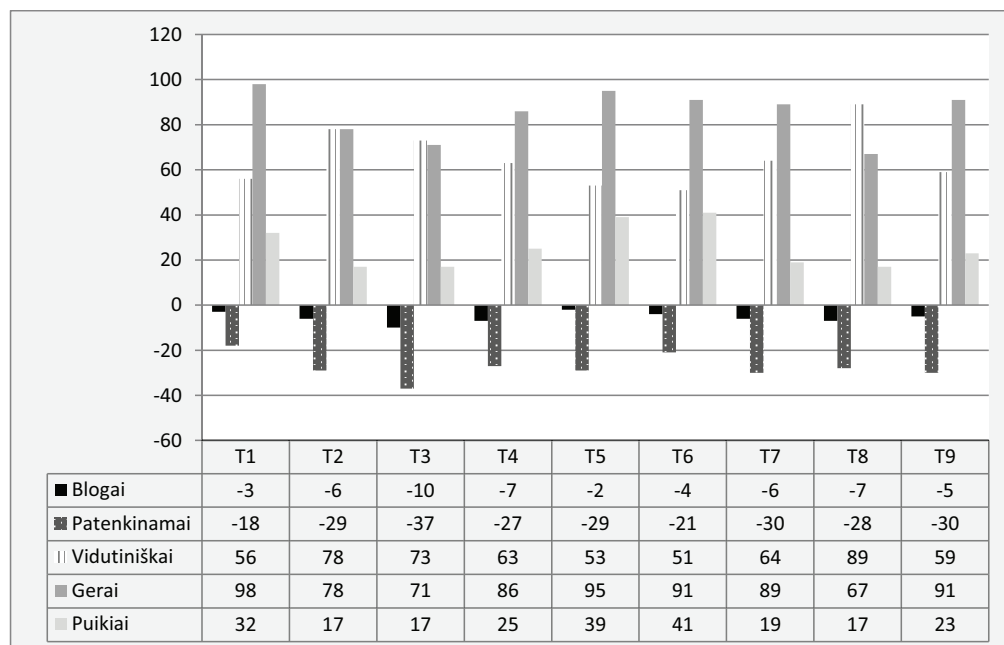

31 pav. Studentų nuomonė studijų metu įgytų specialiųjų gebėjimų atžvilgiu.¹⁴⁸

Gebėjimų atlikti tyrimus grupėje (32 pav.) esančius gebėjimus studentai linkę vertinti tolygiau ir nežymiai geriau (vidurkis=3,47), lyginant su specialiaisiais gebėjimais. Geriausiai (vidurkis=3,72) šioje gebėjimų grupėje studentai vertina gebėjimą analizuoti tyrimo rezultatus ir

¹⁴⁸ S1 - gebu identifikuoti įvairių amžiaus grupių asmenų mokymosi poreikius švietimo/ugdymo veikloje; S2 - gebu projektuoti veiksmingas mokymosi strategijas švietimo/ugdymo veikloje; S3 - gebu parengti mokymosi programas, atitinkančias siekiamus rezultatus; S4 - gebu įgyvendinti mokymosi programas, pasirinkdamas tinkamus metodus ir išteklius; S5 - gebu vertinti besimokančiųjų mokymosi pasiekimus švietimo/ugdymo veikloje; S6 - gebu kurti besimokančiuosius įgalinančias mokymosi aplinkas; S7 - gebu teikti konsultavimo paslaugas švietimo klausimais įvairioms tikslinėms grupėms; S8 - gebu parengti švietimo organizacijos plėtros strateginį planą; S9 - gebu organizuoti švietimo institucijos veiklą; S10 - gebu rengti projektus švietimo problemoms spręsti; S11 - gebu atlikti ekspertinį švietimo/ugdymo procesų, dokumentų ar pan. vertinimą; S12 - gebu rengti švietimo tobulinimo strategijas; S13 - gebu įgyvendinti švietimo tobulinimo strategijas.

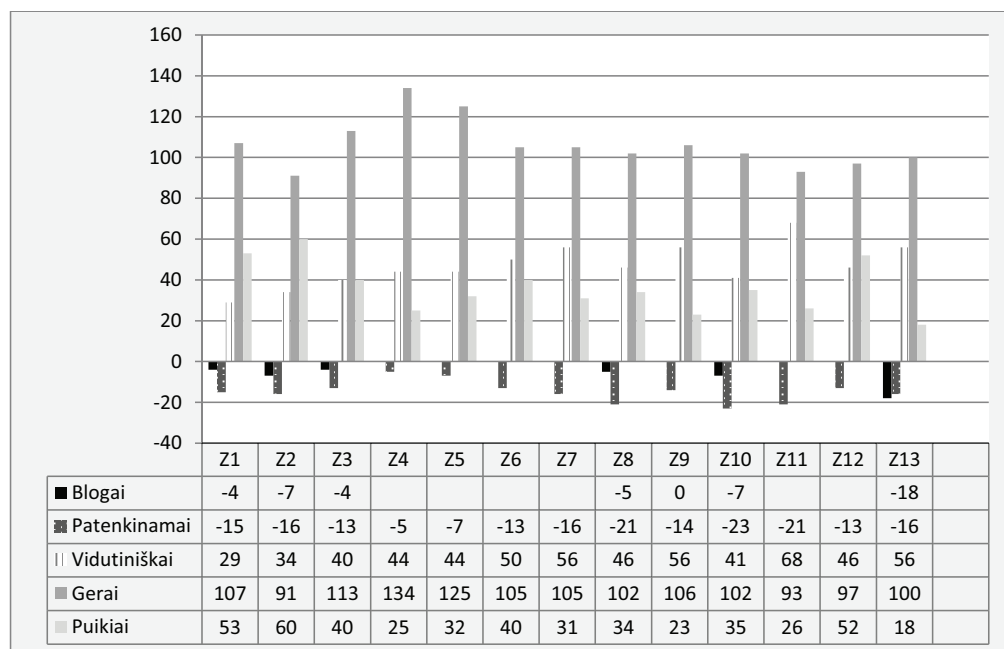
formuluoti tyrimo išvadas: „gerai“ vertina 45,7 proc., „puikiai“ – 18,8 proc. bei pateikti gautus tyrimų rezultatus specialistams ir kitiems asmenims (vidurkis=3,69): „gerai“ vertina – 43,8 proc., „puikiai“ – 19,7 proc. Silpniausiai (vidurkis=3,23) šioje grupėje studentai mano įgiję gebėjimą parengti metodologiškai pagrįstą tyrimo strategiją numatant visus reikalingus tyrimo parametrus: (35,1 proc. vertina „vidutiniškai“ ir tik 8,5 proc. – „puikiai“). Toks vertinimas nepriklauso nuo studentų studijų metų ($p=0,231$, $p>0,05$): tiek pirmo, tiek antro kurso studentai šį gebėjimą linkę vertinti vidutiniškai. Ne itin stiprūs jaučiasi gebantys pateikti moksliskai patikrintas rekomendacijas inovacijų diegimui (vidurkis=3,28): „vidutiniškai“ – 42,8 proc., „puikiai“ – 8,2 proc. Nors didelio skirtumo tarp atskirų gebėjimų vertinimo šioje grupėje nėra, tačiau stebima tendencija, kad studentai stokoja generalisto koncepcijai būdingo daugiaparadigminio mąstymo ir jo lydimos elgsenos: geriausiai geba analizuoti tyrimų duomenis ir formuluoti išvadas bei pateikti juos specialistų ir nespécialistų auditorijai, tačiau pastebimai silpniau geba formuluoti moksliskai patikrintas rekomendacijas inovacijų diegimui.

32 pav. Studentų nuomonė studijų metu įgytų gebėjimų atlikti tyrimus atžvilgiu.¹⁴⁹

¹⁴⁹ T1 - gebu vertinti edukologijos mokslui bei praktinei veiklai reikšmingus mokslinių tyrimų duomenis; T2 - gebu numatyti perspektyvias mokslinio tyrinėjimo sritis; T3 - gebu parengti metodologiškai pagrįstą tyrimo strategiją, numatant visus reikalingus tyrimo parametrus; T4 - gebu atlikti švietimo srities tyrimus, taikant adekvačius tyrimo metodus; T5 - gebu analizuoti tyrimo rezultatus ir formuluoti tyrimo išvadas; T6 - gebu pateikti gautus tyrimų rezultatus specialistams ir kitiems asmenims; T7 - gebu įvertinti tyrimų rezultatų poveikį švietimo plėtrai; T8 - gebu pateikti moksliskai patikrintas rekomendacijas inovacijų diegimui; T9 - gebu integruoti įvairių sričių žinias prisidedant prie naujų žinių kūrimo.

Žinių ir jų taikymo gebėjimų grupėje (33 pav.), lyginant su įsivertinimais kitose grupėse, pastebima tendencija šiuos gebėjimus vertinti žymiai geriau (vidurkis=3,91). Tyrime dalyvavę studentai mano, kad geriausiai geba taikyti socialinių tyrimų metodologijos žinias (vidurkis =3,91). Statistiškai reikšmingo ryšio su studijų programos kryptimi nėra ($p=0,158$, $p>0,05$), bet pastebima tendencija, kad didžiausia dalis (36,9 proc.) iš „puikiai“ įsivertinusių studentų yra švietimo vadybos krypties studentai. Vieni iš stipresnių gebėjimų šioje srityje yra gebėjimas taikyti informacinių technologijų žinias (vidurkis=3,91) bei ugdymo psichologijos žinias (vidurkis=3,88). Silpniau geba taikyti Lietuvos ir Europos švietimo teisinius aktus (vidurkis=3,4), kokybės valdymo žinias (vidurkis=3,6).

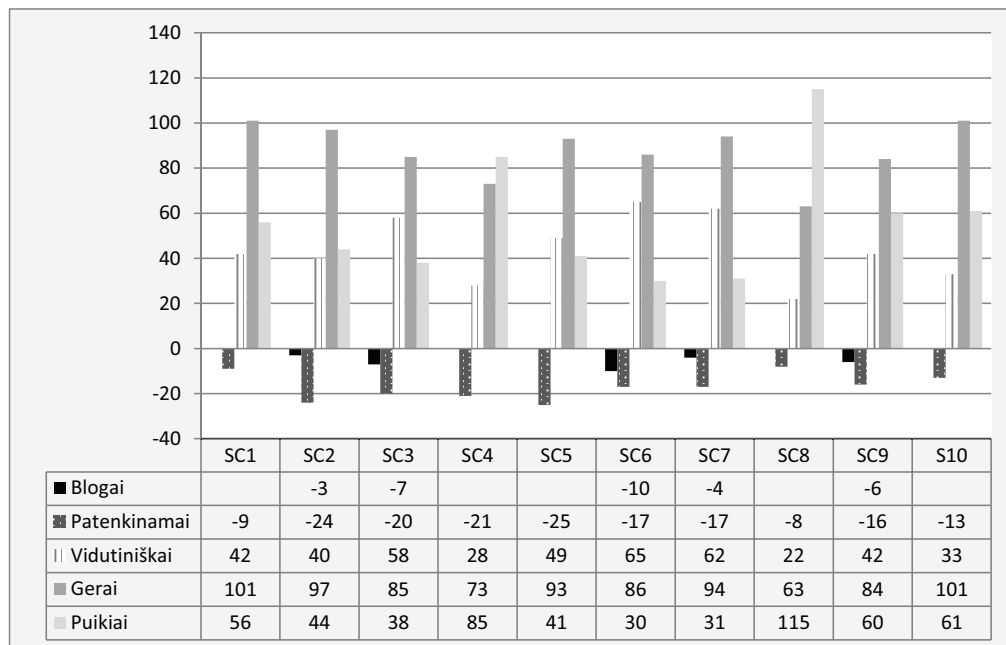
33 pav. Studentų nuomonė studijų metu įgytų žinių ir jų taikymo gebėjimų atžvilgiu.¹⁵⁰

Socialinių gebėjimų grupėje (34 pav.) studentai mano, kad geriausiai pasirengę gerbti kitų socialinį, kalbinį, etninį, kultūrinį tapatumą (vidurkis=4,37), imtis atsakomybės už savo veiklos kokybę ir jos tobulinimą (vidurkis=4,16). Tuo tarpu imtis atsakomybės už pavaldžių

¹⁵⁰ Z1 - gebu taikyti socialinių tyrimų metodologijos žinias vykdant profesinę veiklą; Z2 - gebu taikyti ugdymo teorijų žinias vykdant profesinę veiklą; Z3 - gebu taikyti ugdymo filosofijos žinias vykdant profesinę veiklą; Z4 - gebu taikyti ugdymo sociologijos žinias vykdant profesinę veiklą; Z5 - gebu taikyti ugdymo psichologijos žinias vykdant profesinę veiklą; Z6 - gebu taikyti švietimo vadybos teorijų žinias vykdant profesinę veiklą; Z7 - gebu taikyti lyderystės teorijų žinias vykdant profesinę veiklą; Z8 - gebu taikyti projektų rengimo žinias vykdant profesinę veiklą; Z9 - gebu taikyti švietimo politikos teorijų žinias vykdant profesinę veiklą; Z10 - gebu taikyti asmens konsultavimo žinias vykdant profesinę veiklą; Z11 - gebu taikyti švietimo kokybės teorijų žinias vykdant profesinę veiklą; Z12 - gebu taikyti informacinių komunikacinių technologijų žinias vykdant profesinę veiklą; Z13 - gebu taikyti Lietuvos ir Europos Sąjungos teisinius aktus vykdant profesinę veiklą.

darbuotojų veiklos kokybę ir tobulinimą studentai mano, kad geba blogiau (vidurkis=3,72): „puikiai“ vertina – 19,7 proc., kai tuo tarpu imtis atsakomybės už savo veiklos kokybę „puikiai“ geba – 40,9 proc.

Nežymus skirtumas pastebimas ir tarp lyderystės vystymo asmeniniame (vidurkis=3,75) ir organizacijos lygmenyje (vidurkis=3,61). Studentai mano, kad silpniausiai šioje gebėjimų grupėje geba vartoti edukologijos mokslo terminus įvairiose švietimo kontekstuose (vidurkis=3,52), inicijuoti diskusijas aktualiais švietimo klausimais (vidurkis=3,63).

34 pav. Studentų nuomonė studijų metu įgytų socialinių gebėjimų atžvilgiu.¹⁵¹

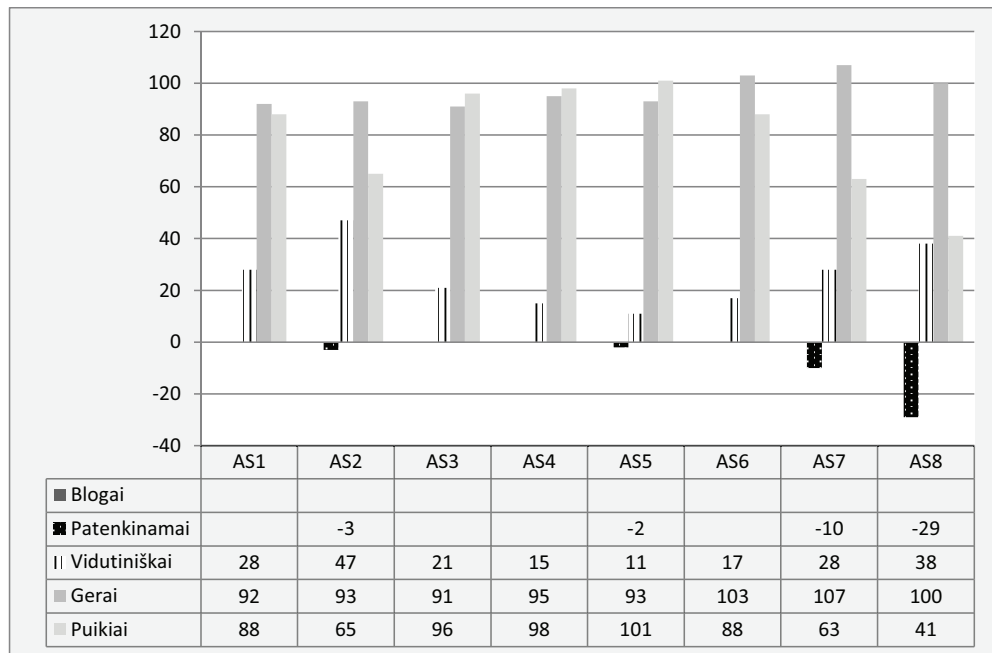
Asmeninius gebėjimus viso tyrimo kontekste studentai įsivertino aukščiausiais vertinimais (35 pav.). Šioje grupėje esančių gebėjimų įsivertinimo vidurkis - 4,20, mažiausias įvertis – 3, rodo, jog visi studentai šiuos gebėjimus vertina tik teigiamai.

Tyrimo dalyvavusių edukologijos magistrantūros studijų studentų nuomone, jie labiausiai geba dirbti komandoje, pripažįstant toleranciją nuomonių ir nuostatų įvairovei (vidurkis=4,40), būti atvirais naujovėms, priimant sprendimus įvairiose situacijose (vidurkis=4,39) ir vadovautis

¹⁵¹ SC1 - gebu aiškiai pristatyti atliktų tyrimų rezultatus; SC2 - gebu vystyti lyderystę asmeniniame lygmenyje; SC3 - gebu vystyti lyderystę organizacijos lygmenyje; SC4 - gebu imtis atsakomybės už savo veiklos kokybę ir jos tobulinimą; SC5 - gebu imtis atsakomybės už pavaldžių darbuotojų veiklos kokybę ir tobulinimą; SC6 - gebu vartoti edukologijos terminus įvairiose švietimo kontekstuose; SC7 - gebu inicijuoti diskusijas aktualiais švietimo klausimais; SC8 - gebu gerbti kitų asmenų socialinį, kultūrinį, kalbinį, etinį tapatumą; SC9 - gebu inicijuoti pilietines iniciatyvas švietimo srityje; SC10 - gebu reikšti mintis, naudojant įvairias komunikacines priemones įvairiuose švietimo kontekstuose.

profesine etika (vidurkis =4,34), tačiau prasčiausiai įsivertino gebėjimą inicijuoti naujoves (vidurkis=3,47).

Stebima ta pati tendencija – gebėjimas veikti skirtingose sąlygose vertinamas nevienareikšmiškai: gebėjimas būti atviru naujovėms, priimant sprendimus ir gebėjimas inicijuoti naujoves, motyvuojant kitus veikti.

35 pav. Studentų nuomonė studijų metu įgytų asmeninių gebėjimų atžvilgiu¹⁵²

Išskiriant geriausiai ir prasčiausiai studentų įsivertintus gebėjimus pagal vertinimo skalės vidurkius (14 lentelė), pastebima, kad tarp dešimt geriausiai įsivertintų gebėjimų net septyni priklauso asmeninių gebėjimų grupei, trys – socialiniams gebėjimams. Blogiausiai įsivertintų gebėjimų tarpe aštuoni gebėjimai priklauso specialiųjų gebėjimų grupei, du – tyrimų.

Edukologijos magistrantai mano, kad geba dirbti komandoje, veikti daugiakultūrinėje aplinkoje, pasižymi atvirumu naujovėms, pokyčiams, socialine atsakomybe bei tolerancija.

¹⁵² AS1 - gebu planuoti ir plėtoti asmeninę karjerą, suprantant mokymosi visą gyvenimą svarbą; AS2 - gebu priimti novatoriškus ir socialiai atsakingus veiklos sprendimus; AS3 - gebu kritiškai vertinti savo sprendimus, prisiimant už juos atsakomybę; AS4 - gebu dirbti komandoje, pripažįstant toleranciją nuostatų ir vertybių įvairovei; AS5 - gebu būti atviru naujovėms priimant sprendimus įvairiuose kontekstuose ir situacijose; AS6 - gebu veikti etiškai sudėtingose situacijose; AS7 - gebu prisiimti socialiai atsakingo asmens vaidmenį įvairiuose švietimo aplinkose; AS8 - gebu inicijuoti naujoves įvairiose švietimo aplinkose.

Studentai jaučiasi silpnesni tam tikrose specifinėse veiklos srityse: švietimo organizacijos plėtros strateginiame vystyme, projektų rengime, ekspertiniame vertinime, mokslinių tyrimų organizavime. Tačiau negalima daryti išvados, kad studentai šių gebėjimų neįgijo, nes prasčiau vertinamų gebėjimų vidurkiai artimi vidutiniam įvertinimui.

14 lentelė. Geriausiai ir prasčiausiai studentų įsivertinti gebėjimai pagal vertinimo skalės vidurkius

Gebėjimų grupė*	Geriausiai įsivertinti gebėjimai	Vidurkis		Prasčiausiai įsivertinti gebėjimai	Gebėjimų grupė
AS	Gebėjimas dirbti komandoje, pripažįstant toleranciją nuostatų ir vertybių įvairovei.	4,4	2,82	Gebėjimas parengti švietimo organizacijos plėtros strateginį planą	S
AS	Gebėjimas būti atviru naujovėms, priimant sprendimus įvairiose situacijose.	4,39	2,91	Gebėjimas atlikti ekspertinį švietimo / ugdymo procesų, dokumentų ar kt. vertinimą	S
SC	Gebėjimas gerbti kitų socialinį, kultūrinį, tautinį, kalbinį tapatumą.	4,37	3,00	Gebėjimas rengti projektus švietimo problemoms spręsti	S
AS	Gebėjimas kritiškai vertinti sprendimus, prisiimant už juos atsakomybę.	4,36	3,00	Gebėjimas rengti švietimo kokybės tobulinimo strategijas	S
AS	Gebėjimas priimti sprendimus vadovaujantis profesine etika	4,34	3,08	Gebėjimas įgyvendinti švietimo kokybės tobulinimo strategijas	S
AS	Gebėjimas planuoti ir plėtoti savo asmeninę karjerą, suprantant mokymosi visą gyvenimą svarbą.	4,29	3,11	Gebėjimas organizuoti švietimo institucijos veiklą	S
SC	Gebėjimas imtis atsakomybės už savo veiklos kokybę ir jos tobulinimą.	4,16	3,23	Gebėjimas parengti metodologiškai pagrįstą tyrimo strategiją, numatant visus reikalingus tyrimo parametrus	S
AS	Gebėjimas prisiimti socialiai atsakingo asmens vaidmenį įvairiose švietimo aplinkose.	4,07	3,28	Gebėjimas pateikti moksliskai patikrintas rekomendacijas inovacijų diegimui	T
AS	Gebėjimas priimti novatoriškus ir socialiai atsakingus sprendimus.	4,06	3,29	Gebu projektuoti veiksmingas mokymosi strategijas švietimo/ugdymo veikloje	S
SC	Gebėjimas reikšti mintis, naudojant įvairias komunikacines priemones įvairiuose švietimo kontekstuose.	4,01	3,34	Gebu numatyti perspektyvias mokslinio tyrinėjimo sritis	T

* AS – asmeniniai; SC – socialiniai; S – specialieji; T – tyriminiai; Z – žinios ir jų taikymas.

Tokia pati tendencija stebima ir įvertinus studentų įsivertinimo skalės ribines reikšmes (15 lentelė): „puikiai“ ir „blogai“. Į „puikiai“ vertinamų gebėjimų dešimtuką beveik visi patenkantys gebėjimai priklauso socialinių gebėjimų grupei. Žvelgiant šio analizės pjūvio atžvilgiu, geriausiai įsivertinti gebėjimai susiję su tolerancija, atvirumu, kritiniu mąstymu, atsakomybe: būti atviru naujovėms priimant sprendimus įvairiuose kontekstuose ir situacijose; dirbti komandoje, pripažįstant toleranciją nuostatų ir vertybių įvairovei; kritiškai vertinti savo sprendimus, prisiimant už juos atsakomybę; planuoti ir plėtoti asmeninę karjerą, suprantant mokymosi visą

gyvenimą svarbą; veikti etiškai sudėtingose situacijose; imtis atsakomybės už savo veiklos kokybę ir jos tobulinimą; priimti novatoriškus ir socialiai atsakingus veiklos sprendimus; prisiimti socialiai atsakingo asmens vaidmenį įvairiose švietimo aplinkose. Į šią grupę taip pat patenka gebėjimas taikyti ugdymo teorijų žinias vykdant profesinę veiklą.

Į prasčiausiai įsivertintų gebėjimų grupę patenka beveik visi specialieji gebėjimai, ypač vadybinės bei švietimo kokybės valdymo veiklos srities: rengti projektus švietimo problemoms spręsti; parengti švietimo organizacijos plėtros strateginį planą; rengti švietimo tobulinimo strategijas; organizuoti švietimo institucijos veiklą; atlikti ekspertinį švietimo/ugdymo procesų, dokumentų ar pan. vertinimą; taikyti Lietuvos ir Europos Sąjungos teisinius aktus vykdant profesinę veiklą. Taip pat edukacinės veiklos: parengti mokymosi programas, atitinkančias siekiamus rezultatus; įgyvendinti švietimo tobulinimo strategijas. Konsultavimo - teikti konsultavimo paslaugas švietimo klausimais įvairioms tikslinėms grupėms bei tyrimų - parengti metodologiškai pagrįstą tyrimo strategiją, numatant visus reikalingus tyrimo parametrus.

15 lentelė. Geriausiai ir prasčiausiai studentų įsivertinti gebėjimai pagal vertinimo skalės ribines reikšmes

Gebėjimų grupė*	„Puikiai“ įsivertinti gebėjimai	N		„Blogai“ įsivertinti gebėjimai	Gebėjimų grupė
SC8	Gebu gerbti kitų asmenų socialinį, kultūrinį, kalbinį, etinį tapatumą;	115	36	Gebu rengti projektus švietimo problemoms spręsti;	S10
AS5	Gebu būti atviru naujovėms priimant sprendimus įvairiuose kontekstuose ir situacijose;	101	33	Gebu parengti švietimo organizacijos plėtros strateginį planą;	S8
AS4	Gebu dirbti komandoje, pripažįstant toleranciją nuostatų ir vertybių įvairovei;	98	25	Gebu rengti švietimo tobulinimo strategijas;	S12
AS3	Gebu kritiškai vertinti savo sprendimus, prisiimant už juos atsakomybę;	96	21	Gebu organizuoti švietimo institucijos veiklą;	S9
AS1	Gebu planuoti ir plėtoti asmeninę karjerą, suprantant mokymosi visą gyvenimą svarbą;	88	21	Gebu atlikti ekspertinį švietimo/ugdymo procesų, dokumentų ar pan. vertinimą;	S11
AS6	Gebu veikti etiškai sudėtingose situacijose;	88	18	Gebu taikyti Lietuvos ir Europos Sąjungos teisinius aktus vykdant profesinę veiklą.	Z13
SC4	Gebu imtis atsakomybės už savo veiklos kokybę ir jos tobulinimą;	85	15	Gebu parengti mokymosi programas, atitinkančias siekiamus rezultatus;	S3
AS2	Gebu priimti novatoriškus ir socialiai atsakingus veiklos sprendimus;	65	15	Gebu įgyvendinti švietimo tobulinimo strategijas.	S13
AS7	Gebu prisiimti socialiai atsakingo asmens vaidmenį įvairiose švietimo aplinkose;	63	10	Gebu teikti konsultavimo paslaugas švietimo klausimais įvairioms tikslinėms grupėms;	S7
Z2	Gebu taikyti ugdymo teorijų žinias vykdant profesinę veiklą;	60	10	Gebu parengti metodologiškai pagrįstą tyrimo strategiją, numatant visus reikalingus tyrimo parametrus;	T3

* AS – asmeniniai; SC – socialiniai; S – specialieji; T – tyriminiai; Z – žinios ir jų taikymas.

Siekiant įvertinti edukologijos magistrui reikalingų gebėjimų svarbą, studentams buvo pateiktas atviras klausimas: *Kokius galėtumėte išskirti 3 pačius svarbiausius gebėjimus edukologijos magistro profesinėje veikloje?*

Atlikus gautų duomenų turinio analizę, paaiškėjo, kad kaip ir pateiktų gebėjimų vertinime, taip ir nurodomų gebėjimų skiltyje didžiausias ir reikšmingai svarbiausias dėmesys skiriamas asmeniniams gebėjimams. Svarbiausias gebėjimas, studentų nuomone, siejamas su mokymosi visą gyvenimą koncepcija ir gebėjimu planuoti bei plėtoti asmeninę karjerą. Ne mažiau svarbus gebėjimas dirbti grupėse, komandose. Šie du gebėjimai yra išskiriami dažniausiai. Studentai taip pat išskiria atvirumo koncepto svarbą, vieną iš svarbiausių gebėjimų nurodydami gebėjimą būti atviru naujovėms priimant sprendimus įvairiuose kontekstuose ir situacijose bei inicijuoti naujoves įvairiose švietimo aplinkose. Edukologijos magistrantams labai svarbus kritinis mąstymas priimant sprendimus bei atsakomybė. Išskiriami strateginio ir analitinio mąstymo gebėjimai. Atskirų gebėjimų grupių atžvilgiu, edukologijos magistro veikloje, studentų nuomone, svarbiausi *specialieji gebėjimai* siejami su edukacinės veiklos kryptimi: įgyvendinti mokymosi programas, pasirenkant tinkamus metodus ir išteklius bei rengti švietimo tobulinimo strategijas. Taip pat su vadybine veikla: organizuoti švietimo institucijos darbą bei rengti projektus švietimo problemoms spręsti. Minimi gebėjimai susiję su didaktine veikla: gebėjimas dėstyti, mokyti, įtraukti į mokymosi procesą.

Gebėjimų atlikti tyrimus grupėje išskiriamas gebėjimas vertinti edukologijos mokslui ir praktinei veiklai reikšmingus mokslinių tyrimų duomenis, taip pat analizuoti ir sisteminti informaciją bei vykdyti mokslinius tyrimus. Pažymėtina, jog silpniausiai šioje grupėje įsivertintas gebėjimas integruoti įvairių sričių žinias prisidedant prie naujų žinių kūrimo, studentų įvardinamas kaip vienas iš reikšmingiausių šioje srityje.

Žinių ir jų taikymo gebėjimų grupėje išskiriamos ugdymo teorijų žinios bei gebėjimas jas taikyti praktinėje veikloje. Gebėjimai susiję su socialinių tyrimų metodologijos, švietimo politikos ir teisės žinių taikymu. Minimos edukologijos mokslo pamatinių disciplinų žinios (psichologijos, sociologijos, filosofijos) bei jų taikymas profesinėje veikloje. Apskritai, gebėjimas taikyti žinias profesinėje veikloje – vienas iš reikšmingiausių, studentų nuomone, gebėjimų.

Socialinių gebėjimų grupėje aiškiai „lyderiauja“ lyderystės vystymo gebėjimai tiek asmeniniame, tiek organizacijos lygmenyje, atsakomybė už savo veiklos kokybę, komunikaciniai gebėjimai bei vienas iš prasčiausiai šioje grupėje įvertintų, tačiau išskiriamų kaip vienu iš reikšmingiausių – gebėjimas vartoti edukologijos terminus įvairiose švietimo kontekstuose.

Faktorinė analizė. Edukologijos magistrantūros studijų metu įgyjamų gebėjimų klasifikacija nėra šio tyrimo rezultatas, ji buvo sudaryta remiantis Studijų pakopų aprašo klasifikacija siekiant lengviau organizuoti empirinį tyrimą bei analizuoti duomenis. Šiame tyrime

gebėjimų klasifikacija neturėjo didelės įtakos tyrimo rezultatams, nes kiekvienas gebėjimas buvo vertinamas atskirai. Tačiau siekiant atsakyti į tyrimo klausimus svarbu kalbėti apie dvi gebėjimų grupes: specialiųjų ir bendrųjų gebėjimų, todėl buvo atlikta *faktorinė patvirtinančioji analizė*. Duomenų tinkamumas faktorinei analizei atlikti buvo patikrintas *Kaizerio – Mejerio – Olkino (KMO)* kriterijumi – 0,865, sferiškumo *Barlet* testu – 0,000 ($p < 0,05$). Taikant ortogonalinį pasukimą *Varimax* metodu buvo išskirti 5 faktoriai, kurie didžiąja dalimi tapatūs tyrėjos išskirtoms 5 gebėjimų grupėms.

Pirmąją gebėjimų grupę pagal pirmą faktorių sudarė visi *gebėjimų atlikti tyrimus grupėje* esantys gebėjimai (16 lentelė).

16 lentelė. Pirmoji gebėjimų grupė pagal pirmąjį faktorių

Grupė	Gebėjimas	1 faktorius
T5	Gebu analizuoti tyrimo rezultatus ir formuluoti tyrimo išvadas;	,776
T8	Gebu pateikti moksliskai patikrintas rekomendacijas inovacijų diegimui;	,769
T6	Gebu pateikti gautus tyrimų rezultatus specialistams ir kitiems asmenims;	,743
T2	Gebu numatyti perspektyvias mokslinio tyrinėjimo sritis;	,738
T3	Gebu parengti metodologiškai pagrįstą tyrimo strategiją, numatant visus reikalingus tyrimo parametrus;	,737
T1	Gebu vertinti edukologijos mokslui bei praktinei veiklai reikšmingus mokslinių tyrimų duomenis;	,687
T9	Gebu integruoti įvairių sričių žinias prisidedant prie naujų žinių kūrimo.	,679
T4	Gebu atlikti švietimo srities tyrimus, taikant adekvačius tyrimo metodus;	,666
T7	Gebu įvertinti tyrimų rezultatų poveikį švietimo plėtrai;	,639
SC1	Gebu aiškiai pristatyti atliktų tyrimų rezultatus;	,450
Z12	Gebu taikyti informacinių komunikacinių technologijų žinias vykdant profesinę veiklą;	,432
SC10	Gebu reikšti mintis, naudojant įvairias komunikacines priemones įvairiuose švietimo kontekstuose;	,427
Z10	Gebu taikyti asmens konsultavimo žinias vykdant profesinę veiklą.	,417

Ne tokie reikšmingi šiai grupei socialinių gebėjimų grupės gebėjimai: reikšti mintis naudojant įvairias komunikacines priemones bei aiškiai pristatyti atliktų tyrimų rezultatus. Pastarasis iš tiesų labai artimas tyrimų gebėjimams, todėl jis gali būti priskirtas šiai kategorijai. Žinių ir jų taikymo grupei priklausantys gebėjimai: taikyti informacinių technologijų žinias bei asmens konsultavimo žinias vykdant profesinę veiklą. Tyrėjos nuomone, tik pirmasis gebėjimas galėtų būti priskirtas tyriminių gebėjimų grupei, tačiau būtina atkreipti dėmesį, kad žinių ir jų taikymo kategorijos elementų išskaidymas į kelis faktorius nėra laikoma prieštaravimu tyrėjos atliktai gebėjimų tipologizacijai, nes žinių kaip į atskirą kategoriją išskyrimas yra siejamas tik su aiškesne studijų rezultatų struktūra studijų procese.

Antrąją gebėjimų grupę pagal antrą faktorių (17 lentelė) sudarė tik *specialieji gebėjimai*. Tokia specialiųjų gebėjimų koncentracija antrojo faktoriaus atžvilgiu patvirtina, kad tyrėjos suformuota specialiųjų gebėjimų grupė yra patikima rezultatams teikti ir validi išvadoms formuoti.

17 lentelė. Antroji gebėjimų grupė pagal antrą faktorių

Grupė	Gebėjimas	2 faktorius
S2	Gebu projektuoti veiksmingas mokymosi strategijas švietimo/ugdymo veikloje;	,768
S8	Gebu parengti švietimo organizacijos plėtros strateginį planą;	,764
S9	Gebu organizuoti švietimo institucijos veiklą;	,742
S3	Gebu parengti mokymosi programas, atitinkančias siekiamus rezultatus;	,725
S7	Gebu teikti konsultavimo paslaugas švietimo klausimais įvairioms tikslinėms grupėms;	,672
S13	Gebu įgyvendinti švietimo tobulinimo strategijas.	,661
S12	Gebu rengti švietimo tobulinimo strategijas;	,643
S6	Gebu kurti besimokančiuosius įgalinančias mokymosi aplinkas;	,631
S11	Gebu atlikti ekspertinį švietimo/ugdymo procesų, dokumentų ar pan. vertinimą;	,627
S10	Gebu rengti projektus švietimo problemoms spręsti;	,620
S1	Gebu identifikuoti įvairių amžiaus grupių asmenų mokymosi poreikius švietimo/ugdymo veikloje;	,603
S4	Gebu įgyvendinti mokymosi programas, pasirinkdamas tinkamus metodus ir išteklius;	,562
S5	Gebu vertinti besimokančiųjų mokymosi pasiekimus švietimo/ugdymo veikloje.	,507

Būtina pažymėti, kad trečias – penktas faktorius neturi tiesioginio tapatumo su tyrime išskirtomis gebėjimų grupėmis, jų reikšmingo koeficientas <6 , todėl toliau nedetalizuojami. Tačiau faktorinė analizė patvirtino, jog tyrėjos tyrimo metu naudota edukologijos magistrantūros studijų metu įgyjamų gebėjimų klasifikacija yra patikima, atsižvelgus į kelis aspektus: pirma, faktorinės analizės metu specialieji ir bendrieji gebėjimai išskirti į atskirus faktorius užtikrina tyrimo metu naudojamos gebėjimų tipologijos patikimumą ir siekiamo tyrimo tikslo įgyvendinimą; antra, atsižvelgiant į faktorinės analizės rezultatus, kai kurie gretimų kategorijų gebėjimai gali būti perkeliama iš vienos grupės į kitą; trečia, asmeninių ir socialinių gebėjimų persipynimas ne tokiose reikšmingose faktoriuose parodo šių gebėjimų aiškios takoskyros nebuvimą, kuri egzistuoja pačioje klasifikacijoje, kuria remiantis buvo rengiama edukologijos magistrantūros studijų metu įgyjamų gebėjimų klasifikacija.

Dispersinės analizės ANOVA metodu buvo lyginami nepriklausomų imčių vidurkiai. Siekiama patikrinti ar gebėjimų vertinimo vidurkiai skiriasi priklausomai nuo studijuojamos studijos krypties. Studijų krypčių atžvilgiu *specialiųjų gebėjimų* įsivertinimo vidurkių lyginime stebima tendencija, jog švietimo kokybės krypties studentai įsivertino šią grupę silpniausiai (vidurkis=2,64), o karjeros krypties – geriausiai (vidurkis=3,82), tačiau statistškai reikšmingo ryšio nestebima ($p=0,051$).

Tokia pat tendencija stebima ir *gebėjimų atlikti tyrimus* grupėje – švietimo kokybės krypties studentai vertina silpniausiai (vidurkis=3,02), o karjeros - geriausiai (vidurkis=3,88), tačiau statistiškai reikšmingo ryšio nėra ($p=0,379$). *Žinių ir taikymo* gebėjimų grupėje esančių

gebėjimų įsivertinimas priklauso nuo studijuojamos edukologijos studijų krypties ($p=0,013$). Atlikus daugkartinio lyginimo analizę *Gabriel* kriterijumi, paaiškėjo, kad žinių ir jų taikymo gebėjimų įsivertinimo vidurkiai statistiškai reikšmingai skiriasi ($p=0,035$) edukologijos ir karjeros kryptių grupėse: karjeros krypties studentai žinias bei jų taikymo gebėjimus įsivertino geriau, nei edukologijos krypties studentai.

Asmeninių gebėjimų įsivertinimo vidurkis studijų kryptyse tai pat skiriasi ($p=0,026$): stebimas statistiškai reikšmingas ryšys tarp švietimo vadybos ir edukologijos krypties grupių ($p=0,049$). Edukologijos krypties studentai asmeninius gebėjimus vertina geriau bei švietimo vadybos krypties studentai.

Socialinių gebėjimų įsivertinimui taip pat turi įtakos studijuojama studijų kryptis ($p=0,23$). Stebimas statistiškai reikšmingas ryšys tarp švietimo vadybos ir edukologijos krypties grupių ($p=0,020$): edukologijos krypties studentai socialinius gebėjimus įsivertino geriau nei švietimo vadybos studentai.

Statistiškai reikšmingi ryšio tarp gebėjimų grupių įsivertinimo vidurkių ir požiūrio į edukologijos magistrantūros studijų paskirtį nėra (specialiųjų gebėjimų atžvilgiu – $p=0,150$, tyrimų – $0,840$, žinių ir jų taikymo – $0,356$, socialinių – $0,570$, asmeninių – $0,380$). Nestebimas ryšys ir tarp gebėjimų grupių įsivertinimo bei įgyto pirmos pakopos išsilavinimo srities (specialiųjų gebėjimų atžvilgiu – $p=0,356$, tyrimų – $0,760$, žinių ir jų taikymo – $0,179$, socialinių – $0,170$, asmeninių – $0,371$).

Požiūris į studijuojamas edukologijos magistrantūros studijas įtakoja gebėjimų įsivertinimą. Stebimas statistiškai reikšmingas ryšys tarp požiūrio į edukologijos studijas ir žinių bei jų taikymo grupės gebėjimų vertinimo ($p=0,037$). Atlikus daugkartinio lyginimo *Tukey* kriterijumi analizę, paaiškėjo, kad statistiškai reikšmingas skirtumas yra tarp studentų grupės, kuriems edukologijos studijos yra mokymosi veikla kaip kvalifikacijos tobulinimas, kurią derina su esamu darbu ir studentų grupės, kuriems edukologijos studijos yra mokymosi veikla, norint keisti profesinės veiklos kryptį ($p=0,046$). Ketinantys keisti kvalifikaciją ir todėl pasirinkę edukologijos magistrantūros studijas įgytas žinias bei gebėjimus jas taikyti įsivertino geriau nei tobulinantys kvalifikaciją.

Atlikta **neparametrinė kintamųjų analizė Mann – Whitney testu** parodė, kad studijų kursas turi įtakos kelių gebėjimų įsivertinimui. Pirmo kurso studentai geriau įsivertino gebėjimus: taikyti Lietuvos ir Europos Sąjungos teisinius aktus vykdant profesinę veiklą ($z=-1,248$, $p=0,049$, vidurkių skirtumas= $-0,35$), būti atviru naujovėms priimant sprendimus įvairiuose kontekstuose ir situacijose ($z=-2,509$, $p=0,012$, vidurkių skirtumas= $-0,28$), veikti etiškai sudėtingose situacijose ($z=-2,141$, $p=0,032$, vidurkių skirtumas= $-0,20$). Antro kurso studentai geriau vertina gebėjimus: parengti švietimo organizacijos plėtros strateginį planą ($z=-2,055$, $p=0,040$, vidurkių

skirtumas=0,35), vystyti lyderystę asmeniniame lygmenyje ($z=-2,243$, $p=0,025$, vidurkių skirtumas=0,31), vystyti lyderystę organizacijos lygmenyje ($z=-2,935$, $p=0,003$, vidurkių skirtumas=0,43), inicijuoti pilietines iniciatyvas švietimo srityje ($z=-2,037$, $p=0,042$, vidurkių skirtumas=0,26). Atsižvelgus į nedidelius vertinimo vidurkių skirtumus bei aiškių tendencijų nebuvimą, galima daryti prielaidą, kad studijų kursas nežymiai įtakoja gebėjimų vertinimą.

Siekiant atskleisti gebėjimų įsivertinimo tendencijas tam tikrose respondentų grupėse *Mann – Whitney testu* (5 priedas) buvo lyginami vidurkiai šiose grupėse: pirmu atveju, studentai, kuriems edukologijos magistrantūros studijos yra kaip studijų tęstinumas po bakalauro studijų, todėl jie dar nepradėję profesinės veiklos ir studentai, kuriems edukologijos magistrantūros studijos yra kaip kvalifikacijos tobulinimas, kurias derina su esamu darbu. Antru atveju, studentai, kuriems edukologijos magistrantūros studijos yra kaip studijų tęstinumas po bakalauro studijų, todėl jie dar nepradėję profesinės veiklos ir studentai, kuriems edukologijos magistrantūros studijos yra kaip kvalifikacijos keitimo galimybė, derinant su esamu darbu. Šios grupės pasirinktos tiksliai: pirmuoju atveju siekiama palyginti į darbo rinką dar neišėjusių studentų ir jau dirbančių toje srityje studentų vertinimo vidurkius. Antruoju atveju, lyginamos grupės, kuriose studentai yra dirbantys, tačiau vieni siekia tobulinti kvalifikaciją, kiti – keisti.

Specialiųjų gebėjimų grupėje vertinant gebėjimus pastebėti statistiškai reikšmingi vidurkių skirtumai pirmo lyginamojo atvejo grupėse: parengti mokymosi programas, atitinkančias siekiamus rezultatus ($z=-2,588$, $p=,010$, vidurkių skirtumas=-,460) bei įgyvendinti mokymosi programas, pasirinkdamas tinkamus metodus ir išteklius ($z= -2,370$, $p=,018$, vidurkių skirtumas=-,412). Studentai jau dirbantys švietimo srityje šiuos gebėjimus vertina geriau, nei dar nepradėję profesinės veiklos studentai. Antruoju lyginimo atveju, šios grupės studentai geriau vertina ir gebėjimą identifikuoti įvairių amžiaus grupių asmenų mokymosi poreikius švietimo/ugdymo veikloje ($z=-2,373$, $p=,018$, vidurkių skirtumas=,283) nei studentai, kuriems edukologijos magistrantūros studijos yra galimybė keisti profesinės veiklos kryptį. Kitų specialiųjų gebėjimų atžvilgiu statistiškai reikšmingų vertinimo vidurkių skirtumų nepastebėta.

Gebėjimų atlikti tyrimus grupėje statistiškai reikšmingas vertinimo vidurkių skirtumas identifikuojamas vertinant gebėjimą vertinti edukologijos mokslui bei praktinei veiklai reikšmingus mokslinių tyrimų duomenis ($z=-2,09$, $p=,036$, vidurkių skirtumas=,223). Studentai jau dirbantys šioje srityje ir siekiantys kvalifikacijos tobulinimo vertina geriau nei studentai dar nepradėję profesinės karjeros.

Žinių ir jų taikymo gebėjimų grupėje statistiškai reikšmingi vidurkių skirtumai tarp studentų, siekiančių kvalifikacijos tobulinimo ir ketinančių keisti profesinės veiklos kryptį. Ketinantys keisti kvalifikaciją pereidami į edukologijos magistro profesinės veiklos kryptį, kai kuriuos gebėjimus vertina geriau nei tobulinantys kvalifikaciją: taikyti ugdymo teorijų žinias ($z=-$

2,552, $p=,011$, vidurkių skirtumas=-,416), ugdymo sociologijos žinias ($z=-1,979$, $p=,048$, vidurkių skirtumas=-,169), ugdymo psichologijos žinias ($z=-2,753$, $p=,006$, vidurkių skirtumas=-,299), švietimo vadybos teorijų žinias ($z=-2,194$, $p=,028$, vidurkių skirtumas=-,292), asmens konsultavimo žinias ($z=-2,508$, $p=,013$, vidurkių skirtumas=-,387) bei jų taikymo gebėjimus profesinėje veikloje.

Socialinių gebėjimų grupėje gebėjimus - imtis atsakomybės už pavaldžių darbuotojų veiklos kokybę ir tobulinimą ($z=-2,426$, $p=,015$, vidurkių skirtumas=-,356), vartoti edukologijos terminus įvairiuose švietimo kontekstuose ($z=-2,350$, $p=,019$, vidurkių skirtumas=-,389) bei gerbti kitų asmenų socialinį, kultūrinį, kalbinį, etinį tapatumą ($z=-2,295$, $p=,022$, vidurkių skirtumas=-,224) vertina geriau keičiantys kvalifikaciją nei ją tobulinantys. Asmeninių gebėjimų grupėje statistiškai reikšmingų vidurkių skirtumų nepastebėta.

DISKUSIJA

Edukologijos magistrantūros studijų paskirtis studijų programų projektavime ir realizavime

Tyrimo dalyvių nuomone, edukologijos magistrantūros studijų paskirtis yra trejopa: pasirengti akademinėi veiklai, praktinei veiklai bei aktyviam dalyvavimui visuomenėje. Į akademinę veiklą orientuota edukologijos magistrantūros paskirtis siejama su edukacinių tyrimų vykdymu, tiriamųjų gebėjimų plėtojimu, bendrųjų gebėjimų bei daugiaparaadigminio mąstymo plėtojimu. Toks šių studijų paskirties apibrėžimas artimas Europoje identifikuojamo akademinio magistro laipsnio (Sursock ir Smidt, 2010) apibūdinimui. Pasirengimo praktinei veiklai studijų paskirtis ne tik atspindi Europoje identifikuojamo profesinio magistro laipsnio (Sursock ir Smidt, 2010) poreikį, bet savo požymiais artimas nuosekliojo magistro tipui: kvalifikacijos tobulinimas, orientacija į konkrečią profesinę veiklą, orientacija į karjeros vystymą, taikomųjų tyrimų vykdymas bei studijų tęstinumas. Kelių paskirčių edukologijos magistrantūros studijose identifikavimas patvirtina Europoje egzistuojančią magistrantūros studijų neapibrėžtumo tarptautiniu lygmeniu problemą (Davies, 2009), tačiau skirtingai nei kitose šalyse, Lietuvoje susiduriama su magistrantūros studijų neapibrėžtumo problema nacionaliniu lygmeniu. Viena vertus, studijų programų rengėjai projektuodami programas stengiasi atliepti kelių studijų tipų paskirtis. Kita vertus, palieka teisę spręsti pačiam studentui: edukologijos magistrantūros studijų paskirtis priklauso nuo to, kokių motyvų vedamas jis įstojo į studijas. Tačiau skirtingų studentų poreikių realizavimui reikalingos atitinkamos studijų sąlygos. Studijos turi būti lanksčios plačiaja prasme: aukštas individualumo lygis ir platus galimybių pasirinkimas (Collis ir Moonen, 2001). Šis aspektas tyrimo metu nebuvo įvardintas.

Edukologijos mokslo krypties mokslininkai neišskyrė konkrečių edukologijos magistro profesinių veiklų. Tačiau pagal išsakytus požymius, galima išskirti tokias edukologijos magistro profesinės veiklos sritis: edukacinė, konsultacinė, ekspertinė, vadybinė, projektinė, asmeninio tobulėjimo. Informantų įvardintos edukologijos magistro veiklos sritys iš esmės sutampa su edukologijos magistrantūros studijų programų aprašuose identifikuotomis veiklos sritimis ir jose veikti reikalingais gebėjimais. Tyrime dalyvavę edukologijos krypties mokslininkai išskyrė mokslinės veiklos kompetencijas, kurias sudaro gebėjimai vykdyti tyrimus, apimantys gebėjimus nuo tyrimo idėjos pasirinkimo iki rezultatų paskelbimo. Mokslinei veiklai atlikti reikalingų gebėjimų akcentavimas patvirtina prielaidą, kad Lietuvoje vykdomos edukologijos magistrantūros studijos artimos Europoje pripažįstamam moksliniam/akademiniam edukologijos

magistrantūrų tipui¹⁵³ bei atliepia Lietuvos Respublikos Studijų ir mokslo įstatyme nurodytą magistrantūros studijų paskirtį: *pasirengti savarankiškam mokslo (meno) darbui arba kitam darbui, kurį atlikti reikia mokslo žinių ir analitinių gebėjimų*.¹⁵⁴ Pažymėtina, kad edukologijos mokslininkų išskirtos bendrosios kompetencijos didžiaja dalimi sutampa su *Studijų pakopų apraše*¹⁵⁵ bei *Lietuvos kvalifikacijų sandaros apraše*¹⁵⁶ numatytais asmeniniais ir socialiniais gebėjimais: analitinis, sisteminis mąstymas; kūrybiškumas; savarankiškumas; strateginis mąstymas; gebėjimas veikti greitai kintančioje aplinkoje; atsakomybė; mokymosi visą gyvenimą gebėjimai; bendravimo ir bendradarbiavimo; tarpkultūrinio bendravimo ir bendradarbiavimo, gebėjimas priimti sprendimus; IT valdymo gebėjimai.

Tyrime dalyvavę informantai laikėsi pozicijos, kad studijų programos projektavime pagrindinis dėmesys skiriamas edukologijos magistro kvalifikaciniam laipsniui reikalingiems gebėjimams įgyti, o edukologijos kvalifikacija laikoma atskaitos tašku, branduoliu, tačiau pripažino, jog stojantiesiems studijų programos pavadinimas turi lemiamos reikšmės. Svarbiausia studijų programos pavadinimo funkcija yra rinkodara, stojančiųjų pritraukimas stengiantis atliepti jų lūkesčius ir visuomenėje vyraujančias tendencijas. Tačiau šis elementas turi ir neigiamą reikšmę: jei studijų programos pavadinimas nepagrįstai išplečia studentų lūkesčius, kurie studijų metu nėra tenkinami, tokiu atveju, studentai lieka tarsi apgauti. Kita vertus, studentai dėl neigiamos visuomenės nuomonės edukologijos atžvilgiu, sąmoningai ignoroja edukologijos kvalifikacinį laipsnį, studijų programos pavadinimui suteikdami neadekvačią vertę. Be to, tyrimo dalyviai pažymėjo, kad edukologo sąvoka nėra aiškiai apibrėžta ir visuomenėje sunkiai atpažįstama. Tai patvirtina ir teisinių aktų studijų organizavimo edukologijos ir pedagogikos kryptyse¹⁵⁷ nenuosekli kaita bei moksliniuose darbuose vykstanti diskusija (Barkauskaitė ir Bitinas, 2012; Teresevičienė, 2012; Jucevičienė, 2013). Edukologo ir pedagogo sampratų persipynimas buvo jaučiamas ir interviu metu, kuomet informantai kalbėdami apie edukologą nukrypavo į pedagogo (mokytojo) veiklos sferą. Tačiau pirmiausia, edukologo sąvoka siejama

---

¹⁵³ Trends 2010: A decade of change in European Higher Education. By Andrée Sursock & Hanne Smidt. Prieiga: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/2010_conference/documents/EUA_Trends_2010.pdf

¹⁵⁴ Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymas (2009 m. balandžio 30 d. Nr. XI-242, 48 str. 2p. Prieiga: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=343430&p_query=&p_tr2=

¹⁵⁵ Studijų pakopų aprašas (patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. lapkričio 21 d. įsakymu Nr. V-2212). Prieiga:

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=412604&p_query=&p_tr2=

¹⁵⁶ Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašas (patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr. 535). Prieiga: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=372306&p_query=&p_tr2=

¹⁵⁷ 2001 m. (patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. balandžio 4 d. nutarimu Nr. 368) ir 2007 m. Lietuvos studijų kryptių klasifikatoriuose (patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. liepos 23 d. įsakymu Nr. ISAK-1540) buvo išskirta tik edukologijos studijų kryptis. Tačiau 2009 metų studijų kryptių klasifikatoriuje (patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m. vasario 19 d. įsakymu Nr. V-222) įvedama pedagogikos kryptis su konkrečiomis šakomis.

su mokslinė, tiriamąja veikla bei aukštesniu profesinės kvalifikacijos lygmeniu, lyginant su pedagogo profesine veikla. Edukologui būdingas ne tik ugdymas įvairiuose amžiaus tarpsniuose, bet ir profesinė veikla keliuose srityse. Tuo tarpu pedagogo sąvoka siejama su praktine veikla ir vaiko ugdymu mokykloje. Edukologą apibūdinantys požymiai labai artimi *generalisto* koncepcijai: „jis nėra įsitvirtinęs tam tikru funkcinio požiūriu, jo veiklos spektras gali apimti kelias sritis, disciplinas, vaidmenis“ (Anderson, 2012). Pedagogo požymiai gali būti siejami su *specialisto* koncepcija - su tam tikru darbo rinkos sektoriumi ir gilesnėmis žiniomis bei gebėjimais konkrečioje profesinės veiklos srityje (Parsloe, 2000).

Pagrindinė problema informantai įvardino edukologijos mokslo nuvertinimą visuomenėje, neigiamą visuomenės nuomonę edukologijos atžvilgiu. Įvertinus tyrimo dalyvių įvardintas problemas daroma prielaida, jog žemą edukologijos mokslo statusą visuomenėje ir neigiamą visuomenės nuomonę edukologijos atžvilgiu sąlygoja vidinės probleminės sritys, susijusios su edukologų bendruomene ir jų sprendimais studijų projektavimo srityje bei išorinės probleminės sritys, apimančios švietimo politikos problemas. Šių problemų egzistavimą patvirtina Duoblienė (2005): „ugdymo mokslas ir visa edukologija yra keistas konstruktas, panašus į „daiktą savyje“ (noumeną)“ (p. 74). Edukologijos mokslininkų bendruomenės vidiniai nesutarimai, dėstytojų kompetencijų stoka, edukologijos magistrui reikalingų kompetencijų identifikavimo problema, studijų tipų neišskyrimas, netinkami studijų projektavimo principai, vertybinių nuostatų ugdymo ir vertinimo stoka, edukologijos magistro profesinių veiklų neapibrėžtumas ir kiti edukologijos magistrantūros studijų trukdžiai siejami su edukologijos mokslo uždaru, proveržio galimybių niešnaudojimu sutelkiant bendras mokslininkų pajėgas, siekiant aukštesnės studijų kokybės ir pripažinimo visuomenėje.

Generalisto ir specialisto koncepcijų raiška edukologijos magistrantų įgytuose gebėjimuose

Tyrimo dalyvavusių studentų nuomone, edukologijos magistrantūros studijų paskirtis siejama su Lietuvos švietimo aktuose¹⁵⁸ deklaruojama magistrantūros studijų paskirtimi - *pasirengti savarankiškam mokslo darbui arba kitam darbui, kuriam atlikti reikia mokslo žinių ir analitinių gebėjimų atžvilgiu*. Tačiau beveik trečdalis tyrimo dalyvavusių studentų mano, kad edukologijos magistrantūros studijos skirtos pasirengti profesinei praktinei veiklai arba asmeniniam tobulėjimui. Tokie rezultatai patvirtina studijų programų analizės ir kokybinio tyrimo metu gautus rezultatus, kurie rodo tendenciją tenkinti tiek akademinio, tiek profesinio studijų

---

¹⁵⁸ Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymas (2009 m. balandžio 30 d. Nr. XI-242, 48 str. 2p. Prieiga: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=343430&p_query=&p_tr2=

programų tipų paskirtį vienoje programoje. Kita vertus, šio tyrimo rezultatai parodo vis dar egzistuojančią magistrantūros studijų tipologijos ir kryptingumo problemą: Laužacko ir kt. (2004) atliktas tyrimas parodė prieštaravimą skirtingai suvokiant magistrantūros studijų paskirtį: programų vadovai projektuoja programas skirtas pasirengti mokslinei veiklai, o studentai ir absolventai siekia pasirengti profesinei veiklai. Šio tyrimo rezultatai parodė, kad dalis studentų siekia pasirengti mokslinei veiklai, kiti – praktinei, tačiau pasirengimas vyksta tose pačiose studijų programose. Galima daryti prielaidą, kad siekis įgyvendinti kelias paskirtis tose pačiose studijose neužtikrina sėkmingos jų realizacijos, todėl magistro laipsnį įgiję asmenys nepasiziūmė aukšto lygio gebėjimais. Tai patvirtina Lietuvoje atlikti magistrantūros studentų įsitvirtinimo darbo rinkoje (2010)¹⁵⁹, darbdavių (2010)¹⁶⁰ bei socialinių partnerių (2012)¹⁶¹ vertinimo magistrų gebėjimų atžvilgiu tyrimai.

Lietuvoje vykdomos edukologijos magistrantūros studijos labiau artimos akademinų studijų tipui, o studijų programų aprašuose ypač akcentuojama mokslininko veikla, tačiau tik maža studentų dalis edukologijos magistrantūros studijas pasirinko dėl siekio tęsti studijas doktorantūroje. Dažniausiai edukologijos magistrantūros studijas renkasi dirbantys asmenys, siekiantys tobulinti kvalifikaciją arba ją keisti. Nors tyrime dalyvavo studentai, studijuojantys nepedagoginio profilio studijų programose, į kurias priimami įvairių mokslo sričių bakalauro laipsnį turintys asmenys, vis dėlto didžioji dalis studentų nekeitė mokslo srities ir tęsė studijas socialinių mokslų srityje.

Edukologijos magistrantūros studijų studentai, kurių dauguma jau pradėję profesinę veiklą, edukologijos magistrą sieja su absolvento tipu, kuriam būdingas asmeninės karjeros planavimas ir vystymas mokymosi visą gyvenimą paradigmoje, atvirumas naujovėms ir kartu kritinis mąstymas priimant sprendimus, prisiimant atsakomybę už savo veiklos kokybę ir priimamus sprendimus. Edukologijos magistras turėtų pasižymėti analitiniu ir strateginiu mąstymu, gebėjimu vykdyti tyrimus bei lyderiauti įvairiose švietimo srityse. Edukologijos magistrantų išskiriamos svarbiausios edukologijos magistro charakteristikos labai artimos *generalisto* koncepcijai. *Generalistui* dažniausiai keliami reikalavimai tokiems gebėjimams: daugiafunkcionalumas (multitasking) – gebėjimus atlikti įvairias funkcijas, komunikaciniai, analitiniai, lyderiavimo, planavimo gebėjimai (Anderson, 2012).

---

¹⁵⁹ Studijų rezultatų kokybė: universitetų absolventų integracijos darbo rinkoje tyrimas (2010). Viešosios politikos ir vadybos institutas. Prieiga per internetą: <http://www.vpvi.lt/assets/Ataskaitos/tyrimas.pdf>

¹⁶⁰ Darbdavių požiūris į Lietuvoje ir Europoje vykstančius aukštojo mokslo pokyčius (2010). Švietimo mainų paramos fondas. Prieiga: http://www.smpf.lt/uploads/documents/docs/464_15f4eec6643debaabf22e49dfe1774ca.pdf

¹⁶¹ Tendencijos aukštajame moksle: suinteresuotų šalių požiūriai (2012). MOSTA. Prieiga: http://www.mosta.lt/images/documents/analize/tyrimai_ir_ataskaitos/2012/Tendencijos_aukstajame_moksle.pdf

Edukologijos magistrantūros studijose studijuojantys magistrantai prasčiausiai įsivertino įgytus specialiuosius gebėjimus, o asmeninius gebėjimus – geriausiai. Nors visų gebėjimų grupių įsivertinimo skalės vidurkis didesnis už vidutinišką rodo iš esmės teigiamą visų gebėjimų vertinimą, tačiau prasčiau įsivertinami specialieji gebėjimai tam tikrose profesinės veiklos srityse sudaro prielaidas manyti, kad nei *generalisto*, nei *specialisto* koncepcija nėra sėkmingai įgyvendinama.

Studentai mano, kad geriausiai yra pasirengę veikti edukacinės veiklos srityje, bet neužtikrintai jaučiasi galintys dirbti projektinės ir švietimo kokybės valdymo veikloje. Silpniausiai jaučiasi gebantys veikti vadybinės ir ekspertinės veiklos srityse. Dauguma tyrime dalyvavusių studentų studijuoja švietimo vadybos kryptyje, tačiau specialiųjų gebėjimų grupėje studentai prasčiausiai įsivertino vadybinės bei ekspertinės veiklos sričių gebėjimus. Nors statistiškai reikšmingo ryšio nerasta, tačiau tokia tendencija skatina diskutuoti dėl edukologijos studijų unifkavimo ir diferencijavimo klausimo. Kitaip tariant, specialiųjų gebėjimų įgijimo ne itin aukštas lygis edukologijos magistrantūros studijose verčia galvoti apie priežastis: viena vertus, jei studijos grindžiamas *generalisto* koncepcija, būtina įvertinti jos sąlygojamą riziką aprėpti per daug profesinės veiklos sričių, kurios lemia tik vidutinišką, o kai kuriais atvejais žemiau nei vidutinišką specialiųjų gebėjimų įgijimo lygį; kita vertus, jei studijos grindžiamos *specialisto* koncepcija, verta diskutuoti dėl šios koncepcijos nepakankamai sėkmingo įgyvendinamo priežasčių.

Edukologijos magistrantūros studentų įgytuose gebėjimuose identifikuojama orientacija į *generalisto* koncepciją, kuriai būdinga kelias veiklos sritis apimantys specialieji gebėjimai ir aukšto lygio bendrieji gebėjimai, sudarantys prielaidas veikti plačiame veiklos spektre apimančiame kelias sritis, disciplinas, vaidmenis (Anderson, 2012). Edukologijos magistrams būdingas atvirumas pokyčiams, naujovėms, kritinis mąstymas ir atsakomybė. Edukologijos mokslo specifikos sąlygojamas socialinis jautrumas, tolerancija, komunikaciniai gebėjimai. Tačiau studentai stokoja *generalisto* koncepcijai būdingo daugiaparaigminio mąstymo ir jo lydimos elgsenos keliose lygmenyse ir dimensijose (Bunderson ir Sutcliffe, 2002; Kang, 2007; Anderson, 2012): geriausiai geba analizuoti tyrimų duomenis ir formuluoti išvadas bei pateikti juos specialistų ir nespecialistų auditorijai, tačiau pastebimai silpniau geba formuluoti moksliskai patikrintas rekomendacijas inovacijų diegimui. Geriausiai įsivertintas gebėjimas gerbti kitų socialinį, kalbinį, etninį, kultūrinį tapatumą bei gebėjimas imtis atsakomybės už savo veiklos kokybę ir jos tobulinimą. Tuo tarpu gebėjimas imtis atsakomybės už pavaldžių darbuotojų veiklos kokybę ir tobulinimą įsivertintas žymiai blogiau. Šie rezultatai rodo, kad studentai labiau pasirengę dirbti mikro ir mezo profesinės veiklos lygmenyse, tačiau stokoja gebėjimų veikti makro lygmenyje. *Generalisto* koncepcijai būdingas multidiscipliniškumas, apimantis mikro,

mezo ir mikro sistemas (Johnson, 1998; Waites, 2000; Meenaghan ir kt., 2005; Miller ir kt., 2008) nėra iki galo įgyvendintas, bet ryškūs jo požymiai.

Svarų dėmesį studentai skiria asmeniniams gebėjimams. Svarbiausias gebėjimas, studentų nuomone, siejamas su mokymosi visą gyvenimą koncepcija ir gebėjimu planuoti bei plėtoti asmeninę karjerą. Šio gebėjimo reikšmingumas siejamas su edukologijos mokslo specifika ir mokymosi visą gyvenimą koncepcijos svarba. Tačiau silpnai įsivertintas gebėjimas taikyti Lietuvos ir Europos švietimo teisinius aktus, kurio pobūdis siejamas su savarankišku mokymosi, domėjimosi, žingeidumu, parodo, kad nors studentams labai svarbus gebėjimas mokytis mokymosi visą gyvenimą paradigmoje, tačiau studijų metu šis gebėjimas nepakankamai ugdomas. Todėl stebima žinių bei gebėjimų jungimo stoka, kuri būdinga *generalisto* koncepcijai (Meenaghan ir kt., 2005; Miller ir kt., 2008). Aukštas gebėjimo būti atviru naujovėms, priimant sprendimus įvairiose situacijose įsivertinimas atspindi *generalisto* koncepcijos raiškos požymį - priimti sprendimus, pateikiant įvairias interpretacijas ir galimus sprendimų būdus įvairiose problemose ir situacijose (Bunderson ir Sutcliffe, 2002). Tačiau žymiai blogiau įsivertinamas gebėjimas inicijuoti naujoves neatspindi generalistui būdingos profesinės veiklos pobūdžio daugialypiuose lygmenyse (Kirst-Ashman ir Hull, 2006) ir labiau artimas *specialisto* koncepcijai, kurioje nebūdingas gebėjimas keisti ir jungti naujas žinias už jo specializuotos srities ribų (Bunderson ir Sutcliffe, 2002; Kang, 2007; Anderson, 2012). Tokios pat tendencijos stebimos visose gebėjimų grupėse. Kelly ir Mastroeni (2011) teigia, kad žmogiškųjų išteklių skirstymas į *generalistus* ir *specialistus* yra per griežtas, nes nėra atsižvelgiama į asmens savarankišką pasirinkimą formuoti savo karjerą investuojant į išsilavinimą, kvalifikacijos tobulinimą ir vystymą, siekiant užtikrinti galimybes judėti tarp *generalisto* ir *specialisto* vaidmenų. Todėl negalima ignoruoti paties asmens gebėjimo įgyti, demonstruoti ir vertinti studijų programose numatytus įgyti gebėjimus.

IŠVADOS

1. Europos aukštojo mokslo erdvėje apibrėžiamos pagrindinės magistrantūros studijų charakteristikos sudaro prielaidas vieningai magistrantūros studijų sampratai identifikuoti, kuriai būdingas studijų įvairiapusiškumas siekiant atliepti asmens, darbo rinkos ir visuomenės poreikius. Numatomi profesinio ir akademinio pobūdžio magistrantūros studijų tipai, suteikiantys skirtingo profilio, bet savo svarumu lygiaverčius kvalifikacinius laipsnius. Tačiau nacionaliniuose kontekstuose egzistuojanti studijų tipų, kvalifikacinių laipsnių įvairovė negali būti identifikuojama Europoje, kol nebus prieita vieningo susitarimo dėl magistrantūros studijų tipų, jų identifikacijos požymių, suteikiamų laipsnių atpažinimo tarptautiniu lygmeniu. Lietuvoje susiduriama su magistrantūros studijų programų bei kvalifikacinių laipsnių tipų įvairovės reglamentavimo stoka. Neoliberalizmo įtakos kontekste veikiančios studijų kaitos pagrindiniai veiksniai - aukštojo mokslo masiškumas, visuomenės kaita bei darbo rinkos įtaka - sąlygoja magistrantūros studijų lankstumo studentų ir jų poreikių įvairovės atžvilgiu, susikalbėjimo su visuomene bei darbo rinka, komunikuojant kokio tipo absolventai rengiami ir kokiose veiklos srityse pasirengę dirbti, poreikį.

2. Kiekvienoje šalyje edukologijos magistrantūros studijos yra unikalios, tačiau pasižymi tam tikrais sisteminiiais požymiais, kurie yra identifikuojami suteikiamo kvalifikacinio laipsnio sandaroje. Skirtingos edukologijos magistrantūros paskirtys realizuojamos skirtingose studijų programų tipuose – išskiriamos profesinio ir akademinio tipo studijų programos; mokytojų rengimui bei kvalifikacijai kelti skirtos magistrantūros studijos. Edukologijos magistrantūros studijoms būdingas lankstumas studentų ir jų poreikių įvairovės atžvilgiu bei aukšti priėmimo į studijas reikalavimai: svarus mokslinis įdirbis ketinant studijuoti akademinio pobūdžio studijose, tikslingas praktinis pasirengimas profesinio tipo studijoms, taip pat didelis dėmesys skiriamas motyvacijai, komunikaciniams ir anglų kalbos įgūdžiams įvertinti. Lietuvoje, skirtingai nei kitose šalyse, nėra magistrantūros studijų tipologijos, visos magistrantūros studijos yra labai abstraktaus profilio – siekia atliepti tiek konkrečius darbo rinkos poreikius, tiek pasirengti akademiniai veiklai. Lietuvoje nesant konceptualiam, apimančio pirmą ir antrą studijų pakopas, pedagogų rengimo modeliui, pedagogų kvalifikacijos tobulinimui skirtos studijų programos identifikuojamos tik pagal priėmimo į studijas sąlygas. Edukologijos magistrantūros studijų paskirčių heterogeniškumas sudaro prielaidas tenkinti įvairius stojančiųjų ir darbo rinkos poreikius, tačiau dėl pernelyg griežto studijų programų turinio reglamentavimo nacionaliniu lygmeniu, finansinio nepajėgumo ir „studijų maršruto“ koncepcijos nebuvimo sunku įgyvendinti kelias studijų paskirtis vienoje programoje.

3. *Generalisto* ir *specialisto* koncepcijų charakteristikos priklauso nuo jų raiškos konteksto. Darbo rinkos kontekste šių koncepcijų skiriamas požymis – sąsaja su profesinės veiklos sričių apimtimi ir profesijos pavadinimu. Švietimo kontekste *generalisto* ir *specialisto* koncepcijos įgyja filosofinės koncepcijos statusą, nesiejant su konkrečiomis darbo rinkoje egzistuojančiomis darbo vietomis, pareigomis. Tai studijų programos projektavimo koncepcija, kurios pasirinkimą lemia politinio, institucinio bei programos lygmens veiksniai. Šių koncepcijų skiriamas požymis – gebėjimai. Edukologijos magistrantūros studijose *specialisto* koncepcija siejama su konkrečiomis, bet labai giliomis žiniomis ir gebėjimais konkrečioje profesinės veiklos srityje. *Generalisto* koncepcijai edukologijos magistrantūros studijose būdinga kelias veiklos sritis apimantys specialieji gebėjimai ir aukšto lygio bendrieji gebėjimai, sudarantys prielaidas veikti plačiame veiklos spektre apimančiame kelias sritis, disciplinas, vaidmenis. Šiai koncepcijai būdingas jungimo, kombinacijų elgsenos modelis, sąlygojamas bendrųjų ir specialiųjų gebėjimų sąveikos. *Generalistui* būdingas sisteminis, analitinis, daugiaparaadigminis mąstymas, išvystyti socialiniai ir asmeniniai gebėjimai.

4. Lietuvoje projektuojant edukologijos magistrantūros studijų programas siekiama atliepti kelias studijų paskirtis, siejamas su skirtingų tipų studijomis – pasirengti akademinėi, profesinei bei visuomeninei veiklai. Išskirtinis dėmesys skiriamas pasirengimui mokslinei veiklai ir jai atlikti reikalingiems gebėjimams. Edukologijos mokslininkų bendradarbiavimo stoka sudaro kliūtis edukologijos magistrantūros studijų kokybei užtikrinti. Edukologijos magistro profesinių veiklų ir joms atlikti reikalingų gebėjimų neapibrėžtumas, studijų tipų neišskyrimas, netinkami studijų projektavimo principai, vertybinių nuostatų ugdymo ir vertinimo stoka signalizuoja darbdaviams apie paviršutinišką, neaiškaus tipo absolventų parengimą. Švietimo politika edukologijos magistrantūros studijų atžvilgiu neskatina šių studijų plėtros.

5. Edukologijos magistrantūros studijų metu studentų įgyjami gebėjimai sudaro prielaidas identifikuoti orientaciją į *generalisto* koncepciją, kuriai būdingi kelių veiklos sričių specialieji gebėjimai ir aukšto lygio bendrieji gebėjimai, sudarantys prielaidas veikti plačiame veiklos spektre apimančiame kelias sritis, disciplinas, vaidmenis. Edukologijos magistrams būdingas atvirumas pokyčiams, naujovėms, kritinis mąstymas ir atsakomybė. Edukologijos mokslo specifikos sąlygojamas socialinis jautrumas, tolerancija, komunikaciniai gebėjimai. Tačiau studentai stokoja *generalisto* koncepcijai būdingo daugiaparaadigminio mąstymo ir jo lydimos elgsenos keliose lygmenyse ir dimensijose. Edukologijos magistrantai labiau pasirengę dirbti mikro ir mezo lygmenyje, tačiau nėra pasirengę dirbti makro lygmens profesinės veiklos srityse. Bendrieji gebėjimai neužtikrina *generalisto* koncepcijos realizavimo profesinėje veikloje. Nepakankamai išvystyti specialieji gebėjimai sąlygoja *generalisto* koncepcijos stereotipinį požiūrį visuomenėje, kuris siejamas su paviršutiniškumu ir studijų kokybės stoka. Studijų

programos rengėjams nesivadovaujant arba paviršutiniškai vadovaujantis *specialisto* ar *generalisto* koncepcija projektuojant ir realizuojant edukologijos magistrantūros studijų programas, absolventai nėra tinkamai parengiami ir negali atstovauti nei vienos iš šių koncepcijų. Visuomenės neinformavus kokio tipo absolventai edukologijos magistrantūros studijų metu yra rengiami ir kokiose profesinės veiklos srityse pasirengę dirbti, edukologijos magistrai nėra atpažįstami ir visuomenėje vertinami neadekvačiai.

REKOMENDACIJOS

Švietimo politikams

- Įteisinti magistrantūros tipologiją, atsispindinčią ne tik deklaratyvaus tipo studijų programų aprašuose, bet suteikiamo kvalifikacinio laipsnio sandaroje.
- Tobulinti pedagogų rengimo modelį, aiškiai jame apibrėžiant magistrantūros studijų vaidmenį.
- Sudaryti sąlygas studijų programų projektavimo ir realizavimo procesuose įgyvendinti lankstumo principą: rengti įvairiomis koncepcijomis grindžiamas studijų programas, įgyvendinti studijų maršruto koncepciją.

Studijų programų rengėjams

- Projektuojant ir realizuojant studijų programas, pagrįstai pasirinkti ir įgyvendinti koncepciją, kuria vadovaujantis yra rengiami absolventai.
- Plėtoti dialogą su socialiniais dalininkais ir visuomene, informuoti kokio tipo absolventai konkrečių studijų metu yra rengiami, kokiose veiklose pasirenę dirbti, kokiais gebėjimais išsiskiriantys.
- Nuolat palaikyti glaudų santykį su studentais ir absolventais, aktyviai juos įtraukiant į studijų kokybės gerinimo veiklas.

Darbdavių atstovams

- Plėtoti dialogą su aukštosiomis mokyklomis ir įvertinti universiteto vaidmenį formuojant visuomenę.
- Nevertinti magistrantūros studijų metu rengiamų absolventų šabloniškai, santykį su universitetais suvokiant tiesmukiškai tik kaip paklausos – pasiūlos modelį.
- Prisidėti prie studijų kokybės gerinimo aktyviai dalyvaujant studijų programų rengimo, įgyvendinimo bei tobulinimo procesuose.

Studentams

- Prisiimti iniciatyvą ne tik efektyviai išnaudoti studijų metu sudarytas sąlygas įgyti ir plėtoti gebėjimus, bet ir savarankiškai tobulinti bei profesinėje veikloje demonstruoti.
- Aktyviai dalyvauti studijų kokybės gerinimo veikloje, bendradarbiaujant su studijų programų rengėjais ir padedant identifikuoti studijų stiprybes ir silpnybes. Rekomenduoti studijų kokybės tobulinimo priemones.
- Baigus studijas ginti studijų ir profesinės veiklos srities prestižą, prisidėti prie jų tobulinimo.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

MOKSLINIAI ŠALTINIAI

1. Adam, S. (2004). Using learning outcomes – a consideration of the nature, role, application and implications for European education of employing learning outcomes at the local, national and international levels, *Scottish Executive*. Prieiga: <http://www.scotland.gov.uk/library5/lifelong/tehea-00.asp>
2. Adam, S. (2006). An introduction to learning outcomes. Prieiga:http://www.dvresources.dcu.ie/afi/docs/bologna/a_consideration_of_the_nature_function.pdf
3. Adam, S., & Expert, U. B. (2008, February). Learning outcomes current developments in Europe: update on the issues and applications of learning outcomes associated with the Bologna process. In Contribution to the Bologna Seminar: *Learning outcomes based higher education: the Scottish experience*, 21 (08).
4. Akar, H. (2010). Globalization and its challenges for developing countries: The case of Turkish higher education. *Asia Pacific Education Review*, 11(3), 447-457, <http://dx.doi.org/10.1007/s12564-010-9086-0>
5. Allan, J. (1996). Learning outcomes in higher education. *Studies in Higher Education*, 21(1), 93-108.
6. Ališauskas, R. (2010). Švietimo ir visuomenės sinergijos prielaidos. *Pedagogika*, 100, 37-41.
7. Anderson, K. A. (2010). *A study of Skills, Problem solving and collaboration networks*. Dissertation. Prieiga: http://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/handle/2027.42/77727/andersok_1.pdf?sequence=1
8. Anderson, K. A. (2012). Specialist and generalist: Equilibrium skill acquisition decisions in problem-solving populations, *Journal of Economic Behavior & Organization*, 84, 463-473.
9. Andrews, J., Higson, H. (2008). Graduate Employability, ‘Soft Skills’ Versus ‘Hard’ Business Knowledge: A European Study. *Higher education in Europe*, 33(4), 411-422.
10. Astebro, T., Thompson, P. (2011). Entrepreneurs, Jacks of all trades or Hobos? *Research Policy*, 40 (5), 637-649.
11. Barkauskaitė, M., Nedzinskaitė, R. (2010). Edukologijos magistrantūros programų vadybos tobulinimas: studentų požiūris. *Pedagogika*, 99, 31-37.

12. Barkauskaitė, M., Bitinas, B. (2012). Edukologijos daktaro disertacijų temos Lietuvoje. *Pedagogika*, 105, 7-13.
13. Barrie S.C. (2006). Understanding what we mean by the generic attributes of graduates. *Higher Education*, 51, 215–241. DOI 10.1007/s10734-004-6384-7
14. Barnett, R. (2011). *Being a University*. London: Routledge.
15. Berggren, C. (2010). The Influence of Higher Education Institutions on Labour Market outcomes. *European Education*, 42 (1), 61-75.
16. Biggs, J. B., Tangs, C. (2007). *Teaching for quality learning at university*. Society for Research into Higher Education. Open University Press.
17. Bitinas, B. (2011). *Edukologijos terminija: kokybė ir problemos*. KU leidykla.
18. Bitinas, B. (2005). Edukologijos mokslas ugdymo paradigmu sankirtoje. *Pedagogika*, 79, 5-10.
19. Bitinas, B. (2006). *Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas*. Kronta.
20. Bowden, J., Hart, G., King, B., Trigwell, K., & Watts, O. (2000). *Generic capabilities of ATN university graduates*. Canberra: Australian Government Department of Education, Training and Youth Affairs.
21. Breslin, G., Hanna, D. ir kt., (2012). An exploratory study of specialist and generalist teachers: predicting self efficacy in delivering primary physical education, *Working Papers in the Health Sciences*, 1 (1), 1-9.
22. Bunderson, J., Sutcliffe, K. (2002). Comparing alternative conceptualizations of functional diversity in management teams: process and performance effects, *Academy of Management Journal*, 45(5), 875-893.
23. Carr, W. (1999). Fear of Teaching French: Challenges Faced by Generalist Teachers, *Canadian Modern Language Review*, 56 (1), 155-159.
24. Cherryholmes, C. H. (1992). Notes on pragmatism and scientific realism. *Educational Research*, 13-17.
25. Clark, B. (2004). Entrepreneurialism: delineating the character of the entrepreneurial university. *Higher Education Policy*, 17, 355-370.
26. Clinton, M., Hazelton, M. (2000). Scoping the prospects of Australian mental health nursing. *Australian and New Zealand Journal of Mental Health Nursing*, 9, 159-166.
27. Collins, J. (2001). *Good to Great*. HarperCollins, New York.
28. Collis, B., Moonen, J. (2001). *Flexible learning in a digital world: Experiences and expectations*. London: Kogan Page.
29. Colwill, J. M., Cultice, J. M., & Kruse, R. L. (2008). Will generalist physician supply meet demands of an increasing and aging population?. *Health Affairs*, 27(3), 232-241.

30. Cope, B., Kalantzis, M. (2012). *New learning: elements of a science of education: Second Edition*, Cambridge University Press.
31. Creswell, J. W. (2014). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Los Angeles, Sage.
32. Custódio, C., Ferreira, M.A., ir kt. (2013). Generalists versus specialists: Lifetime work experience and chief executive officer pay, *Journal of Financial Economics*, 108, 491-492.
33. Dapporto, L., & Dennis, R. L. (2013). The generalist–specialist continuum: testing predictions for distribution and trends in British butterflies. *Biological Conservation*, 157, 229-236.
34. *Darbdavių požūris į Lietuvoje ir Europoje vykstančius aukštojo mokslo pokyčius* (2010). Švietimo mainų ir paramos fondas. Prieiga: http://www.smpf.lt/uploads/documents/docs/464_15f4eec6643debaabf22e49dfe1774ca.pdf f. Žiūrėta 2014-04-30.
35. Deem, R. (2006). Conceptions of Contemporary European Universities: to do research or not to do research? *European journal of Education*, 41(2), 281-304.
36. Denscombe, M. (2010). *The good research guide for small – scale social research projects*. Fourth edition. Open University Press.
37. Devictor, V., Julliard, R., & Jiguet, F. (2008). Distribution of specialist and generalist species along spatial gradients of habitat disturbance and fragmentation. *Oikos*, 117(4), 507-514.
38. Doran, D., Duffield, C., Rizk, P., Nahm, S., & Chu, C. H. (2014). A Descriptive Study of Employment Patterns and Work Environment Outcomes of Specialist Nurses in Canada. *Clinical Nurse Specialist*, 28(2), 105-114.
39. Duderstadt, J., J. (2009). Current global trends in higher education and research: their impact on Europe. *Dies Academicus*, Universität Wien, Vienna, Austria.
40. Duoblienė, L. (2005). Nykstanti ugdymo filosofija Lietuvoje: paradoksas ar norma? *Acta Paedagogica Vilnensia*, 14, 67-75.
41. Dury, C., Hall, C., Danan, J. L., Mondoux, J., Aguiar Barbieri-Figueiredo, M. C., Costa, M. A. M., & Debout, C. (2014). Specialist nurse in Europe: education, regulation and role. *International nursing review*, 61(4), 454-462.
42. Gidley, J. M., Hampson, G. P., Wheeler, L., & Bereded-Samuel, E. (2010). From access to success: An integrated approach to quality higher education informed by social inclusion theory and practice. *Higher Education Policy*, 23(1), 123-147.

43. Grant, A. (2006). Undergraduate psychiatric nursing education at the crossroads in Ireland. The generalist vs. Specialist approach: towards a common foundation. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 13, 722-729.
44. Grant, R. W., Wexler, D. J., Watson, A. J., Lester, W. T., Cagliero, E., Campbell, E. G., & Nathan, D. M. (2007). How Doctors Choose Medications to Treat Type 2 Diabetes A national survey of specialists and academic generalists. *Diabetes Care*, 30(6), 1448-1453.
45. Grebliauskas, A., Kundrotas, V. ir kt. (2007). *Lietuvos aukštojo mokslo kokybės parametrų modeliavimas*. Monografija. ISM Vadybos ir ekonomikos universiteto leidykla. Kaunas.
46. Gudaitytė, D. (2002). Aukštojo mokslo tapimo masiniu tyrimo metodologiniai aspektai (II): institucinė bei funkcijų įvairovė. *Socialiniai mokslai: Edukologija*, 1(33), Kaunas: Technologija.
47. Gurin, P., Dey, E. L., Hurtado, S., & Gurin, G. (2002). Diversity and higher education: Theory and impact on educational outcomes. *Harvard Educational Review*, 72(3), 330-367.
48. Halkett, R., Schneider, P. ir kt. (2010). *The learning society*. Cisco System.
49. Hann, G. (2006). The BLK '21' programme in Germany: a 'Gestaltungskompetenz'- based model for Education for Sustainable Development, *Environmental Education Research* 12(1), 19-32.
50. Hennemann, S., & Liefner, I. (2010). Employability of German geography graduates: The mismatch between knowledge acquired and competences required. *Journal of Geography in Higher Education*, 34(2), 215-230.
51. Heyworth, J. (2011). Jumping through 'loops': A reflective study on preparing generalist pre-service teachers to teach music. *Issues In Educational Research*, 21(1). Prieiga: <http://www.iier.org.au/iier21/heyworth.html>
52. Higher Education Commission. (2012). Postgraduate education: An independent inquiry by the Higher Education Commission. Prieiga: http://www.policyconnect.org.uk/hec/sites/site_hec/files/report/329/fieldreportdownload/hec-postgraduateeducationreport.pdf. Žiūrėta: 2014-08-20
53. Hofstette, R., Scheuwly, B. (2004). Introduction Education Sciences in Dinamic and Hybrid Institutionalization, *Pedagogica Historica*, 40 (5), 16-28.
54. Holborow, M. (2012). Neoliberalism, Human Capital and the Skills Agenda in Higher Education--The Irish Case. *Journal for Critical Education Policy Studies*, 10(1), 93-111.
55. Horbačiauskienė, J., Gudaitytė, D. (2012). Liberaliojo ugdymo dimensija technologinio universiteto studijose, *Santalka: Filosofija, Edukologija*, 20 (1), 36-48.

56. Fine, P. V., Zapata, F., Daly, D. C., Mesones, I., Misiewicz, T. M., Cooper, H. F., & Barbosa, C. E. A. (2013). The importance of environmental heterogeneity and spatial distance in generating phylogeographic structure in edaphic specialist and generalist tree species of *Protium* (Burseraceae) across the Amazon Basin. *Journal of Biogeography*, 40(4), 646-661.
57. Forrest, C. B. (2009). A typology of specialists' clinical roles. *Archives of internal medicine*, 169(11), 1062.
58. Fritzell, Ch. (2006). On the Reconstruction of Educational Science. *Educational Philosophy and Theory*, 38 (2), 129-551.
59. Jakubė, A., Juozaitis A. (2012). *Bendrujų kompetencijų ugdymas aukštojoje mokykloje*, Vilnius.
60. Johnson, L. C. (1998). *Social work practice: A generalist approach* (6th ed.). Boston: Allyn & Bacon.
61. Jovaiša, L. (1993). *Edukologijos įvadas*. Kaunas. Technologija.
62. Jovaiša, L. (2002). *Edukologijos įvadas*. Trečiasis leidimas. Vilnius.
63. Jovaiša, L. (2007). *Enciklopedinis edukologijos žinynas*. Vilnius.
64. Jovaiša, L. (2011). *Edukologija*. T. 1. Agora.
65. Jucevičienė, P. (1997). *Ugdymo mokslo raida: nuo pedagogikos iki šiuolaikinės edukologijos*. Kaunas: Technologija.
66. Jucevičienė, P., Gudaitytė D., Karenauskaitė V. ir kt. (2010). *Universitetinė edukacinė galia: atsakas XXI amžiaus iššūkiams*, Kaunas, KTU.
67. Jucevičienė, P. (2001). Integruotas požiūris į socialinio darbo teoriją ir praktiką - XXI amžiaus iššūkių žmonėms atsakas. *Acta Paedagogica Vilnensia: mokslo darbai*, 8, 189-197. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
68. Jucevičienė, P. (2005). Responding to the challenge of globalization-quality of the learning university. *Higher Education Facing Globalization and Europeanization*. Kaunas: Technologija.
69. Jucevičienė, P. (2013) Nuo pedagogikos iki edukologijos: Meilės įkvėpti. *Pedagogika*, 111, 53-61.
70. Juodaitytė, A. (2006). Edukologijos mokslo sklaida: ugdymo sociologijos ir socialinės pedagogikos integracijos ryšiai. *Tiltai*, 4,19-33.
71. Juodaitytė, A., Savickis, A. (2013). Hermeneutikos metodo taikymas šiuolaikiniame edukologijos moksle. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 30, 24-33.
72. Juodaitytė, A. (2009). Sociologinės paradigmos raiška edukologijoje: naujos žinios ir socialinės pedagogikos statusas. *Mokytojų ugdymas*, 13 (2), 10-25.

73. Yemini, M. (2012). Future Challenges in Higher Education - Bologna Experts' Community Case Study. *International Education Studies*, 5(5), 226-234, <http://dx.doi.org/10.5539/ies.v5n5p226>
74. Kalantzis, M., Cope, B. (2012). *New learning: elements of a science of education*. Second Edition, Cambridge University Press.
75. Kang, S., Morris, S. & Shell, S. (2007). Relational archetypes, organizational learning, and value creation: extending the human resource architecture, *Academy of Management Review*, 21 (1), 236-256.
76. Kelly, G., Mastroeni, M. ir kt. (2011). Combining diverse knowledge: knowledge workers' experience of specialist and generalist roles, *Personnel Review*, 40 (5), 607-624.
77. Kennedy, D., Hyland, A., & Ryan, N. (2007). *Writing and using learning outcomes*. A Practical Guide.
78. Kerry, T. (2009) *Meeting the challenges of changes in postgraduate education*, London, CIPG.
79. Kirst-Ashman, K.K., Hull, J. (2006). *Understanding generalist practice*. Pacific Grove, CA: Brooks/Cole Thomson Learning.
80. Kostoglou, V., Garpis, A., Koilias, C., & Van der Heijden, B. (2011). Predictors of higher technological education graduates' labour market entrance success. *European Journal of Higher Education*, 1(2-3), 158-178.
81. Kraujutaitytė, L. (2002). *Aukštojo mokslo demokratiškumo pagrindai*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
82. Kvieskienė, G., Zaleckienė, I. (2010). Magistro studijų programos projektavimas: socialinės pedagogikos diskursas. *Socialinis ugdymas*, 14 (25), 13-30.
83. Lamanaukas, V., Augienė, D., Makarskaitė-Petkevičienė, R. (2012). Problems of University Education in Lithuania: Student Point of View. *International Education Studies*, 5 (4), 196-211.
84. Lazear, E. (2004). Balanced skills and entrepreneurship. *American Economic Review*, 94 (2), 208-211.
85. Lazear, E. (2005) Entrepreneurship. *Journal of Labor Economics*, 23 (4), 649-680.
86. Laužackas, R., Račkauskaitė, A., Jaškauskaitė, D. (2004). Magistrantūros programų kryptingumas ir turinio prieštaravimai Lietuvos universitetuose. *Aukštojo mokslo kokybė*. 1, 118-125.
87. Lawn, M., Firlong, J. (2009). The disciplines of education in the UK: between the ghost and the shadow, *Oxford Review of Education*, 35 (5), 541-552.

88. Leonavičius, V., Rutkienė A. (2010) Aukštojo mokslo sociologija: studijų pasirinkimas ir vertinimas, VDU, Kaunas.
89. Leuven, E., & Oosterbeek, H. (2011). Overeducation and mismatch in the labor market. *Handbook of the Economics of Education*, 4, 283-326.
90. Little, B., & Arthur, L. (2010). Less time to study, less well prepared for work, yet satisfied with higher education: A UK perspective on links between higher education and the labour market. *Journal of Education and Work*, 23(3), 275-296.
91. Machnicki, N. J., Adams, C., Tewksbury, J., Long, E. Y., Finke, D. L., Kortessis, N., ... & Neary, B. E. (2012, August). Generalist vs. specialist pathogens: Consequences of insect vectoring of fungal pathogens in wild chili peppers. In 97th ESA Annual Meeting.
92. Maher, A. (2004). Learning outcomes in higher education: Implications for curriculum design and student learning. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 3(2), 46-54.
93. *Magistrantūros studijų raidos įžvalgos* (2008). Sud. Žiliukas ir kt. Prieiga: http://www.skvc.lt/files/magistrant_proj/magistranruros%20raidos%20izvalgos.pdf. Žiūrėta 2014-04-30.
94. *Magistrantūros ir Lietuvos ūkio poreikių atitikimas* (2006), Viešosios politikos ir vadybos institutas, Vilnius. Prieiga: http://www.skvc.lt/files/Magistr/Magistr_ir_Liet_ukio_por_atitik_liet.pdf. Žiūrėta 2014-04-30.
95. Mason, G., Williams, G., & Cranmer, S. (2009). Employability skills initiatives in higher education: what effects do they have on graduate labour market outcomes?. *Education Economics*, 17(1), 1-30.
96. May, T. (2011). *Social research: issues, methods and process*. Fourth edition. Open University Press.
97. Mavromaras, K., McGuinness, S., O'Leary, N., Sloane, P., & Wei, Z. (2013). Job mismatches and labour market outcomes: Panel evidence on university graduates. *Economic Record*, 89(286), 382-395.
98. McGuinness, S., Sloane, P. J. (2009). Labour Market Mismatch Among UK Graduates: An Analysis Using REFLEX Data, ESRI working paper, No. 294. Prieiga: <http://hdl.handle.net/10419/50044>. Žiūrėta 2014-07-01.
99. McDowell, L. M. (2013). *Skills and Labour market change*. University of Oksford.
100. Meenaghan, T. M., Gibbons, W. E., & McNutt, J. G. (2005) *Generalist practice in larger settings: Knowledge and skills concepts*. Chicago: Lyceum Books.

101. Merkys G. (2000). Edukologijos disertacijos: sovietinio laikotarpio ir šiuolaikinių disertacijų metodologinės brandos palyginimas. *Socialiniai mokslai*, 1 (22), 18-32.
102. Miller, Sh. E., Tice, C. J., Harnek Hall D.M. (2008) The generalist model: Where do the micro and macro converge? *Advances in Social Work*, 9 (2), 79-90.
103. Minihan, P.M., Graham, C.L ir kt. (2011). Desired Educational Outcomes of Disability-Related Training for the Generalist Physician: Knowledge, Attitudes and Skills, *Academic Medicine*, 86 (9), 1171-1178.
104. Minihan, P. M., Robey, K. L., Long-Bellil, L. M., Graham, C. L., Hahn, J. E., Woodard, L., ... & Alliance for Disability in Health Care Education. (2011). Desired educational outcomes of disability-related training for the generalist physician: Knowledge, attitudes, and skills. *Academic Medicine*, 86(9), 1171-1178.
105. *Modernisation of Higher Education in Europe: Access, Retention and Employability* (2004). Euridice report, Prieiga: <http://www.ehea.info/news-details.aspx?ArticleId=348>
106. Moora, M., Berger, S., Davison, J., Oepik, M., Bommarco, R., Bruelheide, H., ... & Walther, G. R. (2011). Alien plants associate with widespread generalist arbuscular mycorrhizal fungal taxa: evidence from a continental-scale study using massively parallel 454 sequencing. *Journal of Biogeography*, 38(7), 1305-1317.
107. Morgan, D. (2007) Paradigms lost and pragmatism regained: methodological implications of combining qualitative and quantitative methods. *Journal of Mixed Methods Research*, 1 (1), 48-76.
108. Nusche, D. (2008). *Assessment of learning outcomes in higher education: A comparative review of selected practices* (No. 15). OECD Publishing.
109. O'Hara, M. (2007). Strangers in strange land: knowing, learning and education for global knowledge society, *Futures* 39 (8), 930-941.
110. Olssen, M., & Peters, M. A. (2005). Neoliberalism, higher education and the knowledge economy: from the free market to knowledge capitalism. *Journal of Education Policy*, 20(3), 313-345.
111. Overall Report on the visit of the expert team to Education courses in Klaipėda, Šiauliai, Kaunas and Vilnius Pedagogical Universities, Prieiga: http://www.skvc.lt/files/Tarptautiniai_vertinimai/education_2010.pdf
112. *Pagrindiniai duomenys apie Europos mokytojus ir mokyklų vadovus* (2013). Eurydice ataskaita. Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras. Prieiga: http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2013/12/KD-TeachersSchool-Leaders_LT.pdf

113. Parsloe, P. (2000). Generic and specialist practice. *Blackwell Encyclopaedia of Social Work*. Oxford: oxford University Press.
114. Patry, J. L. (2006). Evaluation of the concept of Master's studies in Lithuania with respect to theory-practice relationship. *Dabarties iššūkiai magistrantūrai*, 63-85, Vilnius, SKVC.
115. Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods* (2nd ed.) Newbury Park, CA: Sage.
116. Paulionytė, J. (2008). Būsimų pradinių klasių mokytojų gebėjimo piešti ypatumai, *Pedagogika*, 89, 45-81.
117. Pileičikienė, N. (2011a). Socialinių dalininkų bendradarbiavimas užtikrinant studijų programų kokybę: Teorija ir praktika Lietuvoje. *Aukštasis mokslas*, 8, 132-157.
118. Pileičikienė, N. (2011b). *Studijų rezultatų integravimas į studijų programas: bendrųjų mokėjimų paradigma*. Daktaro disertacija. Kaunas: VDU.
119. Pukelis, K., Savickienė, I. (2002). Edukologijos sąvoka: samprata ir sandara. *Pedagogika*, 62.
120. Quay, J., Peters, J. (2008). Skills, strategies, sport, and social responsibility: reconnecting physical education. *Journal of Curriculum Studies*, 40 (5), 601–626, <http://dx.doi.org/10.1080/00220270801886071>
121. Rajeckas, V. (1999). *Pedagogika – ugdymo mokslas ir menas*, VPU, Vilnius.
122. Rajeckas, V. (2004). *Pedagogikos pagrindai*, Vilnius.
123. Reeve, J., Blakeman, T. ir kt. (2013). Generalist solutions to complex problems: generating practice-based evidence – the example of managing multi-morbidity. *BMC Family Practice*, 14 (112). Open Access. Prieiga: <http://www.biomedcentral.com/1471-2296/14/112>
124. Rieckmann, M. (2012). Future - oriented higher education: Which key competencies should be forested university teaching and learning? *Futures* 44, 127-135.
125. Ryan, K., Connolly, M., Charnley, K., Ainscough, A., Crinion, J., Hayden, C., ... & Wynne, M. (2014). Palliative care competence framework. Dublin: Health Service Executive
126. Rychen D., Salganik L. (2003). A holistic model of competence, in: Rychen D., Salganik L. (Eds.), *Key Competencies for a Successful Life and Well-Functioning Society*, 41-62.
127. Rutkienė, A., Tandzegolskienė, I. (2013). Įsidarbinamumo gebėjimų plėtojimas edukologijos studijose. *Andragogika*, 1 (4). Klaipėdos universitetas.
128. Salas Velasco, M. (2012). More than just good grades: candidates' perceptions about the skills and attributes employers seek in new graduates. *Journal of Business Economics and Management*, 13 (3), 499-517. doi: 10.3846/16111699.2011.620150.

129. Samalavičius, A. (2003). *Universiteto idėja ir akademinė industrija*, Vilnius: Kultūros barai.
130. Shephard, K. (2008). Higher education for sustainability: seeking affective learning outcomes. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 9(1), 87-98.
131. Skirton, H., Lewis, C., Kent, A., & Coviello, D. A. (2010). Genetic education and the challenge of genomic medicine: development of core competences to support preparation of health professionals in Europe. *European Journal of Human Genetics*, 18(9), 972-977.
132. Smetana, G. W., Landon, B. E., Bindman, A. B., Burstin, H., Davis, R. B., Tjia, J., & Rich, E. C. (2007). A comparison of outcomes resulting from generalist vs specialist care for a single discrete medical condition: a systematic review and methodologic critique. *Archives of Internal Medicine*, 167(1), 10-20.
133. Stasiūnaitienė, E., Norkutė O., ir kt. (2013). *Universitetų socialinių mokslų studijų absolventų įsidarbinamumas: iššūkiai ir realijos*. Smalta.
134. Stefanescu, C., Carnicer, J., & Penuelas, J. (2011). Determinants of species richness in generalist and specialist Mediterranean butterflies: the negative synergistic forces of climate and habitat change. *Ecography*, 34(3), 353-363.
135. Stevenson, O. (2005). Genericism and specialization: the story since 1970, *British Journal of Social Work*, 35, 569-586.
136. Stretton, A. (2013). A specialist-generalist perspective of project management. *PM World Journal*, 2 (9).
137. Stille, C. J., McLaughlin, T. J., Primack, W. A., Mazor, K. M., & Wasserman, R. C. (2006). Determinants and impact of generalist–specialist communication about pediatric outpatient referrals. *Pediatrics*, 118(4), 1341-1349.
138. Sundberg, D. (2004). From Pedagogik to Educational Sciences? Higher education Reform, Institutional Settings and the Formation of the Discipline of Educational Science in Sweden. *European Educational Research Journal*, 4, 393-410.
139. *Survey of Master degrees in Europe* (2009). By Howard Davies. Prieiga: http://www.eua.be/Libraries/Publications_homepage_list/EUA_Survey_Of_Master_Degrees_In_Europe_FINAL_www.sflb.ashx
140. *Studijų rezultatų kokybė: universitetų absolventų integracijos darbo rinkoje tyrimas* (2010). Viešosios politikos ir vadybos institutas. Prieiga per internetą: <http://www.vpvi.lt/assets/Ataskaitos/tyrimas.pdf>
141. Taylor, A. (2005). What Employers Look for: the Skills Debate and the Fit With Youth Perceptions. *Journal of Education and Work*, 18(2), 201-218.

142. Targamadžė, V., Valaitytė, V. (2006). Klaipėdos universiteto edukologijos krypties doktorantūros studijų raida. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 11, 36-47.
143. Teigiser, K. S. (2013). New approaches to generalist field education, *Journal of Social Work Education*, 45 (1), 139-146.
144. Tashakkori, A., Teddlie, C. (2010). *SAGE handbook of mixed methods in social and behavioral research*. (2 nd. ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
145. Tempone, I. ir kt. (2012). Desirable generic attributes for accounting graduates into the twenty-first century: The views of employers. *Accounting Research Journal*, 25(1), 41 – 55. doi: <http://dx.doi.org/10.1108/10309611211244519>.
146. *Tendencijos aukštajame moksle: suinteresuotų šalių požiūriai* (2012). MOSTA. Prieiga:http://www.mosta.lt/images/documents/analize/tyrimai_ir_ataskaitos/2012/Tendencijos_aukstajame_moksle.pdf
147. Teresevičienė, M. (2012). Tyrimų erdvės išplėtimas ugdant edukologijos mokslininkus. *Pedagogika*, 108, 55-62.
148. Tinfavičienė, I. (2001). Keli edukologijos studijų Lietuvoje ir Skandinavijos šalyse lyginamieji aspektai. *Acta Pedagogica Vilnesia*, 8, 216-222.
149. Tinfavičienė, I. (2007a). Istorinė universitetinio aukštojo mokslo sampratos raida. *Acta Pedagogica Vilnesia*, 19, 186-195.
150. Tinfavičienė, I. (2007b). Edukologijos magistro studijų programų vertinimas: akademinio šiuolaikiškumo aspektas. *Pedagogika*, 88, 25-30.
151. Tinfavičienė, I. (2008). *Lietuvos universitetinio aukštojo mokslo paradigimų kaita: edukologijos magistrantūros studijų atvejis*. Disertacija. VU.
152. Torrecillas, E., del Mar Alguacil, M., Roldán, A., Díaz, G., Montesinos-Navarro, A., & Torres, M. P. (2014). Modularity reveals a tendency of arbuscular mycorrhizal fungi to interact differently with generalist and specialist plant species in gypsum soils. *Applied and environmental microbiology*, AEM-01358
153. The European Higher Education Area in 2012: Bologna Process Implementation Report. Prieiga:<http://www.ehea.info/Uploads/%281%29/Bologna%20Process%20Implementation%20Report.pdf>. Žiūrėta: 2014-07-10.
154. *Trends 2010: A decade of change in European Higher Education*. By Andrée Surssock & Hanne Smidt. Prieiga: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/2010_conference/documents/EUA_Trends_2010.pdf

155. Trevithick, P. (2011). The generalist versus specialist debate in social work education in the UK, in J. Lishman (ed.) *Research Highlights: Volume on Social Work Education*, 233-254.
156. Trow, M. (2005). Reflection on the transition from Elite to Mass to Universal Access: Forms and Phases of Higher Education in Modern Societies since WWII, *International Handbook of Higher Education*. Kluwer.
157. Trow, M. (2000). *From mass education to universal access: The American advantage*. Research and Occasional Paper Series: CSHE.1.00, University of California, Berkeley.
158. Van Bodegom – Vos, J., Verhoef ir kt. (2012). A Qualitative Study of Barries to the Implementation of a Rheumatoid Arthritis Guideline Among Generalist and Specialist Physical Therapists, *Physical Therapy*, 92 (10), 1292-1305
159. Vrontis, D., Thrassou A., Melanthiou Y. (2007). Contemporary higher education student – choice models for developed countries. *Journal of Business Research*, 60, 979-989.
160. Waites, C. (2000). Assessing generalist problem-solving skills: An outcome measure. *Journal of Social Work Education*, 6, 67-79.
161. Witte, J., Van Der Wende, M., Huisman, J. (2008). Blurring boundaries: How the bologna process changes the relationship between university and non-university higher education in germany, the netherlands and france. *Studies in Higher Education*, 33(3), 217-231, <http://dx.doi.org/10.1080/03075070802049129>
162. White, N., R. (2007). “The customer is always right?”: student discourse about higher education in Australia. *Higher Education*, 54, 593-604.
163. Wynaden, D. (2006). Reflection on mental health nursing. Guest Editorial. *Contemporary Nurse*, 21, 117-119.
164. Wronski, S. P. (1950). VOLUME XXV, AUGUST 1951. *Northwest Science*, 24, 121.
165. Yorke, M., (2006). Employability in higher education: what it is – what it is not. *ESECT Learning and Employability Series 1*, York: Higher Education Academy.
166. Želvys R. (2005). Aukštojo mokslo plėtra ir akademinė didaktika//*Acta Paedagogica Vilnensia*, Nr. 14, p. 169-178.

DOKUMENTAI

1. *Bergen communique* (2005). Prieiga:
http://www.smm.lt/uploads/documents/Papildomas%20menu2/Bolonijos_procesas/Bergen_communique.pdf

2. *Berlin communique* (2003). Prieiga:
http://www.smm.lt/uploads/documents/Papildomas%20menu2/Bolonijos_procesas/Berlin_communique.pdf
3. *Bologna declaration* (1999). Prieiga:
http://www.smm.lt/uploads/documents/Papildomas%20menu2/Bolonijos_procesas/Bologna_declaration.pdf
4. *Bucharest Communique* (2012). Prieiga:
[http://www.ehea.info/Uploads/\(1\)/Bucharest%20Communique%202012\(1\).pdf](http://www.ehea.info/Uploads/(1)/Bucharest%20Communique%202012(1).pdf)
5. *Budapest – Viena declaration* (2010). Prieiga:
http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/2010_conference/documents/Budapest-Vienna_Declaration.pdf
6. *Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve* (2009). Prieiga:
http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communicu%C3%A9_April_2009.pdf
7. *Dublin descriptors for Short Cycle, First Cycle, Second Cycle and Third Cycle Awards* (2004). Prieiga:
http://www.smpf.lt/lt/dokumentai/administraciniai_ir_politiniai/dublino_aprasai_2004
8. *Education and Training in Europe 2020* (2013). European Commission. Prieiga:
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/163EN.pdf
9. *Europe 2020* (2010). Communication from the European Commission. Prieiga:
<http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>
10. *Glasgow declaration* (2005). Prieiga:
<http://www.aic.lv/bologna/Bologna/maindoc/GLASGOWdeclaration.pdf>
11. *Government Decree on University Degrees* (2004). Prieiga:
<http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2004/en20040794.pdf>
12. *Graz declaration* (2003). Prieiga:
http://www.eua.be/eua/jsp/en/upload/COM_PUB_Graz_publication_final.1069326105539.pdf
13. *Helsinki conference* (2003). Prieiga: http://www.ehea.info/Uploads/Seminars/030314-15Helsinki_Results.pdf
14. *Higher Education in Estonia* (2010). Prieiga:
http://www2.archimedes.ee/enic/File/Higher_Education_in_Estonia_2010.pdf

15. *Latvian Qualifications Framework level descriptors* (2010). Prieiga: <http://www.nki-latvija.lv/content/files/LQF-level-descriptors.pdf>
16. *Lietuvos Respublikos mokslo sričių ir krypčių klasifikacija* (1992). Prieiga: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ874254.pdf>
17. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „*Dėl bendrojo studijų sričių ir krypčių, pagal kurias vyksta nuosekliosios universitetinės ir neuniversitetinės studijos Lietuvos aukštosiose mokyklose, klasifikatoriaus ir pagal šias studijų kryptis suteikiamų kvalifikacijų sąrašo*“ patvirtinimo (2001). Prieiga: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=291953
18. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „*Dėl bendrojo studijų sričių ir krypčių, pagal kurias vyksta nuosekliosios universitetinės ir neuniversitetinės studijos Lietuvos aukštosiose mokyklose, klasifikatoriaus ir pagal šias studijų kryptis suteikiamų kvalifikacijų sąrašo patvirtinimo*“ pakeitimo (2007) (Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas 2007 m. sausio 31 d. Nr. 107). Prieiga: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=291741&p_query=&p_tr2=
19. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas *Dėl bendrųjų reikalavimų studijų programoms* (2005 m. Liepos 22 d. Nr. Isak-1551). Prieiga: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/oldsearch.preps2?Condition1=260202>
20. *Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymas* (2009 m. balandžio 30 d. Nr. XI-242). Prieiga: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=343430&p_query=&p_tr2=
21. *Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašas* (2010 m. gegužės 4 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 535). Prieiga: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=372306
22. *London communique* (2007). Prieiga: http://bologna.en.ankara.edu.tr/?page_id=213
23. *Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimo aprašas* (patvirtintas Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro 2010 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. V- 826). Prieiga: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=374821&p_query=&p_tr2=
24. *Nacional Framework of Qualifications*. Prieiga: http://www.nfq.ie/nfq/en/about_NFQ/framework_levels_award_types.html
25. *Prague communique* (2001). Prieiga: http://www.kvc.cr.vu.lt/site/sites/default/files/PRAGUE_COMMUNIQUE.pdf

26. *Prague declaration* (2009). Prieiga:
http://www.eua.be/fileadmin/user_upload/files/Publications/EUA_Prague_Declaration_European_Universities_-_Looking_forward_with_confidence.pdf
27. *Salamankos konvencija* (2001). Prieiga:
https://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/direkcijos/studiju_direkcija/teises_aktai/Tarptautiniai%20teises%20aktai/Salamankos_konvencija.pdf
28. *Sorbonne declaration* (1998).
Prieiga:http://www.smm.lt/uploads/documents/Papildomas%20menuiu2/Bolonijos_procesas/Sorbonne_declaration.pdf
29. *Studijų pakopų aprašas* (2011) (patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. lapkričio 21 d. Nr. V-2212 įsakymu). Prieiga:
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=412604&p_query=&p_tr2=
30. *Studijų sričių ir krypčių, pagal kurias vyksta studijos aukštesiose mokyklose, sąrašo projektas*, 2013 m. gruodžio 10 d. (darbinis dokumentas).
31. *Studijų sričių ir krypčių, pagal kurias vyksta studijos aukštesiose mokyklose, sąrašo projektas*, 2014 m. spalio 28 d. (darbinis dokumentas).
32. *Švietimo persvarstymas. Investavimas į gebėjimus siekiant geresnių socialinių ir ekonominių rezultatų* (2012). Komisijos komunikatas Europos parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui. Prieiga: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0669&from=EN>
33. *Švietimo ir ugdymo studijų krypties aprašo projektas* (2013). Prieiga:
http://www.skvc.lt/files/SKAR-2/Svietimo_ir_ugdymo_aprasas.pdf. Žiūrėta 2014-01-30
34. *Švietimo ir ugdymo studijų krypties aprašo projektas* (2014). Prieiga:
http://www.skvc.lt/files/SKAR-2/Svietimo_ir_ugdymo_aprasas.pdf. Žiūrėta 2014-12-01
35. *The cycle descriptors for higher education* (2009). Prieiga: <http://www.nki-latvija.lv/content/files/Cycle%20descriptors%20for%20higher%20education.pdf>
36. *The framework for higher education qualifications in England, Wales and Northern Ireland FHEQ* (2008). Prieiga: <http://www.qaa.ac.uk/en/Publications/Documents/Framework-Higher-Education-Qualifications-08.pdf>
37. *Universities Act* (2009). Prieiga:
<http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2009/en20090558.pdf>

INTERNETINIAI INFORMACIJOS ŠALTINIAI:

1. *Aleksandro Stulginskio universitete vykdomos studijų programos Profesijos edukologija aprašas*. Prieiga:
[file:///D:/Downloads/profesijos_edukologija_magistras_2013_0%20\(1\).pdf](file:///D:/Downloads/profesijos_edukologija_magistras_2013_0%20(1).pdf). Žiūrėta 2014-04-30.
2. *Didžiojoje Britanijoje suteikiami magistro laipsniai*. Prieiga:
http://www.prospects.ac.uk/postgraduate_qualifications_masters.htm. Žiūrėta 2014-05-30.
3. *Dublino universiteto koledže (University College Dublin) edukologijos srityje vykdomos magistrantūros studijos*. Prieiga:
<http://www.ucd.ie/education/graduateprogrammes/taughtprogrammes/mastersineducationmed>. Žiūrėta 2014-05-30.
4. *Dublino universiteto koledže vykdomos studijų programos Master of Education aprašas*. Prieiga:
<http://www.ucd.ie/education/graduateprogrammes/taughtprogrammes/mastersineducationmed/>. Žiūrėta 2014-05-30.
5. *Dublino universiteto koledže vykdomos studijų programos Professional Masters in Education aprašas*. Prieiga:
<http://www.ucd.ie/education/graduateprogrammes/taughtprogrammes/professionalmastersineducationpme/>. Žiūrėta 2014-05-30.
6. *Dublino universiteto koledže vykdomos studijų programos Professional Masters in Education aprašas*. Prieiga:
(PME)
<http://www.ucd.ie/education/graduateprogrammes/taughtprogrammes/professionalmastersineducationpme/>. Žiūrėta 2014-05-30.
7. *Dublino Triničio koledže vykdomos studijų programos Master of Education aprašas*. Prieiga:
<https://www.tcd.ie/courses/postgraduate/faculty/subjects.php?sub=AHS-ED>. Žiūrėta 2014-05-30.
8. *Generalisto laipsnis Australijoje*. Prieiga:
<http://www.graduatecareers.com.au/CareerPlanningandResources/careerprofiles/GeneralistDegreeGraduates/index.htm>
Daugpilio universitete vykdomos edukologijos magistrantūros studijų programos. Prieiga:
http://du.lv/en/studies_admission/study_programmes. Žiūrėta 2014-06-30.
9. *Finnish Nacional Board of Education*. Prieiga:
http://www.oph.fi/english/curricula_and_qualifications/higher_education/university_education/university_degrees. Žiūrėta 2014-05-30.

10. *Kauno technologijos universitete vykdomos studijų programos Edukologija aprašas*.
Prieiga:
http://uais.cr.ktu.lt/plsql/mod_dest/stp_report_ects.card_ml?p_valkod=621X20004&p_year=2014&p_lang=LT . Žiūrėta 2014-05-30.
11. *Kauno technologijos universitete vykdomos studijų programos Edukacinės technologijos aprašas*. Prieiga:
http://uais.cr.ktu.lt/plsql/mod_dest/stp_report_ects.card_ml?p_valkod=621X20003&p_year=2014&p_lang=LT. Žiūrėta 2014-04-30.
12. *Kembridžo universitete teikiami magistro laipsniai*. Prieiga:
<http://www.admin.cam.ac.uk/students/gradadmissions/prospec/studying/qualifdir/courses/fcef>. Žiūrėta 2014-05-30.
13. *Kembridžo universitete vykdomos studijų programos Master of education aprašas*. Prieiga:
<http://www.graduate.study.cam.ac.uk/courses/directory/ededmersp>. Žiūrėta 2014-05-30.
14. *Klaipėdos universitete vykdomos studijų programos Edukologija aprašas*. Prieiga:
https://web.liemsis.lt/kuis/stp_report_ects.card_ml?p_valkod=621X20009&p_year=2014&p_lang=LT. Žiūrėta 2014-04-30.
15. *Klaipėdos universitete vykdomos studijų programos Švietimo vadyba aprašas*. Prieiga:
https://web.liemsis.lt/kuis/stp_report_ects.card_ml?p_valkod=621X20031&p_year=2014&p_lang=LT. Žiūrėta 2014-04-30.
16. *Klaipėdos universitete vykdomos studijų programos Šeimos edukologija ir vaiko teisių apsauga aprašas*. Prieiga:
https://web.liemsis.lt/kuis/stp_report_ects.card_ml?p_valkod=621X20007&p_year=2014&p_lang=LT. Žiūrėta 2014-04-30.
17. *Korko universiteto koledže vykdomos studijų programos Education (MEd) aprašas*. Prieiga:
<http://www.ucc.ie/en/cke59/>. Žiūrėta 2014-05-30.
18. *Latvijos universitete vykdomos magistrantūros studijų programos*. Prieiga:
<http://www.lu.lv/eng/istudents/degree/study/>. Žiūrėta 2014-03-30.
19. *Latvijos universitete vykdomos studijų programos Educational Sciences aprašas*. Prieiga:
<http://www.lu.lv/eng/istudents/degree/study/master-educational-sciences/>. Žiūrėta 2014-03-30.
20. *Lenkijos aukštojo mokslo sistema*. Prieiga: <http://www.nauka.gov.pl/en/higher-education-system/>. Žiūrėta 2014-03-30.
21. *Lietuvos edukologijos universitete vykdomos studijų programos Taikomoji etika aprašas*.
Prieiga:

- http://leu.lt/lt/studijos/leu_studiju_programos/leu_magistranturos_studiju_programos/leu_m_agsp2014/programs/100158/1.html. Žiūrėta 2014-03-30.
22. *Lietuvos edukologijos universitete vykdomos studijų programos Technologijų edukologija aprašas*. Prieiga:
http://leu.lt/lt/studijos/leu_studiju_programos/leu_magistranturos_studiju_programos/leu_m_agsp2014/programs/100113.html. Žiūrėta 2014-04-30.
23. *Lietuvos edukologijos universitete vykdomos studijų programos Dailės edukologija aprašas*. Prieiga:
http://leu.lt/lt/studijos/leu_studiju_programos/leu_magistranturos_studiju_programos/leu_m_agsp2014/programs/100147.html. Žiūrėta 2014-04-30.
24. *Lietuvos edukologijos universitete vykdomos studijų programos Ikimokyklinė edukologija aprašas*. Prieiga:
http://leu.lt/lt/studijos/leu_studiju_programos/leu_magistranturos_studiju_programos/leu_m_agsp2014/programs/100148.html. Žiūrėta 2014-04-30.
25. *Lietuvos edukologijos universitete vykdomos studijų programos Muzikos edukologija aprašas*. Prieiga:
http://leu.lt/lt/studijos/leu_studiju_programos/leu_magistranturos_studiju_programos/leu_m_agsp2014/programs/100151.html. Žiūrėta 2014-04-30.
26. *Lietuvos edukologijos universitete vykdomos studijų programos Šokio edukologija aprašas*. Prieiga:
http://leu.lt/lt/studijos/leu_studiju_programos/leu_magistranturos_studiju_programos/leu_m_agsp2014/programs/100154.html. Žiūrėta 2014-04-30.
27. *Lietuvos edukologijos universitete vykdomos studijų programos Švietimo kokybės vadyba aprašas*. Prieiga:
http://leu.lt/lt/studijos/leu_studiju_programos/leu_magistranturos_studiju_programos/leu_m_agsp2014/programs/100156.html. Žiūrėta 2014-04-30.
28. *Lietuvos edukologijos universitete vykdomos studijų programos Švietimo vadyba ir lyderystė aprašas*. Prieiga:
http://leu.lt/lt/studijos/leu_studiju_programos/leu_magistranturos_studiju_programos/leu_m_agsp2014/programs/100157.html. Žiūrėta 2014-04-30.
29. *Lietuvos edukologijos universitete vykdomos studijų programos Kūno kultūra ir sportas aprašas*. Prieiga:
http://leu.lt/lt/studijos/leu_studiju_programos/leu_magistranturos_studiju_programos/leu_m_agsp2014/programs/100138.html. Žiūrėta 2014-03-30.

30. *Lietuvos sporto universitete vykdomos studijų programos Edukologija aprašas*. Prieiga: <http://www.lsu.lt/studijos/studiju-programos/sporto-edukologijos-fakultetas/magistranturos-studijos/edukologija>. Žiūrėta 2014-03-30.
31. *Mykolo Romerio universitete vykdomos studijų programos Edukacinių technologijų valdymas aprašas*. Prieiga: https://stdb.mruni.eu/studiju_programos_aprasas.php?id=3832&l=lt. Žiūrėta 2014-23-30.
32. *Mykolo Romerio universitete vykdomos studijų programos Teisės edukologija aprašas*. Prieiga: https://stdb.mruni.eu/studiju_programos_aprasas.php?id=3855&l=lt. Žiūrėta 2014-02-30.
33. *Mykolo Romerio universitete vykdomos studijų programos Verslumo edukologija aprašas*. Prieiga: https://stdb.mruni.eu/studiju_programos_aprasas.php?id=3832&l=lt. Žiūrėta 2014-02-30.
34. *Master degree in Nacional Framework of Qualifications*. Prieiga: <http://www.nfq.ie/nfq/en/documents/MastersDegree.pdf>. Žiūrėta 2014-02-30.
35. *National Qualifications Authority of Ireland*. Prieiga: <http://www.nqai.ie/>. Žiūrėta 2014-03-30.
36. *Oksfordo universitete teikiami magistro laipsniai*. Prieiga: http://www.ox.ac.uk/admissions/postgraduate_courses/course_guide/education.html. Žiūrėta 2014-03-30.
37. *Oksfordo universitete vykdomos studijų programos MSc in Education (Higher Education) aprašas*. Prieiga: http://www.ox.ac.uk/admissions/postgraduate_courses/course_guide/education.html#course4. Žiūrėta 2014-02-30.
38. *Oulu universitete vykdomos studijų programos Master's degree programme in Education and globalisation aprašas*. Prieiga: <http://www oulu.fi/education/master-degree-programmes/education-and-globalisation#content-top>. Žiūrėta 2014-02-30.
39. *Oulu universitete vykdomos studijų programos Master's degree programme in Education and globalisation aprašas*. Prieiga: <http://www oulu.fi/education/master-degree-programmes/education-and-globalisation#content-top>. Žiūrėta 2014-03-30.
40. *Rezeknės aukštojoje mokykloje vykdomos edukologijos magistrantūros studijų programos*. Prieiga: http://www.ru.lv/en/international_office/studies_in_english/#m9. Žiūrėta 2014-03-30.
41. *Šiaulių universitete vykdomos studijų programos Edukologija aprašas*. Prieiga: <http://www.su.lt/stojantiesiems/priemimas/magistranturos-studijos/4439-edukologija>. Žiūrėta 2014-01-30.

42. *Šiaulių universitete vykdomos studijų programos Karjeros edukologija aprašas*. Prieiga: <http://www.su.lt/stojantiesiems/priemimas/magistranturos-studijos/4440-karjeros-edukologija>. Žiūrėta 2014-01-30.
43. *Šiaulių universitete vykdomos studijų programos Kūno kultūros ir sporto edukologija aprašas*. Prieiga: <http://www.su.lt/stojantiesiems/priemimas/magistranturos-studijos/4441-kno-kultros-ir-sporto-edukologija>. Žiūrėta 2014-02-30.
44. *Šiaulių universitete vykdomos studijų programos Taikomoji kūno kultūra aprašas*. Prieiga: <http://www.su.lt/stojantiesiems/priemimas/magistranturos-studijos/4482-taikomoji-kno-kultra>. Žiūrėta 2014-02-30.
45. *Šiaulių universitete vykdomos studijų programos Bioedukacija aprašas*. Prieiga: <http://www.su.lt/stojantiesiems/priemimas/magistranturos-studijos/11278-bio>. Žiūrėta 2014-03-30.
46. *Šiaulių universitete vykdomos studijų programos Tarpkultūrinis ugdymas ir tarpininkavimas aprašas*. Prieiga: <http://www.su.lt/stojantiesiems/priemimas/magistranturos-studijos/4449-tarpkultrinis-ugdymas-ir-tarpininkavimas>. Žiūrėta 2014-03-30.
47. *Tartu universitete vykdomos magistrantūros studijų programos*. Prieiga: <http://www.sh.ut.ee/en/studies/ma-programmes>. Žiūrėta 2014-03-30.
48. *Tartu universitete vykdomos studijų programos Education Science aprašas*. Prieiga: https://www.is.ut.ee/pls/ois/!tere.tulemast?leht=OK.OK.VA&id_oppekava=426&systemi_seaded=3,2,12,1,&sessioon=0. Žiūrėta 2014-02-10.
49. *Varšuvos universitete vykdomos edukologijos magistrantūros studijos*. Prieiga: http://arch.uw.edu.pl/en/page.php/stud/stud_inf.html. Žiūrėta 2014-02-10.
50. *The Maria Grzegorzewska Academy of Special Education vykdomos magistro lygmens edukologijos studijos*. Prieiga: <http://www.aps.edu.pl/university/major-fields-of-study-and-specialities/education.aspx>. Žiūrėta 2014-02-10.
51. *University of Glasgow graduate attributes*. Prieiga: http://www.gla.ac.uk/media/media_183776_en.pdf. Žiūrėta 2014-11-20.
52. *University of Jyväskylä vykdomos studijų programos Master's Degree Programme in Education aprašas*. Prieiga: <https://www.jyu.fi/en/studywithus/programmes/mdped>. Žiūrėta 2014-02-10.
53. *University of Jyväskylä vykdomos studijų programos Master's Degree Programme in Educational Leadership aprašas*. Prieiga: <https://www.jyu.fi/edu/laitokset/rehtori/en/courses/programmes/master-of-educational-management-and-leadership-med>. Žiūrėta 2014-02-10.

54. *Vilniaus universitete vykdomos studijų programos Edukologija aprašas*. Prieiga: [https://klevas.vu.lt/pls/pub/public_ni\\$www_progr_app.show?m=psa&p_ss=14&p_sk=209&p_sp=2&p_k=lt&p_fm=1&p_apr=1191](https://klevas.vu.lt/pls/pub/public_ni$www_progr_app.show?m=psa&p_ss=14&p_sk=209&p_sp=2&p_k=lt&p_fm=1&p_apr=1191). Žiūrėta 2014-02-10.
55. *Vytauto Didžiojo universitete vykdomos studijų programos Švietimo vadyba aprašas*. Prieiga: <http://www.vdu.lt/lt/study/program/show/153/>. Žiūrėta 2014-02-10.
56. *Vytauto Didžiojo universitete vykdomos studijų programos Švietimo kokybės vadyba aprašas*. Prieiga: <http://www.vdu.lt/lt/study/program/show/186/>. Žiūrėta 2014-02-10.
57. *Vytauto Didžiojo universitete vykdomos studijų programos Karjeros projektavimas aprašas*. Prieiga: <http://www.vdu.lt/lt/study/program/show/184/>. Žiūrėta 2014-02-10.
58. *Vytauto Didžiojo universitete vykdomos studijų programos Šeimotyra aprašas*. Prieiga: <http://www.vdu.lt/lt/study/program/show/158/>. Žiūrėta 2014-02-10.

PRIEDAI

1 priedas

Lietuvoje vykdomų edukologijos magistro kvalifikacinį laipsnį suteikiančių studijų programų paskirties ir priėmimo sąlygų tipologija bei informacijos šaltiniai

Studijų programa	Aukštoji mokykla	Paskirties tipas ¹⁶²	Priėmimo sąlygų tipas ¹⁶³	Atvirųjų informacijos išteklių šaltinis
1. Kūno kultūros ir sportas	LEU	P1+P2	A	http://leu.lt/lt/studijos/leu_studiju_programos/leu_magistranturos_studiju_programos/leu_mags_p2014/programs/100138/1.html
2. Technologijų edukologija	LEU	P1 arba P2	B	http://leu.lt/lt/studijos/leu_studiju_programos/leu_magistranturos_studiju_programos/leu_mags_p2014/programs/100113.html
3. Dailės edukologija	LEU	P3	A	http://leu.lt/lt/studijos/leu_studiju_programos/leu_magistranturos_studiju_programos/leu_mags_p2014/programs/100147.html
4. Ikimokyklinė edukologija	LEU	P2?	B	http://leu.lt/lt/studijos/leu_studiju_programos/leu_magistranturos_studiju_programos/leu_mags_p2014/programs/100148.html
5. Muzikos edukologija	LEU	P3	A	http://leu.lt/lt/studijos/leu_studiju_programos/leu_magistranturos_studiju_programos/leu_mags_p2014/programs/100151.html
6. Šokio edukologija	LEU	P3	A	http://leu.lt/lt/studijos/leu_studiju_programos/leu_magistranturos_studiju_programos/leu_mags_p2014/programs/100154.html
7. Švietimo kokybės vadyba	LEU	-	B	http://leu.lt/lt/studijos/leu_studiju_programos/leu_magistranturos_studiju_programos/leu_mags_p2014/programs/100156.html
8. Švietimo vadyba ir lyderystė	LEU	P4	B	http://leu.lt/lt/studijos/leu_studiju_programos/leu_magistranturos_studiju_programos/leu_mags_p2014/programs/100157.html
9. Taikomoji etika	LEU	P3	B	http://leu.lt/lt/studijos/leu_studiju_programos/leu_magistranturos_studiju_programos/leu_mags_p2014/programs/100158.html
10. Edukologija	ŠU	P3	C1	http://www.su.lt/ stojantiesiems/priemimas/magistranturos-studijos/4439-edukologija
11. Karjeros edukologija	ŠU	P4	C1	http://www.su.lt/ stojantiesiems/priemimas/magistranturos-studijos/4440-karjeros-edukologija

¹⁶² **Studijų programų paskirties tipologija:** P1 tipas – rengti mokslininkus, tyrėjus; P2 tipas – rengti pedagogus; P3 tipas – rengti edukologijos magistrus; P4 – rengti specialistus (švietimo kokybės, karjeros, tarpkultūrinio ugdymo ir tarpininkavimo, edukologus - vadybininkus ir pan.)

¹⁶³ **Priėmimo sąlygų tipologija:** A tipas – pedagogikos bakalauro laipsnis arba dalykinės krypties bakalauro laipsnis; B tipas – pedagogikos bakalauro laipsnis arba kitos švietimo ir ugdymo krypties bakalauro laipsnis ir papildomosios studijos (60 kreditų); C tipas - visų sričių bakalaurai, be jokių papildomų sąlygų; C1 tipas – visų sričių bakalaurai ir papildomi 2-4 studijų dalykai; D tipas – socialinių arba humanitarinių mokslų bakalauro kvalifikacinis laipsnis; D1 tipas - socialinių mokslų bakalauro kvalifikacinis laipsnis ir papildomi studijų dalykai; D2 - socialinių mokslų bakalauro kvalifikacinis laipsnis arba biomedicinos mokslų ir edukologijos mokslo pagrindinių disciplinų studijų dalykai; E tipas - socialinių mokslų bakalauro kvalifikacinis laipsnis.

12. Kūno kultūros ir sporto edukologija	ŠU	P4	C1	http://www.su.lt/stojantiesiems/priemimas/magistranturos-studijos/4441-kno-kulturos-ir-sporto-edukologija
13. Taikomoji kūno kultūra	ŠU	P4	D2	http://www.su.lt/stojantiesiems/priemimas/magistranturos-studijos/4482-taikomoji-kno-kultura
14. Bioedukacija	ŠU	P4	C1	http://www.su.lt/stojantiesiems/priemimas/magistranturos-studijos/11278-bio
15. Tarpkultūrinis ugdymas ir tarpininkavimas	ŠU	P4	C1	http://www.su.lt/stojantiesiems/priemimas/magistranturos-studijos/4449-tarpkulturinis-ugdymas-ir-tarpininkavimas
16. Švietimo vadyba	VDU	P4	C	http://www.vdu.lt/lt/study/program/show/153/
17. Švietimo kokybės vadyba	VDU	P4	C	http://www.vdu.lt/lt/study/program/show/186/
18. Karjeros projektavimas	VDU	P4	E	http://www.vdu.lt/lt/study/program/show/184/
19. Profesijos edukologija	ASU	P2	B	file:///D:/Downloads/profesijos_educologija_magistras_2013_0%20(1).pdf
20. Edukologija	LSU	P3	C	http://www.lsu.lt/studijos/studiju-programos/sporto-edukologijos-fakultetas/magistranturos-studijos/edukologija
21. Edukologija	VU	P1+P4	C1	https://klevas.vu.lt/pls/pub/public_mi\$www progr app.show
22. Edukologija	KTU	P3	C	http://uais.cr.ktu.lt/plsql/mod_dest/stp_report_ects.card_ml?p_valkod=621X20004&p_year=2014&p_lang=LT
23. Edukacinės technologijos	KTU	P4	C	http://uais.cr.ktu.lt/plsql/mod_dest/stp_report_ects.card_ml?p_valkod=621X20003&p_year=2014&p_lang=LT
24. Edukologija	KU	-	C	https://web.liemsis.lt/kuis/stp_report_ects.card_ml?p_valkod=621X20009&p_year=2014&p_lang=LT
25. Švietimo vadyba	KU	-	C	https://web.liemsis.lt/kuis/stp_report_ects.card_ml?p_valkod=621X20031&p_year=2014&p_lang=LT
26. Šeimos edukologija ir vaiko teisių apsauga	KU	-	C	https://web.liemsis.lt/kuis/stp_report_ects.card_ml?p_valkod=621X20007&p_year=2014&p_lang=LT
27. Verslumo edukologija	MRU	P3	D	https://stdb.mruni.eu/studiju_programos_aprasas.php?id=3832&l=lt
28. Edukacinių technologijų vadybas	MRU	P3	D	https://stdb.mruni.eu/studiju_programos_aprasas.php?id=3832&l=lt
29. Teisės edukologija	MRU	P3	E	https://stdb.mruni.eu/studiju_programos_aprasas.php?id=3855&l=lt

2 priedas

Nepedagoginėse edukologijos magistrantūros studijose studijuojančių studentų suvestinė (2014-04-01)

Nr.	Kodas	Pavadinimas	Institucija	Suteikiama kvalifikacija	Apimtis ECTS	Studijų forma	Studijų trukmė	Studentų skaičius 2013-2014 m.m. ¹⁶⁴	Studentų skaičius 2014 m. pavasario semestre ¹⁶⁵
1.	621X20036	Bioedukacija	Šiaulių universitetas	Edukologijos magistras	120	NL	2	6	6
2.	621X20003	Edukacinės technologijos	Kauno technologijos universitetas	Edukologijos magistras	120	NL, I	2	16	16
3.	621X20034	Edukacinių technologijų valdymas	Mykolo Romerio universitetas	Edukologijos magistras	90	NL, I	1,5	15	15
4.	621X20005	Edukologija	Lietuvos sporto universitetas	Edukologijos magistras	120	NL, I	2	23	23
5.	621X20004	Edukologija	Kauno technologijos universitetas	Edukologijos magistras	120	NL, I	2	20	20
6.	621X20002	Edukologija	Vilniaus universitetas	Edukologijos magistras	120	NL	2	28	28
7.	621X20009	Edukologija	Klaipėdos universitetas	Edukologijos magistras	120	NL, I	2	18	18
8.	621X20026	Edukologija	Šiaulių universitetas	Edukologijos magistras	120	NL, I	2	41	41
9.	621X20028	Karjeros edukologija	Šiaulių universitetas	Edukologijos magistras	90	NL, I	1,5	32	11
10.	621X20022	Karjeros projektavimas	Vytauto Didžiojo universitetas	Edukologijos magistras	90	NL, I	1,5	7	-
11.	621X20029	Tarpkultūrinis ugdymas ir tarpininkavimas	Šiaulių universitetas	Edukologijos magistras	120	NL	2	15	15
12.	621X20019	Teisės edukologija	Mykolo Romerio universitetas	Edukologijos magistras	90	NL, I	1,5	35	25

¹⁶⁴ Remiantis AIKOS duomenimis 2014-04-01.

¹⁶⁵ Remiantis aukštųjų mokyklų duomenimis.

3 priedas

Kiekybinio tyrimo apklausos anketa studentams

Gerbiami MAGISTRANTAI,

Esate edukologijos magistrantūros studijų studentai, todėl Jūsų nuomonė yra ypatingai reikšminga šios srities studijų tobulinimui. Pagrindinis šios apklausos tikslas – edukologijos magistrantų nuomonės apie įgyjamas kompetencijas vertinimas. Jūsų nuomonė, atspindinti įgytų kompetencijų įsivertinime, leis objektyviai matyti esamą studijų situaciją ir formuluoti pagrįstas rekomendacijas studijų tobulinimui. Anketa yra anoniminė, todėl vardo ir pavardės nurodyti nereikia. Apklausos metu gauti statistiniai duomenys bus pateikti apibendrintai, rengiant daktaro disertaciją. Tyrimą vykdo Vytauto Didžiojo universiteto edukologijos krypties doktorantė Simona Pilkiene (s.pilkiene@rs.vdu.lt).

1. Įvertinkite savo įgytus specialiuosius gebėjimus edukologijos magistratūros studijose. Prašau įvertinti kiekvieną teiginį, pažymėdami tik vertę konkrečiame langelyje kryžiu (X).

Specialieji gebėjimai	Puikiai	Gerai	Vidutiniškai	Patenkinamai	Blogai
Gebu identifikuoti įvairių amžiaus grupių asmenų mokymosi poreikius švietimo/ugdymo veikloje	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu projektuoti veiksmingas mokymosi strategijas švietimo/ugdymo veikloje	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu parengti mokymosi programas, atitinkančias siekiamus rezultatus	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu įgyvendinti mokymosi programas, pasirinkdamas tinkamus metodus ir išteklius	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu vertinti besimokančiųjų mokymosi pasiekimus švietimo/ugdymo veikloje	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu kurti besimokančiuosius įgalinančias mokymosi aplinkas	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu teikti konsultavimo paslaugas švietimo klausimais įvairioms tikslinėms grupėms	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu parengti švietimo organizacijos plėtros strateginį planą	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu organizuoti švietimo institucijos veiklą	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu rengti projektus švietimo problemoms spręsti	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu atlikti ekspertinį švietimo / ugdymo procesų, dokumentų ar pan. vertinimą	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu rengti švietimo tobulinimo strategijas	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu įgyvendinti švietimo tobulinimo strategijas	☐	☐	☐	☐	☐

2. Įvertinkite edukologijos magistratūros studijose įgytus gebėjimus vykdyti tyrimus. Prašau įvertinti kiekvieną teiginį, pažymėdami tik vertę konkrečiame langelyje kryžiu (X).

Gebėjimai vykdyti tyrimus	Puikiai	Gerai	Vidutiniškai	Patenkinamai	Blogai
Gebu vertinti edukologijos mokslui bei praktinei veiklai reikšmingus mokslinių tyrimų duomenis	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu numatyti perspektyvias mokslinio tyrinėjimo sritis	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu parengti metodologiškai pagrįstą tyrimo strategiją, numatant visus reikalingus tyrimo parametrus	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu atlikti švietimo srities tyrimus, taikant adekvačius tyrimo metodus	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu analizuoti tyrimo rezultatus ir formuluoti tyrimo išvadas	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu pateikti gautus tyrimų rezultatus specialistams ir kitiems asmenims	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu įvertinti tyrimų rezultatų poveikį švietimo plėtrai	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu pateikti moksliskai patikrintas rekomendacijas inovacijų diegimui	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu integruoti įvairių sričių žinias prisidedant prie naujų žinių kūrimo	☐	☐	☐	☐	☐

3. Įvertinkite savo įgytus žinių taikymo gebėjimus edukologijos magistratūros studijose. Prašau įvertinti kiekvieną teiginį, pažymėdami tik vertę konkrečiame langelyje kryžiu (X).

Žinios ir jų taikymas	Puikiai	Gerai	Vidutiniškai	Patenkinamai	Blogai
Gebu taikyti socialinių tyrimų metodologijos žinias vykdant profesinę veiklą	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu taikyti ugdymo teorijų žinias vykdant profesinę veiklą	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu taikyti ugdymo psichologijos žinias vykdant profesinę veiklą	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu taikyti ugdymo filosofijos žinias vykdant profesinę veiklą	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu taikyti ugdymo sociologijos žinias vykdant profesinę veiklą	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu taikyti švietimo vadybos teorijų žinias vykdant profesinę veiklą	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu taikyti lyderystės teorijų žinias vykdant profesinę veiklą	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu taikyti projektų rengimo žinias vykdant profesinę veiklą	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu taikyti švietimo politikos teorijų žinias vykdant profesinę veiklą	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu taikyti asmens konsultavimo žinias vykdant profesinę veiklą	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu taikyti švietimo kokybės teorijų žinias vykdant profesinę veiklą	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu taikyti informacinių komunikacinių technologijų žinias vykdant profesinę veiklą	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu taikyti profesinės veiklos etikos žinias vykdant profesinę veiklą	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu taikyti Lietuvos ir Europos Sąjungos teisinius aktus vykdant profesinę veiklą	☐	☐	☐	☐	☐

4. Įvertinkite savo įgytus socialinius gebėjimus edukologijos magistratūros studijose. Prašau įvertinti kiekvieną teiginį, pažymėdami tik vertę konkrečiame langelyje kryžiu (X).

Socialiniai gebėjimai	Puikiai	Gerai	Vidutiniškai	Patenkinamai	Blogai
Gebu aiškiai pristatyti atliktų tyrimų rezultatus	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu vystyti lyderystę asmeniniame lygmenyje	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu vystyti lyderystę organizacijos lygmenyje	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu imtis atsakomybės už savo veiklos kokybę ir jos tobulinimą	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu imtis atsakomybės už pavaldžių darbuotojų veiklos kokybę ir tobulinimą	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu vartoti edukologijos terminus įvairiose švietimo kontekstuose	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu inicijuoti diskusijas aktualiais švietimo klausimais	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu gerbti kitų asmenų socialinį, kultūrinį, kalbinį, etinį tapatumą	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu inicijuoti pilietines iniciatyvas švietimo srityje	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu reikšti mintis, naudojant įvairias komunikacines priemones įvairiuose švietimo kontekstuose	☐	☐	☐	☐	☐

5. Įvertinkite savo įgytus asmeninius gebėjimus edukologijos magistratūros studijose. Prašau įvertinti kiekvieną teiginį, pažymėdami tik vertę konkrečiame langelyje kryžiu (X).

Asmeniniai gebėjimai	Puikiai	Gerai	Vidutiniškai	Patenkinamai	Blogai
Gebu planuoti ir plėtoti asmeninę karjerą, suprantant mokymosi visą gyvenimą svarbą	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu priimti novatoriškus ir socialiai atsakingus veiklos sprendimus	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu kritiškai vertinti savo sprendimus, prisiimant už juos atsakomybę	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu dirbti komandoje, pripažįstant toleranciją nuostatų ir vertybių įvairovei	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu būti atviru naujovėms priimant sprendimus įvairiuose kontekstuose ir situacijose	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu veikti etiškai sudėtingose situacijose	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu prisiimti socialiai atsakingo asmens vaidmenį įvairiuose švietimo / ugdymo kontekstuose ir aplinkose	☐	☐	☐	☐	☐
Gebu inicijuoti naujoves įvairiose švietimo/ugdymo kontekstuose	☐	☐	☐	☐	☐

6. Jūsų studijų programos pavadinimas (įrašyti) .....

6a) Studijų kursas.....

7. Išreikškite savo nuomonę apie edukologijos magistratūros studijų paskirtį. Pasirinkite tik vieną atsakymą, pažymėdami jį kryžiu (X):

- Pasirengti savarankiškam mokslo darbui arba kitam darbui, kurį atlikti reikia mokslo žinių ir analitinių gebėjimų.
- Pasirengti profesinei praktinei veiklai.
- Pasirengti aktyviam pilietiniam dalyvavimui demokratinėje visuomenėje.
- Asmeninis tobulėjimas.
- Kita (galite įrašyti).....

8. Kokios mokslo srities bakalauro kvalifikacinį laipsnį buvote įgijęs, prieš studamas į edukologijos magistrantūrą?

Įrašyti.....

9. Edukologijos magistratūros studijos Jums šiuo metu yra:

- a) Studijų tęstinumas po bakalauro studijų, todėl dar nedirbate.
- b) Studijų tęstinumas po bakalauro studijų, siekiant tęsti studijas doktorantūroje.
- c) Mokymosi veikla, kaip kvalifikacijos tobulinimas, kurią derinate su darbu.
- d) Mokymosi veikla, norint keisti profesinės veiklos kryptį, kurią derinate su esamu darbu.
- e) Mokymosi veikla, norint keisti profesinės veiklos kryptį, todėl šiuo metu nedirbate.
- f) Kita (galite įrašyti).....

10. Kokius galėtumėte išskirti 3 pačius svarbiausius gebėjimus edukologijos magistro profesinėje veikloje:

- 1. ....
- 2. ....
- 3. ....

Dėkoju už skirtą laiką!

4 priedas

Kokybinio tyrimo duomenų analizė – kategorijos ir subkategorijos

1 lentelė. Edukologijos magistrantūros studijų paskirtis

Prasminiai kontekstai – teiginiai	Subkategorija	Kategorija
<p>„<...> yra daugiau tiriama, mokslinė veikla daugiau akcentuojama“ (EDU 1).</p> <p>„Viena iš paskirčių tai būtų orientavimasis į mokslinę erdvę <...>“ (EDU 9).</p> <p>„Magistras yra tas, kuris tyrinėja reiškinius, magistras yra tas, kuris analizuoja reiškinius, magistras yra tas, kuris sugeba perduoti žinias kitiems <...>“ (EDU 3).</p> <p>„<...> Būsimi tyrėjai, tiriantys edukacinį procesą“ (EDU 6).</p> <p>„<...> Jos paskirtis yra būtent mokslinio-tiriamojo darbo organizavimo <...>“ (EDU 8).</p>	Mokslinė veikla	Pasirengimas akademinei veiklai
<p>„<...> Orientuota į tiriamųjų gebėjimų išgryninimą ir tiriamųjų mokslinių pagrindų metodologiją“ (EDU 8).</p> <p>„<...> reikia, kad turėtų ir tiriamąsias kompetencijas ir mokslinei veiklai rengtusi edukologai“ (EDU 9).</p>	Tiriamųjų kompetencijų plėtotė	
<p>„<...> Rezervas... doktorantūros – mokslininkų, tyrėjų ugdymas“ (EDU 4).</p> <p>„Tolimesnis karjeros žingsnis – doktorantūra arba darbas aukštojoje mokykloje“ (EDU 6).</p>	Pasirengimas doktorantūros studijoms	
<p>„Paskirtis, pirmiausia - magistras turi gebėti plačiai matyti švietimo sistemos ne tik valstybinę politiką, bet ir filosofinio, bendramokslinio ir instrumentinio lygmenis problemas ir tame kontekste vykdyti tyrimus, ir visą švietimo sistemą kryptingai organizuoti.“ (EDU 3)</p> <p>„<...> ir tų bendrųjų įgytų kompetencijų plėtotė“ (EDU 8).</p>	Bendrųjų kompetencijų plėtotė, daugiaparadigminis mąstymas	
<p>„<...> magistras, jis jau nori kažko daugiau – kelti kvalifikaciją, va gal net labiau kvalifikacijos tobulinimui... ir karjerai.. magistrantūra...“ (EDU 1).</p> <p>„<...> tie kas ateina į magistrantūrą, tai praktiškai ateina turėdami asmeninius motyvus: arba kvalifikaciją pakelti arba <...>“ (EDU 6).</p> <p>„Mūsų magistrantūros programos yra skirtos įgyti magistro laipsnį, bet kad mokytojas būtų su magistro laipsniu ir toliau tęstų savo profesinę veiklą <...>“ (EDU 7).</p>	Kvalifikacijos tobulinimas	Pasirengimas praktinei veiklai
<p>„Visų pirma, magistro studijos yra pirmos pakopos (bakalauro) studijų tęsinys“ (EDU 8).</p> <p>„<...> jos yra tiesiog tęstinumas po bakalauro studijų“ (EDU 7).</p>	Studijų tęstinumas	
<p>„<...> išmokyti žmonės gauti duomenis, kurie dirba švietimo srityje ir va tą kapitalą ugdo, kaip tą procesą padaryti efektyvesnį ir labiau orientuotą į žmonių poreikių vertybių ugdymą ir tenkinimą.“ (EDU 4).</p> <p>„Pirmiausia edukologo paskirtis - tai kad jis nuėjęs į mokyklą irgi inicijuotų tuos pačius tyrimus savo ugdymo procesui <...>“ (EDU 6).</p> <p>„Parengti antrosios pakopos studentą, magistrą, kuris galėtų vykdyti ugdymo turinį, planavimo, konstravimo ir ekspertinio vertinimo visokias funkcijas, būtent mokykloje arba neformaliame ugdyme“ (EDU 7).</p> <p>„Nors ir ateina į tas pačias vietas kur bakalaurai, tačiau turi turėti kitą funkciją – jie turėtų patys inicijuoti tiriamus procesus“ (EDU 6).</p>	Taikomųjų tyrimų vykdymas	
<p>„Kiekviena programa nėra tiesiogiai orientuota į edukologiją, mūsų programa <...>, jos tikslas yra paruošti aukštos kvalifikacijos edukologus, turinčius šiuolaikinio mokymo technologijų srityje specialistus <...>“ (EDU 5).</p> <p>„Mokytojams įgyti magistro laipsnį ir tęsti profesinę veiklą, būtent mokykloje“ (EDU 7).</p> <p>„<...> būtų tie, kurie eina dirbti, rengiasi eiti dirbti į mokyklas, į universitetus, į kitas institucijas <...>“ (EDU 9).</p>	Orientacija į tikslią profesinę veiklą	

„Žmogiškojo kapitalo ugdymas visomis įmanomomis formomis per visą žmonijos plotį: vertikalai – aukštyn, visur vyksta mokymas <...> (EDU 4).	Žmogiškojo kapitalo ugdymas	Pasirengimas aktyviam dalyvavimui visuomenėje
„<...> valstybės visa politika, ekonominis gyvenimas, socialinis, kultūrinis priklauso nuo žmonių, kurie, gyvena toje valstybėje, pilietiškumas, migracijos, emigracijos, viskas priklauso nuo vertybinių pozicijų, o visa tai ateina per ugdymo sistemą, kartais edukologijos moksle yra labai siaurai žiūrima į šituos reiškinius (EDU 3). " <...> labiau orientuotą į žmonių poreikių vertybių ugdymą ir tenkinimą <...> (EDU 4).	Vertybių ugdymas	
„Magistrantūros paskirtis būtų ne tik šviesti visuomenę, bet sudaryti galimybes, įtraukti kuo daugiau įvairaus amžiaus žmones į mokymosi procesą“ (EDU 2).	Visuomenės įtraukimas į mokymosi procesą	

2 lentelė. Edukologijos magistrantūros studijų programos pavadinimo aktualumas

Prasminiai kontekstai - teiginiai	Subkategorija	Kategorija
„<...> Aišku, kad ta programa būtų patrauklesnė ji nėra pavadinama tik edukologija“ (EDU 2). „<...> studentai edukologijos magistrantūros studijas renkasi dėl pavadinimo.“ (EDU 1) „Tikrai dėl studijų programos pavadinimo <...> (EDU 6). „<...> Programos pavadinimas visada vaidina svarbų vaidmenį rinkodaroje, tai čia akivaizdus dalykas“ (EDU 9).	Patrauklumo didinimas	Rinkodaros elementas
„<...> O pavadinimas formuoja lūkesčius ir jei bus neatitiktas bus blogai“ (EDU 4). „<...> kai prasideda praktika švietimo ir ugdymo institucijose, pasimetimas jaučiamas kodėl ne <...>“ (EDU 1). „Kai kada x magistrantūra yra tapatinama su IT, jie nesuvokia kas tai yra“ (EDU 5).	Studentų lūkesčiai	Studentų lūkesčių tenkinimas/ne tenkinimas
„<...> kuo motyvuotesni studentai ateis į edukologiją kuo jie labiau supras savo paskirtį, norą... ir jie atėjo ne todėl, kad neįstoję kažkur kitur, tai tada ir tos programos bus ne pagal pavadinimą“ (EDU 2).	Motyvacija	
„Pirmaisiais metais kai atidarėm x edukologiją, studentai prašė: kad ir mažytėm raidelėm įrašykite x magistras. Mes sakom – ne, čia yra edukologija. Ir čia turbūt kaltę, nu tam tikrą atsakomybę turėtų prisiimti ir pati visuomenė. Nes tas mokytojas nėra vertinamas. Apie mokyklą, švietimo sistemą rašoma tik negatyviai“ (EDU 2). „<...> iš tikrųjų, pavadinimas labai kabina, pvz. x edukologijoje, daugelis įsivaizduoja, kad jie jau x specialistai, nors stodami jie tikrai žino, kad gaus edukologijos magistro laipsnį.“ (EDU 1).	Sąmoningas kvalifikacinio laipsnio ignoravimas	
„Tai nėra edukologija tiesiog, o pas mus konkrečiai su viena meno šaka: dailė, muzika, šokis. Todėl ateina tik tai tie ir ne kitokie“ (EDU 7). „<...> mes stengiamės, kad tie edukologijos dalykai turėtų apibrėžtą kryptį „(EDU 2). „Mūsų studijų programa orientuota į konkretų vartotoją <...> (EDU 3). „Ir mes sudarinėdami savo programą nesiorientuojame absoliučiai tik į edukologiją. Mes tai suvokiame, kad pagrindinis dalykas yra ugdymas, bet mes negalime išvengti ir kitų dalykų“ (EDU 6).	Studijų kryptis	Studijų kryptingumas

3 lentelė. Edukologo profesinės veiklos sritys

Prasminiai kontekstai – teiginiai	Subkategorija	Kategorija
<p>„<...> paprastai magistro kvalifikaciją įgyja, atėję ne vien iš ikimokyklinio ugdymo sektoriaus<...>“ (EDU 8).</p> <p>„Mūsų absolventai įsidarbina apie 92 proc., iš jų apie 60 proc. profesinėse mokyklose. Bet todėl, kad yra tikslinis atėjimas“ (EDU 3).</p> <p>„Ne visi išėina į mokyklas, bet visi yra dirbantys ir siejantys darbą su savo profesija, dėl to, kad labai daug dirba neformaliojo ugdymo institucijose,<...>“ (EDU 7).</p> <p>„<...> darbas aukštojoje mokykloje dėstytojais, tai sakysime viena kryptis, kadangi jie toliau kaip savo profesijos pedagogai pakėlę savo kvalifikaciją turi tokių kompetencijų kur gali realizuoti aukštojoje mokykloje.“ (EDU 6).</p> <p>„Tai jie dar gali tapti suaugusiųjų mokytojais, jei yra andragogikos kryptis,<...>“ (EDU 1).</p>	Mokymas, dėstymas.	Edukacinė veiklos sritis
<p>„<...> gali žmonės dirbti ir spec. pedagoginėse tarnybose, būti konsultantais, vaikų teisių tarnybose <...> (EDU 8)“.</p> <p>„<...> vis viena akcentuojama ta kryptis kaip tyrėjo, tačiau jie eina į įvairias kitas institucijas, kurios gali būti ir Sporto departamentas, ir mokykla, ir įvairios sporto organizacijos... jie tiesiog ateina dirbti ten kur gali dirbti ir bakalaurai, tačiau jie ateina su aukštesne kvalifikacija <...>“ (EDU 6).</p> <p>„<...> jie gali dirbti švietimo centruose <...> (EDU 1).</p>	Konsultavimas, darbas valstybės tarnyboje.	Konsultacinė, ekspertinė veiklos sritis
<p>„<...> mūsų specialistai gali puikiai dirbti personale, verslo institucijose, patys imtis verslo, iš mūsų studentų nemažai ir verslauja, bet aišku ugdomojo mokslo srityje“ (EDU 9).</p>	Žmogiškųjų išteklių administravimas	Vadybinė veiklos sritis
<p>„<...> jie turėtų ne kažkokios darbo vietos užėmėjai, bet kūrėjai. Jie turi nebijoti kurti savo organizacijas, institucijas, rašyti projektus, kviečiant pačius suaugusiuosius mokyti.“ (EDU 2).</p>	Darbo vietos, projektų kūrimas	Projektinė veiklos sritis
<p>„<...> visur reikalingas ugdymas šito žmogiškojo kapitalo, tai jų poreikis yra milžiniškas, nes švietėti, tobulėti žmonės gali tik tada kai jie patys pašvietėja kažkuo ir paskui gali švietinti kitus ir ypač kai mokslo, technikos pažanga tokia didžiulė, kai mokymasis visą gyvenimą tampa visuomenei suprantamas <...>“ (EDU 4).</p>	Įsitraukimas ir kitų įtraukimas į mokymosi visą gyvenimą procesą	Asmeninio tobulėjimo veiklos sritis

4 lentelė. Edukologijos magistrui reikalingi gebėjimai

Prasminiai kontekstai – teiginiai	Subkategorija	Kategorija
<p>„Tai būtų tyrėjo, kas išplaukia iš tyrėjo kompetentingumą tai yra pamatyti, išvelgti, atrasti, suformuluoti, pateikti, komunikuoti tarp praktikos ir teorijos arba iš teorijos į praktiką, iš praktikos į teoriją sugebėti padaryti ir atitinkama kalba tam kam komunikuoti.“ (EDU 4).</p> <p>„Pirmoje vietoje tai yra mokslinė tiriamoji veikla, tas blokas yra visose programose ir jis yra ganėtinai stiprus <...>“ (EDU 1).</p> <p>„Tai mokslinis tiriamasis darbas, nes į mokslą einantis <...>“ (EDU 5).</p> <p>„<...> tyrimo kompetenciją... platesnę. Nes jie tada per magistro darbo rengimą, tą tyrėjo kompetenciją įgydami, jie pritaiko ir darbe daugelyje dalykų kaip kad nuo idėjos generavimo iki realizavimo, pagrindžiant teoriškai iš kur ji kyla, paskui realizuojant praktiškai.“ (EDU 7).</p> <p>„Toliau, bendrosios kompetencijos yra susijusios su moksliniais tyrimais edukologijos mokslo kryptyje.“ (EDU 3).</p> <p>„Be abejo, jau minėtos tyrėjo kompetencijos <...> (EDU 8).</p>	Gebėjimai vykdyti tyrimus	Mokslinės veiklos kompetencijos

<p>„<...> po to visos edukologijos kompetencijos, kurios magistrui reikalingos.“ (EDU 5)</p> <p>„edukologijos studijų programose, mano nuomone, turėtų būti bendroji dedamoji, ir aš galėčiau ją įvardinti: pirmiausia, ugdymo filosofija, kuri apima bendrąją vertybinio ugdymo, curriculum ar turinio ideologiją. Ji turėtų būti vieninga, reiškia, tarpusavyje suderinti dalykai ir jie turėtų išplaukti, atsispindėti dokumentuose <...>“ (EDU 3).</p> <p>„vėlgi tas pats blokas - ugdymo filosofija, švietimo politika, lyderystė ir kiti dalykai.“ (EDU 1).</p> <p>Aišku, tos profesinės, dalykinės, didaktinės, jos tai tikrai turi būti, nes tai magistrinis lygmuo.“ (EDU 2)</p> <p>„Toliau – švietimo vadybos dalykai. Švietimo vadybos tikslas – švietimą organizuoti taip, kad būtų siekiama darnos įvairiuose lygmenyse: individo, organizacijos, valstybės.“ (EDU 3).</p>	<p>Edukologijos mokslo pamatinių disciplinų žinios ir gebėjimai: ugdymo filosofijos, didaktikos, švietimo politikos, lyderystės, švietimo vadybos.</p>	<p>Edukologinės veiklos kompetencijos</p>
<p>„Aš labiau magistrantūroje akcentuočiau strateginį mąstymą, kurį jie susiformuoja.“ (EDU 7).</p> <p>„<...> pirma grupė – asmenybinės kompetencijos, <...> nes žmonės turi turėti tuos paprastus dalykus, sakykim, ir komunikacijos, ir bendrakultūrinio išprusimo ir taip pat turi turėti ir gebėjimo analizuoti, bendrinti, projektuoti kintančioje situacijoje ir t.t.“ (EDU 9).</p> <p>„Vienas dalykas, tai gebėjimas veikti nestandartinėje situacijoje ir gebėjimas priimti sprendimus ir atsakomybės lygmuo. <...> Ir aišku visur akcentuojamas tas kūrybiškumas, tačiau aš išskirčiau atsakomybę, savarankiškumą dirbti.“ (EDU 6).</p> <p>„<...> ir mokymosi visą gyvenimą kompetencijas... (EDU 5).</p>	<p>Asmeniniai gebėjimai: Analitinis, sisteminis mąstymas; Kūrybiškumas; Savarankiškumas; Strateginis mąstymas. Gebėjimas veikti greitai kintančioje aplinkoje; Atsakomybė; Mokymosi visą gyvenimą gebėjimai.</p>	<p>Bendrosios kompetencijos</p>
<p>„<...> Bet aš manau, kad vienos iš tų svarbesnių, greta šitų, turėtų būti tos bendrosios kompetencijos, gebėjimas bendrauti <...>“. (EDU 2).</p> <p>„Galų gale ir bendrosios kompetencijos, tarpkultūrinės jos turi būti tam tikrame aukštesniame lygmenyje, <...>“ (EDU 6).</p> <p>„<...> asmeninės kompetencijos, t.y. ir komunikavimas, ir tos vadybinės kompetencijos.“ (EDU 8)</p> <p>„Ir aišku, tos praktinės kompetencijos reikalingos, pvz., ir diagnostinės kompetencijos, gebėjimas priimti sprendimus, įvertinant kontekstą, taip pat modeliuoti kintančioje situacijoje tam tikrus veiksnius, būtų poveikis ugdytiniui ir daugelį kitų dalykų.“ (EDU 9).</p> <p>„<...> ugdom ir žinių, IT valdymas ir <...>“. (EDU 5).</p>	<p>Socialiniai gebėjimai: Bendravimo ir bendradarbiavimo; Tarpkultūrinio bendravimo ir bendradarbiavimo Gebėjimas priimti sprendimus. IT valdymo gebėjimai.</p>	
<p>„Tai vis vien aš akcentuoju kad yra ir dalykinės kompetencijos ir specialiosios kompetencijos.“ (EDU 6).</p> <p>„<...> Taip pat profesiniai, vėlgi dabar jau profesiniams labai didelę įtaką turės programos paskirtis <...>“ (EDU 9).</p> <p>„Toliau prasideda specifika. Edukologas yra tas, kuris moko, o kiekvienas moko pagal savo dalyką. Reiškia, kiekvienas dalykas turi savo specifinę didaktiką.“ (EDU 3).</p> <p>„Nuo bakalauro skiriasi tuo, kad jis geba orientuotis vaikystės ugdymo politikoje, gebėjimas rengti ir atlikti atitinkamą vertinimą ugdymo turinio prasmėmis, nes žmogus tikrai bus įgalintas ekspertuoti, rengti programas, orientuotas į ankstyvąjį vaikų ugdymą, kurį dabar sudaro ikimokyklinis ir priešmokyklinis.“ (EDU 8).</p> <p>„be abejo, turėti veiklos kompetencingumus, kurie susiję su veiklos, programos pavadinimu, pobūdžiu“ (EDU 4).</p>	<p>Profesiniai gebėjimai, orientuoti į profesinę studijų kryptį</p>	<p>Profesinės veiklos kompetencijos</p>

5 lentelė. Edukologo ir pedagogo sampratos

Prasminiai kontekstai – teiginiai	Subkategorija	Kategorija
<p>„<...> edukologas – daugiau į mokslą orientuojama“ (EDU 5).</p> <p>„Edukologiją aš labiau matyčiau kaip mokslą, kuris nagrinėja žmogaus ugdymą, jo problemas, ir čia ne tik vaikas centre, o čia apskritai asmuo su savo savybėmis, profesijom, interesais, polinkiais ir t.t.“ (EDU 7).</p> <p>„Edukologas, tai tas žmogus, kuris savo kompetencijomis išplečia, ir pasireiškia labiau į tą tiriamąją veiklą savo veiksmus nukreipia“ (EDU 8).</p> <p>„<...> edukologas yra tyrėjas. Nes edu/education – švietimas, logos - mokslas, nu tai švietimo mokslas – švietimo tyrimai, reiškia edukologas – tyrėjas“ (EDU 4).</p> <p>„<...> man edukologas daugiau siejasi su išsilavinimu, jo pasirengimu, taip pat mokslinei veiklai pasirengimu...“ (EDU 9).</p>	<p>Orientacija į mokslinę, tiriamąją veiklą</p>	<p>Edukologas – multidimensinė sąvoka</p>
<p>„Todėl edukologas yra ir psichologas, ir sociologas, ir pedagogas, ir andragogas“ (EDU 3).</p> <p>„O edukologija yra šiek tiek plačiau – ir jau čia ne tik jau su vaiku, tu jau gali dirbti biure kaip edukologas, švietėjas, konsultantas, bet ne būtinai su suaugusiais!“ (EDU 1).</p> <p>„Manau, kad dabar XXI a. edukologo samprata turėtų plėstis, nes vis dėlto multidisciplininiai dalykai yra ir mes laikydami edukologijos objektu ugdymą, neišvengiamai siejamės ir su filosofija, ir su vadyba, ir su technologijos, ir su sociologija, taigi edukologas gali apibūdinti tam tikrą mokslo klasifikacijoje nubrėžtą sritį... domėjimosi... ir nebūtinai mokslinę...“ (EDU 9).</p>	<p>Apima kelias profesines veiklas</p>	
<p>„<...> mes kalbame apie tą patį tik skirtingais lygmenimis“, <...> edukologiją aš matyčiau aukštesniame lygmenyje, taip kaip bakalauras-magistrantūra, taip čia – pedagogika ir edukologija, kuri yra pagrindas tam pedagogikos konstravimui kaip veiklos tyrimui, tobulinimui“ (EDU 7).</p> <p>„Nu va pagal tą mokslinį apibrėžimą neturėtume dėti tapačiai, nes edukologija yra platesnė sąvoka, turbūt dėl to ir magistrantūra yra <...>“ (EDU 2).</p>	<p>Aukštesnis lygmuo</p>	
<p>„Edukologija yra mokslas, kuris apima ugdymą visuose amžiaus tarpsniuose: nuo gimimo iki mirties, jis yra edukologas“ (EDU 3).</p> <p>„<...> sąvoka „edukologas“ apima ne tik vaikus, bet jina apima juos“ (EDU 6).</p>	<p>Ugdymas visuose amžiaus tarpsniuose</p>	
<p>„<...> o pedagogas būtent specialistas, kuris formuoja atitinkamus gebėjimus, įgūdžius, žinias“ (EDU 8).</p> <p>„Pedagogas yra veiklos tipas,<...> pavidos – gogos – aš vaiką vedu, tai yra veiklos, žmogaus veikimas“ (EDU 4).</p> <p>„pedagogas jau nuo seno yra įprasta, kad turi dirbti pedagoginį darbą, vėlgi semantika iš graikų kalbos žiūrint“ (EDU 9).</p>	<p>Orientacija į praktiką</p>	<p>Pedagogas – ugdymo specialistas</p>
<p>„Pedagogas yra kvalifikacinė kategorija, kvalifikacija, labiau orientuojama į praktinę veiklą“ (EDU 5).</p>	<p>Kvalifikacinė kategorija/kvalifikacija</p>	
<p>„Pedagogas tas, kur ugdymas yra mokyklinėje aplinkoje“ (EDU 3).</p> <p>„Pedagogika yra viskas kas susiję su vaiku, darbas su vaiku mokykloje, vaikų globos namuose ir pan.“ (EDU 1).</p> <p>„Pedagogika nuo sąvokos, jeigu mes verčiam – „paidos“ - vaiko, tai santykis su vaiku ir tame lygmenyje, kol mes skaitome vaiką iki 17-18 metų.“ (EDU 7)</p>	<p>Vaiko ugdymas mokykloje</p>	
<p>„<...> pedagogas esi tu tiek, kiek tu dirbi pagal pedagogikos mokslų taisykles, t.y. kada tu priverstas už rankutės vesti vaiką per gyvenimą,<...>“ (EDU 3)</p> <p>„<...> mes vis vien didžiausią akcentą dedame pedagogo ta prasme, kad vaikų ugdymas yra svarbiausias, nes pedagogas nebetoks svarbus yra andragogikoje kaip vaikų ugdyme“ (EDU 6).</p>	<p>Ugdytojo ir ugdytinio sąveikos tipas</p>	

6 lentelė. Edukologijos magistrantūros studijų probleminės sritys

Prasminiai kontekstai - teiginiai	Subkategorija	Kategorija
<p>„<...> universitetai nesikoooperuoja edukologų rengime“ (EDU 9).</p> <p>„Didžiausia problema edukologų tarpe tai yra paklodės kampo tempimas į savo pusę, siauras paradigminis mąstymas, ne daugiapadigminis, bet vienapadigiminis.“ (EDU 3).</p> <p>„Kitas dalykas yra, kad edukologija yra karikatūrizuota, mūsų pačių, pirmiausia... edukologų. Feminizuota... Ne todėl, kad moterys blogos, bet tyrimais įrodyta, kad kai nėra tinkamo santykio tarp vyrų ir moterų, pradeda įsidominuoti kitokio mąstymo tipas, o moterys orientuotos į santykius pirmiausia ir kada, švietime, specialistų rengime pradeda dominuoti gerų santykių...<...>“ (EDU 4).</p>	Edukologijos mokslininkų bendruomenės vidiniai nesutarimai	Vidinės problemos
<p>„Aišku toliau kvalifikuotumas, pačių edukologų - kaip jie tampa mokslų daktarais, kokie yra reikalavimai, tai yra etikos, profesinės etikos ir profesinės bendruomenės klausimas kiek mes ką toleruojam ir kas pas mus vyksta, ko mes nesakom, ir aš pats turėčiau būt pilietiškėsnis“ (EDU 4).</p> <p>„<...> kompetentingumo – specialistų turėjimas. Jei ta programa turi kažkokį atspalvį, tai ir dėstytojai turi toje srityje domėtis, nesustoti mokytis“ (EDU 2).</p> <p>„<...> galų gale susiduriu su tokia problema kaip dėstytojo pasirengimas dėstyti tam tikrus kursus, gebėjimo atsirinkti esminius dalykus, kurie yra reikalingi, bet tuo pačiu nepamirštant ir detalių, kurios gali perspektyvoje pravesti“ (EDU 9).</p>	Dėstytojų kompetencijų stoka	
<p>„Pirmas dalykas, tai su programų projektavimu. Ir iš tiesų, matymu tų kompetencijų, kurios yra reikalingos, reiškia, kompetencijų identifikavime kokios yra reikalingos, konceptualia prasme, yra sudėtinga“ (EDU 9).</p>	Kompetencijų identifikavimo problema	
<p>„Nes mes neturime aiškiai išskirtų magistrantūros programų taikomųjų ir mokslinių“ (EDU 9).</p>	Studijų tipų neišskyrimas	
<p>Dar studijų realizavime reikia laisvės, ir užsienio patirtis rodo, mūsų programos pernelyg konstruojamos, kad būtų administravimui paranku: tiek SKVC vertinimui administracine biurokratine prasme, tiek universitetui, bet galima programas konstruoti pasiremiant į kitą programų konstravimo principą, pvz., tyrimais grįstą programą konstruoti, tai būtų magistrantūros mokslinė programa (EDU 9).</p>	Netinkami studijų projektavimo principai	
<p>„<...> aš matau labai didelę problemą įvardinčiau čia Lietuvoje, ne tik sunkumą, nes kompetencijų sudaro trys sudėtinės dalys ir jų tarpe ir vertybinės nuostatos, niekas jų nematuoja. O ypatingai einant pedagogams dirbti, kad ir mokslinį darbą dirbant, tai yra su ugdymu susiję, labai svarbu vertybinės nuostatos. O šito dalyko nėra.“ (EDU 9).</p> <p>„Kita problema, prisirišimas prie kompetencijų paradigmos, ignoruojant vertybinio ugdymo dedamąją“ (EDU 3).</p>	Vertybinių nuostatų ugdymo ir vertinimo stoka	
<p>„<...> ateidamas studentas nežino kuo visuomenei bus naudingas, tai daro jis iš asmeninės iniciatyvos. Tai ta problema labai svarbi.<...> Bet manau, kad ateityje Lietuvoje turės būti įrašyta, įforminta kur magistras turi privalumų, kur jis baigęs galėtų dirbti“ (EDU 6).</p>	Profesinių veiklų neapibrėžtumas	
<p>„<...> problema ta, kad nėra švietimo politikos strategijos, partijos nėra sutarusios ir kai partijos pasikeičia, rinkimai, traukuliai vyksta, konvulsijos, spazmos - tai jau mirties požymiai, reformos į kairę, reformos į dešinę...“ (EDU 4).</p> <p>„<...> tai labiausiai apleista Lietuvoje studijų programa, ir pati problematiškiausia ko gero yra švietimo sistema, nes labai daug norinčių ją reformuoti, reorganizuoti, kurti, daryti <...>“ (EDU 3).</p>	Vieningos švietimo strategijos nebuvimas	Išorinės problemos
<p>„Kita problema, valstybės finansuojamos vietos. Stojančiųjų skaičius yra žymiai didesnis nei yra vietų. Todėl tenka mokėti savo lėšomis. Tai sudaro atitinkamą kliūtį plėtoti tas studijas“ (EDU 8).</p> <p>„<...> dėl bėdumo valstybės, nors aš tuo netikiu. Pinigų yra ir viską racionaliai galima padaryt <...>“ (EDU 4).</p>	Valstybės finansavimo stoka	

<p>„<...> didelės studijų kainos. Labai didelės... kiekvienai studijų programai gavome tik po 4 vietas, o mokančiųjų 9 tūkst. tikrai nesulauksime. Nes jeigu galvojame kam mes rengiame, vis tiek orientuojamės į švietimo sistemą, į tą ugdymą erdvę, tai ten atlyginimai tikrai nekomerciniai“ (EDU 7).</p>		
<p>„Pirma problema kas ateina, ir tu negali dirbti su jais kaip manai turi dirbti turi leisti iki jų lygio, nes jie krepšelis. Vėl politinė priežastis papildoma prie to politinio neišprusimo, politikų manyčiau, švietėjiško neišprusimo, nesupratimo...“ (EDU 4). „Toliau, prioritetų nustatymas nes mes negalim visko ruošti, valstybė neturi tokių resursų. Reiškia turi būti nustatyti prioritetai kokie dalykai mums svarbiausi, kokių reikia ruošti ir kodėl tokių reikia pagrįsti, išdiskutuoti <...>“ (EDU 4).</p>	<p>Netinkama stojimo į aukštąsias mokyklas sistema</p>	
<p>„Nes žodis “edukologija” yra toks – “jau vėl į mokyklą” ir to nenori ir... ateina, jeigu ateina į bakalaurą studijas, jie nebūna patys geriausi ir jeigu paskui į magistro – irgi ne patys geriausi, jeigu jie ateina...“ (EDU 1). „Manyčiau, kad visose edukologijos programose yra ta kaip bendroji problema, orientuota į tą patį kontingentą bendrame kontekste, nes kas renkasi edukologijos studijas? Nes sakyčiau tas lygis tikrai nusmukęs...“ (EDU 8). „Lietuvoje duomenys aiškūs, kad į pedagogiką patenka tie, kurie stoja ir neįstoja niekur kitur ir patys mokytojai sako - tik nebūk mokytoju, nes ten yra visiškai taip... Iš čia ir požiūris į edukologiją, tai va komplektacija, atranka“ (EDU 4). „Akademiniio raštingumo, jiems sudėtinga rašyti, jie puikiai gali kalbėti, generuoti idėjas, bet kai reikia išdėstyti raštu mokslinę kalbą, jiems be galo sudėtinga“ (EDU 7).</p>	<p>Stojančiųjų žemas pasirengimo lygis</p>	
<p>”Taip pat yra ir motyvacijos, tiek dėstytojų, tiek studentų motyvacijos problema. Ta motyvacija gali būti, bet nepakankama kad tu kasdieniu darbu ugdytumėsi savo kompetencijas“ (EDU 9). „tačiau problema yra tai, kad Lietuvos mokyklose kol kas magistras neturi jokios privilegijos prieš kitų specialybių mokytojus, todėl jie kaip ir nesuinteresuoti, jeigu tik vien savo asmenybės... jei yra vien asmeninė motyvacija. Sakysime, išoriškai jie nėra nemotyvuojami: Atlyginimas, vienas dalykas, niekuo nesiskiria, <...> (EDU 6).</p>	<p>Studentų motyvacijos studijuoti stoka</p>	
<p>„<...> galų gale reikalavimai ir vertinimai magistrantūros programoms yra tokie labai formalizuoti, neįsigilinant į jų turinį, kartais inovacija, kuri reikalinga, ypatingai edukologijoje, yra ribinė ir tu atrodai kaip pažeidėjas, bet iš tikrųjų tu nesilaikai ne todėl kad nenori laikytis tų formalų reikalavimų, bet kad jie pradeda varžyti rengimą, o vertintojai žiūri labai formaliai pagal tam tikrus kriterijus, indikatorius ir pan. vertintojų pasirengimas... (EDU 9).</p>	<p>Netinkami studijų kokybės vertinimo kriterijai</p>	

5 priedas

Vidurkių lyginimo grupėse *Mann – Whitney* testu rezultatai

1 lentelė

Specialieji gebėjimai/ Grupė		Edukologijos studijų kaip tęstinumo nepradėjus dirbti ir kaip kvalifikacijos tobulinimo dirbant vidurkių skirtumai						Edukologijos studijų kaip kvalifikacijos tobulinimo ir kaip kvalifikacijos keitimo vidurkių skirtumai					
		N	M	Std. Deviation	z	p	Vidurkių skirtumas	N	M	Std. Deviation	t	p	Vidurkių skirtumas
S1	1 2	29 91	3,66 3,79	1,111 ,796	-,346	,729	-,136	91 59	3,79 3,51	,796 ,679	-2,373	,018	,283
S2	1 2	29 91	3,17 3,32	,928 ,965	-,834	,404	-,461	91 59	3,32 3,19	,965 ,706	-1,328	,184	,132
S3	1 2	29 91	3,03 3,49	,906 1,058	-2,588	,010	-,460	91 59	3,49 3,41	1,058 ,949	-,820	,412	,088
S4	1 2	29 91	3,38 3,79	,979 ,925	-2,370	,018	-,412	91 59	3,79 3,64	,925 ,943	-,970	,332	,147
S5	1 2	29 91	3,69 3,91	1,105 ,902	-,750	,453	-,222	91 59	3,91 3,80	,902 ,943	-,509	,611	,115
S6	1 2	29 91	3,72 3,54	1,066 1,047	-1,082	,279	,186	91 59	3,54 3,47	1,047 1,023	-,212	,832	,064
S7	1 2	29 91	3,48 3,36	1,184 ,995	-,499	,618	,120	91 59	3,36 3,12	,995 1,001	-1,703	,088	,244
S8	1 2	29 91	3,00 2,86	1,195 1,050	-,565	,572	,143	91 59	2,86 2,68	1,050 1,090	-1,127	,260	,179
S9	1 2	29 91	3,10 3,13	1,081 1,098	-,026	,980	-,028	91 59	3,13 3,07	1,098 1,048	-,477	,633	,064
S10	1 2	29 91	2,83 3,04	1,256 1,182	-,506	,613	-,216	91 59	3,04 2,95	1,182 1,209	-,358	,721	,095
S11	1 2	29 91	3,17 2,97	1,284 ,971	-,838	,402	,205	91 59	2,97 2,69	,971 1,103	-1,628	,103	,272
S12	1 2	29 91	3,14 2,80	1,302 ,969	-1,355	,176	,336	91 59	2,80 2,76	,969 1,119	,256	,798	0,39
S13	1 2	29 91	3,07 3,02	,961 ,989	-,200	,842	,047	91 59	3,02 3,20	,989 1,141	-1,123	,262	-,181

2 lentelė

		Edukologijos studijų kaip tęstinumo neprađėjus dirbti ir kaip kvalifikacijos tobulinimo dirbant vidurkių skirtumai						Edukologijos studijų kaip kvalifikacijos tobulinimo ir kaip kvalifikacijos keitimo vidurkių skirtumai					
		N	M	Std. Deviation	z	p	Vidurkių skirtumas	N	M	Std. Deviation	z	p	Vidurkių skirtumas
Z1	1	29	4,00	,756	-,323	,747	,154	91	3,85	1,021	-,880	,379	-,171
	2	91	3,85	1,021				59	4,02	,881			
Z2	1	29	3,72	1,099	-,036	,971	-,012	91	3,74	,987	-2,552	,011	-,416
	2	91	3,74	,987				59	4,15	,867			
Z3	1	29	3,52	1,184	-1,243	,214	-,340	91	3,86	,851	-,506	,613	,044
	2	91	3,86	,851				59	3,81	,776			
Z4	1	29	3,69	,930	-,173	,863	-,091	91	3,78	,554	-1,979	,048	-,169
	2	91	3,78	,554				59	3,95	,570			
Z5	1	29	3,86	,990	-1,034	,301	,093	91	3,77	,651	-2,753	,006	-,299
	2	91	3,77	,651				59	4,07	,583			
Z6	1	29	3,76	,872	-,339	,735	,033	91	3,73	,776	-2,194	,028	-,292
	2	91	3,73	,776				59	4,02	,731			
Z7	1	29	3,90	,900	-1,770	,077	,270	91	3,63	,770	-1,335	,182	-,187
	2	91	3,63	,770				59	3,81	,798			
Z8	1	29	3,55	1,021	-,173	,863	-,053	91	3,60	,880	-,964	,335	-,158
	2	91	3,60	,880				59	3,76	,916			
Z9	1	29	3,83	,889	-2,116	,034	,443	91	3,38	,997	-1,587	,112	-,327
	2	91	3,38	,997				59	3,71	,811			
Z10	1	29	3,45	1,121	-,241	,810	-,046	91	3,49	1,047	-2,508	,013	-,387
	2	91	3,49	1,047				59	3,88	,832			
Z11	1	29	3,38	,820	-1,269	,204	-,170	91	3,55	,834	-1,934	,053	-,196
	2	91	3,55	,834				59	3,75	,843			
Z12	1	29	3,76	,830	-,726	,468	-,110	91	3,87	,885	-1,232	,218	-,098
	2	91	3,87	,885				59	3,97	,809			
Z13	1	29	3,38	1,374	-,324	,746	-,093	91	3,47	,861	-,511	,609	,032
	2	91	3,47	,861				59	3,44	1,087			

3 lentelė

Gebėjimai atlikti tyrimus/grupė	Edukologijos studijų kaip tęstinumo nepradėjus dirbti ir kaip kvalifikacijos tobulinimo dirbant vidurkių skirtumai							Edukologijos studijų kaip kvalifikacijos tobulinimo ir kaip kvalifikacijos keitimo vidurkių skirtumai					
	N	M	Std. Deviation	z	p	Vidurkių skirtumas	N	M	Std. Deviation	z	p	Vidurkių skirtumas	
T1	1	29	3,83	1,338	-2,092	,036	,223	91	3,60	,758	-,088	,930	,045
	2	91	3,60	,758				59	3,56	,952			
T2	1	29	3,52	,949	-1,295	,195	,177	91	3,34	,778	-,621	,535	,171
	2	91	3,34	,778				59	3,17	1,003			
T3	1	29	3,48	,949	-1,560	,119	,307	91	3,18	,864	-,275	,783	,159
	2	91	3,18	,864				59	3,02	1,122			
T4	1	29	3,38	1,115	-,933	,351	-,225	91	3,60	,868	-1,662	,096	,350
	2	91	3,60	,868				59	3,25	1,010			
T5	1	29	3,79	1,114	-,489	,625	,013	91	3,78	,786	-1,023	,306	,170
	2	91	3,78	,786				59	3,61	,871			
T6	1	29	3,76	,988	-,467	,625	,055	91	3,70	,888	-,137	,891	,008
	2	91	3,70	,888				59	3,69	1,038			
T7	1	29	3,52	1,184	-,581	,562	,089	91	3,43	,858	-,434	,665	,123
	2	91	3,43	,858				59	3,31	,987			
T8	1	29	3,41	1,119	-,228	,820	,106	91	3,31	,839	-1,143	,253	,206
	2	91	3,31	,839				59	3,10	,941			
T9	1	29	3,62	1,147	-,972	,331	,148	91	3,47	,861	-1,273	,203	,218
	2	91	3,47	,861				59	3,25	,993			

4 lentelė

Žinios ir jų taikymas/grupės	Edukologijos studijų kaip tęstinumo nepradėjus dirbti ir kaip kvalifikacijos tobulinimo dirbant vidurkių skirtumai							Edukologijos studijų kaip kvalifikacijos tobulinimo ir kaip kvalifikacijos keitimo vidurkių skirtumai					
	N	M	Std. Deviation	z	p	Vidurkių skirtumas	N	M	Std. Deviation	z	p	Vidurkių skirtumas	
SC1	1	29	4,21	,940	-1,790	,074	,218	91	3,99	,707	-,632	,528	,074
	2	91	3,99	,707				59	3,92	,772			
SC2	1	29	3,62	1,178	-,526	,599	-,171	91	3,79	,913	-,149	,881	,012
	2	91	3,79	,913				59	3,78	,872			
SC3	1	29	3,59	1,086	-,769	,442	,070	91	3,52	,959	-1,347	,178	-,178
	2	91	3,52	,959				59	3,69	1,021			
SC4	1	29	4,00	1,035	-,010	,992	-,044	91	4,04	,906	-,699	,485	-,024
	2	91	4,04	,906				59	4,07	1,096			
SC5	1	29	3,76	,689				91	3,59	,894	-2,426	,015	-,356
	2	91	3,59	,894	-,830	,407	,165	59	3,95	1,007			
SC6	1	29	3,69	1,072	-1,827	,068	,316	91	3,37	,902	-2,350	,019	-,389
	2	91	3,37	,902				59	3,76	,897			
SC7	1	29	3,72	1,099	-1,099	,272	,043	91	3,68	,773	-,923	,356	,139
	2	91	3,68	,773				59	3,54	,916			
SC8	1	29	4,24	,786	-,552	,581	-,077	91	4,32	,787	-2,295	,022	-,224
	2	91	4,32	,787				59	4,54	,837			
SC9	1	29	3,69	,930	-1,060	,289	-,200	91	3,89	,971	-,358	,720	-,042
	2	91	3,89	,971				59	3,93	1,032			
SC10	1	29	4,10	,976	-1,026	,305	,125	91	3,98	,830	-,203	,839	-,056
	2	91	3,98	,830				59	4,03	,765			

5 lentelė

Asmeniniai gebėjimai/grupės		Edukologijos studijų kaip tęstinumo nepradėjus dirbti ir kaip kvalifikacijos tobulinimo dirbant vidurkių skirtumai						Edukologijos studijų kaip kvalifikacijos tobulinimo ir kaip kvalifikacijos keitimo vidurkių skirtumai					
		N	M	Std. Deviation	z	p	Vidurkių skirtumas	N	M	Std. Deviation	z	p	Vidurkių skirtumas
AS1	1	29	4,21	,675	-,825	,410	-,112	91 59	4,32	,681	-,133	,894	-,020
	2	91	4,32	,681					4,34	,659			
AS2	1	29	4,10	,817	-,884	,377	,114	91 59	3,99	,723	-1,391	,164	-,147
	2	91	3,99	,723					4,14	,798			
AS3	1	29	4,24	,636	-,613	,540	-,077	91 59	4,32	,648	-1,911	,056	-,190
	2	91	4,32	,648					4,51	,653			
AS4	1	29	4,31	,541	-,445	,656	-,030	91 59	4,34	,654	-1,618	,106	-,168
	2	91	4,34	,654					4,51	,626			
AS5	1	29	4,21	,726	-1,678	,093	-,255	91 59	4,46	,583	-,447	,655	,038
	2	91	4,46	,583					4,42	,875			
AS6	1	29	4,31	,660	-,357	,721	,047	91 59	4,26	,647	-1,389	,197	-,143
	2	91	4,26	,647					4,41	,591			
AS7	1	29	3,93	,651	-1,538	,124	-,168	91 59	4,10	,790	-,490	,624	,065
	2	91	4,10	,790					4,03	,850			
AS8	1	29	3,76	,988	-,153	,879	,022	91 59	3,74	,964	-,522	,602	,041
	2	91	3,74	,964					3,69	,915			

Simona PILKIENĖ

**EDUKOLOGIJOS MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ PASKIRTIES
RAIŠKA MAGISTRANTŲ ĮGYTUOSE GEBĖJIMUOSE:
KAS RENGIAMAS – *GENERALISTAS* AR *SPECIALISTAS*?**

Daktaro disertacija

Išleido ir spausdino – Vytauto Didžiojo universiteto bibliotekos Leidybos skyrius
(S. Daukanto g. 27, LT-44249 Kaunas)

Užsakymo Nr. K15-001. Tiražas 15 egz. 2015 01 15.

Nemokamai.